

شوان رابەر

كورتە يەك

لە بیروباوەری پیشینە چاکەکان

(ئەهلی سوننە و جەماعەت)

مەنتدی اقرأ الثقافی

www.iqra.aahlamontada.com

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

دیاری : شوان رابه‌ر
بۆبه‌ریز : کاکه‌ر
به‌روار : ۱ / ۶ / ۲۰۱۴

کورتیهک

له بیر و باوه‌ری پیشینه چاکه‌کان

ئاماده کردنی

عبدالله عبدالحمید الاثري

پیداچوونه‌وه و پیشه‌کی نووسینی

چه‌ندان زانای پایه‌به‌رز و دانسقه

به‌گوردی کردنی

شوان رابه‌ر

(به‌به‌راویزه‌وه)

ناسنامهی کتیب

ناوی کتیب : کورتیهک له بیروباوهری پیشینه چاکه کان

ئاماده کړنی : عبدالله عبدالحمید ئه سهری

وهرگێرانی به پهراویزه وه له عهربی : شوان رابهەر

تیراژ : ۳۰۰۰ دانه.

نۆرەى چاپ : چاپی دووهم (۱۴۳۴ ك - ۲۰۱۳ ز - ۲۷۱۳ كو)

چاپ : چاپخانهی مناره - ههولێر

له بهریوه بهرایهتی گشتی کتیبخانه گشتیهکان ژماره‌ی سپاردن (۲۵۴۴)

سالی ۲۰۱۲ ههولێر

(مافی له چاپدانهوهی پارێزراره بو وهرگێر)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خوای گه‌وره له‌قورئانی پی‌رۆزدا ده‌فرموی :

يَا قَوْمَنَا اَجِیْبُوْا دَاعِيَ اللّٰهِ وَاْمِنُوْا بِهٖ يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوْبِكُمْ وَيَجْرِكُمْ مِّنْ
عَذَابِ اَلِيْمٍ {الْحَقَّاف/۳۱} .

واته : نه‌ی گه‌له‌که‌مان ، ده‌ وه‌لامی بانگه‌وازه‌خوای خوای گه‌وره بده‌نه‌وه و بده‌مه‌یه‌وه
برۆن که بۆلای خوای گه‌وره و ریبازه‌که‌ی بانگتان ده‌کات ، تابه‌هۆی نه‌وه خوای گه‌وره
لیتان رازی بی و له‌ سزاوتازاری دژوارو به‌ نیسی دۆزه‌خ بتان پاریزی و بتان باته
به‌هه‌شته‌وه .

يَا أَيُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا اٰتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهٖ وَلَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ {آل
عمران/۱۰} .

واته : نه‌ی نه‌وه که‌سانه‌ی که‌ پرواتان هیناره‌ ده‌ له‌خوای گه‌وره بترسن به‌جۆرتیک که
شایسته‌ی نه‌وه ، ناگادار بن مه‌مرن مه‌گه‌ر به‌ موصلمانیتی و له‌سه‌ر نیسلام نه‌بی .
نه‌ی په‌روه‌ردگارمان ، کارو کرده‌وه کائمان لی‌ گیرا بکه ، به‌راستی تو‌ زۆر بیسه‌رو
زاناو دانایت .

نه‌ی خوایه : هه‌موو کارو کرده‌وه کائمان چاک و پاک بکه ، وه‌ به‌ دلسۆزی بو‌ خۆت لیم
قه‌بول بکه ، هیچ شتیکی که‌سی تی‌ مه‌که .

خوایه به‌ هۆی نه‌م په‌رتوکه‌ نه‌م که‌سانه‌ خیر بارو سود مه‌ند بکه‌یت :

دانده‌ره‌که‌ی ، خوینه‌ره‌که‌ی ، گوئیگره‌که‌ی ، بلاوکه‌ره‌وه‌که‌ی .

خوایه‌ دوعا و نزاو پارانه‌وه‌کائمان لی‌ گیرا بکه‌یت .

ئهو زاناianeی

بهم پهرتوكه داچوونهتهوه یا پئشهکییان بو نووسیوووه نهمانهن

- ۱- الشیخ العلامة عبدالله بن عبدالعزیز العقیل
- ۲- فضیلة الشیخ العلامة عبدالله بن عبدالرحمن الجبرین
- ۳- فضیلة الشیخ العلامة صالح بن فوزان الفوزان
- ۴- معالی الشیخ صالح بن عبدالعزیز ال شیخ
- ۵- الشیخ صالح بن عبدالرحمن الحصین
- ۶- فضیلة الشیخ الدكتور سعود بن ابراهیم الشریم
- ۷- الاستاذ الدكتور ناصر بن عبدالکریم العقل
- ۸- الاستاذ الدكتور محمد بن عبدالرحمن الخمیس
- ۹- فضیلة الشیخ الدكتور ماهر بن یاسین الفحل
- ۱۰- الشیخ الدكتور عبدالحسن بن عبدالعزیز العسکر
- ۱۱- الشیخ الجلیل محمد راشد بن خالد القره گوولی
- ۱۲- فضیلة الجلیل محمد بن جمیل زینو .

ده‌ستپیک

سوپاس و ستایشیکی شایسته و بی پایان بۆ خوای به‌رزو بالای کردگاری بوونه‌وه‌رو جیهان، داوای لیخۆشبوون و کۆمه‌کی وهاوکاری و رحمت و درود هه‌ر له‌و ده‌که‌ین ، وه‌ په‌نا ده‌گرین به‌ خوای تاک و دانا له‌ کارو کرده‌وه به‌ ده‌کان و خوهِ خراپه‌کانی دلو و ده‌رووغان ، هه‌ر که‌سی خوای گه‌وره‌ راسته‌ ری ی بکا به‌ که‌س گومراو سه‌رگه‌ردان نابێ ، وه‌ هه‌ر که‌سی خوای گه‌وره‌ گومراو سه‌رگه‌ردانی بکا به‌ که‌س راسته‌ ری و ریئما ناکری ، وه‌ گه‌واهی ده‌ده‌م که‌ هیچ خوایه‌کی به‌ هه‌ق نیه‌ جگه‌ له‌و خوایه‌ی که‌ تاک و ته‌نیا به‌ و بی هاتاو هاوبه‌شه‌و دروستکه‌رو به‌ریوه‌به‌ری بوونه‌وه‌ره ، وه‌ گه‌واهی ده‌ده‌م که‌ موحه‌مه‌د (ﷺ) به‌نده‌ و کۆتاپه‌یامبه‌ری خوای گه‌وره‌یه .

ئه‌ی برای به‌ریزی موسلمان : ئه‌م نووسینه‌ ته‌نها چه‌ند وشه‌یه‌کی کورت و پوخت له‌باره‌ی رونکردنه‌وی : (کورتیهک له‌ بیروباوه‌ری پیشینه چاکه‌کان) واته‌ : سه‌له‌فی سالحو ته‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه .

ئه‌مه‌رۆ زیاتر ئه‌و باسانه‌ کۆکراینه‌وه‌و نوسراینه‌ که‌ ئۆمه‌تی ئیسلامی تیا‌دا دوچاری ناکۆکی و په‌رته‌وازه‌یی و دو به‌ره‌کی بووه ، که‌ خۆی له‌و کۆمه‌له‌ هاوچه‌رخانه‌ ده‌نوینتی ، چونکه‌ ئه‌و کۆرو کۆمه‌لانه‌ی که‌ ئه‌مه‌رۆ له‌ گۆره‌پاندا کارده‌که‌ن و هه‌ن ، هه‌ر هه‌موویان بانگه‌واز بۆ به‌رنامه‌ و بیر و باوه‌ره‌که‌یان ده‌که‌ن و خۆیان به‌ نمونه‌ و پیشه‌نگ و راست‌وره‌وا ده‌زانن و تاکانه‌ و پا‌کانه‌ی کۆمه‌لی خۆیان ده‌که‌ن به‌ جو‌ری که‌ کار له‌ خه‌لکی تیک چوه‌ و سه‌ریان لی شیتاوه‌ و ، نازانن که‌ په‌یره‌وی له‌ کۆ بکه‌ن و به‌دوای کۆ و کام لایه‌ن بکه‌ون ؟!

به لآم سوپاس بۆ خوی گهوره ومیهره بان ، که خیر و چاکه لهو ئومده ته هه رگیز نابهری نه گهر هه میسه تارۆژی بهری کۆمه لیک هه بن له سه رهق و هیدایهت بن ، ههروه که په یامبهری خوی گهوره لهو بارهویه وه هه والی داوه وه فرموویه تی :

(لاتزال طائفة من امتی ظاهیرین علی الحق ، لا یضرهم من خذلهم حتی یأتي امر الله وهم كذلك) رواه مسلم .

واته : هه میسه له ئومده تی من کۆمه لیک له سه رهق هه ن و ده بن ، تا فرمانی خویان بو دی (تارۆژی دوا یی) ، نهو که سه ی که له سه ره نه وه خویان ده کاته وه دژیه تیان ده کا و سه ره شوپیان ده کا ، هه یچ زه ره رو زیانیکیان پی ناگه یه نی ، به لکو تاکاتی خوی هه ره له سه ره نهو ریبازه پیروزه و نازیزه ده ژن و ده مر ن .

لیردها پیویسته له سه رمان که پیناسه ی نهو کۆمه له پیروزه بکه یین که په یوه سه بهو ئیسلامه نازیزو راسته ی که پیغه مبهری خوی گهوره و چینی هاوه له بهر تزه کان و شوین که وتوه کانیا ن هیناویانه ، نهو کۆمه له ش کۆمه لی سه ره که وتوو : (الفرقة الناجية ، الطائفة المنصورة) یه که به نه هلی سوونه و جهماعه ، به نه هلی هه دیس و سننه و شوین که وتن ناو ده برین .

جابۆیه په له م کرد له کورت کردنه وه و پوخت کردنه وه ی نه م کتیبه (کورته / موجز) یه له په رتو که کم به ناوی (الوجیز فی العقیده السلف الصالح) که له په رتو که کانی نهو پیشه وا چاکانه م وه رگرتوه که خاوه ن (زانست و زانیاری و داد گه ری و شوین که وتن) ن .

وه سور بووم له سه ره نه وه ی که نه م (کورته) باسه بیته کتیبکی سوک و خنجیلانه بۆ ئاسان تیگه یشتن له ئایین و بیروباوهری ئیسلام ، که کورته و پوخته ی بیروباوهری نه هلی سوونه و جهماعه یه به شیوازیکی کورت و پوخت و ئاسان له خوی دا

کۆبکاتهوه ، بۆنه‌وه‌ی هه‌موو خۆینه‌ره به‌رێزو نازیزه‌کان به‌باشی لی ی تیڤگه‌ن و به‌هه‌مه‌ند بن ، به‌ تاییه‌ت تازه ده‌ست پێکه‌ر و پێگه‌یشتوان له رۆله‌کانی رابوونی نیسلامی پیروژ ، وه بۆ پوخته تیڤگه‌یشتن و فیتربوونی بیرو باوه‌ری پئشیننه چاکه‌کان سه‌بارده‌ت به‌و لاوانه‌ی که‌تازه ریتنمایی کراو و په‌یوه‌ستن به‌نیسلام ، به‌شپۆه‌یه‌کی راست و رون و سوک و ئاسان ، چونکه زانستی بیرو باوه‌ر وه‌ک زنجیره‌یه‌کی پێکه‌وه‌ لکاو و په‌یوه‌ست وایه که‌هه‌ر ئالفه‌یه‌ک په‌یوه‌سته به‌ ئه‌ویکه ، جا نه‌گه‌ر مرۆقی موسلمان له کورته‌ی بیرو باوه‌ر تی نه‌گا ، ناتوانی له‌ درێژه و سه‌رجه‌م به‌شه‌کانی تری تی بگا .

وه‌ئه‌سلی کتابه‌که‌م خسته‌ رووی زانایانی پایه‌ به‌رزى وه‌ک (شیخ سعود شوهره‌یمی خه‌تیبی مزگه‌وتی حه‌رام و شیخ محمد جمیل زینوو و دکتۆر محمد خمیس) و چه‌ندان زانای تر .

خوای گه‌وره‌ پاداشتی خیریان بداته‌وه ، بۆنه‌وه‌ی تالیقی له‌سه‌ریده‌ن ، نیت‌ر داواکارم له‌ خوای بالا که‌وا بکا کرده‌وه‌ کانم ته‌نها بۆ ئه‌و بی ، وه‌لیم گه‌را بکا ، به‌هۆی ئه‌وه‌ موسلمانان به‌هه‌ر مه‌ند بن.... خواجه لیم قبول بکه‌و ، وه‌ری بگه‌ر لیم .

باوکی محمد

عبدالله عبدالحمید عبدالحمید اسماعیلی نه‌سه‌ری

نیشته‌جیی نه‌سته‌مبۆل

١٥ شه‌عبانی ١٤١٨ک

پېناسه پېویسته کان (التعريفات الضرورية)

پېناسه ی بیروباوه پ

بیروباوه له زماندا :

له بهستن و گری دان (عقد) هویه ، واته : بهندو په یوستو په یوهند (ربط) ، یا نیمزا (ابرام) کردن ، یا متمانو و په یوهست و توند کردن (توثیق) ، یا گرتن و توند کردن به هیتز (الشد بالقوة) ، وه له دنیایی و یه کلایی و برهوی (الیقین المجازم) هویه .

گری دان پیچه وانده ه لوه شاننده وه (حل) ه ، ههروهک ده گوتری گری ی دا ، گری ددا ، به گری دان ، ههروهک سویند خواردن و ماره کردن ، به گری دان ناو ده بری وهک خوی گه وره ده فرموی :

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ {المائدة/ ٨٩} .

واته : خوی گه وره ده رباره ی نهو سویندانه ناتان گری که به سر زاره کی (به بی نیست) به دمه تانه وه دین ، به لکو له سر نه وانه ده تان گری و له سر تان حسیبه و گونا هبار دهن که له دلوه به نیازو مه بست گوتوتانه .

بیرو باوه ر : نه و حکومه یه پیاوی خاوه ن بیرو باوه ر گومان و دوو دلێ قه بول ناکا ، بیر و باوه ر له ناییندا مه به ستی پێ نیتقانی جگه له کرده وه یه ، وه ک بیر و باوه ر به بوونی خوای گه ر وه و نار دنی پیغه مبه ر (ﷺ) .

بیروباوه ر (عقیده) کۆی بیروباوه ره کان (عقائد) ه .

پوخته ی بیرو باوه ر نه وه یه که دلێ مرۆفی له سه ر گری ده درێ ، چ هه ق بی یا باتیل ، پیتی ده گو ترێ بیروباوه ر ، با بروای به هه ر شتی که بیت .

بیر و باوه ر له رووی زاواوه وه :

بریتییه له و شتانه ی که په یه وستن به دل و ده روون و ، دل ته وا و به راستیان دا بنی و ناخ و ده روون پێمانه وه پا به ند و په یه وست و هوگر و دلنیا بی ، تا ده بیته یه قینیکی جیگیر له دلدا که هیچ گومان و در دۆنگیه کی تری تیکه ل نا بی و کاری تیناکات .

بیروباوه ر ، واته : نه و ئیمان ه ته وا وه ی که مرۆفی خاوه ن بیر و باوه ر هه ر گیز دوو چاری گومان و دوو دلێ ناکا ، ده بی له گه ل واقیعی ش دا بیته وه ، شه ک و گومان قه بول نه کا ، چونکه نه گه ر زانست و بر وا هه بوونه که ی نه گاته ئاست و پله ی دلنیا بی و بێگومانی ، به عه قیده و بیرو باوه ر ناونا بری و دانتری ، به لکو بۆیه به به عه قیده و بیرو باوه ر ناوده بری و داده نری ، چونکه مرۆ دلێ خو ی له سه ر نه وه گری ده دا و کو ت و به ندی ده کات .

بیروباوه‌ری نیسلامی

بریتیه له : بپروا هه‌بوونیکی تۆکمه و ته‌واروپه و به‌خوای تاك‌وتسه‌ن‌ها و به‌ فریشته‌کانی و به‌کتیبه‌کانی و به‌په‌یامبه‌رانی و به‌رۆژی دوایی و به‌قه‌زاو قه‌ده‌ری خوای گه‌وره له‌رووی چاکه و خراپه ، وه‌به‌هموو نه‌و شتانه‌ی که‌له‌باره‌ی جیهانی نادیار و په‌نهان به‌به‌لگه سه‌لمی‌نراون ، وه‌به‌بنچینه‌کانی نایین و هه‌موو نه‌و شتانه‌ی که پیشینه چاکه‌کان له‌سه‌ری کۆکن ، وه‌بریتیه له‌خۆ به‌ده‌سته‌وه دانیتیکی ته‌واو بۆ خوای گه‌وره له‌باره‌ی : (نیش و کارو حوکم و ده‌سه‌لات و گوێرایه‌لی و شوین که‌وتنی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) .

بیرو باوه‌ری نیسلامی : هه‌ر کاتێ نه‌و ناو‌نیشانه‌هات ، واته : بیر و باوه‌ری نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه ، بیروباوه‌ری سه‌له‌فی‌سالم ، چونکه‌ته‌وه نه‌و نیسلامه‌یه که‌خوای بالاده‌ست وه‌ک دین بۆ به‌نده‌کانی خۆی په‌وانه‌ی کرده‌وه پیتی‌پازیه^١ ، که‌بریتیه‌له‌ بیرو باوه‌ری هه‌رسێ سه‌ده هه‌لبژێردراوه‌که‌ی (هه‌وه‌لان و شوین که‌وتوان و شوین که‌وتوانیان به‌چاکه) .

^١ وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی :

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ
{التوبة/٣٣} .

واته : خوای گه‌وره نه‌و خواجه‌یه که پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) به‌رێنمایی که‌ر و به‌نایینیکی هه‌ق و راست و دروسته‌وه په‌وانه کرده ، تا به‌سه‌ر هه‌موو ناینه‌کانی ترده‌فرمانه‌وه‌وازاڵ و بالاده‌ست بێ ، نه‌گه‌ر چی کافرو هه‌لگه‌راوه‌کانیش پێیان ناخۆش بێ و پیتی‌بته‌قن .

وه‌ده‌فه‌رموی : وَرَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا {المائدة/٣} .

واته : ته‌نها به‌وه لیتان رازیم که نیسلام تا‌که نایین و رێبازی ژباتان بیت . وه‌رگتیر .

وه ددرباره ی بیرو باوه پې نیسلامی له لایه ن ته هلی سونه و جه ماعه چند ناویکی تر هدی ه که ناوه ل و اتای هم زاراه یهن ، له وانه : (یه کتا په رستی ، سونه ، بنچینه کانی ثابین ، فیهی گه وره ، شه ریعت ، تیمان) . که به و مانایه دین . نه وانه به ناوبانگترین ناو زاراه ن که له لایه ن ته هلی سونه له باره ی زانستی بیرو باوه پوه به کار دهرین .

پیناسه ی پښینه (التعریف السلف)

پښینه له زماندا :

واته : نه وه ی که رابراو پیشکوت و تیپه ری ، ده گووتی : نه وشته پیش کوه و اته : رابرا و تیپه ری ، مه به ست له پښینه (سلف) و اتا کومه لی پیشکوتوه کان یا گه لی پیشکوتوه کان له روت و ری بازو رویشتن دا ، وه ک خوی گه وره ده فرمووی :

فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ { ۵۵ } فَجَعَلْنَاهُمْ سَلْفًا وَمَثَلًا لِلْآخِرِينَ { الزخرف / ۵۶ } .

واته : کاتی که تیمه یان هه راسان و قه لس کرد ، تو له مان لی سه ندنوه و ، هه ر هه مرومان به تیکرای نغرو و نقوم کردن ، کردمانه په ندو ناموژگاری و نمونه و پښینه بو نه وانه ی له دوی نه وانه وه دین .

سه له ف : نه وانه ن که وه پیش تو که وتون له ژیان و نه ژادو وه چه ی تو ، که له چاکه و تمدن له سه رووی تیوه ن ، له بهر نه وه ناو براوه به سه رده می پښینه ویه که م .

پیشینه له زاراوه دا :

هه رکاتی ناوی سه له ف له لایه ن زانایانی بیر و باوه هات ، پیناسه که ی مه بهستی پی سه حابه یا سه حابه و تابعین یا سه حابه و تابعین و تابعینه کان) ه لهو پیشه وایانه ی که شاهیدی چاکه و پیشه وایه تی و شوین که وتنی سوننه و دور که وتنه وه له بیده عدیان بۆ دراوه ، خوی گه وهش سه باره ت به وان فرموویه تی :

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا {النساء/ ۱۱۵} .

واته : هه رکسه نه یاریتی پیغه مبه ر (ﷺ) بکا ، دوی نه وه ی که ریگای راست و دروستی بۆ رون بۆته وه و ، به دوی ریباژیک ده که وی که جیایه له هی تیمانداران ، له دنیا دا رووی ده کهینه نه و رووگه یه ی که رووی تی کرده و به ره و نه وی ناراسته و رینمای ده کهین ، وه له دوا روژیشدا ده یخهینه نیو دۆزه خه وه که چاره نووسیکی زۆر سهخت و دژوارو سامناکه .

وه ده فرمووی :

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ {التوبة/ ۱۰۰} .

واته : نه رکاروانه پیشه نگانه ی که سه ره تا له کۆچکه ران و پشتیوانان و نه وانده ی که به راست و دروستی شوینیان که وتون ، خوی گه وه له هه موویان رازی یه و، نه وانیش

له خوی خویان رازین ، وه به هه شتیکی بو تاماده کردون که جوگه و روبار به ژیر دارو دره خته کانی دا ده روات ، که به هه می شه یی تییدا ده می ننه وه .

وه پیغه مبهری خوی گوره ش (ﷺ) ده فه صوی :

(خیر الناس قرنی ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم) بخاری و مسلم .

واته : باشتین خه لکی ، خه لکی سه رده می منن ، له پاشان نه وانن که به دوی نه ران دین ، پاشان نه وانن دوی نه وانن .

هر که سی که بانگه یشه ده کا بو نه وی که پیغه مبهری خوی گوره (ﷺ) و ها وه له به ریزه کان و شوین که وتوانیان بانگه وازیان بو کرده ، نه و که سه له سه ر به نامه و ری بازی سه له فه .

ماوه یه کی زه منی دیاریکراو مه رج و پیوه نیه بو سه له فه ت ، به لکو ، هر گه ل و وه چه یه ک به پیی تیگه یه شتنی سه له فه کۆک بئ له گه ل کتاب و سوننه ت له روی بیر و باور و کردو گرفتارو تا کار و نه حکام و ره وشت و ره فتار ، نه وه سه له فه یی ، با له نیوان نه و نه وانیشدا ، ماوه یه کی مه کانی و زه منی زور هه بئ ، وه به پیچه وانوه هر که سی سه ریچی سه له فه فیش بکا له وان نی یه ، با له کاتی نه وان و له گه ل نه وانیش دا ژیا بئ .

پیشه رای پېښینه چاکه کان ، پیغه مبهری خوی (ﷺ) وه ک خوی گوره سه باره ت به و فرمو یه تی :

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكْعًا سَجْدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرْدٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ

فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيْظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنْهُمْ مَّغْفِرَةً وَّ اَجْرًا عَظِيْمًا {الفتح/ ٢٩} .

واته : محمد (صلى الله عليه وسلم) پینغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره‌یه ، وه‌ئه‌وانه‌ی له‌گه‌ل‌ئەون یا شوین‌که‌وته‌ی ئەون ، کردارو سیفه‌تیان وایه‌که له‌سه‌ر بئ‌باوه‌ران توند و بئ‌به‌زه‌یین ، وه‌له‌نیوان خو‌یاندا نهرم و نیان و به‌زه‌یین .

خوای شک‌ودار به‌راورد له‌نیوان گو‌یرایه‌لی خو‌ی و گو‌یرایه‌لی پینغه‌مبه‌ره‌که‌ی (صلى الله عليه وسلم) ده‌کا ، گو‌یرایه‌لی کردنی پینغه‌مبه‌ره‌که‌ی به‌گو‌یرایه‌لی کردنی خو‌ی به‌ند‌کردوه‌و داناره‌وه‌ک ده‌فه‌رمو‌ی :

وَمَنْ يُّطِيعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيِّيْنَ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالشّٰهِدَاءِ وَالصّٰلِحِيْنَ وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيْقًا {النساء/ ٦٩} .

واته : هه‌رکه‌سێک به‌گو‌ی‌ی‌خواو پینغه‌مبه‌ر (ﷺ) بکا ، نه‌و که‌سانه‌له‌گه‌ل‌ئەو که‌سانه‌ن که‌خوای گه‌وره‌نازو نيعمه‌تی خو‌ی به‌سه‌ر دارشتون له‌پینغه‌مبه‌ران و راستگو‌یان و شه‌یدان و پیاو‌چاکان ، نه‌وانه‌هارو‌ی‌ی‌چاکن . وه‌ده‌فه‌رمو‌ی :

مَنْ يُّطِيعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلٰى فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا {النساء/ ٨٠} .

واته : هه‌رکه‌سێ فەرمانبه‌ری وگو‌یدیری پینغه‌مبه‌ر (صلى الله عليه وسلم) بکا ، نه‌وا فەرمانبه‌ری خوای گه‌وره‌ی کردوه ، وه‌ئه‌وه‌ی که‌سه‌رپینچی و سه‌ره‌خه‌ریشی ده‌کا ، خو‌ی زه‌ره‌ر ده‌کات و پاریزگاری لی‌ناکریت .

خوای گه‌وره‌هه‌والی پئ‌داوین که‌گو‌یرایه‌لی نه‌کردنی پینغه‌مبه‌ر (صلى الله عليه وسلم) ده‌بیته‌ه‌وی هه‌له‌وه‌شان‌دنه‌وه‌و پو‌چه‌ل‌کردنه‌وه‌ی کارو کردوه‌ه‌کانی مرؤ‌ف . هه‌روه‌ک خوای گه‌وره‌ده‌فه‌رمو‌ی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ
{محمد/۳۳} .

واټه : نهی ئه روکسانه کی پرواتان هیتاوه دبه گوئی خواو پیغه مبهره کهی (ﷺ) بکن، کارو کرده و کانتان پوچهل مه که نه وه به هوی نه وه کی گویرایه لی خواو پیغه مبهره کهی (ﷺ) نه کن ، خوای گه وره نه هی کرده که سه ریچی کارو فرمانه کانی پیغه مبهر (ﷺ) بکن، ههروه که خوای گه وره له قورثانی پیرزدا فرموویه تی :

وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ {النساء/۱۴} .

واټه : ههروه سینک له خواو پیغه مبهره کهی (ﷺ) یاخی بی و سه ریچیان بکات ، وه سنوری یاسار فرمانه کانی خوای گه وره ببه زینی ، خوای گه وره ده یخاته نیو ناوری دزده خه وه ، که به هه میشه یی تیادا ده مینیتته وه ، وه سزایکی زورسه خت و دژواروبه نیش و سه شوپکه ری بو هدی .

خوای گه وره فرمانان پی ده کا که هه رچی که کی که پیغه مبهر (ﷺ) فرمانان پیی بکا وه ری بگرین ، وه هه رچی که کی لی مانی یاساغ و قه ده غه ده کا لیی دوریکه وینه وه وازی لی بینین ، ههروه که خوای گه وره فرموویه تی :

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ {الحشر/۷} .

واټه : هه رچی که کی له پیغه مبهری خوا (ﷺ) پیتان ده گا ، وه ری بگرن ، وه نه وه کی که لیتانی قه ده غه ده کا ، مه یکه ن وپییه وه پابه ند بن ، له خوا بترسن چونکه سزای خوای گه وره زور توندو به نیش و نازارو دژواره .

خوای گه‌وره فرمانمان پی ده‌کا که پیغه‌مبهر (ﷺ) بکه‌ینه دادوهر و فەرمانپه‌وا له هه‌موو کیشه‌وئیش و کاره‌کانی ژیانماندا ، وه‌همیشه بگه‌رتینه‌وه لای حکوم و یاسا و فەرمانپه‌واپی خوای گه‌وره و نه‌و ، هه‌روه‌ک خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فه‌رموی :

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا {النساء/٦٥} .

واته : نه‌ی موحه‌مه‌د (ﷺ) سوئند به‌په‌روه‌ردگارت نه‌و که‌سانه ئیمانسان ته‌وا و نابئ و دانامه‌زری ، تا نه‌تکه‌نه حاکم و فەرمانپه‌وا و دادوهر له‌هه‌موو نه‌و کیشه‌مانه‌ی که له‌نیوانیاندا رووده‌دات ، وه‌نابئ دوا‌ی برپاردانی تو هیچ گه‌ردو دودلی و ناره‌زایسه‌ک له‌دل و ده‌روونیاندا په‌یدا بی ، به‌رانبه‌ر نه‌و برپاره‌ی که‌به‌سه‌رتاندا داو ، به‌لکو ده‌بی ته‌وا و ته‌سلیم و رازی بن به‌فرمانی تو .

خوای مه‌زن و بی هاوتا پیمان راده‌گه‌یه‌نی که پیغه‌مبهره‌که‌ی (ﷺ) تاکه نمونه‌ی نمونه ، تا که سه‌ر مه‌شق و پیشه‌نگ و ماموستای چاکه و پاکی و ژیانه ، بۆیه پیویسته ته‌نها شوین پی ی نه‌و بکه‌وین و هه‌میشه په‌په‌روی له‌ریبازی پاکی نه‌و بکه‌ین ، هه‌روه‌ک خوای گه‌وره فەرموویه‌تی :

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا {الأحزاب/٢١} .

واته : بیگومان بۆ ئیوه له‌په‌غه‌مبهری خوای گه‌وره‌دا (ﷺ) جوانترین رابه‌رایه‌تی و سه‌ر مه‌شقی هه‌یه که‌به‌دوا‌ی بکه‌وین و ده‌رس و په‌ندی لیوه‌ریگرن ، بۆ که‌سی که ده‌یه‌وی به‌خوا و به‌روژی به‌ری بگا و خوای گه‌وره له‌خوی رازی بکا و بچیتته به‌هه‌شت .

خوای بېن هارتا ره زامندی خوئی به ره زامندی پیغه مبه ره کهی (ﷺ) به ندو به راورد کردوه ، وهک خوئی سه بارهت به وه ده فهرموئی :

وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ {التوبة/۶۲} .

واته : خوای گه وره پیغه مبه ره کهی (صلی الله علیه وسلم) به نیشانه ی خویشو یستی به نده بو خوای گه وره داناره ، وهک خوای گه وره له قورثانی پیوژدا ده فهرموئی :

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ {آل عمران/۳۱} .

واته : نهی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) پی یان بلئی ته گهر خوای داناتان خویش دهوی ، ده به دوا ی من بکهون ، نه وسا خوای گه وره ش تیوه ی خویش دهوی و له تاوانه کانتان خویش دهبی ، خوای گه وره زور لیبوره و به ره حمو به سوژه .

بویه سه له فی صالح کاتی که کیشه و نا کوکیان دهبی ، به کسه ره ده گهرینه وه سه ره چاردی قورثان و سوننه ، هه ره وهک خوای گه وره ده رباره یان ده فهرموئی :

فَإِنْ تَنَارَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا {النساء/۵۹} .

واته : نهی ئیماندارینه ، هه رکاتی ئیوه له شتیکدا کیشه و نا کوکی و دوه ره کی تان لی پیدا بوو ، بو چاره سه رکردنی کیشه که تان ، کیشه که تان بگتیرنه وه لای خوا و پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ، لای قورثان و سوننه (لای شه ریه تی ئیسلام) ته گهر ئیوه برواداران و برواتان به خوای گه وره وو به روژی دوا بی هدی ، نه وه بو ئیوه باشتین یاساو شهرعو حوکم و لیکنده وه و دادوه ریه .

باشترین پېښینه له دواى پېغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) سه حابه کانن که راستی و پاکی دینه که یان له پېغه مېهره وه وهرگرتوه و پاراستوه ، ههروهک خواى گه وره سه بارهت به وان ده فرموئى :

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا {الأحزاب/۳۶} .

واته : هیچ پیار و نافرته تیکى نیماندار بویان نیه نه گهر خواو پېغه مېهره کهى (ﷺ) برپاریکیان دا ، قسه له بریارو فرمانی نه واندا بکن و ، سه بارهت به بریارو فرمانی نه وان سدرېشک و یاخى و سه رپېچ بن ، هه رکه سیك به گوئى خواو پېغه مېهر (ﷺ) نه کار ، سه رپېچیان لى بکا ، له گومراییه کی ناشکرا دایه . وه ده فرموئى :

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا {الأحزاب/۲۳} .

واته : له نیتو بروادارن هه ندئى پیار (کهس) هه ن که هه میسه له سه ر نه و به لئین و په یمانه ن که به خواى گه وریان داوه و ، له گهل په یمانو به لئینه که یان راستیان کردوه ، جاهى وایان هه یه له پیناو خواى گه وره شهید بووه و به خواى گه وره گه یشتوه ، نى واشیان هه یه چاوه نواره و ، هیچ گورانکاریان به سه ردا نه هاتوه .

سه له فى سالح نه و دووسه دانهن که به دواى نه وان هه هاتوون ، ههروهک پېغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) ده فرموئى :

(خیر القرون قرنى ، ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم) بخارى مسلم .

واته : باشتین سه‌دهو سه‌ردهم سه‌ردهمی منه له‌رووی چاکه و دینداریسه‌وه، پاشان نه‌وسه‌رده‌مه‌یه که‌به‌دوای سه‌ردهمی منه‌وه دادی ، پاشان نه‌وسه‌رده‌مه‌یه که‌به‌دوای نه‌وه‌وه دادی . وه‌بهم سیغیه‌ش هاتووه که ده‌فرمووی :

(خیر الناس قرنی ، ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم) بخاری مسلم .

واته : باشتین خه‌لکی خه‌لکی سه‌ردهمی منه له‌رووی چاکه و دینداریسه‌وه، پاشان نه‌وخه‌لکانه‌ن که‌به‌دوای سه‌ردهمی منه‌وه دادین ، پاشان نه‌وخه‌لکانه‌ن که‌به‌دوای نه‌وانه‌وه دادین . وه پیغهمبهر (ﷺ) سه‌باره‌ت به سه‌حابه‌کانی ده‌فرمووی :

(اوصیکم بأصحابی ، ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم) صحیح سنن الترمذی للالبانی .

بۆیه : سه‌حابه و تابیع‌ه‌کان له‌هه‌موو که‌س هه‌قترن که‌خه‌لکی به‌دوایان بکه‌وی ، چونکه نیمانیان له‌خه‌لکی تر زیاتر راستر و پته‌وتره و ، له‌خوا په‌رستی دا دل‌سۆزترین . نه‌وانه : تاکه پاسه‌وانی بیرو باوه‌ری نیسه‌لامی و پارێزه‌ری یاساکه‌ی بونه و ، به‌کرده‌وه و به‌گۆته‌کاریان پیتی کرده‌وه ، له‌بهر نه‌وه‌خوای زانا پیغهمبهرانی هه‌لبێژاردون بۆ بلاو‌کردنه‌وه‌ی نایینی خو و ، بۆ گه‌یاندنی سوننه‌تی پیغهمبهری خو (صلی الله علیه وسلم) هه‌روه‌ک پیغهمبهر (صلی الله علیه وسلم) له‌فرموده‌یه‌کی دا ده‌فرمووی :

(تفرق امتی علی ثلاثٍ و سبعین ملةً کلهم فی النار ، إلا ملة واحدة) .

واته : ئۆمه‌تی من ده‌بیته (۷۳) پارچه و کۆمه‌ل ، له‌وانه هه‌موویان له‌ناو ئاگرن (دۆزه‌خیین) ، ته‌نها یه‌ک کۆمه‌ل و میلیله‌ت نه‌بی ، هاوه‌له‌کان گۆتیان نه‌ی پیغهمبهری خوای گه‌وره‌ (ﷺ) نه‌و کۆمه‌له‌ کامه‌یه ؟ که‌له‌ناوئاگرنی یه ، فرمووی :

(ما انا عیله و اصحابي)^۲ .

واته : نه و سوننه ت و رتیازه یه که من و هاوه له کانم له سه رینه بویه دهستی پتوه بگرن .
سه له فی له رووی رهوت و رتیازو شه ریه تی نیسلامه وه به هه موو که سینک ده گووتری ،
که په پیره وی له سه له فی سالخ بکار له سه ر رتیاز و بهرنامه که یان بر وا له هه موو
سه رده مه کاند ا ، به وه له و که سانه جوئ ده بیتته وه که سه رپئی چی و لادان له بهرنامه ی
سه له فی سالخ ده که ن و ، شوین رهوت و رتیازی تر ده که ون .

وه رگتیر : سه له فی له رووی زمان و زه مه نه وه به و سی سه رده مه ده گووتری که
پینغه مبه ری خوای گه وره (صلی الله علیه وسلم) گه واهی بز داو و ده فهرموئ :

خير القرون قرني ثم الذين يلونهم ، ثم الذين يلونهم .

واته : باشتیرینی خه لکی سه رده مه کان خه لکی سه رده می منن ، نه وسا خه لکی
سه رده می دوا ی تيمهن ، نه وسا خه لکی سه رده می دوا ی نه وانن .

که واته ، سه له ف واته : نه وه ی پتشته که رابرا . وه لی له رووی نیسلامه وه سه له فیه ت
له دوا ی نه وان له سه ر هیچ چاخ و که سی تاپزو مال و گوشرا و نیه ، به لکو هه رکه سو
کزمه لیک په پیره وی له سی جيله نیسلامیه که ی سه رتای نیسلام بکا ، سه له فیه .
له وده ش گه وره تر نیسلامی و موسلمانه ، چونکه خوای گه وره ناوی موسلمان ی له
نه هلی نیسلام ناوه نه ک شتیکی تر ، وه ک خزی ده فهرموئ :

هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلِ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ
{ الحج / ۷۸ } .

^۲ صحیح سنن الترمذی و البانی .

واته : خوای گه‌وره ناوی موسلمانی له میله‌ت و شویتکه‌وتوانی پیغه‌مبه‌ر (محمد) و له شویتکه‌وتوانی پیغه‌مبه‌ره‌کانی تریش ناوه سه‌لامی خوای گه‌وره‌یان له‌سه‌ر بیت .

که‌واته : ناوی موسلمان له ناوی سه‌له‌فی و ... هتد شه‌رعی تر و قورئانی تر و گه‌وره‌تره که له خۆمانی بنیین و شانازی پیوه بکه‌ین . به‌و پییه نه‌بی سه‌له‌فیه‌کانیش که بانگه‌شده سه‌له‌فیه‌ت ده‌که‌ن ده‌بنه حزب و کۆمه‌ل ، نه‌گه‌رچی خۆیان به‌حساب برۆیان به حزبییه‌تی نیسلامی نیه و حزبییه‌تی ره‌ت ده‌که‌نه‌وه ، وه‌لی حزبن ، چونکه حزب بریتتی یه له : گه‌ردبوونه‌وه‌ی چه‌ند که‌سیک له‌سه‌ر به‌رنامه و ریبازو شتیک که کۆمه‌لی تامانج و مه‌به‌ستیان هه‌یه و ، خه‌بات له پیناو تاقیق کردن و به‌دییه‌تانی دا ده‌که‌ن ، که‌واته نه‌وانیش حزبن ، له‌وه‌ش گه‌وره‌تر و موسیبه‌تر نه‌و که‌سانه‌ن که برۆیان به لایه‌نه نیسلامییه‌کان نیه و دژبییه‌تیان ده‌که‌ن ، تا نه‌و رادده‌یه‌ی هه‌ندی جار هه‌ندی که‌س به گومراشیان ده‌زانن ، که‌چی لایه‌نی عه‌لمانی و ناسیۆنالیسته‌کان به‌فرمانه‌روای هه‌ق و به‌وه‌لی نه‌میری موسلمانان ده‌زانن ، نه‌وه‌ش پیچه‌وانه‌ی نیسلامه‌و له نیسلام حالی نه‌بوونه ، چونکه تیگه‌یشتن له نیسلام ده‌بی به‌پی قورئان و سوننه‌بی و له کرداریشدا له‌سه‌ر ریبازی پیغه‌مبه‌ر بن (ﷺ) ، نه‌که به‌س به‌قسه و ره‌نگ و روخسار و سه‌روسیم و جل و به‌رگ و ... هتد ، هه‌روه‌ک چه‌ندان نایه‌ت و حه‌دیس له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ی حزب و ته‌نزیم و به‌رتیوه‌بردن ، چون ده‌بی نکولی له‌م مه‌سه‌له‌یه بکری که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌کردار کۆمه‌ل بووه و په‌یره‌وی له‌وه کردووه .

وه‌ خوای‌ گه‌وره‌و کارله‌جی‌ سه‌باری‌ به‌ مه‌سه‌له‌ی‌ ره‌وت‌و ری‌گا‌ ده‌فه‌رموی‌ :

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ
نُؤَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا {النساء/ ۱۱۵} .

واته‌ : هەر‌ که‌سی‌ نه‌ یاری‌تی‌ پی‌غه‌م‌به‌ر (ﷺ) بکا ، دوا‌ی‌ نه‌وه‌ی‌ که‌ ری‌گای‌ راست‌ و
دروستی‌ بۆ‌ رون‌ بۆ‌ته‌وه‌و ، به‌دوا‌ی‌ ری‌بازیک‌ ده‌که‌وی‌ که‌جیایه‌ له‌هی‌ نیم‌انداران ، له‌
دنیادا‌ رووی‌ ده‌که‌ینه‌ نه‌و‌ روو‌گه‌یه‌ی‌ که‌ رووی‌ تی‌ کردوه‌و به‌ره‌و‌ نه‌وی‌ ناراسته‌و
ری‌نمای‌ ده‌که‌ین ، وه‌له‌ دوا‌ روژی‌شدا‌ ده‌یخه‌ینه‌ نی‌و‌ دۆزه‌خه‌وه‌ که‌ چاره‌نوسییکی‌ زۆر
سه‌خت‌ و دژوارو‌ سامناکه‌ .

هه‌موو‌ موسلمانیک‌ که‌هه‌ول‌ و کۆشش‌ ده‌کا ، شانازی‌ به‌وه‌چه‌و نه‌ژادو‌ ره‌گه‌زی‌ خۆیه‌وه‌
ده‌کات‌ که‌پال‌ ده‌دری‌ته‌ لای‌ نه‌و .

وه‌ گۆیه‌ (لفظ) ی‌ سه‌له‌فیه‌ت‌ له‌ری‌بازی‌ سه‌له‌فی‌ سالخدا‌ بۆ‌ته‌ زانستی‌ک‌ له‌باره‌ی‌
تی‌گه‌یشتن‌ له‌ نی‌سلام‌ و، وه‌رگرتن‌ و دانه‌وه‌ و جی‌ به‌جی‌ کردنی‌ ، وه‌ له‌به‌ر‌ نه‌وه‌
چه‌مکی‌ سه‌له‌فیه‌ت‌ به‌و‌ موسلمانانه‌ ده‌گوتری‌ که‌ ته‌واو‌ په‌یوه‌ستن‌ به‌قورشان‌ و
سوونه‌ت‌ به‌پیی‌ تی‌گه‌یشتنی‌ سه‌له‌ف‌ له‌م‌ دوو‌ سه‌رچاره‌یه‌ به‌ پی‌زه‌ که‌ قورشان‌ و
سوننه‌ن .

پیناسه‌ی خه‌لکی سووننه و جه‌ماعه

سوننه له رووی زمانه‌وه : سوونه له زماندا له (سن) ه وه‌رگیراوه ، واتا داینا ، دایرشت ، سن = دانان ، دارشتن .

سوننه ، واته : (رهوت ، ریگا ، ریباژ) چ چاک بی یا خراپ .

هه‌روه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره (ﷺ) سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فه‌رموی :

(لتتبعن سنن من کان قبلكم شبراً و ذراعاً بذراع) رواه مسلم .

واته : ئیوه بست به‌بست و گه‌ز به‌گه‌ز به‌دوای (یاسا و رهوت و ریباژ) یک ده‌که‌ون که له‌پیش ئیوه دا بوه و هاتوه .

وده‌فه‌رموی : (من سن فی الإسلام ، سنة حسنة ، فله اجرها و اجر من عمل بها بعده ، من غیر ان ینقص من اجورهم شیئ ، ومن سن فی الاسلام سنة سیئة ، کان علیه وزرها و وزر من عمل بها من بعد ، من غیر ان ینقص من اوزارهم شیئ) مسلم .

واته : هه‌ر که‌سی له‌ئیسلامدا ریگه و ریباژیکه چاک دابنی ، خیری خوئی و خیری نه‌وکه‌سه‌شی پیده‌گا که له‌دوای نه‌وکاری پی بکا ، بی نه‌وه‌ی له خیره‌و پادا‌شتی نه‌وان که‌م بکاته‌وه ، وه به پیچه‌وانه‌وه‌ش هه‌ر که‌سی له‌ئیسلامدا ریگه و ریباژیکه خراپ دابنی ، گونا‌هو تاوانی خوئی و گونا‌هو تاوانی نه‌وکه‌سه‌شی پیده‌گا که له‌دوای نه‌وکاری پی ده‌کا ، بی نه‌وه‌ی هیچ شتی‌ک له گونا‌هو تاوانی نه‌وان که‌م بکاته‌وه .

سوننه له رووی زاراوه‌وه : بریتییه له‌و دیاری و ریباژه‌ی که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) و هاوه‌له‌کانی له‌سه‌رینه له‌رووی (زانست و زانیاری و بیر و باوه‌رو کرده و گوته و دانپیانان) ، هه‌روه‌ها سوننه به‌سوننه‌ته‌کانی عیبا‌ده‌ت و ئیعتیقا‌دات ده‌گوتری ، له‌به‌رانبه‌ر نه‌وه به سوننه‌ی خراپ و داهینراو و بی‌دعه‌کاریش ده‌گوتری .

پیتغه مبه‌ری خوی گه‌وره‌یش (ﷺ) سه‌بارت به سونه‌ت و ریبازی خوی ده‌فرموی :
فإنه من يعيش منكم بعدي فسیری إختلافاً كثيراً فعليكم بسنتي و سنة
الخلفاء المهديين الراشدين ١ . صحیح سنن ابی داود / البانی .
واته : بی گومان : نی واتان هه‌یه که له‌دوای من ده‌ژی و جی ده‌میتنی ، زور ناکوکی
و دوبرکی ده‌بینی ، ناگادار بن نه‌وسا له‌سه‌رتانه که‌په‌یره‌وی له‌یاسا و به‌نامه‌و
ریبازی من و ریبازی خه‌لیفه‌ سه‌ر راست و رینمایی کراوه‌کان بکه‌ن^٢ ، نه‌ک به‌دوای
ریچکه‌و ریبازی خراب و گومرا بکه‌وه‌ن .

کۆمه‌ل (جماعه) له‌زماندا :

کۆمه‌ل له‌ کۆ وه‌رگیاوه ، واتا : کۆکردنه‌وه و گردکردنه‌وه و گرتنه‌ خوی شتیک که‌لیک
نزیک بینه‌وه ، هه‌روه‌ک ده‌گوتری : کۆمکرده‌وه نه‌وسا کۆبویه‌وه . کۆمه‌ل له
کۆبوونه‌وه لیک جوی بوته‌وه‌وه وه‌رگیاوه ، که‌ده‌ژی پارچه‌ پارچه‌یی (تفرقه و تفرق) ه .
جماعه : ژماره‌یه‌کی زۆرن له‌خه‌لکان، ده‌بنه‌ کۆمه‌لیک که‌ یه‌ک بیرو باوه‌رو
مه‌به‌ست و ئامانج کۆی کردونه‌ته‌وه .
جماعه : گه‌لینکن که‌ له‌سه‌ر یه‌ک کارو فرمان و هه‌لویتست کۆبوونه‌ته‌وه‌وه‌کارده‌که‌ن .

^١ پیتغه مبه‌ری خوی گه‌وره‌ (ﷺ) ده‌فرموی : (علیکم بسنتي و سنة الخلفاء الراشدين
المهدين ، تمسکوا بها ، وعضوا علیها بالنواجذ) سنن ابی داود .
واته : له‌سه‌رتانه ده‌ست به‌ ریبازی من و ریبازی خه‌لیفه‌ سه‌ر راسته‌ کائمه‌وه بگرن و ، زۆربه توند
و به‌ندی خرینه‌ و ددانه‌کانی لی گیر بکه‌ن ، چونکه‌ نه‌و خه‌لیفانه له‌سه‌ر ریبازی من . وه‌رگیز .

کۆمه‌ل (جماعه) له‌زاراوه‌ دا :

کۆمه‌لی موسلمانان ، پئشینهی ئه‌و ئۆمه‌ته‌ن له‌هاوه‌لانی پئغه‌مبه‌ر و په‌یره‌وان و شوین که‌وتوانیان به‌چاگه‌ تا رۆژی دوا‌یی که‌له‌سه‌ر کتابی خوی گه‌وره‌و سووننه‌تی پئغه‌مبه‌ر(ﷺ) کۆبوینه‌وه ، له‌رووی ناشکرا و نادیار (ظاهر و باطن) له‌سه‌ر ئه‌و ره‌وت و رێبازه‌ن که‌ پئشه‌وای مرۆڤایه‌تی له‌سه‌ری رۆیشتوه‌وکاری پئکرده‌وه .

خوای گه‌وره‌ فرمانی به‌به‌نده‌ برواداره‌کانی خۆی کردوه‌ و هانی داو‌ن له‌سه‌ر کۆمه‌لبوون و کۆبون و یه‌ کگرتن و هاوکاری ، فرمان ده‌کا که‌ هه‌رگیز دوه‌ره‌ک و ناکۆک و پارچه‌ پارچه‌ مه‌بن . وه‌ک ده‌فرموی :

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا {آل عمران/ ۱۰۳} .

واته‌ : ده‌هه‌مووتان پئکه‌وه‌ به‌ تیکرا ده‌ست به‌ به‌رنامه‌ی خوی گه‌وره‌ بگرن که‌ بریتی یه‌ له‌ قورئانی پیرۆزوسوننه‌تی به‌پێزی پئغه‌مبه‌ر (ﷺ) ، هه‌رگیز له‌ سه‌ری ناکۆک و پارچه‌ پارچه‌ مه‌بن .

وه‌ده‌فرموی : وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ {آل عمران/ ۱۰۵} .

واته‌ : قه‌ت وه‌کو ئه‌و که‌سانه‌ مه‌بن که‌ بوونه‌ پارچه‌ پارچه‌ و ناکۆک بوون ، دوا‌ی نه‌وه‌ش که‌ به‌یانیان بۆ هات و رێی راست و هه‌له‌یان بۆ روون بۆوه ، ته‌وانه‌ له‌رۆژی دوا‌یی سزایه‌کی به‌ زۆر به‌ئیش‌وئازارو ژانیان بۆ هه‌یه .

پئغه‌مبه‌ری پئشه‌وا‌یش (ﷺ) ده‌فرموی :

إن هذه الملة ستفرق على ثلاثٍ و سبعين ، ثنتان و سبعون في النار، واحدة في الجنة ، وهي : الجماعة . صحيح سنن أبي داود / الباني .

واته: بئگومان نهو گه له له مهو دوا ده بیته هفتاو سنج کۆمه‌ل، له وانه ههفتاو دوویان ده چنه ناو دۆزه‌خ، ته‌نها یه کیتکیان به ههشتی یه، نهویش کۆمه‌ل و جه‌ماعه یه.

وه پئغه مبه‌ر (ﷺ) ده‌فرموی :

عليكم بالجماعة ، وإياكم والفرقة ، فإن الشيطان مع الواحد ، وهو مع الاثنين
أبعد ، ومن أراد بحبوحه الجنة ، فليلزم الجماعة . امام احمد / ج / ٥ ، ص
٣٧٠ ، رقم / ٢٣١٩٤ .

واته : هه‌میشه کۆمه‌ل و یه که بن ، خۆتان له پارچه‌پارچه‌یی و دو به‌ره‌کی و نا کۆکی
پارێژن، چونکه شه‌یتان له گه‌ل تا که و یه که ، له کۆ و دوان دورتره ، هه‌ر که سیک ده‌یه‌وی
ره‌زامه‌ندی خواو به هه‌شتی نه‌براه به ده‌ست بئینی ، با ده‌ست به کۆمه‌له‌وه بگری.

سه‌باره‌ت به جه‌ماعه‌ش هاوه‌لیکی شکۆدار (عبدالله کوری مسعود) په‌زای خوی لی
بی ده‌فرموی : (الجماعة ما وافق الحق ، إن كنت وحدك ^٤) .

واته : کۆمه‌ل (جه‌ماعه) نه‌وه‌یه که له گه‌ل هه‌قدا (له گه‌ل قورتان و سونه‌دا) کۆک
و هاوتاو په‌یه‌وست بی ، بائینسان به‌ته‌نیاش بیت . واته : هه‌قی و ناهه‌قی
به که موزۆری نیه .

نه‌هلی سونه‌و جه‌ماعه : نه‌وانه‌ن که پابه‌ند و په‌یه‌وستن به سونه‌تی پئغه مبه‌ری
پیشه‌وا و یارانی و شوین که وتوانیان تارۆژی دوا یی ، نه‌وانه‌ن که له پووی بیروباوه‌ر و
کرده و گوفته‌وه ریبازی نه‌وان ده‌گرنه به‌ر ، له په‌یره‌و کردن و شوین که وتنیادا
خۆراگر و به‌رده‌وامن ، له‌شتی نارێک و داهینراودا خۆدوورگرن ، نه‌وانه هه‌میشه
له‌سه‌رئه‌و ریبازهن و سه‌رکه‌وتوون تارۆژی دوا یی ، بۆیه شوین که وتن یان سه‌ر راستی
و هه‌ق و هیدایه‌ته و دژایه‌تی کردنیش یان گومرایی و سه‌رگه‌ردانی یه .

^٤ له (شرح اصول اعتقاد اهل السنة) اللالكائی .

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه

به‌و ره‌وشت و تاییه‌تمه‌ندیانه له کۆمه‌له‌کانی تر جوئ ده‌بنه‌وه :

۱- ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه خه‌لکیکی میانه رۆو مام ناوه‌ندن ، له نیوان زیده رۆیی و که‌م‌رۆیین ، له‌رووی (نایدۆلۆژیا و ناکار وئه‌حکام) وه ، له نیوه‌ندی کۆمه‌له‌کانی ئه‌و گه‌له‌ن ، هه‌روه‌ک ئه‌و گه‌له له‌نیوه‌ندی گه‌لانی گیتی یه .

۲- سه‌رچاوه‌ی ئی وه‌رگرتنیان ته‌نها قورئان و سوننه‌یه و ، گرنگی به‌ودوانه ده‌ده‌ن و خۆیان به‌ده‌ست ده‌قه‌کانی ئه‌م دوانه ده‌ده‌ن به‌پیی تیگه‌یشتن و خواستی به‌رنامه‌ی سه‌له‌فی سالح .

۳- پێشه‌وایه‌کی گه‌ره‌ی وایان نی یه که‌هه‌موو شتیکی ئی وه‌رگرن یا له‌خۆی قه‌ده‌غه‌بکه‌ن به‌قسه‌ی ئه‌و ، ته‌نها پێغه‌مبه‌ری پێشه‌وا نه‌بی ، ته‌وانه له هه‌موو که‌س زانا و ئاگادارترن له (حال و بال و کردار و گوفتارو فه‌رمووده) کانی ئه‌و ، بۆیه له‌هه‌موو که‌س زیاتر سوننه‌یان خۆش ده‌وی و به‌دوای ده‌که‌ون و کاری پێده‌که‌نو ، سورن له‌سه‌ر په‌یره‌وی ئی کردنی و له‌هه‌موو خه‌لکیکی تر زیاتر خۆشیان ده‌وێت .

۴- له‌رووی ئایینه‌وه ، دايمه‌ واز دینن له‌ ناکۆکی و دو به‌رکی و له‌دیالکتیک (جدل) کردنی بئ هوده ، له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌کانی (حلال و حه‌رام) و دورده‌که‌نه‌وه و گومان په‌یدا ناکه‌ن ، به‌لکو هه‌موو بیروباوه‌ری دین وه‌رگرن و په‌یره‌وی ئی ده‌که‌ن .

۵- زیاتر پئیاز و بیرو باوه‌ری سه له فی سالیح به گه‌وره ده‌زانی ، چونکه له هه‌مووانی زیاتر به (ساغ و پاک و توندو پیک ..) تر ده‌زانی .

۶- تاویل رته ده‌که‌نه‌وه ، تنها خۆبه‌دست ده‌ق و شه‌رعه‌وه ده‌ده‌ن ، نه‌قل وه‌پیش عه‌قل (بیر و بۆچونه هزریه‌کان) ده‌خه‌ن ، مل بۆ ده‌قه‌کانی قورئان و سوننه شۆرده‌که‌ن.

۷- له‌مه‌سه‌له‌یه‌ کدا به‌لگه شه‌رعیه‌کان کۆده‌که‌نه‌وه ، ده‌قی هاوشیوه (متشابه) ده‌گتپنه‌وه لای کار پئی کراو (محکم) .

۸- نه‌وانه پئیشه‌نگ و پئیشه‌روی پیاو چاکانن ، رینمایی کراون بۆ سه‌ر پئی راست و دروست ، به‌هۆی خۆگریان له‌سه‌ر هه‌ق و کۆک یان له‌سه‌ر بیرو باوه‌ری پته‌وی ئیسلامی ، هاوتایی‌وسازان (توافق) و کۆکاری ده‌که‌ن له‌نیوان زانست و خواپه‌رستی ، له‌نیوان پشت به‌خوا به‌ستن و کارکردن به‌هۆ کاره‌کانی ژیان ، له‌نیوان خوش ویستن و بیتزاندن و رق لی بونه‌وه ، له‌نیوان سۆز و زه‌ی و نه‌رم و نیانی له‌گه‌ل برواداران و توندو تیژی و تورپیی له‌سه‌ر بی باوه‌ران ، ناکۆکی و دوه‌ره‌کیان نی یه له‌گه‌ل جیاوازی (اختلاف) ی جی و کاتدا .

۹- نه‌وانه به (ئیسلام و موسلمان و سوننه و جماعه و بروادار ...) ناوده‌برین و به‌غه‌یری ئەم ناوانه ناو له خۆیان نانین و ناونا‌برنین .

۱۰- زۆر سو‌رو مکورن له‌سه‌ر گه‌یاندن و بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی بیرباوه‌ری راسته‌قینه‌ی ئیسلام و تاینی راست و به‌هتیزی ئیسلام و فیت‌کردنی خه‌لکی و راسته‌ری کردن و

نامۆژگاری کردنیان بۆ ڕێی راست و دروستی ئیسلام و گزنگی دان به‌کاروباری هه‌قی
موسلمانان .

۱۱- له‌هه‌موو خه‌لکی زیاتر هۆگرن به‌دین ، خۆگرن له‌سه‌ر کردار و گوفتار و
بانگه‌واز و بیرو باوه‌ر و هیواو ناوات و تالی و ناسۆریه‌کانی ژیانیان .

۱۲- سورن له‌سه‌ر کۆمه‌ڵ بوون و کۆکبوون و یه‌کبوون و هۆگری و ، هه‌میشه
بانگه‌وازی بێ و چانی بۆ ده‌که‌ن ، خه‌لکی له‌سه‌ر ئه‌وه هان ده‌ده‌ن و ، خه‌لکی دور
ده‌خه‌نه‌وه له‌ دوه‌ره‌کی و ناکوکی و کۆمه‌لکاری ، خه‌لکی له‌وه بێدار و هۆشیار
ده‌که‌نه‌وه .

۱۳- خوای کار به‌جێ پاراستونی له‌وهی که‌له خۆراو بێ به‌لگه‌ی شه‌رعی خه‌لکی
بێ باوه‌ر بکه‌ن ، به‌لکو له‌رووی زاست و زانیاری و دادگه‌ری و شه‌رعیه‌وه فرمان
به‌سه‌ر خه‌لکی دا ده‌ده‌ن .

۱۴- یه‌کتریان خۆش ده‌وێ له‌سه‌ر ئیمان و ته‌قوا ، ره‌حم به‌یه‌کتی ده‌که‌ن ،
هاوکاری یه‌کتی ده‌که‌ن له‌سه‌ر هه‌مان مه‌به‌ستن ، نه‌نگی یه‌کتی داده‌پۆشن ،
دۆستایه‌تی و دوژمنایه‌تی ، پشتگیری و به‌ره‌هه‌ستی یه‌کتی ده‌که‌ن ته‌نها له‌سه‌ر
نابین و ره‌زامه‌ندی خوای کردگار .

به‌کورتی : نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه

چاکترین خه‌لکن له‌رووی کردار و گوفتار و ناکارو ره‌وشت و بیروباوه‌ر و تیگه‌یشتن و پیگه‌یشتن و خوپاک کردنه‌ویان و گویرایه‌لی کردنیان بۆ خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و ، دور بینن له دونیاو سینه فراوانن له‌به‌رده‌م کیشه‌و ناکوکیه‌کان و زانا و ناگادارن به‌کارو بنچینه‌کانی تری ژیان و ناین .

پوخته‌ی قسان ده‌رباره‌ی واتای نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : نه‌وه‌یه که‌ئه‌وان کۆمه‌لینکن که‌پیغه‌مبه (ﷺ) ی خوای گه‌وره به‌لیننی پیّ داون به‌سه‌ر که‌وتنیان له رۆژی دوا‌ییدا ، له‌به‌ر نه‌وه‌ی به‌دوای سوننه‌ت و رپیازی پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وا (ﷺ) که‌وتوون و ، کۆکن له‌سه‌ر یه‌ک (ری و رپیاز و بیروباوه‌ر و ناکار و ره‌وشت و....) ی ئیسلامی و ، په‌یوه‌ستن به‌کۆمه‌لی موسلمانانه‌وه

به‌هۆی نه‌وه‌ش پیناسه‌ی نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه له‌پیناسه‌ی (سه‌له‌ف) جیا نابیته‌وه ، به‌لکو پیشت‌ر پیناسه‌ی (سه‌له‌ف) مان کرد که‌بریتیه له : کۆمه‌لیک که‌کار به‌قورئان ده‌که‌ن و ته‌واو په‌یوه‌ستن به‌سوننه‌ی به‌پیزی پیغه‌مبه‌ری خوا ، که‌واته (سه‌له‌ف) نه‌هلی سوننه‌ن ، نه‌وانه‌ن که‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) گرنگی زۆری پیداون ، نه‌هلی سوننه‌ش بریتین له‌پیشینه‌ چاکه‌کان و نه‌وانه‌ی که‌له‌سه‌ر نه‌و رپیازه‌ ده‌رۆن و ده‌مرن .

ده‌سته‌واژه‌ی پیشینه‌ چاکه‌کان (سلف الصالح) له زاراوه‌ی زاناکانی نه‌هلی سوننه لیکۆله‌روه‌کان ئاوه‌لّ واتای (نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه) یه ، هه‌روه‌ک (نه‌هلی

نه سر و نه هلی چه دیس و تائیفه ی مه نسور و فرقه ی ناجیه و نه هلی ټیټی باع...)
شیان پښ ده گوتړی .

هه موو نه وانه له لایه ن زانایانی سه له ف به کار دین ، به وهش هه موو نه و کومه له
داهینه رو تاره زوومندانه ی وهک : (خه وارچ و جوهمیسه و مورجینه و رافزه ...) و
زیاتریش له نه هلی سوننه و جه ماعه جوئ ده بنه وه .

سوننه لیتردا به رانبه ر بیدعه یه ، جه ماعه به رانبه ر فرقه یه ، نه وه ی مه به سته له و
فه موودانه ی که ده رباره ی په یوه ست بون به کومه ل و دور که وتنه وه له پارچه پارچه یی
به کارهاتون ته نها نه وه یه .

تاییه تمه‌ندیه‌کانی بیرو باوه‌ری نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه

بوچی بیرو باوه‌ری پیشینه چاکه‌کان

باشتره بو به‌دواکه‌وتن و په‌یره‌وی لی کردن

بیروباوه‌ری راست و دروست بنچینه‌ی نه‌و نایینه‌ی پرۆزه‌یه ، هه‌روه‌ها شتیکیش که له‌سه‌ر غه‌یری نه‌و بنچینه‌یه بنیاد بنری ، سه‌ره‌نجامه‌که‌ی هه‌ر هه‌ره‌س هاتن و خرنۆش بوونه ، بۆیه ده‌بینین که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌دریژایی ژییانی چه‌ند گرنگی به‌رگ و ریشه‌و دا کوتانی نه‌و بیروباوه‌ره پاک‌ویتگه‌رده داوه له دلۆ ده‌روونی ییاوه‌رانی دا ، نه‌وش له‌پیناو دروست کردنی که له‌پیاوانه که له‌سه‌ر بنچینه و ری‌سایه‌کی توکمه و ته‌واوو پته وو به‌هیز دروست ده‌بن و داده‌مه‌زین .

قورنانی پرۆز بۆماوه‌ی سیانزه سالی ره‌به‌ق که له‌شاری مه‌که‌که دابه‌زیه خواره‌وه ، به‌رده‌وام قسه‌ی له‌سه‌ر یه‌ک کیشه ده‌کرد و نه‌ده‌گۆرا ، که بریتی بوو له‌مه‌سه‌له‌ی دامه‌زراندنی بیرو باوه‌ر و یه‌کتا په‌رستی خوی کردگاری بی‌هاوتا ، بۆیه پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌مه‌که‌که زۆر گرنگی داوه به‌خه‌لکی ته‌نها بۆنه‌وش بانگه‌یشتی ده‌کردن ، هاوه‌لانی له‌سه‌ر نه‌وه په‌روه‌رده و سازو ته‌بیار ده‌کردن .

وه‌گرنگی دیراسه‌کردنی بیروباوه‌ری پیشینه چاکه‌کان ده‌گه‌رته‌وه بۆ چۆنیه‌تی بینا کردنی بیروباوه‌ریکی ساف و بی‌گه‌رد و پیوستی کار کردنیکی ته‌واو له‌پیناو گه‌رانه‌وه‌ی خه‌لکی بۆ نه‌و بیر و باوه‌ره‌ نازدارو چاک‌وپاکه ، قوتارکردنیان له‌تاریکی و گومرایی و دوو دلی و دووبه‌ره‌کی و ناکۆکی کۆمه‌ل‌بوون و کۆمه‌ل‌کاری ، که نه‌وه یه‌که‌م شته ده‌بیته نه‌رکی سه‌رشانی بانگه‌ری نیسلام که بانگه‌وازی بۆ بکه‌ن و پینی هه‌ستن و چاکی بکه‌ن .

بیرو باوه به پینی بهرنامه و پهیرهوی پیشینه چاکه کان

هندی له و تایبه تمندیه تاقانه ی که بهار گرنگی په یوه ست بونی نه و بیروباوه ره
روون ده که نوره نه مانه ن :

یه که میان : نه و بیروباوه ره تاکه ریگایه بوئه وی ناده میزاد له بیر تهسکی حیزبایه تی
کردن و پارچه پارچه یی رزگار بکا ، وه به گشتی ریزی موسولمانه کان پته وو یهك
بغا ، به تایبته ریزی زانا و بانگبه ران ، له سر ههق و دادگری کویان بکاته وه ،
به پیچه وانهی نه وه ، نه و چاره نووسه به دو شومهی نه مرۆ موسلمانان پینی دوچار ی
هه رس هارردن و کیشو ناکۆکی بیی نه ندازه ی ناوه خوئی و چه ند کرداریکی
ناشایسته و به د بوینه ، که به هوئی نه وه قهواره و شهوکه تی نیسلامی له ده ست دراوه ،
پاچه پارچه یی موسلمانان و هه لنه گرتنی بیرو باوه ریکی پاک و بیگه رده و راست و
دروستی نیسلامی یه

گرنگترین هوکاری دوربه رکی نیوان موسلمانان له رووی فره بهرنامه و تیگه یشتن و
سه رچاوه ی وه رگرتنه ، بۆیه یه ککردنی نه و لایه نانه ی که باسکران تاکه فاکته رو
هوکاره بۆیه کبوونی ئۆمه تی نیسلامی ، ههروهك نه وه له سه رده می یه که می
نیسلامی به دی هات ، بۆیه به و شتویه نیسلام بونیاد نراو سه روبه ری گرت .

دوه میان : نه و بیرو باوه ره پاکوبی گه رده مرۆفی موسلمان راسته و خو به خوای
گه و ره و پیغه مبه ره که ی (ﷺ) به خو شه ویستی هه رده و کویان پا به ندوگری دده ا ،
به وشیتوه ی که موسلمان هه رگیز خوئی وه پیش خواو پیغه مبه ره که ی (ﷺ) نه خا
له هیچ شتی کدا ، به لکو هه می شه سه ر بۆ فره مانه کانیا ن شوپ بکا ، چونکه بیرو

باوه‌پی پئشینان سه‌رچاوه‌ی گوتسه و فه‌رمووده‌ی خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره که یه‌تی (عزیر) ، هه‌میشه دووره له‌هه‌واوئاره‌زوو گومان و گه‌مه پیتکردن و در‌دۆنگی و ده‌ست تی وه‌ردان و ، خالی و چۆله له‌کار تیکه‌ره ده‌ره‌کیه‌کانی وهک (ئه‌قل و لوژیک و ژیریتری و پیتۆل وهتد) ه مرۆیه‌کان و به‌ره‌می بی‌ری به‌شه‌ر .

سییه‌میان : نه‌و بیروباوه‌ره پاکه‌وینگه‌رده زۆر سوک و ئاسان و ئاشکرا و روون و بی‌گه‌رده و هیچ په‌رده و پۆشاک و نه‌نگ و نادیاریه‌کی تیا نیه ، دوره له‌لادان و گری کویزه و ئالۆزی و بالۆزی ، هه‌لگر و برپا پئی بوه‌که‌ی زۆر هۆشیار و سه‌رپاست و ئاسوده و دلشاده ، زۆر هۆگرو ئارام و دلنیا‌یه و له‌گومان و در‌دۆنگی و ویرنه و نه‌ندیشه و خوت خوته‌ی خراب و خیتو (شه‌یتان) ی نه‌فرت لیتکراو زۆر دوره ، گلینه‌ی چاوه ، چونکه به‌پیی ریبازی پاکی پیغه‌مبه‌ری خوا و هاوه‌له به‌ریزه‌کانه ، خوا له‌هه‌مووان رازی بی تارۆژی به‌ری .

چوارهم : نه‌و بیروباوه‌ره راسته یه‌کیکه له‌گه‌وره‌ترین و گرنگترین هۆکاره‌کانی نزیک بوونه‌وه له‌خوای گه‌وره و سه‌رکه‌وتن له‌دواژدا به‌هۆی ره‌زامه‌ندی نه‌وه^ه

هه‌روهک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی : وَرَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا {المائدة/٣}

واته: من ته‌نهما به‌ره لیتان رازی ده‌م که ئیسلام ریباز و ئایینی ژیا‌نتان بیت ، نه‌ک شتیکی تر .
وه‌رگیتر.

بنچینه و بنه ماکانی
بیروباوه پری پیشینه چاکه کان
(نهلی سوننه و جماعت)

أصول
عقيدة السلف الصالح
أهل السنة والجماعة

بنچینه‌کانی

بیروباوه‌ری نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : (نه‌وانه‌ی که له‌سهر به‌رنامه و ری‌بازی پیشینه چاکه‌کان رو‌یشتون) له رووی (کردار و گرفتار ونه‌حکام و ناکار و بیرو باوه‌ر ...) وه له‌سهر چند بنچینه‌یه‌کی نه‌گوږ و روون ده‌رژن ، نه‌و بنچینه‌انه‌ش له‌قورناتی پیروژ و هه‌موو نه‌و فرموده به‌پیتزانه وه‌رگټراون ، چ به‌شټوه‌ی (تواتر^۱ یا نا‌حاد^۲) هاتوون و به‌پیتی تیگه‌یشتنی هاره‌له به‌رټزه‌کانی پیغه‌مبهر (صلی الله علیه وسلم) شوینه‌که‌وتوه چاکه‌کانیان به‌راست دانراون ، واتا فرموده‌ی راست و دروست (صحیح) ن .

بنچینه‌کانی ناین ، پیغه‌مبهر (ﷺ) ی پیشه‌وا راست و ته‌واو رو‌نی کردونه‌ته‌وه ، بویه نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه له‌هه‌موو سه‌رده‌می‌کدا هه‌میشه پابه‌ندن به‌و بنچینه‌ و ، خویان له وشه و گوته‌ی خراب و داهیتراو دور ده‌گرن ، به‌لکو په‌یوه‌ستی به‌گوته‌ی راست و ره‌واو شرعی ، که‌واته لی‌رده‌ا نه‌وانه (هه‌رکه‌سی که پابه‌ند بی به‌و به‌رنامه و ری‌بازه باسکراوه له‌هه‌موو چاخټیکدا نه‌و که‌سه درټزه پټده‌رو په‌یره‌وی کاری هه‌قیقی ری‌بازو به‌رنامه‌ی پیشینه چاکه‌کانه

بنچینه و بنه‌ماکانی ناین له‌لایه‌ن نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه له‌سهر نه‌و بنچینه‌انه کورت و پوخت ده‌کرټنه

حه‌دیسی ته‌واتر : نه‌وه‌یه که که‌سانټیکی بروا پټکراوی زور ، یه‌ک له‌دوا‌ی یه‌ک نه‌و فرموده‌یان گټراوه‌ته‌وه ، وه‌رگټر .

^۲ فرموده‌ی نا‌حاد : نه‌وه‌یه که‌ته‌ن‌ها یه‌ک که‌سی بروا پټکراو نه‌و فرموده‌یه بگټرټه‌وه ، که‌مه‌رجه‌کانی فرموده‌ی موته‌واتیری تی‌دا نایه‌ته‌دی . وه‌رگټر .

بنچینه‌ی یه‌که‌م

کۆله‌گه و بنه‌ماکانی بیر و باوه‌ر (آرکان‌الایمان)

بیر و باوه‌ری پئیشینه چاکه‌کان (نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه) له‌رووی بنچینه‌کانی نیمانه‌وه کورت ده‌بیته‌وه له : برّوا بوون به‌هه‌ر شه‌ش روکنه‌کانی نیمان و به‌راست دانانیان ، هه‌روه‌ک پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ی‌خوا له‌فه‌رموده‌یه‌کی جبریلدا (سه‌لامی‌خوای‌گه‌وره‌ی‌له‌سه‌ر بیته) پیتمان راده‌گه‌یه‌نی کاتێ که‌ناو برّوا دیته‌لای پیغه‌مبه‌ر و پرسیا‌ری‌لی ده‌کا له‌باره‌ی بیر و باوه‌ره‌وه ، هه‌روه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوای‌گه‌وره (ﷺ) ده‌فه‌رموی :

(ان تؤمن بالله ، وملائکته ، وکتابه ، ورسله ، والیوم الآخر ، وتؤمن بالقدر خیره و شره) . بخاری و مسلم ^ا

واته : بیروباوه‌ر (نیمان) نه‌وه‌یه که‌ئینسان برّوای ته‌واو و نه‌گۆرو ده‌مه‌زراوی به‌خوای‌خاوه‌ن بوونه‌وه‌ر و ، به‌فریشته‌کانی و به‌سه‌ره‌جه‌م په‌رتوک و په‌یامبه‌ره‌کانی و ، به‌رۆژی‌دوایی و ، به‌قه‌زاو قه‌ده‌ری‌خوای‌کردگار هه‌بی له‌رووی شتی چاکه و خراپه .

^ا وه‌خوای‌گه‌وره‌ش ده‌فه‌رموی : آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ {البقرة/ ۲۸۵} .

واته : پیغه‌مبه‌ر و نیمانداران برّویان به‌قورئان و به‌خوا و به‌سه‌ره‌جه‌م فریشته‌کانی و په‌رتوکه‌کانی و په‌یامبه‌رانی هه‌یه و جیاوازی له‌نیوان پیغه‌مبه‌ره‌کان و په‌رتوکه‌کانی خوا گه‌وره‌دا نه‌که‌ن . وه‌رگیت .

بیروباوه‌ر له‌سهر' تهو شه‌ش پایانه به‌رپا ده‌بې و‌داده‌مه‌زړې، جا ته‌گه‌ر هه‌رکاتې م‌رؤډ پایه‌کی له‌وانه نه‌بې نیمانی دانامه‌زړې ، چونکه روکنیک له روکنه‌کانی نیمانی له‌ده‌سټ داوه ، له‌بهر ته‌وه‌ی نیمان ته‌ن‌ها له‌سهر ته‌و شه‌ش روکنانه داده‌مه‌زړې ، هه‌روه‌ک بینا و ساختمان ته‌ن‌ها له‌سهر بناغه و پایه‌کانی خوی داده‌مه‌زړیت .

تهو شه‌ش شتانه‌ش بریتین له پایه‌کانی نیمان ، نیمانی پیاو ته‌واو نابې ته‌ن‌ها به‌وانه نه‌بې به‌پیتی به‌لگه‌کانی قورن‌ان و سوننه‌ی سه‌حیحه‌وه ، وه‌ک‌ه‌سې ټینک‌اری شتیک (یه‌کینک) له‌وانه بکا و بروای ته‌واوی پیتی نه‌بې ، برواداری راسته‌قینه نی یه و نیمانی دانامه‌زړې .

پایه ی یه کهم (الرکن الاول)
بروا بون به خوا (الإیمان بالله)

باوهر بون به خوی بالادهست بریتییه له : بهراست دانان و دان پیا هینانیکی تهواو به بوونی خوی گهوره و تینکرای سیفته بهرزه کانی و پهرستنی بهو بهتهنها ، به جوړی لهو شتانه بهدل دلتیا و برواداری که شوینهواره کهی له (کردار و گوفتار و ناکارو رهوشت ...) هکانتدا رهنگ بداتبهوه ، تهواو په یوهست بیت بههموو فرمانه کانی خوی گهوره و دوریه کهویتیوه له شته یاساغ و قهدهغه کراوه کان ، نهوه کرۆک و گهوهرو بنچینه ی تهواوی بیرو باوهری نیسلامییه ، هموو پایه کانی بیرو باوهریش تنها لهسه ره نهوه دادهمزرین و پاشکۆی نهون ، که بروا هه بوون به خوی گهوره بروا هه بوون به بوونه کهی و بهندایه تی بو کردنی دهگیرتیهوه ، ههروهک نه شتانهش (زگمک و سروشت ، نهقل و ژیر، یاسا و بهرنامه ی نیسلام ، ههست و نهست) هه موویان بهلگن لهسه بوونی خوی پاک و بی هاوتا . هه ره له جوړی بیروا هه بوون به خوی دانا ، بروا هه بوونه به یه کتایی خویته و ناره کانی و سیفته کانی خوی گهوره به دان پنهینانی ههرسی جوړه کانی یه کتا په رستی و بروا پی بوون و کار پی کردن به

۱- یه کتا په رستی له پهرومردگاریتی دا (التوحید فی الربوبیة).

۲- یه کتا په رستی له خویته تی دا (التوحید فی الالهیة).

۳- یه کتا په رستی له ناوو سیفته ته کاند (التوحید فی الاسماء و الصفات)

یه کهم : یه کتا په رستی له په روه ردگاریتی دا

واته : ده بی بروای ته واورو نه گورت به وه هه بی که خوی تاک و ته نیا ، به ته نها خوی په روه ردگاری هم مو بوونه وهره ، هم مو شتی که له بوونه وهره دا دروستکراوی خوی ته تی و خوی خاوه نیه تی و ، هیچ هاوبه شتی کی نی یه و خوی بی نیازو مه به ست و پیویسته له هم مو کهس ، نه سلن هم مو کهس پیویستی به خوی گه وریه ، خوی گه وره دروستکه ر و دانهر و به رتیه به ری جیهانه ، ته نها خوی کردگاری به نده کان و رژی دهره ، ده بی بروای ته واورو نه گوزی به تاک و ته نیا بی خوی خولقیته ر به دل و به کرده وه هه بی که خوی گه وره ده توانی هم مو شتی که بکات که ده یه ویت ^۱.

^۱ وه (فَعَالَ لَمَّا يُرِيدُ) ه {البروج/۱۶} . واته : هه ر شتی که به یه وی ده یکا و ده ییت

یا ده فرموی : إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ {یس/۸۲}

واته : فرمانی خوی گه وره نه ویه که ده یه وی ، هه ر کاتی شتی کی بوئی بیی ، یه که سه ر به فرمان و ویستی خوی گه وره ده ییت . وه رگیزی .

(۱) به لام بروایان به جو ره کانی تری ته وحید نه بووه ، به لکو به کرده وه دژایه تی نه حکام و نایینی نیسلامیان کرده ، دوی راو ناروزی گلاری خوین که وتون . وه رگیزی .

(۲) چونکه هه ر خوی گه وره په روه ردگارو به رتیه به رو ده سه لاتداره به سه ره مو ژبان و دنیوا بونه ورا ، موک و مالی دنیا و دوارژ هه مروی هه ری خویه ، وه که خوی گه وره له ورچه ند فرموده یه دا نامازه به وراسته ده کات و ده فرموی : ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ {الفاتحه/۲}

واته : سوپاس و ستایشی بی پایان بز په روه ردگاری جیهانیان .

یا ده فرموی : وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ {الانعام/۱۸} .

واته : خوای گه‌وره له‌سه‌ر به‌نده‌و دروستکراوه‌کانی خۆی په‌یدارو زانو ده‌سه‌لاتداره ، وه‌کارزان و شاره‌زایه .

یا ده‌فرموی : **وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ {الجمعة/١١}**

واته : خوای گه‌وره باشترین پزقو پۆزی دهره به به‌نده‌و دروستکراوه‌کانی خۆی .

یا ده‌فرموی : **اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ {الرعد/٢٦}** .

واته : خوای گه‌وره رزقو رۆزی که‌سێک فراوانو زۆر ده‌کا که ده‌یه‌وی و هی هه‌ندیکیشیان ته‌نگو که‌م ته‌گه‌ر بیه‌وی

یا ده‌فرموی : **يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ {الرعد/٢}**

واته : خوای گه‌وره کاروباره‌کانی ژيان و بوونه‌وه‌ر به‌ر توه ده‌بات و ، شته‌کان لێک جیا ده‌کاته‌وه

وه پێغه‌مبه‌ر(ﷺ) ده‌فرموی: **انت رب السماوات والارض... متفق عليه**

واته : ئه‌ی خوايه تو خوای ناسمانه‌کانو زه‌وی یه

یاخوای گه‌وره ده‌فرموی: **اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ {الرعد/١٦}** ﴿
(الرعد:١٦).

واته : خوای گه‌وره دروستکهرو به‌ديه‌ینه‌ری هه‌موو شته‌کانی ژيانه ، خوايه‌کی تاکو ته‌نیاو زان و ده‌سه‌لاتداره به‌سه‌ر هه‌موو شته‌کاندا

یا ده‌فرموی: ﴿**إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكَمُ اللَّهُ فَأَنْتَى تُؤْفَكُونَ {الأنعام/٩٥}**﴾ .

واته : خوای گه‌وره دروستکهرو به‌ديه‌ینه‌ری ده‌نگو دانه‌وتله‌و ناوکیه‌تی ، زیندو له‌ مردوو دهر دینئو مردوو له‌ زیندو دهر دینئیت . وه‌رگێر

(٣) چونکه خوای گه‌وره هه‌رله‌سه‌ره‌تاوه مرۆفی له‌سه‌ر سروشت وپاکی دروست کردوه ، به‌لام له‌ژياندا جۆری په‌روه‌رده‌ی ئه‌و پیاوه وای لێده‌کا ، که‌ببیتته جوله‌که‌و گاروو ناگه‌ر په‌رست (خوانه‌ناس) ، هه‌روه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرموی : **فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ**

يَخْلُقِ اللَّهُ ذَلِكَ الدِّينَ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ {الروم/٣٠}

وه چهندان به لگه ی به هیزی شهرعی له سهر برهوا بوون به پهره ورد گاریتی خوی گهروه هاتوون ، وهك خوی گهروه فهرموویه تی :

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ {الاعراف/۵۴} .

واته: ناگادارین هه موو کارو فرمان و دروست کردنیك هی خویه ، چونکه خوی پهره ورد گاری جیهان به رزو بالا دهست و به هیزه .

وه ده فهرمووی : هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً {البقرة/۲۹} .

واته : سروشت و دروستکردنی خوی گهروه نهویه که خوی گهروه خه لکی له سهر دروستکردوه ، سروشت و دروستکردنی خوی گهروه گوزانکاری به رسهر دانایهت ، نا نهوه ناینی ریک و به هیزی خوی گهروه یه ، وه لی زور کس نه م راستیه نازانیت .

واته: نه خشه و سروشتی خوی بی هارتا هه رنه و نه خشه و سروشته پاکیه که پیغه مبه ر (ﷻ) ده فهرمووی :

(كل مولود يولد على الفطرة فأبواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه)

بخاری ج ۱، ص ۴۶۵، رقم ۱۳۱۹+مسلم/ج ۴، ص ۲۰۴۸، رقم ۲۶۵۸ .

واته: هه موو مناز و مه لوتکه و تازه له دایک بویک له سهر نه خشه و سروشت و پاکیه له دایک ده بی، به لام دایک و باوکه که یه ده یکاته گاور یا جووله که یا ناوور په رست به هوی چۆنیه تی پهره ورده کردنی. وه رگتپ.

خوی گهروه کۆمه لی ناده میزاد و پهری ته نها بۆ په رست و به ندایه تی خوی دروست کردون ، وهك ده فهرمووی : وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ {الذاریات/۵۶} . وه رگتپ .

واته : خوی گهروه ده فهرمووی من ئینسان و ئه جینه م ته نها بۆ په رست و به ندایه تی کردنی خۆم دروستم کردوون ، نهك بۆ په رست و به ندایه تی کردنی که سو شتیکی تر.

واته : خوی گهروه ئه و خویایه به که هه رچی له زهوی و ناسمانه کانه بۆ ئیوهی دروست کردوه .

یا ده فرموئ : **إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ** {الذاریات/ ۵۸} .

واته : بیتگومان خوی گهروه خوی خاوهن بزق و رۆزی و هیز و تونا و دهسه لاتیکی زۆر فراوان و به هیزو به گوڕو تینه .

وه ده فرموئ : **قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ** {المؤمنون/ ۸۸}

واته : بلی : نایا دهسه لات و فرمانه وایی هه موو شتیکی ئه رزو ناسمان به دهسه کتی به ، بیتگومان به دهسه خوی گهروه به

ئه و جۆره به کتا په رسته هه بێ پرواکانی قوره هیش و زۆربه ی گهلانی گیتی و خاوهن په رتووک و نایینه کانی تیباده ناکۆک و دودل و دێدۆنگ نه بوونه ، به لکو هه ر هه موویان پروایان وابوه که دروستکه رو به رتیه به ری گهردون و جیهان ته نها خوی تاک و ته نیایه (۱) ، ههروه ک خوی گهروه ده رباره یان ده فرموئ :

وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ {لقمان/ ۲۵}

واته : ئه گه ر لیبیان ده پرسی کتی ئه رزو ناسمانه کانی دروست کرده ، له وه لامدا ده لیبین : خوی گهروه دروستی کردون . (۲) له بهرته وهی دلو دهروونی بهنده کان پاک و بهندو سروشتداره له سهردان نان به راستی به وه (۳) . بۆیه هه لگری ئه و بیروباوهره نایته به کتا په رست (موحد) یکی ته واو ، تا پا به ند نه بێ به جۆری دووه مه هیش له جۆره کانی به کتا په رستی (تو حید) که بریتی به له

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ
الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ
أَفَلَا تَتَّقُونَ {يونس/ ۳۱} .

واته: ئەى محمد (ﷺ) پێیان بلی: ئایا کێ له ئەرزو ئاسمانه کان خواردن و خۆراک و
پسقتان پێ ددهات ، وه کێ خاوهن و دروستکەری گۆی و دەمو چاوه کانه ، وه کێ
زیندو له مردوو دەر دینێ ، وه کێ مردوو له زیندوو دەر دینێ ، وه کێ کاروباره کانی
ئەرزو ئاسمان و بوونه‌وه‌ر به‌ریوه‌ ده‌با ، له کۆتاییدا ده‌لین : خوای گه‌وره‌ دروستی
کردوون ، ده‌تۆش پێیان بلی : بۆ له خوای گه‌روه ناترسن و نای په‌رستن .

دووم : یه‌کتا په‌رستی له‌ خوائتی دا

واته: تاك‌وته‌نیا کردنی خوای گه‌وره‌ به‌هۆی کاروکرده‌وه‌ کانی به‌نده‌کانیه‌وه‌، واته‌:
دەبێ به‌نده‌کان به‌هۆی به‌ندایه‌تی و خواپه‌رستیانه‌وه‌ یه‌کتایی خوای گه‌وره‌ بسه‌لمینن.
به‌یه‌کتا په‌رستی له‌ خواپه‌رستیداش ناوده‌برێ، واتا بپروا هه‌بوونیکی ته‌واوو نه‌گۆر
به‌وی که‌خوای گه‌وره‌ خوای هه‌قه‌و هه‌یج خوايه‌کی به‌هه‌ق نییه‌ که‌شایسته‌ی
په‌رستن و به‌ندایه‌تی بۆکردن بێ جگه‌له‌و، هه‌موو په‌رستراویک جگه‌له‌و پڕوپوچ و
باتیل و بێ هوده‌یه‌، ده‌بێ به‌نده‌کان ته‌نها ئه‌و به‌تاك‌ بگرن و، هه‌میشه
سه‌ر بۆفرمانه‌ کانی ئه‌و دابنویتنن و په‌یره‌وی په‌ها ته‌نها له‌به‌رنامه‌ی ئه‌و بکه‌ن، وه‌نابێ
هه‌یج که‌سو بوئه‌وه‌رێک هاوبه‌شی بۆ په‌یدابکا و له‌فرمانی لابدا باهه‌رکێ و له‌هه‌ر
کوێه‌ک بیته‌، وه‌نابێ له‌پرووی به‌ندایه‌تی کردن و خواپه‌رستییه‌وه‌ هه‌یج شتی که‌ بۆجگه
له‌خوای گه‌وره‌ نه‌نجام بدات ، بۆنموونه‌ وه‌ک: (پۆژو و نوێژو حه‌ج و زه‌کات و پارانه‌وه‌و

فریاکه‌وتن وه‌انا بۆ‌یردن وداوا لێ‌کردن و لێ‌خواستن و خۆ‌ش و یستق و دۆ‌ستایه‌تی و دۆ‌ژمنایه‌تی کردن و سه‌ر‌په‌رین و قورسانی بۆ‌ کردن و داوای لێ‌خۆ‌ش‌بوون لێ‌کردن و ... هتد) جگه له‌وانه‌ش که جوۆری خواپه‌رستی ئاشکرا و نادیارن په‌یوه‌ندیان به‌خواپه‌رستی یه‌وه هه‌یه ، ته‌نها ده‌بێ‌ بۆ‌خوای گه‌وره‌و کردگار بکری‌ن و ، ده‌بێ‌ به‌گشتی له‌هه‌موو نه‌و و روانه‌ ته‌نها خوا پیه‌رستێ‌ و ، نابێ‌ هه‌ندیک یان بکری‌ن و هه‌ندیک یان نه‌کری‌ن ، نه‌گه‌ر وابێ‌ مرۆ‌ گومرا ده‌بێ‌ت. هه‌روه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرموئ:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ {الفاتحة/٥}.

واته: خواجه هه‌رتۆ ده‌په‌رستین ، ره داوای کۆمه‌کی و یارمه‌تی و هاوکاری هه‌ر له‌تۆ ده‌که‌ین. (١). وه فرموویه‌تی :

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ {المؤمنون/١١٧}.

واته: هه‌ر که‌سێ‌ وێ‌رای خوای گه‌وره داوی په‌رسترا و خواجه‌کی تریکا و بپوای پێ‌ی هه‌بێ‌ ، به‌بێ‌ نه‌وه‌ی که به‌لگه‌ی له‌سه‌ر راستی و هه‌قی هه‌بێ‌ ، حسابی نه‌و که‌سه له‌لایه‌ن خوای گه‌وره‌یه‌و هه‌ر نه‌و ده‌زانێ‌ که پۆژی دوایی چی لێ‌ده‌ده‌کا ، خوای گه‌وره بێ‌ پڕوایان سه‌ر ناخات و یارمه‌تیان نادات . (١) . وه خوای گه‌وره ده‌فرموئ :

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ {الذاريات/٥٦}.

واته: من ئینسان و نه‌جینه‌م ته‌نها بۆ‌ په‌رستنی خۆ‌م دروستکردوون .

یه‌کتا په‌رستی له‌خوایه‌تی دا: نه‌وه‌یه که سه‌رجه‌م په‌یامبه‌رانی خوای گه‌وره بانگه‌وازیان بۆ‌ کردوه‌و ، سه‌ره‌تا و کۆ‌تا ، رووی ئاشکرا و نادیارنی ئایینه‌ ، له‌به‌ر نه‌وه پیغه‌مبه‌ران (عليهم السلام) هه‌ناردراون و په‌رتوکه‌کان دابه‌زیون و شمشیره‌کانی

جیهاد سوان، به‌هۆی ئه‌و (یه‌کتا په‌رستی) یه‌وه نیتوان برودارو بئسبوا، نیتوان نه‌هلی به‌هدشت و دۆزه‌خ جوئ ده‌بیته‌وه، ئه‌وه‌ش واتای ئه‌و فه‌رموده‌یه ده‌گه‌یه‌نئ که‌خوای گه‌وره ده‌فه‌رموئ : (لا اِلهَ اِلاَّ اللهُ) واته : هیچ خواجه‌کی هه‌ق نی یه‌ ته‌نها خوای کردگاری بونه‌وه‌ر نه‌بئ .

وه ده‌فه‌رموئ : وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوحِيْ اِلَيْهِ اِنَّهُ لَا اِلهَ اِلاَّ اَنَا فَاعْبُدُوْنَ {الانبیاء/ ۲۵} .

واته : ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئیغه هیچ نیردراوئیکمان پیش ئیوه نه‌ناردوه، مه‌گه‌ر نیگا و سروش مان بو کردوه که‌هیچ خواجه‌کی نی یه‌ ته‌نها (من) نه‌بئ، ده‌که‌واتا ته‌نها به‌ندایه‌تی من بکه‌ن و من په‌رستن (۲)

هه‌ندئ له‌ سیفته‌ به‌رزه‌کانی خوای گه‌وره ئه‌وه‌یه که‌ خۆی به‌ته‌نیا (په‌روه‌ردگارو دروستکه‌ر و ده‌سه‌لاتدارو و ژینه‌ر و مرینه‌ره...)ه و ، هه‌موو سیفته‌تیکی به‌رزو به‌ریزو ته‌راوی هه‌یه، پاکه له‌هه‌موو که‌موکوپری و نه‌نگیک ، هه‌موو شتیک به‌ده‌ست ئه‌وه و ، نابئ هیچ جوژه عیباده‌تیک بو‌غه‌یری ئه‌و بکری ، وه یه‌کتا په‌رستی (په‌روه‌ردگاریتی) یش له‌ پیداوئسته‌یه‌کانی یه‌کتا په‌رستی خواجه‌تیه ، چونکه هاره‌بشی په‌پداکه‌ره‌کان (مشرکین) یه‌که‌ خویان نه‌ده‌په‌رست ، به‌لکو چه‌ندان خویان ده‌په‌رست ، وایان داده‌نا که‌ئه‌و خویانه‌ بو‌یه ده‌په‌رستن تا له‌خوای گه‌وره‌یان نزیک بکاته‌وه^۱ ، نه‌گه‌ر چی دانیان به‌وه داده‌نا که‌ ئه‌و خویانه‌ هیچ جوژه سود و

(۱) چونکه خوای گه‌وره ده‌فه‌رموئ :

وَاللَّهُمَّ اِلَهَ وَاَحَدٍ لَا اِلهَ اِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ {البقرة/ ۱۶۳} .

زەررێکیان پێ ناگه‌یه‌نی ، بۆیه‌ خوای گه‌وره‌ش به‌ پرۆاداریان دانانی ، هه‌رچه‌نده‌ دان به‌یه‌ کتاپه‌رستی (په‌روه‌ر دگاریتی) یش دا ده‌نین ، به‌لام دان به‌یه‌ کخوایی دانانین ، له‌بەر ئه‌وه‌ خوای گه‌وره‌ به‌بێ باوه‌ر و هاویه‌ش په‌یدا که‌ریان داده‌ستی له‌ باره‌ی خواپه‌رستی یه‌وه‌.

واته‌ : نه‌ی خه‌لکینه‌ خوای ئیوه‌ یه‌ک خوايه‌ ، هه‌یج خوايه‌کی به‌هه‌ق نیه‌ ته‌نها ئه‌و نه‌بێ ، که‌ خوايه‌کی به‌خه‌شنده‌ی میه‌ره‌بانه‌ .

وه‌ پینغه‌مبه‌ریش (ﷺ) ده‌فه‌رموی : (فلیکن اول ماتعودهم إليه ، شهادة ان لا اله الا الله) .
واته‌ : با یه‌که‌م شت که‌ له‌سه‌ری رابین و فرچک و خوی پتوه‌ بگرن و بۆلای بگه‌رنه‌وه‌ شایه‌ تمان بیت .
یا ده‌فه‌رموی : (الی أن یوحى الله) . متفق علیه‌ .

واته‌ : له‌یه‌ کتاپه‌رستی خوای گه‌وره‌ دا خوا به‌یه‌ک بگرن . وەرگێڕ .

(٢) وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفَ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا {الإسراء/٢٣}

واته‌ : نه‌ی پینغه‌مبه‌ر (ﷺ) په‌روه‌ر دگاری تۆ بریاری داوه‌ که‌ جگه‌ له‌ خوای گه‌وره‌ نه‌ په‌رست و به‌ندايه‌تی بۆ نه‌که‌ن ، وه‌ له‌ گه‌ل دایک و باوکانیشتاندا چاک و به‌رێز بن ، وه‌ کاتێ که‌ گه‌یشتنه‌ ته‌مه‌ن و هه‌ره‌تی پیر بوون سوکترین قسه‌ی بریندار که‌رو ناشیرین و سوکیان پێ مه‌لین و نیگه‌ران و هه‌راسان و توپه‌یان مه‌که‌ن ، به‌لکو قسه‌ی به‌رێ و جێ و رێزیان پێ بلین . وەرگێڕ .

١٠ وه‌ک خوای گه‌وره‌ له‌سه‌ر زارای ئه‌وبت په‌رستانه‌ ده‌فه‌رموی :

مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرَّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ {الزمر/٣}

واته‌ : ئیتمه‌ ئه‌و بت و سه‌نه‌ما نه‌ ته‌نها له‌بەر ئه‌وه‌ ده‌په‌رستین تا له‌خوا مان نزیک بگه‌نه‌وه‌ .
وەرگێڕ .

لێره‌دا هه‌لگری بیروباوه‌ری سه‌له‌ف به‌ ته‌وحیدی ئولو‌هیه‌ت له‌خه‌لکی تری
جیاده‌بنه‌وه و جیا‌راز یان هه‌یه ، به‌پیتی نه‌وه مانای یه‌ک‌تاپه‌رستی بریتیه‌ له‌وه‌ی
که‌هیچ دروست که‌رێک نی یه‌ ته‌نها خوای که‌ر‌گ‌ار نه‌بی ، بێ‌گومان ته‌وحیدی
ئولو‌هیه‌تیش به‌دی نای ته‌نها به‌م دوو ره‌گه‌ز و بنچینه سه‌ره‌کیانه نه‌بی‌ت .

یه‌که‌مین : بر‌وابوون به‌وه‌ی که‌ کردنی سه‌رده‌م جو‌زه‌کانی خوا په‌رستی بو‌ خوای تاک‌و
پاک و ب‌سی هاوتایه و ، ناب‌ی بو‌ هیچ که‌سیکی تر بک‌ری ، وه‌هیچ هه‌ق و
تایبه‌تمه‌ندیه‌کی دروستکه‌ر به‌ دروستکه‌راوه‌کان نادریت ، نوێژ و خواپه‌رستی و ک‌رنوش
و به‌ندایه‌تی بو‌ غه‌یری خوا ناک‌ری ، پشت به‌غه‌یری خوا نابه‌ست‌ری .

وه‌ک خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فرمو‌ی :

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

واته نه‌ی موحه‌مه‌د (ﷺ) تو‌ ب‌ل‌ی بێ‌گومان هه‌موو (نوێژ و قوربانی و ژیان‌ومان
و مردنمان) بو‌ خوایه و ، نه‌و خوایه‌ی که‌ هیچ هاوبه‌شیکی نی یه ، وه‌به‌وه فه‌رمانم
پ‌ی ک‌راوه له‌لایه‌ن په‌روه‌د‌گاره‌وه ، وه‌منیش یه‌که‌م مو‌سه‌لمانم^{١١}

وه‌فرمو‌ویه‌تی : أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ {الزمر/٣}

^{١١} وه‌په‌نغه‌مبه‌ریشمان (ﷺ) ده‌فرمو‌ی :

(وما تقرب الي عبدي بشيء أحب الي مما افرضته عليه) بخاری

واته : خوای گه‌وره ده‌فرمو‌ی: به‌نده به‌وه له من نزیک ده‌بیته‌وه که پ‌ی ی خو‌شه و له‌سه‌رم فه‌رز
کردوه . وه‌رگ‌ێز .

واته : ناگادار بن تاینی پوخت و پیروز ته‌نهما هی خویه ، واتا ته‌نهما تاین و کاروکرده‌وه و خواپه‌رستی چاک و پاک و بی‌ریا له‌لایهن خواوه‌ندی گه‌وره‌وه وهرده‌گیریت و قبوله ^{۱۲}

دوه‌مین : ده‌بی خواپه‌رستی به‌پیتی ئەو دهق و فرمانانه‌بی که‌خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) فرمانیان پی کرده‌وده‌یانه‌وی . جا که‌وتا

• خواپه‌رستی و به‌ندایه‌تی کردن به‌ته‌نهما بۆ خوای گه‌وره و مل بۆ که‌چکردنی و فرمانبه‌ری کردنی ، ماناو مه‌به‌ستی (لااله الا الله) ده‌سه‌لمینتی و دینیتته دی .

• شوین که‌وتنی پیغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره (ﷺ) و مل که‌چکردن و گویدیری بۆ فرمانه‌کان و دورکه‌تنه‌وه له‌قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی ، ماناو مه‌به‌ستی (عمداً رسول الله) ده‌گه‌یه‌نی و ده‌سه‌لمینتی

ردک خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فرموی :

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ {البينة/ ٥}

واته : به‌نده‌کانی خوای گه‌وره فرمانیان ته‌نهما به‌وه پیکراوه که به‌لسۆزی و نیازپاکی خوای گه‌وره به‌رستن ، ئەو خویه‌ی که‌خاوه‌نی تاینیکی پاک و پیروزو بی‌نه‌نگه ، وه فرمانیان پیکراوه که به‌لسۆزی و نیازپاکی نوێژ بۆ خوای گه‌وره بکه‌ن و زه‌کات له‌سه‌روه‌ت و سامانیان بده‌ن ، چونکه ئەم تایننه‌ تاینیکی ریک و پیک و به‌پیزو به‌هیزه . وه‌رگتیر .

به‌رنامه و ریپازی نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه

ئه‌وانه‌ی که له‌سه‌ر ئه‌و به‌رنامه و ریپازهن ته‌نهما خوا ده‌په‌رستن و هاوبه‌شی بۆ بریار ناده‌ن، وه‌ته‌نهما له‌خوای گه‌وره داوای یارمه‌تی و کۆمه‌کی هاوکاری و داد و فریادته‌نهما له‌ خوای گه‌وره ده‌که‌ن و پشتی پی ده‌به‌ستن ، وه‌ته‌نهما له‌ خوای گه‌وره ده‌ترسن و به‌گوێرایه‌لی و خواپه‌رستی و کاروکرده‌وی چاک و پساک خوایان له‌ خوای گه‌وره نزیک ده‌که‌نوه

هه‌روه‌ک خوای به‌رزومه‌زن سه‌باره‌ت به‌وه فه‌رمویه‌تی

وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا {النساء/٣٦}

واته ته‌نهما به‌ندایه‌تی بۆخوای گه‌وره بکه‌ن و ئه‌و په‌رستن و ، هیچ شتیک مه‌که‌نه هارتای خوا و هه‌رگیز هاوبه‌شی بۆ په‌یدا مه‌که‌ن^{١٢}

^{١٢} وه‌ پینغه‌مبه‌ریش (ﷺ) ده‌فه‌رموی (حق الله على العباد أن يعبدوه ولا يشركوا به شيئا). بخاری/ج ٣، ص/١٠٤٩، رقم ٢٧٠١ + مسلم/ج ١، ص/٥٩، رقم ٣٠.

واته : هه‌قی خوای گه‌وره له‌سه‌ر به‌نده دروستکراوه‌کانی ئه‌وه‌یه که ته‌نهما ئه‌و په‌رستن و به‌ندایه‌تی ئه‌و بکه‌ن ، به‌هیچ شتیه‌یه‌ک هیچ هاوبه‌شیک بۆ بریار نه‌ده‌ن .

رده‌فه‌رموی : (من مات من امتي لا يشركوا بالله شيئاً دخل الجنة) بخاری

واته هه‌ر که‌ستیک له‌ئۆمه‌تی من بمړی و قه‌ت هاوبه‌شی بۆ خوا بریار نه‌دای ، ده‌چیتته به‌هسته‌وه

رده‌فه‌رموی : (من لقي الله ولا يشركوا به شيئاً دخل الجنة) بخاری

واته : هه‌ر که‌ستیک بمړی و به‌سه‌لامه‌تی به‌خوای گه‌وره بگا به‌ بی ئه‌وه‌ی که شه‌ریکی بۆ بریار دای ، خوای گه‌وره عه‌فوی ده‌کاوه‌چیتته به‌هه‌شت . وه‌رگیز .

سییه‌مین : یه‌کتا په‌رستی له‌ناوو سیفه‌ته‌کاندا

واته: برّوا هه‌بوونیکی ته‌واو به‌وه‌ی که‌ خوای گه‌وره‌ خاوه‌نی چه‌ند ناویکی جوان و سیفاتیکی به‌رزو پاک و ته‌واوه ، خوای گه‌وره‌ ساغ و پاکه‌وبی نه‌نگه‌ له‌سه‌ر جه‌م ناوو سیفاتی نات‌ه‌واو ناشایسته ، به‌وه‌ جیا ده‌بیته‌وه‌ له‌هه‌موو بوونه‌وه‌ره‌کانی تر .

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : خوای خۆیان به‌و سیفه‌تانه‌ ده‌ناسن که‌له‌قورثان و سوننه‌دا هاتون ، به‌و شیوه‌یه‌ی مه‌دح و پیناسه‌ی خوا ده‌که‌ن ، که‌خوای گه‌وره‌ خۆی پیناسه‌ی خۆی کرده ، به‌و شیوه‌یه‌ی که‌پیتغه‌مبه‌ر (ﷺ) پیناسه‌ی خوای گه‌وره‌ی کرده ، قسه‌ له‌جی گای خۆدا ناگۆرن ، وه‌بی باوه‌رنین به‌رانبه‌ر به‌ناو و نیشانه و به‌لگه‌کانی خوای گه‌وره ، وه‌ کاربه‌وه‌ ده‌که‌ن و ئه‌وه‌ ده‌سه‌لمینن که‌ خوای گه‌وره‌ بو‌ خۆی سه‌لماندویه‌تی و بریاری داوه‌ و پیتی رازیه ، به‌بی شیواندن و هاوشیوه‌ کردن (تمثیل) و چۆنیه‌تی بو‌ بریار دان (تکییف) و ده‌سته‌ پاچه و له‌کار خستن و (تعطیل) و لادان و گۆزین (تحریف) تیدا کردن، وه‌ده‌ریاره‌ی هه‌موو ئه‌و شتانه تا که‌ پیوه‌رو قرّیسیان ئه‌و نایه‌ته‌ یه‌ که‌خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموی :

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ {الشوری/ ۱۱} .

واته : هیچ که‌س و شتی که‌ له‌هیچ شتی که‌ هاوشیوه‌ی (وه‌کو) خوای بی‌ هاوتا نیه و ، وه‌ خوای گه‌وره‌ ناچی ، ئه‌و خواجه‌ بینهر و بیسه‌ره

وهده فه رموی : وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي
أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {الأعراف/۱۸۰} ^{۱۴}

واته : خوای تاكو پاك و بئ خهوش چهندان ناوی جوان و پیوژی ههیه ، دهبه هوی
نهو ناوانه لیتی پیارینه وه هاناو هاواری بۆ بهنو و داوای دادو کۆمه کی وهارکاری لی
بکه نو ، واز بیتن لهو که سانهی که ناوه جوانه کانی خوا ده شیوتینن و بروایان پئ ناکن
، نهوانه له ناینده دا پاداشتی کارو کرده وه کانیان وه ردگر نه وه که کردویانن .

^{۱۴} مسقوف و بئ باره ری (الاحاد) : واته گۆران و لادان له ههق و شهرع ، نهوانهش ده گرتیه وه
❖ (تعطیل) له کار خستن و دهسته پاچه کردن و په کخستن : واته : نه سه لماندنی سیفه ته کانی خوا
یا هه ندی له سیفه ته کانی و بروا پئ نه بوونیان .
❖ تحریف . واته گۆرین و لادان : واته گۆرینی دهق ، ج له رووی گوته وه بئ یا له رووی واتاوه ، بۆیه
هه موو (تعطیل) یتک (تحریف) نیه .
❖ تکییف (چۆنیه تی بۆ بریاردان) : بریتییه له چۆنیه تی بریار دان بۆ خوای گهوره ، واتا نینسان
بریار بدا که خوای گهوره له پوری شکل و شیوه چۆنه .
❖ تمشیل : واتا سه لماندن و بریار دانی نمونه و هاو شیوه بۆ خوای گهوره . واته خوای گهوره بکه یته
نونه ی شتیک یا شتیک بکه یته نمونه ی خوای گهوره
❖ تشبیه : واته : ویتچواندن واته : شتیک وه خوای گهوره بچوینی یا خوای گهوره وه شتیک
بچوینیت

وه پیغه ممبر (ﷺ) ده فه رموی : (إِنْ لَّهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعِينَ إِسْمًا مَّا إِلَّا وَاحِدًا ، مِنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ
الجنة) بخاری /ج/ ۶ ، ص ۲۶۹۱ ، رقم / ۶۹۵۷ + مسلم /ج/ ۴ ، ص ۲۰۶۲ ، رقم / ۲۶۷۷ .
واته : خوای گهوره نه هه دو نو ناوی ههیه ، هه رکه سی له بهریان بکاو بروای پئیان هه بی و کاریان پئ
بکا ده چیته به ههشت . وه رگتپ .

نه هلی سوننه و جه ماعه

چونیه تی سیفه ته کانی خوی بالا و شکودار بریار نادهن ، چونکه خوی گه وره بوخوی باسی چونیه تی (کیفیه) ی نه کردوه ، وه هیچ که سیکیش نازانی که خوی گه وره چونه ، تاپیناسه ی خودی خوی گه وره بکا به دهر له وه ی که خوی باسی خوی کردوه ، هه روه ک خوی ده فمرموی : **أَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمْ اللَّهُ {البقرة/ ۱۴۰}**

واته نه ی محمد پتان بلئی نایا تیره زانترن یا خوی گه وره ، بیگومان خوی گه وره چونکه نه وه هه موشته کانی دروست کردوه ^{۱۵} وده زانی

وه ده فمرموی : **فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ {النحل/ ۱۷۴}**

واته نمونه و برو بیانو بو خوی گه وره مه یه ننه وه ، خوی گه وره ده زانی ، تیره نای زانن

^{۱۵} خوی گه وره له قورثانی پیروزدا باسی هه ندی سیفاتی خوی ده کا ، بو وینه ده فمرموی :

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ {الإخلاص/ ۱}. واته : نه ی موحه محمد بلئی خوی گه وره تا کو تنیایه وده فمرموی : **الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ {۱}** يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ الْعَفُورُ {سبا/ ۲}.

واته ، سوپاس و ستایش بو نه وه خویده ی که خاوه نی هه موو نه و شتانه یه که له نیو ناسمانه کانو زهوییه ، له کو تاییشدا سوپاس و ستایش بو نه وه ، نه و خویه کارزانو شاره زایه ، نه وه ی له زهوی دابی و نه وه ی بچیته ناو زهوی و نه وه ی له زهوی ده ری و ، نه وه ی له ناسمان ده بارئ و داده به زئ و ، نه وه ی له ناسمان سه رده که ویت ، هه مووی ده زانیت نه و خوی به خشنده و میهره بانه . وه رگتیر

له‌پاش پیغه‌مبهری خوای گه‌وره (ﷺ) هیچ که‌ستیک زانا و ناگادار تر نیه به‌خوای به‌هم‌مو ره‌قو شته‌کانی ، به‌به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی ده‌فه‌رموی :

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ {٣} إِنَّ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ {النجم/٤}

واته : پیغه‌مبهری خوای گه‌وره هیچ شتیک له‌خۆیه‌وه ، له هه‌واو ئاره‌زوی خۆیه‌وه نائی ، به‌لکو ئه‌وه‌ی ده‌یلئ هه‌ر هه‌مووی سرۆش (وحی) یه که‌له‌لایه‌ن خوای خۆیه‌وه بۆی هاته‌وه‌و پیتی گو‌تراره

ئه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه : برۆیان وایه که خوای گه‌وره له‌بووندا هه‌ر هه‌بوه‌و هه‌ر ده‌بی ، یه که‌م‌وجاریدانی (اول و ازلی) هه‌ر هیچ شتیک به‌ر له‌و نه‌بوه و خۆی هه‌موو بوونه‌وه‌ری به‌دی هی‌ناوه ، وه‌کو‌تار هه‌میشه‌یی (آخر و ابدی) یه ، هه‌میشه هه‌ر ده‌می‌نتی و هیچ شتیک له‌پاش ئه‌و نی یه‌و نابئ ، واتا هه‌موو شتیک له‌نی‌تو ده‌چی‌ته‌ن‌ها ئه‌و ده‌می‌نی‌تته‌وه ، وه‌ناشکرا و دیار(ظاهر) هه‌ر هیچ شتیک له‌سه‌روی ئه‌و نی یه ، وه‌نادیار (باطن) هه‌ر ، و هیچ شتیک له‌خوار ئه‌و نیه که بزر و نادیار بی ، هه‌روه‌ک خۆی ده‌فه‌رموی

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ {الحديد/٣}

واته خوای گه‌وره سه‌ره‌تا و کو‌تای هه‌موو شتیک‌کی ژیان بوونه‌وه‌ره ، ناشکراو بزر و نادیاره ، به‌هه‌موو شتیک‌کیش زانا و دانا و ناگاداره.

وه خود (ذات) ی خوای گه‌وره وه خودی هیچ که‌سوو شتیک‌کی تر ناچیت ، وه سیفه‌ته‌کانی وه‌سیفاتی هیچ که‌سوو شتیک‌کی تر ناچیت ، چونکه خوا نمونه‌ی هاره‌ش و هار وینه و هاروشی‌وه‌ی نی یه ، له‌گه‌ل دروستکراوه‌کانی دا هه‌رگیز به‌راورد و پی‌وانه ناکری . ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه ئه‌وه بۆ خوا ده‌سه‌لمیتن و بریار ده‌ده‌ن به‌بی (تمثیل) که خوای گه‌وره بۆ خۆی بریاری داوه ، وه به‌پاک و بی‌گه‌ردی ده‌گرن و ،

بروایان به هم‌موو ناوو سیفهدت و فرمانه‌کانی هدیه به‌بی نه‌وی هیچ یان په‌راوئیز و له کار بخهن که خوای گه‌وره پیناسه‌ی خوئی پیّ کردووه.

وه بروایان وایه که خوای گه‌وره له‌سه‌ره‌وی حهوت تاسمانه‌کانه و ، له‌سه‌ر ته‌خت و باره‌گا (عرش) وه‌ستاره^{۱۶} و ، به‌هژی زانیاری و ناگای خوئی ده‌وری هم‌موو دروستکراوه‌کانی بوونه‌وره‌که‌ی داوه‌پیتیان ناگاداره ، هه‌روه‌ک له‌حهوت نایه‌تی پیروژدا له‌و باره‌یه‌وه باسی خوئی کردوه^{۱۷}

^{۱۶} بۆیه پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) که باسی عه‌رش ده‌کا ده‌فه‌رموئی :

(و العرش فوق الما ، الله فوق عرش ، وهو يعلم ما أنتم عليه) ابوداود .

رافه‌ی رواله‌ت و زمانه‌وانی نهم فه‌رموده‌یه واته : عه‌رش‌ی خوای گه‌وره له‌سه‌ر ناوه ، خوای گه‌وره‌ش له‌سه‌ر عه‌رشه ، خوای گه‌وره ده‌زانی که نیوه له‌سه‌ر چین و برواتان به‌چیه . وه‌رگیتر .

^{۱۷} خوای گه‌وره له‌قه‌ورنانی پیروژدا له‌حهوت جی باسی نیستیوا ده‌کات ، هه‌روه‌ک ده‌فه‌رموئی :

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى {طه/۵}

واته : خوای گه‌وره و مه‌ره‌بان له‌سه‌ر ته‌خت و باره‌گای فه‌رمانه‌وه‌ایی خوئی وه‌ستاره و به‌دیه‌یتراوه‌کانی به‌ریتوه ده‌با .

وه ده‌فه‌رموئی : إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ {الأعراف/۵۴}

واته : په‌روه‌دگار تان نه‌و خوايه‌یه که تاسمانه‌کان و زه‌وی له‌شه‌ش شه‌و و روژدا دروستکردووه ، پاشان له‌سه‌ر ته‌خت و باره‌گای حوکمرانی خوئی وه‌ستاره ، به‌تاریکی شه‌و روناکی روژ داده‌پوشی له کاتیکدا به نه‌سپایی به‌دوايیدا ده‌گه‌پئی و عه‌ودالیه‌تی ، روژو مانگ و نه‌ستیره‌کان هه‌موویان به‌فرمانی خوای گه‌وره له‌گه‌پان و سوپان و خولانه‌وه دان و له فرمانی نه‌و ده‌رناچن و رام و ژئیر ده‌سته‌ن ، ناگادار به دروستکردن و بوونه‌وه‌ر هه‌ر هه‌مووی هی خوای گه‌وره‌یه و له‌به‌ر ده‌ستی خوای گه‌وره‌یه ، خوای په‌روه‌دگاری جیهانیان ژۆر پاک و پیروژو گه‌وه و میه‌ره‌بانه . وه‌رگیتر

وه ده‌فهرمووی : إِنَّ رَبِّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ {يونس/۳}

واته : په‌روه‌دگارتان نه‌و خواجه‌یه که ناسمانه‌کان و زه‌وی له‌شه‌ش شه‌و و رۆژدا دروست‌کردوه ، پاشان له‌سهر ته‌خت و باره‌گای هوکمرانی خۆی وه‌ستاوه ، کاروباری ژیان و بوونه‌هر به‌رتیوه ده‌بات ، له‌رۆژی دوایدا هیچ تکاکارتیک نیه به‌ بئ روخسه‌تی خوای گه‌وره داوای لیخۆشبوون بۆ هیچ که‌ستیک بکات ، نانه‌وه خوای په‌روه‌دگارتانه ، بیپه‌رستنن ، نایا وشیار نابنه‌وه و په‌ندو نامۆزگاری وه‌ر ناگرن وه‌رگتیر

وه ده‌فهرمووی : اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ {الرعد/۲}

واته : خوای گه‌وره نه‌و خواجه‌یه که ناسمانه‌کانی به‌رزکردۆته‌وه و راگرتوه به‌بئ کۆله‌گه که ده‌بیینن ، پاشان له‌سهر ته‌خت و باره‌گای هوکمرانی خۆی وه‌ستاوه ، رۆژو مانگی رام و ژێرده‌سته کردوه‌و هه‌موویان له‌ خولانه‌وه‌و گه‌راندان تا کاتیکی دیاری کراو کۆتاییان دیت ، کاروباری ژیان و بوونه‌هر به‌رتیوه ده‌بات ، به‌لگه‌و نیشانه‌کان لیک جیا ده‌کاته‌وه ، به‌لکو به‌هۆی له‌ خواترسان و خواپه‌رستیان به‌ خوای گه‌وره و میهره‌بان بگن وه‌رگتیر

وه ده‌فهرمووی : الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَاسْأَلْ بِهِ خَبِيرًا {الفرقان/۵۹} .

واته : خوای گه‌وره نه‌و خواجه‌یه که ناسمانه‌کان و زه‌وی و نه‌وه‌ی له‌ نیتوانیاندايه له‌شه‌ش شه‌و و رۆژدا دروست‌کردوه ، پاشان له‌سهر ته‌خت و باره‌گای هوکمرانی خۆی وه‌ستاوه ، خوای گه‌وره به‌به‌زه‌ییه ، بۆ تیتگه‌یشتن له‌بوونه‌وه‌رو نه‌یتنی و ورده‌کاربه‌کانی له‌ خوای گه‌وره و میهره‌بان په‌رسه که زۆر زاناو شاره‌زایه . وه‌رگتیر

وه ده‌فهرمووی : اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مَنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ {السجدة/۴}

واته : خوای گه‌وره و مه‌ره‌بان نه‌و خواجه‌یه که ناسمانه‌کان و زه‌وی و نه‌وه‌ی له‌ نیتوانیاندايه له‌شه‌ش شه‌و و رۆژدا دروست‌کردوه ، پاشان له‌سهر ته‌خت و باره‌گای هوکمرانی وه‌ستاوه ، کاروباری ژیان و

وهك خواى گه‌وره ده‌فهرمووى :

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ {الملك/١٤}

واته : نایا ئەو خوايه‌ی که خه‌لك و بونه‌وه‌ری دروست کردوه نازانى و ناگای له ئیوه و له بونه‌وه‌ر نیه ، بینگومان ئەو خوايه هه‌موو شتیک ده‌زانى و ناگای له هه‌موو شتیکه له بونه‌وه‌ر ، ئەو خوايه وردبین وشاره‌زار ناگاداره . وه ده‌فهرمووى :

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ {الذاريات/٥٨} .

واته : بینگومان خواى گه‌وره خۆی خاوه‌ن پرز و رۆزى و هیز و تونا و ده‌سه‌لاتیکی زۆر فراوان و به‌هیزو به‌گورپ تینه .

بوونه‌وه‌ر به‌رتیوه ده‌بات ، له‌رۆزى دوايیدا جگه له خواى گه‌وره و میهره‌بان هه‌یج پشتیوان و تکاکاریک نیه به بى روخسه‌تى خواى گه‌وره داواى لیخۆشبوون بۆ هه‌یج که‌ستیک بکات یا له دۆزه‌خ قوتارى بکات ، نایا وشیار نابنه‌وه و په‌ندو نامۆزگارى وەر ناگرن . وەرگتپ

وه ده‌فهرمووى : هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ {الحديد/٤} . وەرگتپ

واته : خواى گه‌وره و مه‌ره‌بان ئەو خوايه‌یه که ناسمانه‌کان و زه‌وى له‌شه‌ش شمو و رۆژدا دروستکردوه ، پاشان له‌سەر ته‌خت و باره‌گای حوکمرانى خۆی وه‌ستاوه ، کاروبارى ژيان و بوونه‌وه‌ر به‌رتیوه ده‌بات ، ئەوه‌ی ده‌چیتته ناو زه‌وى و ئەوه‌ی لیشى ده‌ردئ و ده‌پروئ ، وه ئەوه‌ی له ناسمانه‌وه داده‌به‌زی و ئەوه‌ی که له‌ناسماندا سه‌رده‌که‌مۆ و به‌رز ده‌بیتمه‌وه ، هه‌ره‌ه‌مووی خواى گه‌وره ده‌یزانى و پیتی ناگاداره ، خواى گه‌وره له‌گه‌لتانه‌و چاوی لی‌تانه‌و پیتان ناگاداره له‌هه‌ر کوئ یه‌ک بن ، خواى گه‌وره بیناو ناگاداره به‌رانبه‌ر به هه‌موو ئەوه‌شتانه‌ی که ده‌یکه‌ن . وەرگتپ

بۆ وینه ده‌فرمووی الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى {طه/۵}

واته خوای گه‌وره و مه‌ره‌بان له‌سه‌ر ته‌خت و باره‌گای فرمانه‌روایی خۆی وه‌ستاوه و به‌دییه‌نراوه‌کانی به‌رپۆه ده‌با^{۱۸} . وه‌ده‌فرمووی :

ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ {الأعراف/۵۴} + الحديد / ۴

واته : دواى نه‌وهى خوای گه‌وره و مه‌ره‌بان نه‌رزو ئاسمانه‌کانی دروست کردن ، له‌سه‌ر ته‌خت و باره‌گای فرمانه‌روایی خۆی وه‌ستاوه و به‌دییه‌نراوه‌کانی خۆی به‌رپۆه ده‌با
وه ده‌فرمووی

أَأَمْنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ {۱۶} أَمْ
أَمْنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ
{الملك/۱۷}

واته ئایه ئیوه له‌و خوایه دلنیان که له ئاسمانه‌وه‌یه ، به‌ناخی زه‌ویدا پوتان ببا
له‌کاتینکا زه‌وی وه‌ک ده‌ریا شه‌پۆل و گیتز بخوا و بخولیتته‌وه ، ئایه ئیوه له‌و خوایه دلنیان

که نیشمه چۆنیه‌تیه‌که‌ی نازانین، وه‌لێ ماتو بۆ خۆی باسی ئه‌وه ده‌کا پروامان پێ یه‌تی، وه‌رگتپ. ۲
وه‌ستان و جینگیر بورن (استواء) له‌سه‌ر ته‌خت و باره‌گا و به‌رزى (علو) خوای گه‌وره دوو سیفه‌تن
که پروامان پێ یانه و به‌و شتیه‌یه ده‌یان سه‌لمینین که شایسته‌ی خوای گه‌وره‌ن و باسی کردوون، وه‌ رافه
و پیناسه‌ی وشه‌ی (استواء) له‌لایه‌ن سه‌له‌ف، واتا: (به‌رز بۆوه، جینگیر بوو) وه‌ سه‌له‌ف ته‌نها به‌و
وشانه‌ی باسکران پیناسه‌ی (استواء) ده‌که‌ن و هیه‌چی لێ زیاد و که‌م ناکه‌ن و له‌و چوارچۆه‌و سنوره
ده‌رناچن ، به‌مانای (توانادار و پاشا و والی و هتد) وشه‌ی (استوا) لیک ناده‌نه‌وه.
* استواء : له‌ زمانى عه‌ره‌بى دا زانراوه و دياره، به مانای به‌رزى و بلندی (علو ، إرتفاع) دیت .
* وه (کیفه) ه ته‌که‌ی نادياره و خوا نه‌بێ که‌س ناى زانێ که چۆنه.

که له ئاسمانه‌وه‌یه ، که بای توندی پر زنجه‌ به‌ردتان بنیتریه‌ سه‌ر ، ئه‌وسا تێده‌گه‌ن که هه‌ر شه‌ و ناگادار کردنه‌وه‌ و ترساندنی خوای گه‌وره‌ چۆنه‌
وه‌ک خوای گه‌وره‌ ده‌فرموئ: **إِلَيْهِ يَصْنَعْدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ**
{ فاطر/ ١٠ } .

واته‌ : کرداروگوفتاروقسه‌ی چاک و جوان و به‌جێ و شه‌رعی و شایسته‌ بۆلای خوای گه‌وره‌ به‌رز ده‌بیته‌وه‌ و سه‌رده‌که‌وی و گه‌رایه‌ ، هه‌ر ئه‌ویش کارو کرده‌وه‌ی چاک بۆلای خۆی به‌رز ده‌کاته‌وه‌ و ده‌رزوتۆماریان ده‌کا بۆ دوا‌رۆژو سه‌ره‌نجام و دوا‌رۆژی ئاده‌میزاد دیاری ده‌کات.

واته‌: خوای گه‌روه‌ کرداروگوفتاری چاک و به‌جێ و هه‌رده‌گری و بۆلای خۆی به‌رزی ده‌کاته‌وه‌ وه‌ ده‌فرموئ: **يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ** { النحل/ ٥٠ }

واته‌: له‌ خوای په‌روه‌ردگاریان ده‌ترسن که له‌ سه‌روی خۆیانه‌وه‌ یه‌

وه‌پێغه‌مبه‌ری خواش (صلی الله علیه وسلم) فرموویه‌تی

(إلا تأمنوني وأنا أمين من في السماء) بخاری و مسلم .(٢).

واته‌: ئه‌ی خه‌لکینه‌ ئایه‌ ئیوه‌ له‌ من د‌نیا و ئه‌مین نین و ، به‌ ئه‌مینه‌داری خۆتانم نازانن؟ ، که‌چی من له‌ و خوایه‌ د‌نیام که له‌ ئاسمانه‌ که‌ خوا و په‌روه‌ردگاری بوونه‌وه‌ و ژیان و جیهانه‌ و ، ئه‌مینه‌داری ئه‌و خوایه‌ پایه‌به‌رزهم که له‌ ئاسمانه‌وه‌یه‌ .

ئه‌هلی سوننه‌ و جه‌ماعه‌ : ب‌روایان به‌وه‌ هه‌یه‌ که ته‌خت و کورسی خوای گه‌وره‌ هه‌ن و هه‌قن ، به‌به‌لگه‌ی ئایه‌تی :

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
{البقرة/۲۵۵}

واته : دهسهلات و کورسی و زانستی خوای گهوره زۆر گهوره و فراوانه و هه موو
ناسمانه کان و و زهوی گرتۆتهوهو، پاراستنیان به لای خواوه ههچ گران و زهحمهت نی یه ،
نهو خوایه بهرز و بلند و گهوره و شکۆ و پایه داره .

نه اندازه و سنوره که ی به کهس ناخهملیندری و دهوره نادری ، تنها به خوای گهوره
خۆی نه بی ، وه کورسی له ناو عهردشدایه ، وهک نه وه یه که ئالقه یه کی بچوک له ساراو
چۆلاییهک بی ، چهند دیاره و بارسته و قهباره ی چهنده ، ئاواش تهخت و باره گای خوای
گهوره تهراوی ناسمانه کان و زهوی داپۆشیوه ، (وه که دهگوتری خوا له سه رتهخت و
کورسی وه ستاوه) خوای گهوره بی نیاز و دهوله مهنده لهو تهخت و کورسیه ، بوئ
نه سه ر تهخت نه وه ستاوه تا پتویستی پی بی ، به لکو له بهر حکمهت و نهی نی یه کی
بهرزو پایه داره ، که تنها خوای گهوره خۆی دهزانی چیه و چۆنه ، چونکه خوا له وه پاک
و گهوره تره که پتویستی به تهخت و هه رشیککی تر هه بیته ، به لکو پله و پایه ی
خوای گهوره زۆر له وه بهرزو گهوره تره ، به لکو (تهخت و کورسی) یش به توانا و
دهسهلاتی خوای گهوره هه لگیرون و راوه ستاون و دهوره دراو نو پارێزران .

خوای گهوره به دهسته کانی خۆی پتغه مبه ر ئاده م (علیه السلام) ی له خۆل دروست
کرده ، نهو دهستانه ش درێژ و راکیشرو و والان ، پی یان ددها و ده به خشی چۆن
بیهوی ، ههروهک خۆی پیناسه ی خۆی ده کاو لهو باره یه وه ده فهرموئ :

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيدِيَّ {ص/۷۰}

واته : ئەی شەیتانی نەگزیس چ شتیک وای له تو کرد که سوژدەبو ئەو نادەمه نەبەیت که من بە دەستی خۆم له خۆل دروستم کردوه وه دەفەر مووی

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ {المائدة/٦٤}

واته: جووله که کان گووتیان دەستی خوا بەستراوو گریدراوه، بە لکو خوا دەستی ئەوانی گری داوه، لەبەر ئەوە نەفرەتی خۆی گەورەیان لی بی و لە رەحمەتی خۆی گەورە دوربکە و نەوه، وانیە هەردوو دەستی خۆی گەورە کراوه و والان، چۆن بیەوی ئاوا دەبە خشی و ئاوا دەکات .

ئەهلی سوننه و جەماعه : برۆیان وایه و دان بەوهدا دەنین که خۆی بی هارتا (چار و گوی و توانا و زانست و هیز و عزەت و دەسەلات و ژیان و قسە و کردار و گوفتار و دەسەلات و لاق و دەست و ...هتد) جگە لەو سیفە تانەشی هەن که لە قورئانی پیروز و لە سوننە ی بە پیزی پیغەمبەر (ﷺ) دا باسکراون ، بە شیوہ یەک که تەنها خۆی دەزانن که ئەو شتانە ی چۆن، چونکە خوا باسی چۆنیە تیە که ی نە کردوون، بە لکو تەنها باسی هەبوونی کردوون، بەو شیوہ یەن که شایستە ی خۆینی

بۆ وینە سەبارەت بە هەندی سیفەت و شتە کانی خۆی دەفەر مووی

إِنِّي مَعَكُمْ أَسْمَعُ وَأَرَى {طه/٤٦}

واته: بینگومان من له گەل ئیووم و ناگام لیتانە لەهەر کوی یەک بن، وه من هەموو شتیک دەبیستم و دەبینم.

وه دەفەر مووی : وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ {التحریم/٢}

واته: خوی گه‌وره زۆر زاناو شاره‌زاو دادوهر و کاربه جی یه .

وه ده‌فرمووی : وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا {النساء/۱۶۴}.

واته: خوی گه‌وره به‌قسه قسه‌ی له‌گه‌ل موسادا کرد.

وه ده‌فرمووی : وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ {الرحمن/۲۷}

واته: لهم بوونه‌وه‌ره هه‌موو شت و هه‌موو که‌س ده‌میری ، ته‌نها خوی شکۆ‌دارو به‌ریز ده‌مینیتته‌وه

وه ده‌فرمووی : رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ الْمائدة / ۱۱۹ + {التوبة/۱۰۰}

واته : نه‌وانه‌ی که به‌دوای خیر و چاکه و نیسلام که‌وتوون و ده‌چنه به‌هه‌شته‌وه ، خوی گه‌وره له‌هه‌ر هه‌موویان رازیه ، نه‌وانیش له‌خوی گه‌وره رازین ، بۆیه خوی گه‌وره به‌هه‌شتیکی بۆ ساز و ناماده‌کردوون که جۆ روبراری به‌ژیر دادی

وه ده‌فرمووی : يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ {المائدة/۵۴}

واته نه‌وانه‌ی که به‌دوای خیر و چاکه و نیسلام که‌وتوون ، خوی گه‌وره خۆشی ده‌وین ، نه‌وانیش خواو پیغه‌مبه‌ریان خۆش ده‌وی (ﷺ)

یا فه‌رموویه‌تی فَلَمَّا آسَفُونَا انتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ {الزخرف/۵۵}

واته: کاتی که تیمه یان هه‌راسان و قه‌لس کرد ، تۆله‌مان لۆ سه‌ندنه‌وه و ، هه‌ر هه‌موومان به‌تیکرای نغۆ و نقوم کردن.

وه فه‌رموویه‌تی : قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ {المتحنة/۱۳}

واته: خوی گه‌وره رق و خه‌شی خۆی لینگرتوون ، له‌ئینسانی خراب و خوانه‌ناس .

وه فەرموویەتی : **يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ** {القلم/ ٤٢} واتە: ئەو رۆژی (واتە رۆژی بەری) که پەردە لەسەر لاقە کان هەڵدەمالدرین، واتە بەهۆی لیپرسینه‌وهی خوای گەوره له‌بەنده‌کانی هەموو رزاو نهیتنی یه‌کان ناشکرا ده‌کرین ، وه داوا له‌و که‌سانه ده‌کری کرپنۆش بو خوای گەوره بهن، که له‌ دونیادا سوژده‌یان نه‌بردوه، بۆیه ناتوانن سوژده بهن، چونکه پشتر له‌ دونیادا نه‌یان بردوه^{١٩}

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ {آل عمران/ ٢}

واتە: ئەو خوایه‌ خوایه‌ که ، هیچ خوایه‌کی تری جگه له‌و نه‌یه، ئەو خوایه‌ هەمیشه‌ زیندوو به‌هیتز و ده‌سه‌لاتداره به‌سه‌ره‌ه‌موو بوونه‌وه‌ردا.

وه چەندان ئایه‌تی تر له‌و باره‌یه‌وه له‌سەر سیفاته‌کانی خوای گەوره‌ هاتوون.

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه: برۆیان وایه که له‌ رۆژی دوا‌یی دا برۆاداران به‌ چاوی خۆیان خوای بینەر ده‌بینن، وه‌ دیدنه‌ی ده‌که‌ن و قسه و گفتوگۆی له‌گه‌لدا ده‌که‌ن، هه‌روه‌ک ده‌فەرموی: **وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ** {القيامة/ ٢٢}

* برۆا پی بوونیشی واجبه، چونکه به‌لگه‌ی قورئان و سوننه‌ی له‌سەر هاتووه.

* پرسیار لی کردنیشی نا په‌سنده، چونکه خوای گەوره به‌بی‌ کەس نازانی که چۆنه.

^{١٩} وه‌ خوای گەوره ده‌فەرموی: **يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ** {الطارق/ ٩}

واته : له‌ رۆژی بەری پەردە لەسەر نه‌یتنه‌کان لاده‌دری و هەڵدەمالدریت ، رازو نیازو نه‌یتنه‌کان ناشکرا ده‌کرین له‌ لایه‌ن خوای گەوره‌وه دادگەر وه‌رگتیر.

واته: له رۆژی دوايیدا چەند دەموو چاوانیک هەن که سهیری خوای گهوره ده کهن
وه پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فەر مووی:

(إنکم سترون ربکم کما ترون القمر لیلة البدر، لا تضامون فی رؤیتہ...) متفق علیه.

واته: له مه و دوا (له رۆژی دوايی دا) ئیوهی برواداران خواتان ده بینن ههروه ک
مانگی شهوی چوارده ده بینن، وه دیتنه که تان لی گبوم نابی و له دیتنی هه رگیز تییر
نابن^{۲۰}

وه فەر موویه تی: (ینزل ربنا الی السماء الدنيا: کل لیلة حین یبقی ثلث اللیل الآخر،
فیقول: من یدعونی فاستجب له؟ من یسألنی فأعطیه، من یتستغفر فأغفر له؟) متفق
علیه

واته: پهروه دگارمان له سییه کی هه موو شهوی کدا دادبه زیته ناسمانی دنیا و ده ئی: کی
داوايه کم لی ده کا، تا داواکهی گیرا بکه م و وه لامی بده مه وه؟ وه کی داواي شتی کم لی
ده کا تا پیی بده م؟ وه کی داواي لیخوش بووم لی ده کا تا لیی ببورم؟

ئه م جوړه دابه زینه هه ق و راسته، به لام به جوړی که له خوئی ده وه شیتته وه دده یزانی، وه
ئه هلی سوننه بریایان وایه که خوای گهوره له رۆژی دوايی دی بو رۆژی لیپرسینه وه، بو

^{۲۰} وه پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فەر مووی :

(ما منکم من احد إلا سیکلمه ربی، لیس بینه و بینه ترجمان) جامع الصغیر/ ۵۷۹۸ و بخاری/
ج ۶۰، ص ۲۷۲۹، رقم/ ۷۹۷۴.

واته: له رۆژی دوايی هه ریه کیک له برواداره به هه شتییه کان خوای گهوره قسهی له گه لدا ده کا به بن
نوه که له نیوان نه و خوای گهوره دا په رده و وه رگیز هه بی تا لیکیان تی بگینی وهرگیز.

ئه‌وه‌ی جودابونه‌وه له نیوان به‌نده پاک و پیسه‌کانی خۆیدا بکا، به‌لام به هاتنی‌ک که تنه‌ها له خۆی ده‌وه‌شیتته‌وه، وه خوای گه‌وره ده‌فه‌رموئ :

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا {الفجر/۲۲}

واته: نه‌خێر وه‌ها نیه وه‌ک ئیوه بی‌ری لیّ ده‌که‌نه‌وه، به‌لکو کاتی که زه‌وی به‌له‌ت بوون له‌ت ده‌بی، وه فه‌رمانی په‌روه‌ردگارت ده‌گا و جی به‌جی ده‌بی و، کاتی فریشته‌کان به‌پێز له‌ خزمه‌ت فه‌رمانی خوای گه‌وره پاده‌وه‌ستن، ئه‌وسا بێدار ده‌بنه‌وه و تیّ ده‌گه‌ن

وه ده‌فه‌رموئ: هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْعَمَامِ وَالْمَلَائِكَةِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ {البقرة/۲۱۰}

واته: ئایه ئه‌وانه چاوه‌روانن که له ناو پاچه هه‌وره‌کان خوای گه‌وره و فریشته‌کانیان بو بێ و، کاره‌که کۆتایی پی بێ، ناگاداربن هه‌موو کارێک هه‌ریۆلای خوای گه‌روه ده‌گه‌ریتته‌وه و کۆتایی پی دیت

به‌رنامه و رییازی ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه له هه‌موو ئه‌و بوارانه تنه‌ها خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دان و گوێزایه‌لی یه بو فه‌رمان و ده‌قه‌کانی خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ).

هه‌روه‌ک ئیمامی زوه‌ری ده‌لی: له‌لایه‌ن خواوه تنه‌ها په‌یام ناردنه، وه راگه‌یاندنیش له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ره (ﷺ)، وه له‌سه‌ر ئیمه‌ش تنه‌ها جی به‌جی کردن و خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دان و په‌په‌ردوی لێ‌کردنه.

وه پیتشه‌وا سو‌فیانی کورێ عوبه‌ینه ده‌لی: هه‌موو شتی‌ک له‌ قورئانی پێرۆزدا به‌پیتی ئه‌وه‌یه که خوای گه‌وره خۆی پیناسه‌ی کردوه و له‌سه‌ر ئیمه‌ش تنه‌ها خۆبندنه‌وه و

لینکدانه‌وه و کار پی کردنیه‌تی، نه‌گینا زۆر شت (نیمه) نایزاین که چۆنه و، نمونه‌ی ئه‌وه
قورئانه‌ش نی یه

وه نیمامی شافیعی (ره‌زای خوی لی بی) ده‌فرمووی: بروای ته‌واوم هه‌یه به‌ خوی
گه‌وره و هه‌ر شتی که له‌وه‌وه هاتوه به‌پیی مانا و ویستی خوی گه‌وره، وه برواشم به
پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) ی خوا و به‌ هه‌ر شتی که هه‌یه که له‌وه‌وه هاتوو به‌ پیتی مانا و
مه‌به‌ستی ئه‌وه.

وه وه لیدی کوری موسله‌م ده‌لتی: پرسیارم له نیمامی (سوفیان و نه‌وزاعی و مالکی
کوری نه‌نس) کرد له‌وه‌وه فرموودانه ده‌باره‌ی سیفه‌ته‌کان و دیتنی خوی به‌دیهنه‌ر له
وه‌لامدا گووتیان: بروات پی هه‌بن و کاریان پی بکه وه‌ک هاتوون، به‌بی چۆنیه‌تی (کیفیه)
ه‌که‌ی

وه نیمامی مالکی کوری نه‌نس ده‌فرمووی: ناگاتان له خۆتان بی و له بیدعه‌کان
دوربکه‌نه‌وه، یه‌کیک گووتی بیدعه‌کان کامانه‌ن؟ مالیک فرمووی: نه‌هلی بیدعه‌ ئه‌وانه‌ن
که قسه له باره‌ی (ناو و سیفات و قسه و توانا و زانست و نه‌ندام...)ه‌کانی خوی گه‌وره
ده‌که‌ن و، بی ده‌نگ نابن له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که سه‌حابه و تابعینه‌کان بی ده‌نگیسان له‌سه‌ر
کردوه.

یه‌کیک له باره‌ی نایه‌تی الرَّحْمَن عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوَى {طه/ه} پرسیارمی له نیمامی
مالیک کرد و گووتی: خوا چۆن له‌سه‌ر عه‌رش وه‌ستاره، نیمام له وه‌لامیدا گووتی:
(الإستواء غیر مجهول، وکیف غیر معقول، والإیمان به واجب، والسؤال عنه بدعة، وما
أراک إلا ضالاً).

واته : وهستان و جیگیر بوونی خوی گهوره له سهر تهخت و باره گای بهرزو بلند شتیکی زانراوه، چۆنیه تیه که ی نادیارو نه زانراوه و بهرتهقل و زانست ناکه ویت، که چی پرواپی بوونیشی واجبیکی شهرعییه، پرسیار لیکردنیشی بیدعهیه ، نه گهر و ابکری مروقی پی گومرا ده بی . نهوسا نیمام فرمانی به پیاوه پرسیار که ره که کرد لهو کوپر و مه جلیسه بجیته درئی و نهوی جی بهیلتیت و له سهر نهوه سورنه بیت

وه رگیز : وشه ی استواء (۱۲) جار له قورنانی پیروژ دا هاتووه

وه نیمامی نه بوحنیفه ره زاوهره همتی خوی گهوره ی لی بی ده فهرمووی :

لا ینبغی لأحد ، أن ینطق فی ذات الله بشئ ، بل یصفه بما وصف به نفسه ، ولایقول فیہ برأیه شیأ تبارک الله رب العالمین . شرح العقیده الطحاویة .

واته : بوهیچ که سی نی یه که به هیچ شیوه و شتیکی قسه له خودی خوی گهوره بکا ، به لکو ده بی تنها بهو شیوهیه باس ویتناسه (وصف) ی خوی گهوره بکا که بزخوی باسی بخوی کزئوه . بریاری داوه، وه نابی به رهیی خوی هیچ شتیکی بلنی چونکه خوی گهوره هه میشه بهرزو بلتدوبی خوش و پایه داره و پهروه ردگاری هه موو خه لیک و جیهان و بوونه و ره

وه نیمامی نه بوحنیفه ره زاوهره همتی خوی گهوره ی لی بی له فهرمووده یه کی تریدا ده فهرمووی :

من أنکر أن الله (عز وجل) فی السماء فقد کفر . إمام ذهبی له کتیبی (العلو للعلی الغفار) باسی کردوه

واته : هه که سیک به ره هلستی نهوه بکا که خوی گهوره و میهره بان له ناسمانه ، کوفری کردوه

وه کاتی که له باره ی دابه زینی خوی گه وره بو ناسمانی دنیا پرسپاری لی کرا ، له وه لامدا گووتی : خوی بی وینه (داده به زئی ، به لام به بی زانی چۆنیه تی دابه زینی وه نیمامی حافز فرموویه تی : من شبه الله بخلقه فقد کفر ، ومن أنکر ما وصف به نفسه فقد کفر ، و لیس فیما وصف به نفسه ولا رسوله تشبیها إمام ذهبی له کتیبی (العلو للعلی الغفار) باسی کردوه

واته : هه که سیک خوی گه وره وه دروستکراوه کانی خۆی بچوینی کوفری کردوه ، وه هه که سیک به ره لهستی نه وه بکا که خوی گه وره پیناسهی خۆی پی کردوه کوفری کردوه ، چونکه وچوندان له وه دانیه که خوی گه وره و پیغه مه ره که ی (ﷺ) پیناسهی خوی گه وره ده که ن

وه هه ندی له پیتشینه کان سه باره ت به پروابون به خوی گه وره گوئیانه
(قدم الإسلام لا تثبت إلا علی قنطرة التسليم)

واته : پی و پایه کانی نیسلامه تی نینسان راگیرو جیگیر ناییت و دانامه زریته نه نا له سه رشیوه و پردی خۆ به ده سه ته وه دان نه بی^{۲۱}

واته : ده بی نینسان پروای ته واری به وه بی که خوی گه وره و پیغه مه ره که ی ده فه رموون ده نا نیمانی ته ووا نابی و دانامه زریته .

^{۲۱} واته : نابی هه رگیز ناده میزاد ره بی خۆی تیکه له به ده ق و بنچینه کانو نیسلام بکا و نکۆلی و لامل یان لی بکا ، بیان زانی یان ن ئاء ، نابی دودلی و گومانیمان لی بکا ، پروای ته ووا نابی تا خۆی ته سلیمی نیسلام نه کا . وه رگیز

بۆیه : ههر که‌سی که به‌نامه و ریبازگهی سه‌له‌ف ده‌گریتته بهر له‌رووی خواناسی و ناو و سیفه‌ته‌کانیه‌وه ، ئه‌وه ئه‌و که‌سه پابه‌نده به به‌نامه و ریبازی قورئانی پیروژو سوننه‌تی به‌پیزه‌وه با ئه‌و که‌سه له‌سه‌رده‌می پیشینه بی‌یاله‌سه‌رده‌مه‌کانی دادی ، به‌ته‌نیابی یا له‌گه‌ل کۆمه‌لی موسلمانان.

وه‌به‌پێچه‌وانه‌وه ههر که‌سی که به پێچه‌وانه‌ی به‌نامه و ریبازی سه‌له‌ف بی‌ له‌رووی کرداروپه‌یره‌وو به‌نامه‌یان‌ه‌وه ، ئه‌و که‌سه په‌یوه‌ست نی یه به‌به‌نامه‌ی پاکی قورئان و سوننه ، باله‌سه‌رده‌می (سه‌له‌ف) و (هاوه‌ل و تابعین) ه‌کانیش بی‌ت

پایه ی دووم : بروا بوون به فریشته کانی خوی گه وره

(الرکن الثانی : الإیمان بالملائکة)

بریتییه له : بروا بوون به هه بوونی فریشته به بروایه کی تیرو ته واو که هیچ شهک و گومانی تیدانه بی ، بویه هر که سی بروای ته واوی به بوونی فریشته نه بی ، پی کافر ده بی ، له بهر نه وهی خوی گه وره ده فهرمووی :

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ {البقرة/ ۲۸۵}

واته : پیغه مبهری خوی گه وره و ئیماندارانیش هه مویان به تیکرا ئیمانان به وه هه یه که له لای خوی گه وره بو لای پیغه مبهر دابه زیووه ، هه مویان بروای ته واو و نه گورپان به خوی گه وره و به فریشته کانی و به هه موو پهر توکه کانی و به هه موو پیغه مبهره کانی هه یه و ، له رووی بروا پی بوونیا نه وه جیاوازی له نیوان هیچ یه کیک له پیغه مبهره کانی دا ناکه یه ن وه ده فهرمووی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ رِسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا {النساء/ ۱۳۶}

واته : نهی نهو که سانهی پرواتان هیناوه بروا بینن به خوی گه وره و به پیغه مبهره که ی و به و پهر توکه ی که بو پیغه مبهره که ی دابه زیووه و به و پهر توکه ی له پیشتیش دابه زیووه ،

ههر که سی بهران بهر به (خوای ههر هه‌بوو) و فریشته و په‌رتووک و په‌یام به‌ره‌کانی و رۆژی دوایی بی باوه‌ر بی ، نهو که سه زۆر گومرا بوه و دور که وتۆته وه له‌دین

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : بر وایان به‌بوونی فریشته هه‌یه ، به‌چهند که سیکی هه‌ست پی‌کراوی نابهر جه‌سته‌یان له‌قه‌لهم ده‌دهن، نه‌ک ته‌نها به‌شتیکی مانه‌وی و نه‌زانراو ، به‌لکو نه‌وانیش دروست کراوینکن له‌دروست کراوه‌کانی خوای کردگار که له‌روناهی (نور) دروستی کردوون ، وه‌له‌ناسمان جیگیر و نیشته‌جین ، هه‌ندیکیان بۆکاری پی‌ویستی خوای گه‌وره داد به‌زنه سه‌ر زه‌وی و کاروباره‌کانی خوای گه‌وره جی به‌جی ده‌کهن.

فریشته‌کان : دروست کراوینکی گرنگ و گه‌ورده‌ی خوان ، بالیان هه‌یه که پیی ده‌رۆن و ده‌فرن ، ئی وایان هه‌یه دووبال یا سی بال یان چوار بالی هه‌یه ، ئی واشیان هه‌یه زیاتری هه‌یه پییان ده‌فرن

فریشته‌کان : سه‌ربازیکن له‌سه‌ر بازه‌کانی خوای په‌روه‌ردگار^{۲۲} ، به‌فه‌رمانی خوای گه‌وره توانایان هه‌یه که خۆیان وه‌ک شت و که سیکی دنیا هاو شیوه‌ بکهن و به‌شیوه‌ی لاشه‌یی (جسمی) خۆیان ببه‌نه سه‌رشیوه‌ و روخساری خه‌لکی دنیا به‌پیی نه‌و بارودۆخه‌ی که‌وا ده‌خوایی و خوای گه‌وره پییان ده‌سپیری و روخسه‌تی داون

^{۲۲} خوای گه‌وره‌ش سه‌باره‌ت به سه‌ربازه‌کانی خۆی ده‌فه‌رموی

وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ {المدثر/ ۳۱}

واته : نه‌ی موحه‌مه‌د که‌س ژماره‌ی سه‌ربازانی خوای گه‌وره نازانی چهن‌دن ، ته‌نها خۆی نه‌ بی،

هیتنه زۆرن

فریشته‌کان : له‌خوای گه‌وره زۆر نزیکو ریزگیرون ، نه‌به‌نیر نه‌به‌ مسی پیناهه ناکرین ، زاوژی و ژن و ژنخوازی ناکهن ، ناخۆن و ناخه‌ن ، به‌لکو خۆراکی ئەوان ته‌نها تاکانه‌و پاکانه (تسییحات) کردنی خوای گه‌وره‌یه ، ئاره‌زوو بوشتی خراب‌ودونیا ناکهن ، گونا‌هوت‌اوان‌و درۆو بوهتان ناکهن ، ماندو نابن و ناخه‌ون ، سه‌ریپچی خوای گه‌وره ناکهن ، به‌لکو به‌پیچه‌وانه‌وه ته‌نها به (چاکه و شهرم و حه‌یا و جوانی و پیک و پیکتی و به‌ئاگایی هتد) پیناسه ده‌کرین و گوێرایه‌لی خوای گه‌وره ده‌که‌ن

فریشته‌کان : له‌گه‌ل ئاده‌میزاد جیان ، له‌لایه‌ن خوای گه‌وره له‌سه‌ر گوێرایه‌لی و گونا‌ه نه‌کردن و په‌یوه‌ست بوونه‌وه دروست‌کراون ، خوای گه‌وره له‌پیناو په‌رستنی خۆی و بو‌جی به‌ جی کردنی کارو فرمانه‌کانی خۆی دروستی کردون و به‌کاریان دینیت وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رمووی :

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ { ۲۶ } لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ { ۲۷ } يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِّنْ حَشِيَّتِهِ مَشْفُقُونَ { الأنبياء / ۲۸ }

واته : بیباوه‌ران گوتیان خوای گه‌وره فریشته‌کانی کردووه به‌ کوپی خۆی ، خوای گه‌وره له‌وه پاکه ، فریشته‌کان کوپی خوای گه‌وره نین ، به‌لکو به‌نده‌ی ریز لیگیراو و فرمان پیکراوی خوای گه‌وره‌ن ، سه‌ر پیچی و بی‌فرمانی خوای گه‌وره ناکهن ، به‌هیچ شیوه‌و قسه‌یه‌ک وه پیش خوای گه‌وره ناکه‌ون ، به‌لکو به‌ فرمان و بریاری خوای گه‌وره کارده‌که‌ن ، خوای گه‌وره نه‌وی له‌ نیتوان و له‌به‌ر ده‌ستی فریشته‌کاندایه له‌ دونیاو نه‌وی له‌ پشته‌وه و له‌ دواوه‌یا له‌ دوا‌ژداده‌یزانیت ، فریشته‌کان تکای لیخۆشبوون بو‌ هیچ

کس ناکمن ، تنه ابؤ که سیک نه بې که خوی گه وره لی ی رازی به ، فریشته کان له ترس و خشم و همدیه تی خوی گه وره دا نغړو بوونه وه و زور دهرسن .
وه دده فرمووی : قَالَوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
{البقرة/۳۲}

واته : کاتی که خوی گه وره حمزه ته نادهمی دروستکرد ، فرمانی به فریشته کان کرد کړنوشی ریزی بو بېن ، .. دواتر فریشته کان گوتیان : پاک و بی گهردی بو تو نهی پدروه ردگاره ، نیمه هیچ زانست و زانیاریه کمان نیه تنه نهامه نه بې که تو فیرت کردوین ، بهراستی تو زور زاناو دانایت .

وه پیغه مبریش (ﷺ) دده فرمووی :

لا تدخل الملائكة بیتا فيه کلب ولا صورة . متفق علیه .

واته : فریشته کانی خوی گه وره ناچنه مالیک که سهگ و وینهی تیدا بیت .

وه پیغه مبه (ﷺ) دده فرمووی :

لا تصحب الملائكة رفقة فيها کلب ، ولا جرس . مسلم .

واته : فریشته کانی خوی گه وره شویتیک ناکه نه هاورئ ی خویان که سهگ و زهنگی تیدا بیت .

نه هلی سوننه و جهامعه : پروایان وایه که خوی گه وره و میهره بان فریشته کانی له نیمه گومکردوه و ، له سر نهو شیویه نایان بینین که خوی گه وره دروستیکردوون ، به لکو تنه ابؤ هندی له بنده کانی خوی ناشکرای کردوون ، ههروه دوو جار

پیتغه ممبر (ﷺ) حه‌زرتی جبریلی له‌سه‌ر شیوهی خۆی دیت که خوای گه‌وره له‌سه‌ر دروستکردوه . وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرمووی :

وَلَقَدْ رَأَاهُ نَزْلَةً أُخْرَى {١٣} عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى {النجم/١٤}

واته : نه‌ی خه‌لکینه ناگادار بن ، سویند به‌خوا جارێکی تر پیتغه ممبر (ﷺ) حه‌زرتی جبریلی فریشته‌ی سروش هینی له لای دره‌ختی سیدرت و لموته‌ها له ناسمان بینوه .

وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ {٢٢} وَلَقَدْ رَأَاهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ {التكوير/٢٣}

واته : نه‌ی خه‌لکینه ناگادار بن ، هاورێکه‌تان که پیتغه ممبره شی‌ت نیه وه‌ک ئیوه ده‌لین، سویند به‌خوا حه‌زرتی جبریلی فریشته‌ی سروش هینی له ناسۆیه‌کی به‌رزوی روون دا بینوه .

فریشته‌کان : به‌شهوو به‌روژ تا‌کانه و پا‌کانه (تسیحات) ی خوای پاک و بی‌خه‌وش ده‌که‌ن و له‌ناسماندا به‌ده‌وری مالتی ناوا (بیت المعمور) دا ده‌خولینه‌وه ، وه‌زۆر له خوای

گه‌وره ده‌ترسن، هه‌رگیز لاملی و سه‌ره خه‌ری و سه‌رپینچی خوای گه‌وره نا‌که‌ن

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : به‌و شیوه‌یه به‌روای ته‌واوو نه‌گۆریان به‌هه‌مووته‌و شتانه‌ی فریشته‌کان هه‌یه که ده‌ق و به‌لگه‌ی راست و دروستیان له‌سه‌ره، وه‌ به‌هه‌ندی له‌وانه‌یش

که‌خواو پیتغه ممبره‌که‌ی ناویان به‌ردون به‌م شیوه‌یه که

جبریل فهرانبه‌ر و کارپی سپاردراو (موکل) ه به‌هینانی سروش له‌لایه‌ن خواوه^{٢٣}

^{٢٣} وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرمووی :

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ * عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ {الشعراء/١٩٤}

وه میکانل کارو باری بارانی پی سپاردراوه^{۲۴} ، وه نیسرافیل کاری فوکردنی به کهرانه دا (النفخ فی الصور) ی پی سپاردراوه^{۲۵} ، وه مهله کولهوت نه رکی گیان کیشانه کان (قبض الأرواح) ی پی سپیتردراوه^{۲۶} ، وه مالیک ده رگه وانی دۆزه خه^{۲۷} وه ره زوان

واته : نهی پیغه مبههر (ﷺ) فریشته جبریل (سهلامی خوای لی بی) به قورثانی پیروژه وه دابهزیته سهر دلی تو ، بو نه وهی ناگادارت بکاتمه وه له مبههسته کانی خوای گهوره وه رگیتر .^{۲۴} ناوی میکانیل له قورثاندا هاتوه ، وه که خوای گهوره ده فهرموی :

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ {البقرة/۹۸}

واته : ههر که سیک دوژمنی خوای گهوره وه فریشته کانی و پیغه مبههره کانی و فریشته جبریل و میکیل بی ، خوای گهوره ه دوژمنی نهوان و بی باوه ره کانه . وهرگیتر^{۲۵} وه که پیغه مبههر (ﷺ) له میانهی ناوی فریشته جبریل و میکیل ناوی فریشته نیسرافیلش ده با و ده فهرموی :

(اللهم رب جبريل و ميکال و ايسرافيل فاطر السموات والارض عالم الغيب و الشهادة أنت تحكم بين عبادك فيما كانوا فيه يختلفون ...) مهتد نیمام احمد / ج ۶ ، ص ۱۵۶ ، رقم / ۲۵۲۶۶

واته : نهی پهروه دگاری فریشته جبریل و میکیل و نیسرافیل و دوستکهری ناسمانه کان و زهوی و ، زانا و پهیدارو ناگاداری جیهانی دیارو نادیار ، تو فهرمانهرواو دادوهی له نیتوان بهنده کانی خوژتا ده که ی سهبارت بهو شتانهی تیدا ده کهونه کیشه و گیرو گرفتو ناکۆکی وه رگیتر^{۲۶} نهو فریشتیه له کورده واری پیتی دهوتری (عزرائیل) به لآم بهوه ناوی له قورثان و سوننه دا نه هاتوه وه رگیتر .

^{۲۷} نهم فریشتیه (مالیک) ناوی له قورثاندا هاتوه ، وه که خوای گهوره ده فهرموی :

(وَتَادُوا يَا مَالِكُ لِيَقْضِيَ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَأْكُونُونَ ﴿الزخرف : ۷۷﴾)

دهرگهوانی بههشته ^{۲۸} ، وه فریشته کانی لیپرسیینه وهی مردو له ناو گۆردا ناوی (نکیر و منکر) ن ^{۲۹} سهلامی خوای گهوره یان لیبت

واته کاتی دۆزه خیه کان له نیو دۆزه خدا تنگاوو ههراسان دهن ، به مالیکی دهرگهوان دهلین :
ئهی مالیک ده داوامان بو له خوای گهوره بکه با بریاریکمان بو بداو لهم بارو دۆخهم رزگارمان بکا ،
نهویش له وهلامو دهره نجامدا پییان دهلی : نیوه چاره نستان لیتره ده میتنه وه وه رگیز .
^{۲۸} رهزوان له ههندهی فهرموده دا ناماژهی پیکراوه ، وهك له کتیبی بیدایه له بهرگی یهك لاپه ره ی (۵۳)
باس ده کات وه رگیز .

^{۲۹} نهم دوو فریشته یهش له باره ی پرسیار لیکردنی ناو گۆر ناویان له فهرموده دا هاتوو وه رگیز .
۷ وهك خوای گهوره ده فهرموی : وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ {الحاقة/۱۷}
واته : لهو رۆژهدا ههشت فریشته ی ریزدارو به توانا تهخت و باره گای خوای گهوره له سه روی شهوان
هه لده گرن وه رگیز .

نهو دوو فریشته یهش به فرمانی خوای گهوره هه میسه له گهل نینسان دان بو تۆمارکردنی کاروبارو
کرده کانی ، وهك خوای گهوره ده فهرموی :

إِذْ يَتَلَقَى الْمُتَلَقِيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشَّمَالِ قَعِيدٌ * مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ
{ق/۱۸}

واته : دوو فریشته به ناوی ره قیب و عهتید له سه ر شانی نینسان له لای راست و له لای چه پی
دانیشتوون ، هه ر شتیک نینسان بیکاو بیلئ ، به فرمانی خوای گهوره کهم کوری و دواکووتن
دهینوسن . وه رگیز

فریشته کان زور جوړیان ههن :

بؤ وینه : ههنډی له وانه ههلگری تهخت و باره گا (عهرش) ی خوی گهوره^{۳۰} ، وهههنډی تایبهتن بهنگاوسروش (وحی) هینان بؤ پیغه مبهران (علیهم السلام) ، وهههنډی تایبهتن به کار و باری چیاکان ، وه ههنډی ده رگهوان و پاسهوانی دؤزهخ و ههنډی ده رگهوانی بههشتن ، وهههنډی کارو کردهوی بندهکانی خوی گهوره دهرز و تومار ده که نو دهیان پارژین^{۳۱} ، وهههنډی تایبهتن به گیان کیشانی برواداران ، وهههنډی تایبهتن

^۸ ههروهک فریشته کان سهلامی خوی گهوره یان له سهر بیت ، پیغه مبهرا نادهم (علیه السلام) یان شت و بن خاکیان کرد ، و پیغه مبهرا (ﷺ) ده فرموی :

(لما توفي آدم غسلته الملائكة بالماء الوتر و الحدوا له قالوا : هذه سنة ادم في ولده) صحیح الجامع .
واته : کاتی که حهزرتی نادهم سهلامی خوی گهوره ی له سهر بیت وهفاتی کرد ، فریشته کان به ناوی وهتر شتیان ، وه له ژیر گوردا شاردیانه وه و ژیر خاکیان کرد و ، گوتیان : نانه مه سوننهت و سروشتی حهزرتی نادهمه له نیو وهچو رو له کانیدا

وه فریشته کان سهحابه حهزرت له یان شت وهک پیغه مبهرا (ﷺ) ده فرموی :

(إن صاحبکم تغسله الملائكة) واته : هاوریکه تان حهزرت له فریشته کان ده یشون . وه رگیز .

^۹ وهک پیغه مبهرا (ﷺ) ده فرموی :

(إن لله ملائكة يطوفون في الطرق يلتمسون أهل الذكر فإذا وجدوا قوما يذكرون الله تعالى ، تنادوا هلموا إلى حاجتکم ، قال فيخفونهم بأجنحتهم إلى السماء الدنيا) بخاری / ج ۵ ، ص ۲۳۵۳ ، رقم /

۶۰۴۵

واته : خوی گهوره چهند فریشته یه کی ههن که له سهر ریگه و بانه کان ده خولیتنه وهو ، به خه لکی زیکر که ده گهن ، له کورو کوژیونه وهی نهو که سانه داده نیشن که زیکرو یادی خوی گهوره ده کهن ،

بەدەرھینانی گیانی بێ باوەران ، وەھەندێ لەنیو گۆردا پرسار لەبەندە مردووەكان دەكەن، وەھەندێ داوای لێخۆشبوون لەخوای گەورە بۆ برۆاداران دەكەن و خۆشیان دەوێن و نۆیژیان لەسەر دەكەن^{۳۲} ، وەھەندێ لە كۆرۆكۆبوونەوێ زانست و ئەلقەكانی زیكردن دادەنیشن و لەلایەن خوای گەورەو گەواھی بۆ بكەرەكان یان دەدەن^{۳۳} وەھەندێ بالەكانیان بۆ ئیمانداران رادەكێشن و بەیارمەتی خوای گەورە لەكاتی تەنگانە بەھانا و ھاواریان دەچن ، وە ھەندێ ھاوێل (قرین) ن بۆمرۆفەكان و لێیان جیانا بنەو و

كاتێ كە خەلكێك دەدۆزنەو كە زیكرویدی خوای گەورە دەكەن ، بانگ دەكەن و دەلێن : وەرئە لای پێداوێستیان كە زیكردنە ، دەلی : لەناسمانی دنیا بالی خۆیان بەسەر دادێن و بە بالی خۆیان دایان دەپۆشن

یا دەفەرمووی: (وما اجتمع قوم فی بیت من بیوت اللّٰه یتلون كتاب اللّٰه یتدارسونہ بینہم إلا نزلت علیہم السکینة وغشیتہم الرحمة . وحفتہم الملائکة ، و ذکرہم اللّٰه فمن عنده)

واتە ھەر خەلكێك لە مالێك لە مالەكانی خوای گەورە كۆ ببیتەو ، پەرتووکی خوای گەورە بھوێن و ، لە نیوانخۆیاندا شیبكەنەو ، ھۆگری و دل نەویان دادەبەزیتە سەر و ، سۆز و بەزەیی دایان دەپۆشیت ، فریشتەكانی خوای گەورە دەورەیان دەدەن ، خوای گەورە لای خۆی باس و یادیان دەكات .

وہ دەفەرمووی: (إن الملائکة لتضع أجنحتها لطالب العلم رضا بما یطلب) سنن الصغری ، ج / ۱ ص ۱۰۳ ، رقم / ۱۳۰

واتە : فریشتەكانی خوای گەورە شابالی خۆیان بۆ فێرخوازانێ زانست و زانیاری شەرعی و پەروا رادەخەن ، لەبەر روایی و رازیبوونیان بە و زانست و زانیارییەکی كە داوای دەكەن و فێری دەبن وە چەندان فەرموودەیی تر لەم بارەییەو ھەن . وەرگێڕ .

هه‌میشه له‌گه‌لیان دان^{٣٤} وهه‌ندی بانگی به‌نده‌کان ده‌که‌ن بۆ چاکه‌کردن و رینمایی کردن، وهه‌ندی له‌گه‌ل مردووی چاکه‌کاردا ده‌رۆن بۆ سه‌ر گۆرستان و هه‌لوه‌سته‌یان له‌سه‌ر ده‌که‌ن^{٣٥}، وهه‌ندی له‌گه‌ل پیردووی خراپه‌کاردا ده‌رۆن بۆ سه‌ر گۆرستان، وهه‌ندی له‌گه‌ل ئیمانداران ده‌جه‌نگن و هاوکاریان ده‌که‌ن له‌دژی دوژمنانی خوای نه‌مر وهه‌ندی له‌وانه‌ تایه‌تن به‌پاریزیاری کردنی پیاوچاکان و خه‌م له‌سه‌ر لا‌بردیان، وهه‌ندیان نه‌فره‌ت له‌ بی باوه‌ران ده‌که‌ن و سزا و عه‌زاب داده‌بزینه‌ سه‌ریان فریشته‌کان: ناچه‌ مالتیک که (په‌یکه‌ر یا وینه‌ یا سه‌گ یا زه‌نگ (جرس) ی لی بیته‌ ، وه‌نازار ده‌خۆن به‌وه‌ی که هه‌ندی ئاده‌میزاد نازاری پی ده‌خۆن

^{٣٤} وه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره (ﷺ) ده‌فه‌رموی:

(مامنکم من أحد إلا وقد وكل به قرينة من الجن و قرينة من الملائكة ...) مسلم
واته: هه‌ریه‌کتیک له‌ نیه‌ هاوه‌ل و هاوبه‌شیکێ له‌ جین و له‌ فریشته‌ له‌گه‌له‌ . وەرگێز.

^{٣٥} وه‌ک پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) جاری واهه‌بوو له‌گه‌ل جه‌نازه‌ی سه‌حابه‌یه‌ک که ده‌چوه‌ سه‌ر گۆرستان خۆی ده‌پاراست له‌فریشته‌کان تا نه‌زیه‌تیان نه‌دا له‌وانه‌ی که له‌گه‌ل نه‌و جه‌نازه‌یه‌ ده‌رۆشته‌ن ، بۆینه‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) سه‌بارده‌ت به‌مردنی سه‌عد ده‌فه‌رموی:

(هذا الذي تحرك له العرش و فتحت له ابواب السماء و شهده سبعون ألفاً من الملائكة لقد ضم ضمة
ثم فرج عنه) صحیح الجامع / ٧٢/٦ .

واته: ئا نه‌وه‌ نه‌و کهسه‌یه‌ که ته‌خت و باره‌گای بۆ له‌رزا کاتێ مرد ، وه‌ ده‌رگای ناسمانه‌کانی بۆ کرایه‌وه‌ بۆ پێشوازی لیکردنی ، وه‌ هه‌فتا فریشته‌ له‌سه‌ر ته‌رمو له‌ ناشنی ئاماده‌ بوون وەرگێز

فریشته کان : ژماره یان نیجگار زوره و ، که سیش ژماره یان نازانی جگه له خوای شکو دار^{۳۶}

خوای گه وره فریشته کانی له نیمه مانان نادیار و په رده پوښ کردن ، بویه هرگیز له سهر نهو شیویه زانایان نایان بینن که خوای گه وره دروستی کردن ، به لام خوای گه وره جار جار بزه ندی له به نده کانی خوی دهریان ده خات ، هه روه ک پیغه مبه ر (ﷺ) دوو جار (جریل) ی دیتوه له سهر نهو شیوه ی که خوای گه وره دروستی کردووه ، به به لگه ی نهوه ی که خوای گه وره ده فهر موی: وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ {التکویر/۲۲} واته : نهی خه لکینه موحه مده ی پیغه مبه ری هاوړیتان که باسی خوای گه وره و به نامه که ی ده کا له گه لتان ، راست ده کاو شیت نیه ، سویند به خوا موحه مده نیردرای خوای گه وره یوه فریشته جبریلی له ناسویه کی رونو گه شدا بینیوه

^{۳۶} پیغه مبه ر (ﷺ) سه باره ت به شماره ی فریشته کان ده فهر موی :

(فاذا هو یدخله فی کل یوم سبعون ألف ملک لایعدون إلیه آخر ما علیهم) بخاری و مسلم .

واته هه موو روژتیک هفتا هزار فریشته له ناسمان ده چنه نیو مالی ناوا (بیت المعمور) ، که هیچیان جارتیکی تر ناگه رینه ووه دوباره نابنه وه واته هفتا هزاری تری تازه نوئ دینه نیوی ، هیشتا کو تاییان پی نای.

وه ده فهر موی : یوتی بجهنم یومند لها سبعون ألف زمام مع کل زمام سبعون ألف ملک ییرونها بخاری /ج ۱، ص ۲۷ ، رقم /۵۰+مسلم ، ج ۴/ص ۲۱۸۴ ، رقم /۲۸۴۲.

واته : له روژی به ری فریشته کانی خوای گه وره دوزه ده هیسنن که هفتا هزار زارو هه وساری هه یه ، هه زارو هه وساریکی دوزه ده هفتا هزار فریشته ی له گه له پای ده کیشن که واته فریشته کانی خوای گه وره فره بی شومارن وه رگت

پایه‌ی سی‌یه‌م (الرکن الثالث)

بروایوون به پهرتووکه کان (الإیمان بالکتب)

ته‌هلی سوننه وجه‌ماعه : بروای ته‌واوو نه‌گۆزپان وایه که خوی گه‌وره چه‌ندان پهرتووک وپه‌راوی بۆیتغه‌مبهره‌کانی ناردوو (علیهم السلام)، که ته‌مرو نه‌هی و وه‌عد و به‌لین وه‌موو ته‌و شتانه یان تیا بووه که خوی گه‌وره له‌دروستکراوه‌کانی خوی ویستون بیکن، وه‌ری پیشاندر وروناهی (نور و هدی) ی تیا بووه، وه‌برویان وایه که خوی گه‌وره ته‌و پهرتووکه‌هی بۆ پیغه‌مبهران دابه‌زانده بۆ رینمایی وراسته ری کردنی مرۆقابه‌تی ..، وه‌ک خوی گه‌وره سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فرموی :

آمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نَفَرَقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ
{البقرة/ ۲۸۵}

واته : پیغه‌مبهری خوی گه‌وره بروای ته‌واوو نه‌گۆزی به‌وه هه‌یه که له‌لایهن په‌روه‌دگاریه‌وه بۆ دابه‌زیوه که قورئانی پیروژه، هه‌روه‌ها ئیمندارانیش، هه‌موویان بروای ته‌واویان به‌خوی گه‌وره به‌فریشته‌و به‌سه‌رجه‌م په‌یامبهران و پهرتووکه‌کانی ئاسمان هه‌یه ، له‌بروا پییوندا جیاوازی له‌ نیوان پهرتووکه‌کان و پیغه‌مبهراندا ناکهن ^(۱)

وه ده‌فرموی : كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ {إبراهيم/ ۱}

واته : ئه‌ی موحه‌مه‌د (ﷺ) ئه‌م قورئانه په‌رتوکیکه بۆ تۆمان دابه‌زاندووه ، بۆ ئه‌وه‌ی به‌ پشتیوان و روخسه‌تی خوای گه‌وره به‌ هه‌وی ئه‌م قورئانه خه‌لک له‌ تاریکایی و سه‌رگه‌ردانی ده‌ربیی به‌ره‌و روناکایی ئیسلام ، رټگای خوای زال و سوپاسکراو کاتی که خوای گه‌وره کتیبه‌کانی تری جگه له‌قورئانی پیروزی دابه‌زاندووه، بۆخۆی ده‌سته‌به‌ری (کفاله) ی پاراستنی نه‌کردون، به‌لکو خه‌لکیک (گه‌لټک) پارټزگاری لی‌ کردون، ئه‌وانیش وه‌ک پیویست نه‌یان توانیوه چاودټیری و پارټزگاریان لی‌ بکه‌ن ، بۆیه نه‌پارټزاون ، به‌لکو گۆرانکاری یان تیادا کراوه ^{۳۷}

قورئانی پیروزی: قسه و وشه‌و گوفتاری خوای په‌روه‌ردگاری بوونه‌وه‌ره ، کتیبیکی گه‌ش و روون و ره‌وانی ئاشکرای خوايه ، به‌رنامه و یاسا و رټسای توندو ته‌واوی خوای گه‌وره‌یه ، خوا گه‌وره بۆ سه‌ر پیغه‌مبه‌ری خۆی (حمدی کوری عبدالله) ی دابه‌زاندوه (ﷺ) تا بۆ ئۆمه‌ت ببټته یاسا و ده‌ستوور و به‌رنامه‌و په‌یره‌وی ژیان و گوزه‌ران ، وه‌خه‌لکی

۱ ئه‌و په‌رتوکانه‌ش ئه‌مانه‌ن : (قورئان، ته‌ورات، ئینجیل، زه‌بور، صحوفی حه‌زره‌تی ئیبراهیم و موسا) له‌هه‌موانیش گه‌وره‌تر ئه‌مانه‌ن (ته‌ورات و ئینجیل و قورئان)، هه‌له‌وشټینه‌روه (نه‌سخکه‌روه) ی ئه‌و گه‌وران‌ه‌ش ته‌نها قورئانی پیروزه ، واتا به‌هاتنی قورئان کتیبه‌کانی تر هه‌له‌وشاینه‌وه ، له‌روی شه‌رعی یه‌وه جوکمیان پی‌ ناکری و وه‌رگټپ

که‌چی تا ئه‌مرۆش ئه‌م نایینه‌ه، (جووله‌که و گاوه‌کان) چه‌ندان جار ئه‌و په‌رتوکانه‌یان گۆریه‌و شیواندوه ، به‌ئاره‌زووی خۆیان چه‌ند یاسا و به‌رنامه‌و په‌رتوک و سیسته‌می ده‌سکرديان بۆ خۆیان بریار داوه ، که دژی ئینجیل و ته‌ورات و قورئانه که‌چی به‌ناوی دین یان دنیا ده‌خۆن و ئه‌حزابی عه‌لمانی و دور له‌دین یان دروست کردوون وه‌گټپ.

له‌گومرایی و تاریکاییه‌کان قوتار بکا بۆ رێ ی راست و روناکی خۆری نیسلام ، وه‌رینما و سهر راستیان بکا بۆ راسته شه‌قامی خوای گه‌وره و دخوای گه‌وره له‌و قورئانه‌دا سهر گوزشته و وه‌هوالی پیشینه و پاشینه‌کانی رونکردۆته‌وه ، وه‌چۆنیه‌تی دروستکردنی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ده‌رخستوه ، وه‌تیایدا ره‌واو نارها ، ده‌شی و ناشی (هه‌لال و هه‌رام) ی لیک جوئی کردۆته‌وه ، وه‌تیایدا بنچینه‌کانی نه‌حکام و ئاداب و ئاکارو نه‌خلاق و مامه‌له و خواپه‌رستی کردن و ژیان و سه‌رگوز شته‌ی پیغه‌به‌ران و پیاو چاکان و خیر و پاداشتی شتی دواوژی برواداران و بی باوه‌رانی رونکردۆته‌وه ، وه‌تیایدا به‌هه‌شتی به‌شوین‌وخانه‌ی برواداران ناو برده ، وه‌دۆزه‌خیشی وه‌ک خانه و مالی بی باوه‌ران باسکرده ، نه‌و قورئانه‌ی کردۆته چاکه‌ر و چاره‌سه‌رکه‌ر بۆ نه‌و کیشه‌ونه‌خۆشیانه‌ی له‌نیو دل و ده‌روونه‌کاندا هه‌ن ، وه‌رونکه‌روه‌ی هه‌موو شتیکه ، وه‌رئ نیشانده‌ر و ره‌حه‌ته بۆ نیمانداران. به‌به‌لگه‌ی نه‌و ئایه‌ته‌ی که خوای گه‌وره ده‌فه‌رموئ

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ {النحل/۸۹}

واته : نه‌ی محمد (ﷺ)، ئیمه په‌رتوکیک مان بۆتۆ دابه‌زاندوه که رونکه‌روه‌ی هه‌موو شتیکه له‌ژياندا ، وه‌رینمایی که‌ر و موژده‌ده‌ر و ره‌حه‌مه‌ته بۆ موسلمانان وه‌له‌سه‌ر هه‌موو مرۆف و نه‌ته‌وه‌کان پیویست (واجب) ه که به‌دوای قورئانی پیروز و فه‌رمووده‌راست و دروست و به‌پیزه‌کانی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) بکه‌ون ، که بۆ سه‌ره‌جه‌م کۆمه‌لی ئاده‌میزادو نه‌جینه‌ی ناردوه ، تائه‌وه‌ی بۆی هاتوه بۆیان راون بکاته‌وه وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموئ

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ {النحل/۴۴}

واته : نهی محمد (ﷺ)، نیتمه قورئانمان بۆ تۆ ناردوووه تا نهوهی که بۆ شهوان دابه زیوه ،
بۆ خه لکیشی رون بکه نهوه ، به لکو نهو خه لکه به هۆی نهوه وه بیر بکه نهوه و تی بگهن و
بروا بیتن

نههلی سوننه و جهامعه : پروایان وایه که نهو قورئانه قسه و گووتهی خوای گه ورهیه
له رووی هه موو وشه وپیته کان وواتایه وه له خواوه هاتوووه ، وه بۆ لای شهویش ده گهریتته وه ،
له خواوه هاتوووه و دروستکراو نیه و ، خوای گه وره به ههق و عه دالهت ده ربارهی
مه سه له کانی ژیان قسه ی پێ ده کا ، وه خوای گه وره فریشته به جبریل دا ، وه ک وه حی بۆ
محمدی کوری عبدالله ره وانهی کردوه ، تانهویش به خه لکی بگیتنی و بۆیان رون بکاته وه و
له ژیانیه رۆژانه یاندا بیکه نه یاسا وده ستورویه رنامه و حوکمی پێ بکه ن و لی ی لانه ده ن ،
بۆ نهوه ی به هۆی نهوه وه سه ره برزی دونیا و دوا رۆژیان بن وه رگیژ

وه خوای گه وره ده فه رموی : **وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ { ۱۹۲ } نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ
{ ۱۹۳ } عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ { ۱۹۴ } بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ
{ الشعراء / ۱۹۵ }**

واته : نهی پیغه مبه ر (ﷺ) ، نه م قورئانه دابه زینراوی پهروه ردگاری جیهانیانه ، فریشته
جبریل (سه لامی خوای لی بی) به قورئانی پیروژه وه دابه زیتسه سه ر دلی تۆ ، بۆ نهوه ی
ناگادارت بکاته وه له مه به سه ته کانی خوای گه وره ، به زمانیکه عه ره بی روون و ناشکرا

قورئانی پیروژ: خوی زانا و دانا و کاربه‌جی به‌زمانیکی عه‌ره‌بی ناشکراو روون و په‌وان ناروویه‌تی ، وه‌به‌شیه‌ی جیل بۆ جیل ، به‌شیه‌ی ته‌واتره‌وه به‌ئیمه‌ گه‌شیه‌که هه‌یج گومان و که‌موکوپیه‌کی تیدانیه ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی خوی گه‌وره هه‌میشه پاراستویه‌تی

قورئانی پیروژ : له له‌وحلمه‌حفوزدا نوسراوه‌ته‌وه ، دل و ده‌روون و سینه‌کانی مرۆڤ ده‌رخ‌ی ده‌که‌ن ، زمانه‌کان ده‌یلینه‌وه ، وه له په‌راوه‌کانیشدا ده‌نوسریته‌وه وه‌له‌ده‌گیریت . وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فرموی : **إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ { ۷۷ } فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ { ۷۸ } لَّا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ { ۷۹ } تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ { الواقعة / ۸۰ }** واته : ئه‌م قورئانه قورئانیکی به‌رزو به‌ریزه ، له‌په‌رتوکیکی شاراوهدا پارێزراره که له وحلمه‌حفوزه ، خه‌لکی پاک و بروادار نه‌بی نابێ ده‌ستی لی‌بده‌ن ، له‌لایه‌ن خوی گه‌وره دابه‌زیوه

وه ده‌فرموی : **بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ { العنكبوت / ۴۹ }**

واته : ئه‌م قورئانه چه‌ند به‌لگه‌ و نیشانه‌یه‌کی روون و ناشکران ، له دل و ده‌روونی خه‌لکی خاوه‌ن زانست و زانیاری دان ، ته‌نها خه‌لکی سه‌رگه‌ردان و گو‌مراو سه‌مه‌کار به‌رانبه‌ر به‌ نایه‌ته‌کانی ئیمه‌ گو‌مراو بی‌باوه‌ر ده‌بن

قورئانی پیروژ : مو‌عجیزه‌یه‌کی زۆر گه‌وره‌ی نه‌مه‌ر به‌ (محمدی کوری عبدالله) پی‌غه‌مبه‌ری ئیسلام (ﷺ) هاتووه ، دوا په‌رتووکی ئاسمانی یه ، هه‌رگیز هه‌لناوه‌ شیه‌وه‌و ناگۆزێ و له‌نیو ناچێ ، وه خوی گه‌وره که‌فاله‌تی ئه‌وه‌ی کردوه که هه‌میشه ده‌یارترێ له‌هه‌موو جو‌ره (هه‌له‌و که‌م و زیاد و شیواندن و گو‌زان و ده‌ستکاری ...) تیدا

کردنیك تا ئەو رۆژەى كه خوای گه‌وره بۆلای خۆی به‌رزى ده‌كاتمه‌وه، به‌ر له رۆژى دوایی.

هه‌روهك خوای خاوه‌ن و پارێزه‌رى قورئان ده‌فه‌رموئ :

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ {الحجر/٩}

واته : بێگومان ئیتمه‌ نه‌م قورئانه‌مان ناردۆته‌ خواره‌وه بۆلای ئیوه، هه‌ر بۆ خۆشمان له هه‌له‌وه‌که‌موکوری و ده‌سه‌ستکاری کردن و له‌ نیتوچوون ده‌ی پارێزین واته

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه: هه‌ر که‌سێ ئینکاری (پیت) یك له‌و قورئانه‌ بکاو ، بلی

زیاده‌ یا که‌م و کوری تێدایه‌ به‌ کافری داده‌نێن ، له‌سه‌ر شه‌وه (ئیتمه) یش برۆایه‌کی

ته‌واوو نه‌گۆرمان به‌وه هه‌یه که‌هه‌موو ئایه‌ت و پیته‌کانی قورئانی پیرۆز. له‌لایه‌ن خوای

گه‌وره‌وه‌ دابه‌زیون ، به‌لام له‌ رینگای په‌رده‌رپه‌ی (تواتر) یه‌کی بره‌و به‌ئیتمه‌ گه‌یشتونه

قورئانی پیرۆز: هه‌موی به‌یه‌کجار بۆ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) دانه‌به‌زیوه ، به‌لکو به‌ش به‌ش

به‌پیی روداوو واقیعه‌کان ، یا وه‌ک وه‌لام دانه‌وه‌ی کیشه‌ و گيروگرفت و پرسیا‌ره‌کان و

به‌پیی خواستی بارو دۆخه‌کان له‌ماوه‌ی بیست و سێ ساڵدا دابه‌زیوه

قورئانی پیرۆز: (١١٤) سوهرتی تێدایه ، له‌وانه (٨٦) یان له‌شاری مه‌که‌که‌ ی پیرۆز

به‌ر له‌کۆچکردنی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بۆ شاری مه‌دینه‌ دابه‌زیون ، جا شه‌و سوهره‌تانه‌ی که‌له

مه‌که‌که‌ دابه‌زیون به‌ (مکی) ناوده‌برین، وه‌شه‌و سوهره‌تانه‌یش که‌له‌ مه‌دینه‌ دابه‌زیون به‌

(مه‌ده‌نی) ناوده‌برین ، وه‌له‌هه‌موو شه‌وانه (٢٩) سوهره‌تیشی تێدایه‌ که‌ سه‌ره‌تایان به‌

پیته‌ پچر پچره‌کان ده‌ست پێ ده‌که‌ن ، وه‌ک (الم ، المرا ، عسق ، طه ، طسم ، حم

(....

قورئانی پیروژ له‌سه‌ر ده‌می پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نوسراوه‌ته‌وه به‌چاودێریتی ئه‌و ، به‌و شیوه‌ی که بۆ نوسینه‌وه‌ی س‌روش (وحی) باشترین هاوه‌لّ ده‌یان نووسیه‌وه به‌فه‌رمانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ه‌هرشتی که‌له قورئان داده‌به‌زی ، پاشان له‌سه‌رده‌می ئیمامی ئه‌بو‌به‌کری صدیق (ره‌زای خ‌وای گ‌ه‌وره‌ی لیّ بیّ) له‌دوو تو‌یی په‌راودا نوسراوه‌ته‌وه ، وه‌له‌سه‌رده‌می ئیمامی ع‌وسماندا (ره‌زای خ‌وای گ‌ه‌وره‌ی لیّ بیّ) به‌یه‌ک پارچه و شیوه نوسراوه‌ته‌وه ، ره‌زای خوا له‌هه‌موو یان بی‌ت

ئه‌ه‌لی س‌وننه و جه‌ماعه : زۆر گ‌رنگی به‌فیربوونی قورئانی پیروژ و به‌خوێنده‌وه و له‌به‌رکردن و ته‌فسیرکه‌ی و کار پ‌ی کردنی ده‌دن ، وه‌خوا په‌رستی به‌هۆی قورئانه‌وه ده‌که‌ن ، وه‌ک خ‌وای گ‌ه‌وره ده‌فه‌رمووی :

کتابٌ أنزلناه إليك مباركٌ ليدبروا آياته وليتذكر أولوا الألباب {ص/٢٩}

واته : ئه‌ی موحه‌مه‌د (ﷺ) ئه‌م قورئانه په‌رتوکیکه بۆ تو‌مان دابه‌زاندووه ، په‌رتوکیکی به‌رزو پیروژه ، بۆ ئه‌وه‌ی بیر له‌ ئایه‌ته‌کانی بکه‌نه‌وه و پ‌یی به‌رپ‌وه بچه‌نو ، خ‌ه‌لکی ناقل و ژیر په‌ندو نامۆژگاری لی‌وه‌ر بگ‌رن

وه له‌به‌رانبه‌ر خوێندنێ ه‌ه‌ر پ‌یتیکێ خ‌یرو چاکه‌یه‌ک بۆ خوێنه‌ر ده‌نوسری ، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمویه‌تی

(من قرأ حرفاً من كتاب الله ، فله به حسنة ، و الحسنة بعشر أمثالها ، ولا أقول ألم حرف ، ولكن ألف حرف ، ولام حرف وميم حرف) صحیح سنن ل‌رمذی / نه‌لبانی

واته : ه‌ه‌رکه‌سێ پ‌یتیک له‌ په‌رتووک (قورئان) ی خ‌وای گ‌ه‌وره بخوێنێ ، به‌هۆی ئه‌وه‌وه چاکه‌یه‌کی بۆ ده‌نوسری ، وه‌هه‌رچاکه‌یه‌کیشی به‌ده‌چاکه‌ی وه‌کو خوێنه‌تی ، ناشلیم (ئه‌لیف

لام میم) پیکه‌وه پیتیکه، به‌لکو ئه‌لیف به‌ته‌نیا پیتیکه ، وه‌لام پیتیکه ، وه‌میم پیتیکه ، ده‌کاته سی خیر.

وه‌لیکدانه‌وه و راقه (تفسیر) ی قورنانش ته‌نیا به‌ریه‌بی روت‌وبی به‌لگه دروست نیه ، چونکه ئه‌وه قسه کردنه له سه‌رخوا به‌بی هه‌بوونی زانست و به‌لگه ، به‌لکو به‌و شیوه‌یه دروسته که سه‌لینراوه له ده‌قه هاتوه‌کانی قورنان و سوننه (واتا له‌و سنوره ده‌رنه‌چی) وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فه‌رمووی

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ { ۱۶۸ } إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ {البقرة/ ۱۶۹}

واته : ئه‌ی خه‌لکینه ، له‌و شتانه‌ی زه‌وی بخۆن که حه‌لال و پاک و ڕینگه پیدراون ، به‌دوای هه‌نگاوه‌کانی شه‌یتان مه‌که‌ون ، به‌راستی شه‌یتان دوژمنیکی سه‌ر سه‌خت و ناشکراه بو ئیوه ، هه‌میشه فرماتان به‌ کاری به‌دو خراپ و ناشایسته و تاوان پیده‌کا ، وه‌فرماتان پیده‌کا که به‌ جوژیکی خراپ قسه‌وبوه‌تان له‌سه‌ر خوی گه‌وره بکه‌ن که ئیوه نازانن خراپ و تاوانه

وه‌له‌دوای ئه‌وه ده‌بی بو گووته‌ی هاوه‌له به‌ریزه‌کان و پاشان بو ووته‌ی شوین که‌وتوه چاکه‌کانیان تا ئه‌مرۆمان بگه‌ریینه‌وه ، ته‌فسیر کردنی له‌ژیر کۆمه‌لی له‌ یاساو ریساو‌ریک‌کارو دیسپلینه شه‌رعیه‌کان و ده‌رنه‌چوون له‌و ریسایانه دروسته ، چونکه خوی گه‌وره لیدوانی له‌ باره‌ی خۆی به‌بی زانست و به‌لگه حه‌رام کرده ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ره‌نگه زۆر جار پیاو شتیک له‌و باریه‌وه بلێ که هه‌له‌ستراو بی ، به‌هۆی ئه‌وه‌وه گومرا و گوناهبه‌ر ده‌بیت

پایەى چوارەم (الركن الرابع)
برواھەبوون بە پیغەمبەران (الإیمان با لرسل)

(سەلامى خویان لەسەر بیّت)

ئەھلى سوننە و جەماعە: بیروباوەرى تەواو و نەگۆریان وایە کە خوای گەورە پیغەمبەران (علیهم السلام) ی بۆلای بەندەکانى خۆى هەناردووە بە موژدە دەرو ترسینەر، تا خەلکی بۆلای ئایینی هەق و پەوا بانگ و راستەری بکەن ، بۆئەوێ بەهۆى ئەووە مەرفایەتی راستە رى بى و ، لەتاریکیەکانى دونیاو دواروژ رزگاریان بى بۆ رى راست و روناک

بانگەوازی ئەو پیغەمبەرانە (علیهم السلام) هەمیشە رزگارکەری نەتەووەکانیان بوە لەبت پەرستى و شریک پەیداکردن ، وە پاگۆزکەرەوێ کۆمەلگاگان بوە لەشتى خراپ و تیکدەر ، چونکە ئەوانە بەراستى و بەپاکی پیام و بەرنامەى خویان راگەیاندووە ، وە ئەو ئەرك و ئەمانەتەى لەسەر شانیان بوە بەجى یان هیناوە ، وە ئامۆژگارى گەلەکانیان کردووە بەچاکەو بە خواپەرستى ، وە جیهادیکی هەق و پەوايان لەپینا و خوادا کردووە ، وە چەندان موەجیزەى گەورە و پروون و ئاشکرایان لى پرووداووە کە بوونەتە بەلگە لەسەر باوەر بوون بە خوای گەورە و سەرجهەم پیغەمبەرەکانى (سەلامى خوای گەورەیان لەسەر بیّت)

ودهک خوای گه‌وره و میهره‌بان ده‌فهرمووی

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا { ۱۵۰ } أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا { النساء/ ۱۵۱ }

واته : ئەوانە‌ی بە‌رانبەر بە خوای گه‌وره و پیتغه‌مبەرە‌کانی ، سه‌لامی خوایان له‌سه‌ر بی‌ باوه‌رن و ، جیاوازی و نا‌کۆکی ده‌خه‌نه‌ نیوان خوا و پیتغه‌مبەرە‌کانی ، به‌ جوړی که‌ ده‌لین : بروامان به‌ هه‌ندیکیانه و بروامان به‌ هه‌ندیکیان نیه ، ده‌یانە‌وی له‌ نیوان ئە‌وه‌دا بۆ خوایان ریگه‌یه‌ک بگرنه‌بەر و په‌یره‌وی لی‌ بکه‌ن ، ئە‌وانه‌ بی‌باوه‌ری راسته‌قینه‌و هه‌هیقین ، له‌بری ئە‌ودا ئیمه‌ش سزایه‌کی زۆر سه‌خت و دژوارو سه‌ر شو‌رکه‌ر مان بۆ بی‌باوه‌ران ناماده‌کردوو و ده‌ده‌فهرمووی :

رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حِجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا { النساء/ ۱۶۵ }

واته پیتغه‌مبهرانی خوای گه‌وره ، سه‌لامی خوایان له‌سه‌ر بی ، پیتغه‌مبهرانیکن ، له‌لایه‌ن خوای گه‌وره وه‌ هاتوون ، ترسینه‌رو مز گیتی دهرن بۆ خه‌لك ، بۆ ئە‌وه‌ی له‌ به‌رنامه‌ و په‌یامی خوای گه‌وره‌ نا‌گاداریان بکه‌نه‌وه ، تا خه‌لكه‌که‌ هه‌یچ نه‌نجه‌ت و برو بیان و به‌لگه‌یان له‌سه‌ر خوای گه‌وره‌ نه‌بی له‌ رۆژی دوا‌ی ، دوا‌ی ئە‌وه‌ی که‌ پیتغه‌مبهرانیان بۆ هاتوو ، چونکه‌ خوای گه‌وره‌ زۆر زال و به‌هه‌یزو ده‌سه‌لاتدارو لی‌زان و فه‌رمان‌ده‌وايه و ده‌ده‌فهرمووی

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ { النحل/ ۳۶ }

واته : بێگومان ئیمه له ههر گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک چهند پیتغه‌مبهر ی‌کمان ره‌وانه کردوون ، بۆ ئه‌وه‌ی ئاگاداریان بکه‌نه وه که ته‌نها خ‌وای گه‌روه بپه‌رستن و ، هه‌میشه له تاغوت و په‌رستراوه‌کانی تر دور بکه‌ونه‌وه و خ‌ویان بپارێن

وه ده‌فه‌رموی : وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ {الأنبياء/ ٢٥}.

واته : نه‌ی پیتغه‌مبهر (ﷺ) ئیمه هه‌یچ نێردراو ی‌کمان پیتش ئیوه نه‌ناردووه ، مه‌گه‌ر نیگا و سروش مان بۆ کردوه که هه‌یچ خ‌وایه‌ک نی یه ته‌نها (من) نه‌بی ، ده‌که‌واتا ته‌نها به‌ندایه‌تی من بکه‌ن و من بپه‌رستن

خ‌وای گه‌وره زۆر نوینهر و پیتغه‌مبهری ناردوون ، جا نی وایان هه‌یه که خ‌وای گه‌وره له قورئانه‌که‌ی خ‌ویدا ، یاله‌سه‌ر زوبانی پیتغه‌مبهره‌که‌ی (ﷺ) ناوه‌که‌ی بۆ ئیمه باس کردوه ، وه‌هه‌ندی‌کیشیان له‌وانه ههر باسیان نه‌کراوه ، وه‌ک خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رموی :

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقُصِّصْ عَلَيْكَ {غافر/ ٧٨}

واته : نه‌ی محمد (ﷺ) ، ئیمه چه‌ندان نوینهر (نبی) و په‌یامبهر (رسول) ^{٣٨} مان له‌پیتش ئیوه‌دا ناردوون ، جا هه‌ی وایان هه‌یه که بۆ ئیوه‌مان باس کردوه ، وه‌هه‌ی واشیان هه‌یه که بۆ ئیوه باسمان نه‌کردوه

^{٣٨} نبی : له‌هه‌وال (نبأ) وه‌هاتوه ، واته : هه‌والده‌ر ، هه‌والبه‌ر ، هه‌واله‌ینهر و هه‌واله‌گینهر ، نه‌و که‌سه پیتغه‌مبهره‌و له‌رینگای خ‌ورپه و ئیله‌هامه‌وه کراوه به‌ پیتغه‌مبهر ، نه‌و نه‌رکه‌ پیرۆزه‌ی پنی سپێرداره‌و ، به‌لام ره‌سول به‌و که‌سه ده‌گوتی که له‌رینگای سروشه‌وه له‌لایمن خ‌واوه په‌یام و به‌رنامه‌ی خ‌وای گه‌وره‌ی بۆ دابه‌زیوه ، وه‌ک (محمد) (ﷺ) وەرگێر

لهوانه بیست و پینج نوینهر و پیغه مبههر (ﷺ) له قورئانی پیروژدا ناویان هاتوه ،
که نه مانهن :

(ئادهم و ئیدریس و نوح و هود و صالح و ئیبراهیم و لوط و ئیسماعیل و ئیسحاق و
یهعقوب و یوسف و ئهییوب و شوعهیب ، موسی ، هارون ، ذوالکفل و یونس و سلیمان
و الیاس و الیسع و زکریا و یحیی و عیسی و محمد) سهلامی خوی گه وره یان له سههر بیته
وهباسی نه وه کانی یهعقوب (اسباط) ی کردوه

ئه هلی سوننه و جه ماعه : بیروباوه ریان وایه که خوی گه وره به لوتفی خوی هه ندی
پیغه مبههرانی له هه ندیکیان گه وره تر و پایه دار تر کردوون ، ئومهت له سههر نه وه کوروا
یه کده نگن که ره سوله کان له نه بیسه کان گه وره ترن ، وه هه ندی ره سولیش له هه ندیکیان
گه وره ترن ، وه ک خوی گه وره ده فه رمووی :

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ
وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا {الأحزاب/۷}

واته: نهی محمد (ﷺ) ئاگادار به و یادی نهو رۆژه بکه وه که ئیمه به لین و په یمانان له
پیغه مبههران و له توش ، وه له چه ره ته نوح و ئیبراهیم و موسا و عیسی کورپی مه ره م
وه رگرت ، سهلامی خوی گه وره یان لی بیته ، په یمان و به لیتیکی توندو پتهومان لی وه رگرتن.
وه له هه موو ره سول و نه بیسه کانیش گه وره تر خاوه ن وره کان (ألو العزم) ن^{۳۹} ، نه وان هه
نه م پینجهن : (محمد ، نوح ، ابراهیم ، موسی ، عیسی) سهلامی خویان لی بیته

^{۳۹} بۆیه پیمان ده گوتری ألو العزم ، چونکه زۆر دوو چاری تاقی کردنه وه وتالی و ناسۆری و نازاردان بوینه
له لایهن گه له که یان ، به لام خۆراگرو خاوه ن ووره و ئیمانیکه پتمو و پۆلاین و دامه زراو بوینه ، وه رگرت

وه (محمدی کوری عبدالله) ش که پیغه‌مبه‌ری نیسلامه و دواین پیغه‌مبه‌ر و په‌یامبه‌ری خوای بوونه‌وره و له‌نیوان نه‌و پینج (نولوعه‌زمانه) له‌هه‌موویان گه‌وره‌تر و پایه‌دارتره له‌لایهن خوای گه‌وره و سه‌رجه‌م موسلمانانه‌وه وهك خوای گه‌وره ده‌فه‌رمووی :

وهك خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فه‌رمووی :

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا {الأحزاب/ ٤٠}

واته : نه‌ی خه‌لکینه‌ ناگادارین محمد (علیه‌السلام) باوکی که‌س له‌ که‌س و کارو پیاوه‌کانی نی‌وه‌ نیه ، به‌لکو پیغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره‌یه ، وه‌دواین پیغه‌مبه‌ره ، چونکه له‌دوای نه‌و هیچ ناین و په‌یامیک دانابه‌زن و هیچ پیغه‌مبه‌ریکی تر ناین، وه خوای گه‌وره به‌ هه‌موو شتیک له‌ بوونه‌وه‌ر زانا و ناگاداره

بروا هه‌بوون به‌ پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌السلام) به‌ کورتی یه ، به‌لام برپا هه‌بوون به‌ (محمد) ی پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) به‌ تیر و ته‌سه‌لی یه ، هه‌روهك نیسلام ده‌خوازی که‌ ده‌بنی ناده‌میزاد برپای ته‌واوی به‌ قورئان و سوتنه‌ بی، نه‌وسا نینسان نیمانی داده‌مه‌زری و ته‌واو ده‌بی‌ت

(محمد) (علیه‌السلام) پیغه‌مبه‌رو په‌سولی خوای گه‌وره‌یه

(محمد) (علیه‌السلام) کوری عبدالله ، کوری عبدالملک کوری هاشم کوری عبد مناف کوری قصی کوری کلاب کوری موره کوری کعب کوری لوئی کوری غالب کوری فه‌ری کوری مالک کوری نه‌زر کوری کنانه کوری خزیمه کوری مودرکه کوری نیلیاس کوری موزه‌ره کوری نزار کوری معد کوری عدنان ، له‌رۆله‌ی هه‌زه‌رتی نیسماعیلی کوری

پېغه مېر ئیبراهیمه، کۆتایی پېغه مېرانه، نوینه ری خویه بو لای تیکرای مهردووم، وه بهنده ی خوی گهوره یه ناپه رستری، وه پېغه مېره و نابی به درۆ بزاندری و گالته ی پی بکری، وه له هه موو درستکراوه کانی خوی گهوره چاکتر و بهر یزتره له لایهن خوی گهوره، وه پله و پایه ی له هه موو خه لکی بهر زتره، وه له هه موو کهس له خواترسترو له خوا نزیکتره، بو شهوی بکریته وه سیله، وه به ههق و هه دیه (به رینمایه کهر) بو کۆمه لی ئینسان و په ری (جن) هاتوه، وه خوا به ره حمهت بو تیکرای خه لکی ره وانه کرده، وه که ده فه رموی :

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ {الأنبياء/١٠٧}

واته: نه ی موحه مه د(ﷺ) ئیمه تۆمان بو تیکرای خه لکان به ره حمهت نارده، تا به هۆی نه و قورئانه وه راسته پری ژیان و دینی خویان بکهیت

وه خوی گهوره کتیب (قورئان) ی خۆی بو دابه زانده، وه له سه ر دینی خۆی خۆراگر وپته و راسته پری ی کرده، وه رایسپارده به راگه یانندی په یام و بهرنامه که ی خۆی، وه بی گوناھی کرده و شو ردۆتیه وه و پاراستویه تی له وه ی که هیچ گۆران و لادان و در یغیه که له گه یانندی نه و بهرنامه و په یامه ی دا بکا، بو یه بروای هیچ بهنده یه که ته وا و نابی تا ته وا و بروای به په یامه که ی نه بی، وه تا گه واهی بو پېغه مېره رایه تیه که ی نه دات، وه هه ر که سی گویا په لی و په یه وه ی بکا، ده چیه ته به هه شته وه، وه هه ر که سی کیش لاملی لی بکا و لی یاخی بی و سه ری پیچی و سه ره خه ری له فهرمانه کانی بکا، ده چیه ته ناو ناوری دۆزه خه وه

وه ده فه رموی : وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ {٣} اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ {النجم/٤}

واته : پیغه مبهری خوی گه وره هیچ شتیك له خۆیه وه ، له ههواو ئاره زوی خۆیه وه نالی، بهلكو نهوهی دهیلێ ههه مووی سروش (وحی) یه كه له لایهن خوی خۆیه وه بۆی هاته وهو پیتی گوتراوه

ئیمانی ئینسانی بهنده دانامه زری تا برپای به په یامه كهی نه بی ، وه گهواهی بۆ پیغه مبه ره كهی نه دات ، هه ركه سیك به گوێ ی پیغه مبه ره كهی بكا ده چیتته به هه شته وه ، هه ركه سیكیش به گوێ ی نه كات ده چیتته ناو ناگره وه وهك خوی گه وره ده فهرمووی :

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا {النساء/ ٦٥}

واته : ئه ی موحه مه د (ﷺ) سویند به په ره ورد گارت نه وه كه سانه ئیمانیان ته واو نابی و دانامه زری ، تا نه تکه نه حاكم و فه رمانه وه واو دادوهر له هه موو ئه وه كیشانه ی كه له نیوانیاندا رووده دات، وه نابی دوا ی بریاردانی تۆ هیچ گه ردو دودلی و ناره زایهك له دل و ده روونیاندا پهیدا بی ، به رانه ر ئه وه بریاره ی كه به سه رتاندا داو ، بهلكو ده بی ته واو ته سلیم و رازی بن به فرمانی تۆ

هه ر پیغه مبه ريك ته نها بۆ لای گه له كهی به تاییه تی هاته ، به لام (محمد) ی پیغه مبه ری ئیمه (ﷺ) به گشتی بۆ لای تیکرای خهلكان به ئینسانو ئه جننه وه ره وانه كراوه وهك خوی گه وره ده فهرمووی :

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ {سبأ/ ٢٨} .

واته : ئه ی پیغه مبه ر (ﷺ) ئیمه تۆ مان به تیکرا بۆ لای هه موو خهلكی به موژده ده ر و به ترسینه ر ره وانه كر دووه ، وه لی زۆر به ی خهلكی ئه م هه قیقه ته نازان

موعجیزه‌ی پێغه‌مبه‌ران سه‌لامی خوای گه‌وره‌یان له‌سه‌ر بیته‌

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه‌: بپروایان وایه که خوای تاک و ته‌نیا و پاک و بێ گه‌رد، به‌چهندان ده‌سته‌وسان‌وناته‌وانی (معجزة) ی ناشکرا و به‌لگه و نیشانه‌ی رۆشه‌ن پالپشتی پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) کردوه، له‌وانه :

قورئانی پیرۆز: ئه‌و په‌رتووکه‌یه که خوای بێ هاوتا ته‌حه‌ددای پێ کردوه له‌سه‌ر هه‌موو نه‌ته‌وه‌کان، وه په‌رتووکیکی ره‌وان و به‌توانا و ره‌وانبێژ و ژیریێژی یه .
وه له گه‌وره‌ترین موعجیزه‌کانیش له دوا‌ی قورئانی پیرۆز، موعجیزه‌ی سه‌رکه‌وتن و شه‌پۆیی (الإسراء والمعراج) ه که پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) که خوای گه‌وره بۆ خۆی ئه‌و گه‌شته سه‌خته‌ی پێ کردوه و پالپشتی کردوه .

وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رمووی :

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ {الإسراء/ 1} .

واته : پاکی و بێگه‌ردی بۆ ئه‌و خوایه‌ی که به‌شه‌ویک شه‌وره‌وی به پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی خۆی کرد، له مزگه‌وتی حه‌رام برديه مزگه‌وتی نه‌قسا له فه‌له‌ستین ، ئه‌و مزگه‌وته‌ی که ده‌وره‌ی‌همان پیرۆز به‌به‌ره‌که‌ت کردوه

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه‌: بپروایان وایه که خوای گه‌وره پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی خۆی (ﷺ) له شه‌ویکدا، به‌گیان و لاشه‌وه، به‌خه‌به‌ر و به‌ئاگاوه به‌رزی کردۆته‌وه و، به‌شه‌و له مزگه‌وتی (حرام) شه‌پۆیی پێ کردوه بۆ مزگه‌وتی ئه‌وه‌په‌ر (أقصى) به

به‌لگهی قورئان، پاشان له‌وتیه بۆ ئاسانی به‌رز کرده‌وه، تا سه‌رکه‌وت بۆ ئاسانی
 حه‌وته‌م، پاشان بۆ سه‌روی نه‌وه‌ش به‌رز بۆوه بۆ نه‌و شویتنه‌ی که خوای گه‌وره‌حه‌زی
 کرد، که (سدره‌ المنته‌ی) یه، که به‌هه‌شتی (جنة‌ المأوی) ی لیه‌.

له‌و گه‌شته‌یه‌دا، خوای گه‌وره‌ به‌وشیوه (ریزی گرتوه که ویستوویده‌تی، وه سه‌روشی
 پێ کرده‌وه، وه قسه‌ی له‌گه‌لدا کرده‌وه)، وه له‌ شه‌و و پوژیکدا پینج نوێزه‌کانی بۆ
 داناون، وه چۆته‌ نیۆ به‌هه‌شت و دیتویه‌تی، وه دۆزه‌خی دیتوه، وه فریسته‌کانی
 دیتوون، وه جبریلی له‌سه‌ر نه‌و شیوه‌ هه‌قیقیه‌ دیتوه که دروستی کرده‌وه، وه دلی
 پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) درۆی نه‌ کرده‌وه سه‌باره‌ت به‌و شتانه‌ی دیتونی، به‌لکو به‌راستی
 هه‌موو نه‌و شتانه‌ی به‌ چاری خۆی دیتوه، نه‌وه‌ش له‌به‌ر گه‌وره‌یی و پایه‌داری و ریز
 گه‌روای پیغه‌مبه‌ر و پله‌که‌یه‌تی له‌چاو هه‌موو پیغه‌مبه‌ره‌کانی تر (علیهم‌ السلام).
 له‌ پاشان که گه‌رایه‌وه له‌ مالی پاک و پوژز (بیت المقدس) هاته‌ خواره‌وه‌وه، له‌وی
 پيش‌نوێژی بۆ هه‌موو پیغه‌مبه‌ران کرد (علیهم‌ السلام) پاشان پيش
 خۆزه‌لات (فجر) گه‌رایه‌وه بۆ شاری مه‌که‌ه.

وه‌ک خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمووی :

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ {١} مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ {٢} وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ {٣}
 إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ {٤} عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ {٥} ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ {٦} وَهُوَ
 بِالْأُنْفُ الثَّالِثَىٰ {٧} ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى {٨} فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ {٩} فَأَوْحَىٰ
 إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ {١٠} مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ {١١} أَفَتَمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ
 {١٢} وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ {١٣} عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ {١٤} عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ
 {١٥} إِذْ يَغْشَى السُّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ {١٦} مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ {١٧} لَقَدْ رَأَىٰ
 مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ {النجم/١٨}.

واته : سویند به ئهستیره کاتی که له شوینی خۆی دهترای و شوپ ده بیته وه و ناو ده بیته ، هاو ریتان که محمد پیغه مبهه ﷺ گومرا نه بووه و له ریگی راست و رهوا لای نه داوه ، وه له رهواو نارهزوو و له خۆیه وه به بیخ خوی گهوره قسه ناکات و فرمان نادات ، به لکو نه وهی که ده یلیت نیگا و سروشه له لایهن خوی گهوره وه بزوی دیت ، جویرائیلی به هیزو توانا سهلامی خوی گهوره ی له سه ر بیته فیری قورشانی پیروزی کردوه ، ئینجا له سه ر شیوه راسته قینه که ی خۆی وه ستا ، له کاتی کا نه و له ناسۆی هه ره به رزو بلندبوو ، پاشان تا ده هات جبریل علیه السلام له پیغه مبهه ﷺ نزیک ده بوویه وه تا نیتوانیان به قه ده دوو که وان یا که متریش ما ، نه وسا خوی گهوره له ریگی هه زه ته ی جبریل وه سه لامی خوی گهوره ی له سه ر بیته نیگا و سروشی بو پیغه مبهه کرد ده باره ی نه وه ی که ویستی ، نه وه ی که پیغه مبهه ﷺ بوخۆی بینی به دل بروای پیکرد و به درۆی نه زانی ، ئایا ئیوه له سه ر شتیک گفتوگۆی له گه لدا ده که ن و بروای پیناکه ن که بو خۆی بینیویه تی ، سویند به خوا جاریکی تریش له کاتی دابه زیندا هه زه ته ی جبریلی بینیوه ، له لای سدره ت ولمونته ها ، نه و شوینه ی که به هه شتی جیگی هه سانه وه هه وان وه ی لیته ، کاتی کا نه وه ی سدره تی داپۆشی مه گه ر خوی گهوره بو خۆی بزانی که چی و کی بوون ، چاوه کانی پیغه مبهه ﷺ له وشه وه دا له دیتنی نه و شتانه چه واشه کراو و لادراو نه بوو ، به لکو دیتنیکی راست و رهوا بوو ، چه ندان به لگه و نیشانه ی گهوره ی خوی پهروه دگاری خۆی بینی .

هه‌ندی له موعجیزه‌کانی پیغه‌مبهر (صلواته‌الله‌علیه‌وسلم) نه‌مانه‌ن

- له‌ت بوونی مانگ : که به‌لگه و نیشانه‌یه‌کی زۆر پروون و گه‌وره‌یه و خوای گه‌وره به پیغه‌مبهره‌که‌ی خۆی داوه (صلواته‌الله‌علیه‌وسلم)، که به‌لگه‌یه له‌سهر پیغه‌مبهرایه‌تی شه‌و، دیاره شه‌وش له‌سهرده‌می مه‌که‌دا بوو، له‌و کاته‌ی که موشریکه‌کان داوای به‌لگه‌یان لی ده‌کرد^{٤٠}
- زۆر بوون و زیادبوونی خواردن و خۆراک بو پیغه‌مبهر (صلواته‌الله‌علیه‌وسلم)، که شه‌وش چه‌ندان جار بو شه‌و پروویداوه^{٤١}

^{٤٠} وه‌ک خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به له‌ت بوونی مانگ ده‌فه‌رموی :

اَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَاَنْشَقَّ الْقَمَرُ {١} وَاِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ {القمر/٢} .

واته : رۆژی دوا‌یی نزیک بوویه‌وه و مانگ له‌ت بوو، نه‌گه‌ر شه‌م بیباوه‌رانه به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌ک بیه‌ینن که به‌لگه‌بی له‌سهر تواناو ده‌سه‌لاتی خوای گه‌وره ، پشته‌ی تیده‌که‌ن و ده‌لین : شه‌وه هیچ نیه ، شه‌وه شتیکی باوو به‌رده‌وامه ، پیشتیش هه‌ر هه‌بووه

^{٤١} جابری کوری عبدالله‌ی سه‌حابه‌ ده‌لی : پیغه‌مبهر (صلواته‌الله‌علیه‌وسلم) له‌شهری خنده‌ق زۆررسی بوو ، منیش پیم گروت بابجینه مالوه هه‌ندی خواردغان له‌ جوو‌گوشت هه‌یه ، چه‌ندکه‌سیکیش له‌گه‌ل خۆتدا بیته ، شه‌ویش بانگی هاره‌لانی خنده‌قی کرد ، گوتی وه‌رن بابجین ، وه‌ پیته‌ی گوتم :

لا تنزلن برمتکم ولا تحبزن عجبینکم حتی اُجی و جاء ، فأخرجت له‌ عجبیناً فبصق فیه‌ وبارک (دعا بالبرکه‌ فیه‌) شه‌ عمد الی برمتنا فبصق وبارک ، شه‌ قال ادعی خابرةً ، فلتخبز معک و اقدحی (اغرفی) من برمتکم ولاینزها وهم الف فاقسم الله‌ لاکلوا حتی ترکوه و اغرفوا وان برمتنا لتفط (تفور و تغلفی) کما هی ، وان عجبیناً لیخبز کما هو . متفق علیه‌ .

واته : قابله‌مه‌ چیشه‌که‌تان له‌سهر ناگر دامه‌به‌زینه ، هه‌وره‌که‌شتان مه‌که‌ نان ، تا من دیم، جاکاتن که پیغه‌مبهر (صلواته‌الله‌علیه‌وسلم) هات هه‌وره‌که‌م بو ده‌رکرد، ته‌فی خۆی پیکرد و پیدۆزی کرد، دوعای زۆر بوون و

• زیاد بوونی ناو و هه‌لقولینی ناو له نیوان په‌نجه پیروژه‌کانی و، پاقریوونه‌وه‌ی خواردن و خۆراک بۆی تا بیخوات، که شه‌وش چه‌ندان جار له پیغه‌مبهر (ﷺ) پرویداوه.

• چاک‌کردنه‌وه‌ی نه‌خۆشه‌کان، وه چاک‌کردنه‌وه‌ی هه‌ندی له هاوه‌له‌کانی له‌سه‌ر ده‌ستی شه‌و، به‌بێ ده‌رمانیکی به‌ره‌ست و به‌رجه‌سه^{٤٢}

• نادابی گیانله‌به‌ران له‌گه‌ل پیغه‌مبهر (ﷺ). وه ملکه‌چی و سه‌ردانه‌واندنی دار و دره‌خت بۆی، وه سه‌لام کردنی به‌رده‌کان له پیغه‌مبهر (ﷺ)^{٤٣}

خیرو به‌ره‌که‌تی لیکرد، پاشان چار و پالی دایه چیشته و قابله‌مه‌که‌مان، تفسی خۆی پیکرد و پیروزی کرد، دوعای زۆر بوون و خیرو به‌ره‌که‌تی لیکرد، پاشان فه‌رموی: ئافره‌ته نانکه‌ره‌که بانگ بکه‌ن با ناگره‌لبکاوه له‌گه‌ل تۆ چیشته و نان دروست بکا، وه له‌سه‌ر ناگری دانه‌به زینیت، شه‌م هاوه‌لانه زۆرن هه‌زار که‌سن، سویتند به‌خوا تا به‌ئاره‌زوی خۆیان ازیان له خواردنه‌که هیتناو لیبیگه‌ران لیبیان خوارد، که‌چی خواردن و قاوله‌که‌مان هه‌روه‌کوخۆی له‌سه‌ر ناگر ده‌کولی و بلقی ده‌کرد، وه هه‌ویره‌که‌ش ببوه نان و هه‌ر وه‌کو خۆی بوو. وه‌رگیت.

^{٤٢} بۆ وینه کاتێ که ابی رافع پێی شکابوو پیغه‌مبهر (ﷺ) پێی فه‌رموو:
(ايسط رجلک فبسطت رجلی فمسها فکانما لم اشتهکها قط) بخاری .

واته: پیغه‌مبهر (ﷺ) پێی فه‌رموو: پێی خۆت درێژکه، ده‌لتی پێی خۆم درێژ کرد، ده‌ستیکی به‌سه‌ر دا هیتنا و چاک بویه‌وه، وه‌ک شه‌وه‌ و ابو که قه‌ت پێشتر نه‌هیشابیت، یا چاری نیمامی عدلی چاک کردوه‌وه، یا کاتێ که سه‌له‌می کورپی نه‌کوه‌ع قاچی له شه‌ری خه‌یبه‌ر شکابوو، پیغه‌مبهر (ﷺ) سێ فوی لێ کرد و چاک بۆوه، یا جنی له نه‌خۆش و په‌رکه‌مداران ده‌رده‌کردن. وه‌رگیت.

^{٤٣} بۆ وینه جارتیک لقی دارخورمایه‌ک (مثل صوت العشار) وه‌ک وشتر ده‌ینالاند، تا پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌ستی به‌سه‌ر دانه‌هیتنا شه‌وسا بۆ ده‌نگ نه‌بوو، یا کاتێ که پیغه‌مبهر (ﷺ) له دۆلتیکی

- تۆله لی بوونه‌وه‌یه‌کی به‌په‌له‌وخترا له‌هه‌ندئێ له‌وکه‌سانه‌ی که‌ خیانه‌ت و ناپاکیان له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) کردوه .
- خه‌به‌ردانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌رباره‌ی چه‌ند شت (کاروبار) یکی نادیار، وه‌ خه‌به‌ردانی چه‌ند شتیکی دوور که‌ ده‌سته‌جی پروویان داوه‌، وه‌ خه‌به‌ردانی چه‌ند شتیکی که‌ پروویان نه‌داوه‌، به‌لام‌ دوای قسه‌ی ئه‌و رویانداوه‌، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) باسی کردوه^{٤٤}

فراوان وستی سه‌راو بکا، ته‌نها دوو دار له‌لاپه‌رگه‌یه‌ک هه‌بوون، که‌ چوه‌ لایان، خۆیان وه‌ک حوشتر پاخست، یا دارو به‌رد سه‌لامیان لی ده‌کرد.

وه‌ک پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فهرمووی : (إني لأعرف حجرا بمكة كان يسلم علي قبل أن أبعث اني لأعرفه الآن) مسلم /ج، ص ١٧٨٢، رقم / ٢٢٧٧

واته : بئنگومان من به‌ردئیک له‌ مه‌که‌که‌ ده‌ناسم و پیده‌زاتم که‌ پیشتر سه‌لامی لی ده‌کردم پیش نه‌وه‌ی که‌ ببه‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ، ئیستاش ده‌زاتم له‌ کوئی یه‌ و پیتی ده‌زانه‌وه‌

وه‌ کاتی که‌ به‌لامی وشتریکدا تیپه‌ری فهرمووی کئ خاوه‌نی ئه‌و وشتره‌یه‌، یه‌کیتک هاتوو گوتی من، نه‌وسا وشتره‌که‌ لای پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) سه‌کالی لی کرد که‌ باری گران ده‌کاتن. وه‌رگیت.

^{٤٤} بۆ وینه‌ له‌ جه‌نگی به‌در پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌ شه‌رگه‌ سه‌باره‌ت به‌ سه‌رانی کوفر گوتی:

فلانکه‌س لی‌ره‌ ده‌کوژرئ، وه‌ فلانکه‌سه‌یش لی‌ره‌ ده‌کوژرئ، جا چۆنی فهرموو دواتر هه‌مووی ئاوا هاته‌دی، وه‌ له‌ جه‌نگی مۆته‌ هه‌والی دا به‌ شه‌هید بوونی هه‌رسی سه‌رکرده‌ی موسلمانان . وه‌ کاتی

که‌ نه‌جاشیش مرد هه‌ر هه‌مان پۆژ هه‌والی مردنی دا، وه‌ سه‌باره‌ت به‌ کیسرایش فهرمووی :

(إذا هلك كسرى فلا كسرى بعده ، وإذ هلك قيصر فلا قيصر بعده ، والذي نفسي بيده لتنفقن كنزهما في سبيل الله) بخاري و مسلم .

- وه‌لامدانه‌وه و گێرا بوو نی سه‌رجهم پارانه‌وه و داواکانی له‌لایهن خوای په‌روه‌ردگار وه‌ له‌هه‌موو کاته‌کاندا .
- پاراستنی پیغه‌مبەر (ﷺ) له‌ لایهن خوای گه‌وره‌ له‌زیان پێگه‌یانندن و له‌ده‌ستی دوژمنان^{٤٥}

• هه‌روه‌ك ئه‌بی هه‌ره‌یه‌یه‌ ، له‌ پیغه‌مبه‌روه (ﷺ) ده‌گێرتنه‌وه و ده‌فه‌رموی :
 رۆژی ئه‌بو جه‌هل گووتی: ئه‌ی خه‌لکینه‌ ئایا عمده‌ (ﷺ) لێره‌ له‌به‌ر چاوی خه‌لکی
 سوژده‌ ده‌باو ده‌م و چاوی خۆی بۆ خوا ده‌خاته‌ سه‌ر ئه‌رد . ؟ ده‌لێ: یه‌کێک گووتی
 به‌لێ واده‌کات ئه‌بو جه‌هل گووتی : سویند به‌لات و عوززا ته‌گه‌ر من لێره‌ بیه‌نم
 عمده‌ وابه‌کات ته‌وا پیتی له‌سه‌ر مالم داده‌نیم و ده‌م و چاوی له‌خۆڵ وه‌رده‌ده‌م . ده‌لێ :
 فه‌عله‌ن رۆژی پیغه‌مبەر (ﷺ) هات و نوێژی ده‌کرد، ئه‌بوجه‌هل ویستی وای لێ بکا
 که‌چی به‌نه‌میری خوای گه‌وره‌ له‌ناکاو ئه‌بوجه‌هل له‌ترسان له‌سه‌ر پاژنه‌ پێکانی به‌ره‌و

واته‌: ته‌گه‌ر کیسرا له‌ناوچوو هه‌یج کیسرایه‌کی تر له‌ دواي ئه‌و نابێ، وه‌ ته‌گه‌ر قه‌یسه‌ریش له‌ناوچوو
 هه‌یج قه‌یسه‌رتکی تر له‌ دواي ئه‌و نابێ، بۆیه‌ سویند به‌خوای گه‌وره‌ گه‌نجینه‌کانی قه‌یسه‌ره‌ و کیسرا
 ده‌به‌خشرین . وه‌رگێر .

^{٤٥} . به‌لگه‌ی هه‌ره‌ زه‌ق و گه‌وره‌ سه‌باره‌ت به‌وه‌ ئه‌وه‌یه‌ که‌ پیغه‌مبەر (ﷺ) به‌مردنی خۆی مردوه‌ له
 هه‌یج شه‌رو شوور و پلانیکی دوژمنانیدا شه‌هید نه‌بووه‌، دیاره‌ ئه‌وه‌ش له‌به‌ر چه‌ندان هۆی گه‌وره‌ بوه
 نه‌خاسه‌ که‌ خوای گه‌وره‌ به‌لێنی پاراستنی دابوو، بۆیه‌ پارێزرا وه‌ك خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموی :

وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِيْنَ {المائدة/٦٧}

واته‌: ئه‌ی عمده‌ (ﷺ) خوای گه‌وره‌ تۆ له‌خه‌لکی ده‌پارێزیت له‌وه‌ی که‌ ده‌ست و زه‌رپه‌ت لێ بده‌ن ،
 بۆیه‌ دواي دابه‌زینی ئه‌و ئایه‌ته‌ په‌ڕژه‌ پیغه‌مبەر (ﷺ) له‌ده‌ستی دوژمنان ئاسوده‌ بووو پارێزباری
 نه‌مان . وه‌رگێر

دواوه ده‌کشایه‌وه و هه‌ردوو ده‌سته‌کانی له‌پیشه‌خۆی به‌رز ده‌کرده‌وه (وه‌ک شه‌وی که‌له به‌رانبه‌ر هه‌رشه‌کارێک به‌رگری له‌خۆی بکا وابوو) ده‌لێ: به‌کێک پیتی وت شه‌ی شه‌با هه‌شام شه‌وه چیه بۆ واده‌که‌یت ، گوتی له‌به‌ر شه‌وه‌ی واده‌بینم که له‌نیوان من و محمد دا که‌ندریکی پر له‌ ناگرو غه‌زه‌ب هه‌یه، وه‌چه‌ند په‌رو بایکی درێژیش ده‌بینم بۆیه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: ته‌گه‌ر شه‌ویو جه‌هل شه‌وسا زیاتر هاتبا پیشه‌وه‌وه هه‌روا ما‌بایه‌وه ، فریشته‌کانی خوای گه‌وره شه‌ویان پارچه‌ پارچه‌ ده‌کرد

پایه‌ی پینجه‌م (الركن الخامس)

بروا بوون به رۆژی دوا‌یی (الإیمان بالیوم الآخر)

ئه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه : بیه‌ر باوه‌ر و ئیمان یان به‌رۆژی دوا‌یی هه‌یه به‌ برۆا هه‌بوونیکی راست و دروست وتیرو ته‌واو ، وه‌ برۆایان به‌هه‌موو ئه‌و شتانه هه‌یه‌که‌ خوای بالا له‌کتیبه‌که‌ی خۆیدا باسی کردوون ، وه‌به‌هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی که‌له دوا‌ی مردن روده‌ده‌ن و ده‌بن که‌ پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) باسی کردن ، تائه‌وه‌ش که‌ به‌هه‌شتیه‌کان ده‌چنه به‌هه‌شت و دۆزه‌خه‌کانیش ده‌چنه نیو دۆزه‌خه‌وه برۆیان پێ‌ یه‌تی .

وه‌خوای بێ‌ وینه باسی رۆژی دوا‌یی له‌کتیبه‌ پیرۆزه‌که‌ی خۆی دا زۆر دوپات کردۆته‌وه و گرنگی زۆری به‌هه‌بوونی داوه‌و، له‌زۆرجی باسی کردوه و دوپاتی کردۆته‌وه که‌ بێ‌گومان روده‌دات ^{٤٦} وه‌ بروا هه‌بوون به‌ رۆژی دوا‌یی گرتی داوه به‌ برۆا هه‌بون به‌خوای گه‌وره .

^{٤٦} وه‌ك خَوای گه‌وره ده‌فهرموئى : وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ {الحج/٧}

واته : بێ‌گومان رۆژی دوا‌یی دادێ و هه‌یج شه‌ك و گومانێ تیا نیه که‌ روده‌دات، به‌لكو زۆر نزیکیشه وه‌ك خوای گه‌وره ده‌فهرموئى : أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ {هود/٨١}

واته : تیا رۆژی قیامت نزیک نی به‌ دا‌بیته .

وه‌ ده‌فهرموئى : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَانْتَظِرُوا نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ {الحشر/١٨} .

وهك خواى گه‌وره ده‌فهرمووى :

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ {البقرة/٤} .
 واته : نه‌وکه‌سانه‌ی که بروایان به‌و کتاب و په‌یامه هدی‌ه که بو‌تو دابه‌زیوه و ،
 وه‌به‌وه‌ی که له پیش تو‌ش دابه‌زیوه ، وه بروایان به‌رؤ‌زی دوا‌یی هدی‌ه ، نه‌وکه‌سانه
 نیماندارن .

وه نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : بروایان وایه که رؤ‌زی دوا‌یی زانیاری (علم) یه‌که
 ته‌نها له‌لایهن خواى گه‌وره‌یه‌و و که‌س نای زانی که‌ه‌ی دادی‌ جگه له خواى گه‌وره
 وهك ده‌فهرمووى :

﴿ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ ﴾ (لقمان: ٣٤) .

واته : بی‌گومان زانی‌نی هاتنی رؤ‌زی دوا‌یی ته‌نها لای خواى گه‌وره‌یه و که‌س نای
 زانی^{٤٧}

واته : نه‌ی نیماندارینه ده له خواى گه‌وره بترسن ، ده هدرکه‌سه و سه‌یری خو‌تان بکه‌ن ناخو‌چی تان
 کرده و چیتان پیتشخو‌ خسته بو‌ به‌یانی (بو‌ رؤ‌زی دوا‌یی) تا به‌روو سو‌ری بچه‌نه به‌رده‌ستی
 په‌روه‌دگاری بو‌ونه‌وه‌ر . وه‌رگیترا .

وهك حه‌زه‌تی جبریل سه‌لامی خواى گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بی‌ت له پی‌غه‌مبه‌ری خواى گه‌وره‌ی پرسى و
 فه‌رموى :

(متى الساعة يا رسول الله) .

واته : نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا که‌ی قیامه‌ت دادی‌. پی‌غه‌مبه‌ریش (ﷺ) له وه‌لامدا فه‌رموى :

(ما‌المسؤل با‌علم من‌ السائل) مسلم / ج^{٤٦} ، ص ٣٩ ، رقم / ٩

واته : پرسیار لی‌کرا و له پرسیار که‌ر زانتر نی یه ده‌ریاره‌ی هاتنی رؤ‌زی قیامه‌ت . وه‌رگیترا .

^١ وهك پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فهرمووى: نیشانه‌کانی ناخیری زه‌مانی وه‌کو ده‌نکی ته‌سییح یه‌ک له دوا‌ی
 یه‌ک دین، وه‌رگیترا .

به‌لام خوی گه‌وره چه‌ند (به‌لگه‌و نیشانه و مه‌رج) یکی بۆدیاری کردوون نه‌گه‌ر
بیته دی نه‌وا به‌لگه‌ن له‌سه‌ر نزیك بوونه‌وه‌و رودانی نه‌و روداوه‌و نه‌ورۆژه .
وه‌پروایان به‌هاتن و رودانی هه‌موو نیشانه‌کانی گه‌وره و گچکه هه‌یه و ده‌بنه
به‌لگه و نیشانه بۆ رودانی نه‌و رۆژه بۆیه نه‌وانه ده‌چنه نیو بابی بپروا هه‌بوون
به‌رۆژی دوابی (الساعة) و بیروباوه‌ری نیسلامی نازیز .

وه‌ك خوی گه‌وره سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فرموئ: وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ {الأحزاب/ ٤٠}
واته : محمد پیغه‌مبه‌ری خوی گه‌وره (ﷺ) دوابین پیغه‌مبه‌ره، چونکه له‌دوای نه‌و نایین و په‌یام
دانابه‌زن و هه‌یچ پیغه‌مبه‌رێکی تر نایه‌، وه‌ك خوی گه‌وره ده‌فرموئ :
الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي {المائدة/ ٣}
واته: نه‌ی محمد نه‌میرۆ نایینی نیوه‌مان بۆ نیوه‌ ته‌واو کرد و کۆتایی پیتهات.
وه‌ك پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فرموئ :

(لا تقوم الساعة حتى يخرج ثلاثون دجالون، كلهم يزعم أنه رسول الله) سنن ابی داود
واته: رۆژی دوابی دانایه‌ تا سی ده‌ججال په‌یدا نه‌بن، هه‌ر هه‌مووشیان خۆیان به‌ پیغه‌مبه‌ر ده‌زانن و
بانگه‌سه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی ده‌که‌ن، درۆ به‌ناری خوی گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی هه‌لده‌به‌ستن
وه‌رگتیر.

نیشانه گچکه کانی رۆژی دوایی علامات الساعة الصغرى

ئهو نیشانانه بهر له هاتنی رۆژی دوایی (ساعة) دین له چهند سهرده میتکی دورودرێژدا، یهک له دوای یهک (نهک له یهک کاتدا)^{٤٨}، به شتویهکی نهریت ئاسا (معتاد) دین، ههندیکیان دهبنه هاوهلی نیشانه گهوره کان، واتا لیک نزیك دهکهونهوه، وه نیشانه بچوکه کانیش ئیجگار زۆرن، جا ئیمه لیژهدا ههندی لهوانه باس دهکهین که له فرمودهدا سهلمیتراون، بۆ وینه لهوانه:

هاتنی پیغه مبههر (ﷺ)، که به هۆی ئهوه وه په یام و پیغه مبهرایهتی سهر مۆرکراوه^{٤٩}، وه مردنی پیغه مبههر (ﷺ)، وه ئازادکردنی (بیت المقدس) ه وه په یدابوون و روودانی ناشوب و ئازاوه کانه، وه شوین کهوتنی یاسا و پرسیا و ریبازی نهتهوه رابردوه کانی وهک (جووله کهو گاوره کان) ه، وه هاتنی دهجاله کانه، وه داواکردنی پیغه مبهرایهتییه^{٥٠}. وه دانان و ههلبهستی فرموده ی به درۆیه به زمانی پیغه مبههر (ﷺ)، وه په تکرردنهوه و وه لانانی بهرنامه و ریباز (سوننه) کهیهتی^{٥١}، وه زۆر بوونی فرو فیل و درۆ و دهله سهیه، وه نهسه لماندنی به لگهیه له گێرانهوه ی

^{٤٩} وهک پیغه مبههر (ﷺ) دهفرموی:

(لاتقوم الساعة حتى يفرج ثلاثون كاذباً دجالاً، كلهم يكذب على الله وعلى رسوله) سنن أبي داود
واته: رۆژی قیامت بهرپا نابێ تا سی دهجالی درۆزن پهیدا نهبن، ههر یهکێ لهوانه درۆ به خوا و به پیغه مبهره که ی هه لده بهستی، وه گێر.

ههوارهکان، وه نهمانی زانست و زانیارییه^{۵۲}، وه پهیدا بوون و سه ره له دانی خراپه و نه فامییه. وه نهمانی پیاو چاکانه، وه هه لوه شانده وه وه پچراندنی په تی نیسلامه گری له دوی گری^{۵۳}، وه سه رکهوتنی نه ته وه کانه به سه ر نه ته وه ی موحه مه د، وه نامزبوونی نیسلام و موسلمانانه^{۵۴}

^{۵۲} وهک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمووی :

(ان من اشرط الساعة: يرفع العلم ويظهر الجهل) بخاری / ج ۶، ص ۲۴۹۷، رقم ۶۴۲۳.

واته : له نیشانه کانی هاتنی رژوی دوی : به رزبوونه وه نهمانی زانست و زانیاری شه ری و سه رکهوتن و ده رکهوتنی نه فامی و نه زانی یه
یا ده فهرمووی : (يقلل العلم ويكثر الجهل) .
واته : له ناخیری زهمانی زانست هه لده گریته وه و که م ده بیته وه، نه فامی و نه زانی زور ده بی و سه ره لده دات. وه رگیزی.

۱ وهک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمووی : (لتنقض عرى الاسلام عروة بعد عروة) المستدرک علی الصحیحین . ج ۳ / ص ۱۰۴ . رقم ۷۰۲۲

واته : کوفر نه و پیری دوژمنایه تی نسلام و موسلمانان ده کار، گری به گری هه ولی هه لوه شانده وه و له نیو بردنی نیسلام و موسلمانان ده دات تا ده گاته نوژی، دواتر له نوژی نیش ناوه ستیت .

۲ وهک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمووی : (بدء الإسلام غريباً وسعود غريباً كما بدء فطوى للغرباء . مسلم / ج ۱ / ص ۱۳۰ ، رقم / ۰۱۴۵) .

واته : سه ره تات نیسلام زور به مهینه ت و نامزی پهیدا بو، نه گهر لاوازیش بوو جاریکی تر به غه ربیی و به زه حمت پهیدا ده بیته وه، جا خوشی و پاکی بو غه ربیان، بو نه وکه سانه ی که کردو کوشش و چاکه کاری له پیناو نایینی خوی گه ورده دات ده کهن. وه رگیزی.

وهک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمووی : له ناخیری زهمانی له به ر زوری ناشوب و ناژاوه و ده رد و به لا نه گهر یه کیک به لای گزیری مردو یکدا بووا ده تی :

(يا ليتني كنت مكان صاحب هذا القبر...) بخاری و مسلم، ج ۴ / ص ۲۲۳۱، رقم / ۱۵۷.

ۋە كوشت و كوشتار زۆر دەبى، ۋە لەبەر زۆرى دەرد و بەلا پياو خۆزگە بە مردن دەخوازى، ۋە ئىترەبى (حسود) ى بە خەلكانى ناو گۆرەكان دەبەن^{۵۵}، ۋە مردنى كتوپرولەناكاو زۆر دەبى، ۋە مردنى بە بۆمەلەرزە و پەتا و نەخۆشەكان زۆر دەبى^{۵۶}، ۋە ژمارەى پياوان كەم دەبن، ژمارەى ژنان زۆر دەبن^{۵۷}. ۋە ژنان خۆپۆشى پوتن^{۵۸}، ۋە زىنا و داوین پىسى لەسەر جادە و پىگاكەكان بلاودەبىتەو^{۵۹}، ۋە

ۋاتە: ئەى خۆزگە نەو گۆرە جىگەى من دەبوو. ۋەرگىر.

^{۵۵}. ۋەك پىتغەمبەر (ﷺ) دەفەرموئ: (.....ۋىكتر الزلازل).

ۋاتە: لە ناخىرى زەماندا بۆمەلەرزە و لەرىنەوھى زەوى زۆر دەبىت. ۋەرگىر.

^{۵۶} ۋەك پىتغەمبەر (ﷺ) دەفەرموئ:

(..... ۋىقل الرجال، ۋىكتر النساء حتى يكون لخمسين امرأة القيم الواحد)

ۋاتە: لە ناخىر زەماندا لەبەر شەپ و شۆپو كوشتار و فېتنە و ناشوب و ناژاۋە پياو كەم دەبن، ۋە ژن زۆر دەبن تا واى لى دى بە پەنجا ئافرەت پياوئىك سەروكارىان دەكات. ۋەرگىر.

^{۵۷}. ۋەك پىتغەمبەر (ﷺ) دەفەرموئ: (نساء كاسيات عاريات) مسلم/ ج ۳/ ص ۱۶۸، رقم/ ۲۱۲۸.

ۋاتە: ژنان خۆپۆشى پوتن، ۋاتە بەناو خۆيان دادەپۆشن، جەلكانىان هېتندە تەنكە ژىرەوھيان لەبن ديارە

يان دەفەرموئ: (رَبَّ كاسية في دنيا عارية في الآخرة) بخارى .

ۋاتە: زۆر ژنى خۆداپۆشەرى دنيا ھەن كە لە دوارۆژدا پووت و رەجالو مال وىزانن. ۋەرگىر.

^{۵۸}. ۋەك پىتغەمبەر (ﷺ) دەفەرموئ:

(إن من أشرار الساعة... ۋىكتر الزنا) بخارى/ ج ۵/ ص ۲۰۰۵، رقم/ ۴۹۳۳.

ۋاتە: يەكئى لە نىشانەكانى رۆژى دواى ئەوھىە كە زىنا و داوین پىسى ۋىباحتە بىن پەروا زۆر دەبىت تا واى لى دىت لەسەر شەقام و شۆستەكان لىك دەنیشن، ئەوكەسەى لەپەنايەك ئەنجامى بدا بە ئەدەبە. ۋەرگىر.

هاوکارانی ستمکاران زۆر دهبن لهو پۆلیسانه که قامچی له خه لکان دهدهن، وه نامیتری کهمان و موسیقا و ناوازدار دهده کهون، وه مهی خواردنمهوه و زینا کردن و سوو (ریا) خواردن و ناوریشم پۆشین زۆر دهبی و (هه لال) یشی ده کهن، وه رۆچوون و له نیوچوون زۆر پووده دهه^{٥٩}، وه سپارده (امانه) گوم ده کریت و ناگه پیتتهوه لای خاوهنی خۆی، وه کار و مهستولیهت به خه لکی ناشایسته ده سپیتردی، وه له نیو خه لکی دا له پرو لاواز و بی هیزه کان ده بنه پیتشهوا، وه تهوانه ی که له ژیره وهن و نادیارن بهرز ده بنه وه و سهرده کهون به سهر خه لکیکی زۆر چاکتر له خۆیان، وه پۆله به بی ریز و سوک سهیری دایکه به خیتو که ره که ی ده کا، وه خه لکی هه ژار و نه دار چندان قاتی ساختۆمان (بینایه) له سهر یه کتری دروست ده کهن و ته نها گرنگی به په نگ و پوالت ده ده ن^{٦٠}

^{٥٩} . وهک پیغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) ده فهرمو ی :

سیکون فی آخر الزمان خسف وقذف ومسح ، إذا ظهرت المعازف والقينات واستحلت الحمر. ترمذی واته : له کۆتایی زه مان هه رکاتی تاره ق هه لال کراو دۆلو زورپناو عودو که مان و ناشه رع ی زۆر بوو ، گۆرین و پۆچوون و شه قبوون و ده رهاویشتن و ناشیر کردن روده ده ن . وه رگیژ .

^{٦٠} . وهک پیغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) ده فهرمو ی : (إذا ضيقت الأمانة فانتظر الساعة ، قال: وكيف

أضاعتها؟ قال : إذا وسد الأمر إلى غير أهله فانتظر الساعة) جامع الأصول واته : هه رکاتی ته مانه ت گومکرا چاوه ری ی قیامه ت به ، یه کیتک گوتی گومبوونی ته مانه ت چۆنه ، فهرمو ی : ته گه ر کاروباری خه لک به خه لکی ناشه رع ی و ناشایسته سپاردردا چاوه ری خراپه و قیامه ت بکه . وه رگیژ .

^{٦١} وهک پیغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) ده فهرمو ی :

(.... أن تلد الأمة ربتها، وأن ترى الحفاة العراة رعاء الشاة ، يتطاولون في البنيان) مسلم .

وه خه‌لکی خۆیان هه‌لده‌کیشن و لاف و گه‌زاف لێ ده‌ده‌ن به‌ پازاندنه‌وه و جوانکردنی مزگه‌وته‌کان، وه کات و سات و سه‌رده‌م ده‌گۆڕی، تا وای لێ دێ چهندان بتي هه‌مه‌جۆر ده‌په‌رستن، وه شيرک له نيو خه‌لکی په‌يدا ده‌بیت .
 وه ته‌نها سه‌لام له ناسیاوه‌کان ده‌کری، وه مامه‌نه و بازرگانی زۆر ده‌بی، و بازاړه‌کان لێک نزیک ده‌بنه‌وه، وه سه‌روه‌ت و سامان و دارایی زۆر ده‌که‌وته‌ ده‌ست خه‌لکی به‌بی ته‌وه‌ی که سوپاسی خوا بکه‌ن^{٦٢}، وه قه‌یۆکی و پژدی (شح) زۆر ده‌بی، وه گه‌واهی به‌ درۆدان (شهادة الزور) زۆر ده‌بی، که‌چی شاهیدی به‌ هه‌ق دان ده‌شاردریته‌وه، وه کاری به‌د و فاحیشه‌ زۆر ده‌بی، وه ناپاکی و دووبه‌ره‌کی و ناکۆکی و رق لێکتربوونه‌وه و قه‌چۆکی و خۆپه‌رستی زۆر ده‌بی، وه په‌یوه‌ندی سۆز و زه‌بی ده‌پچری، وه دراوسییه‌کان له‌گه‌ڵ به‌کتری خراپ ده‌بن، وه کاته‌کان لێک نزیک

واته : له نیشانه‌کانی ناخیری زه‌مان ته‌وه‌یه که منال ریزی دایک و باوک به‌خه‌توکه‌ره‌که‌ی ناگریت ، خه‌لکی پیتخواس و روت و په‌جال و شوان و پالمو سه‌پان کۆشک و ته‌لاری چهند قات له‌سه‌ر یه‌ک دروست ده‌که‌ن وه‌رگیژ .

^{٦٢} وه‌ک پیتغه‌مبه‌ر (عليه السلام) ده‌فه‌رموی :

(أن بين يدي الساعة، تسليم الخاصة، وفشو التجارة، حتى تعين المرأة زوجها على التجارة، وقطع الأرحام، وشهادة الزور، وكتمان الشهادة الحق، وظهور القلم) سلسلة الاحاديث الصحيحة، ژماره‌ی حدیس/٦٤٧

واته : له‌سه‌ر و به‌ندی هاتنی رۆژی دواپی خه‌لک سه‌لام له خه‌لکی تاپیه‌ت و ناسیاو ده‌کا ، بازرگانی فراوان و بلاو ده‌بیته‌وه ، تاوای لێدئ ئافه‌هت می‌رده‌که‌ی له‌سه‌ر بازرگانی خۆی داده‌نی ، هاموشۆو په‌یوه‌ندی ناسیاوی و سۆزدرا‌ی ده‌پچریت ، شاهیدی به‌درۆ ده‌دري ، شاهیدی هه‌ق و ره‌وا ده‌شاردریته‌وه ، زانست و زانیاری بیته‌وه‌و نوسین زۆر ده‌بیت . وه‌رگیژ .

ده بنه وه، وه فەر و پیت و بهر کهت له کاته کاندا کم ده بیته وه، وه خه لکی هه لده چسی و له خوئی بایی ده بی، وه ناشوب و ناژاوه زۆر پرووده دات، وه پارچه کانی شهوی تاریک^{٦٣}، وه خه لکی خوئیان له یه کتری پشتا و نه ناس ده کهن، وه سوکایه تی به و ره و شتانه نه کهن که نیسلام به روی پی داون، وه زاناو پایه داران خوئیان وه ک گنج و هه رزه کاران لی ده کهن، وه ناوی فورات ده گیریته وه و گه مارۆ ده درۆ له چیا یه کی پر له زیتر^{٦٤}، خه ونه کانی برواداران پاست ده بن و دینه دی .

وه شاری (مه دینه) ی پیغه مبه ر (ﷺ) پیسی له خو دوورده خاته وه، ته نها پیاوچا کانی تیدا ده مینن، دورگه ی عه ره ب وه میرگ و گوزار و رۆژی لی دی^{٦٥}،

^{٦٣} وه ک پیغه مبه ری خوای گه وره (ﷺ) ده فه رموی :

(يكون بين يدي الساعة فتن كقطع الليل المظلم) جامع الأصول .

واته : له کۆتایی زه مان وه کو شهوی تاریک و پرنده ناشبو ناژاوه روده دن . وه رگیز .

^{٦٤} وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموی :

(لا تقوم الساعة حتى يحسر الفرات عن جبل من ذهب يقتتل الناس عليه، فيقتل من كل مائة

وتسعون، ويقول كل رجل منهم لعلي أكون أنا الذي أنجو) بخاری .

واته : قیامه ت به ریا نابج تا پروباری فورات نه گیریته وه، نه وسا چیا یه کی زیترای درده که وی،

خه لکی له سه ره نو زیتر و زیو و گه وه ره به کتری ده کوژن، به جوژی که له سه دا ٩٩% کهس ده کوژیته ت،

ته نها یه ک کهس قوتاری ده بیته ت، هه ریه کیک له وانه خوژگه ده خوازی که نه و کهسه نه و بی قوتاری

بین . بۆیه پیغه مبه ر (ﷺ) له فه رموده یه کی تردا سه باره به وه ده فه رموی :

(فمن حضره فلا يأخذ منه شيئاً)

واته : نه گه ره هه ر که سیک به سه ر نه و گه نجینه به راگه یشت با هیچ شتیکی لی هه لته گریته وه، به لکو

بالی ی دوور بکه ویته وه و وازی لی بینته ت . وه رگیز .

^{٦٥} وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رمویته ت :

وه پیاویک له هۆزی (قحطان) پهیدا دهبن، بهلام خه لکی سهرکوژنه و تاوئباری ده کهن^{٦٦}

وه رۆمه کان زۆر دهبن و له گه ل موسلماناندا ده جهن گن^{٦٧}، وه موسلمانان شهر له گه ل جووله که کان ده کهن، تا وای لسی دئی دار و درهخت و بهرده کان ده لیتن: (تهی موسلمان نا ته وه جووله که یه خۆی له پانی من شار دۆته وه، ده وه ر بیکوژه) رواه بخاری^{٦٨}

(لا تقوم الساعة.... حتى تعود ارض العرب جنات وأنهاراً) مسلم.

واته: رۆزی بهرئ دانای تا خاکی عه ره بان نه بیته میترگ و گولزارو باخات (تا خۆش نه بیته) ، ههروهک به هۆزی ته وه هۆکاره پتیشکه وتوانه ی که ئیستا هه ن ولاتانی عه ره بی بوونه ته به هه شتی سه ر دونیا. وه رگیتر.

^{٦٦} وهك یتغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) ده فهرموئ :

(لا تقوم الساعة حتى تخرج رجل من قحطان يسوق الناس بعصاه) مسلم و بخاری.

واته: قیامت دانای تا پیاویکی خودان هیتز و ده سه لات و پایه له هۆزی قه حتان پهیدا نه بن که به گۆچانه که ی خۆی خه لکی وه پتیش خۆی ده دا و لیتیان ده خو پت، وه رگیتر.

^{٦٧} وهك یتغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) ده فهرموئ: (...یکثر الروم) . واته: رۆمه کان زۆر ده بن. وه رگیتر.

^{٦٨} وهك یتغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) ده فهرموئ: (لا تقوم الساعة حتى تقاتل المسلمون اليهود ، فيقتلهم المسلمون، حتى يحتبى اليهودي وراء الحجر والشجر، فيقول الحجر أو الشجر، يا مسلم، يا عبدالله هذا يهودي خلفي فتعال فأتقله إلا الغرقد، فإنه من شجر اليهود) صحح مسلم .

واته : قیامت دانای تا موسلمانان له گه ل جووله که کان نه جهن گن ، ته وسه موسلمانان هیتنده له گه ل جووله که کان ده جهن گن و ده یانکوژن ، تا وای لسی دئی جووله که کان خۆیان له په نای دارو درهخت و بهرده کان ده شارنوه ، ته وسه دارو درهخت و بهرده کان شکات له جووله که کان ده کهن و ده لیتن : تهی

وه رۆزی دوايي دانای ، تا پړوما نازاد (فتح) نه کړی ههروه کو قوسته نتهینه^{۱۹} نازا
کراوه.

وه جگه له وانهش چندان به لگه و نیشانه ی تر هه ن که له فهرموده ی راسته کاند
هاتوون و سه لمې تراون.

موسلمان ، نه ی بهنده ی خوی گموره ، نه وه جوله که یه خوی له په نای من ناوه و هره بیکوژه . ته نها
داری غمرقه د نه بی شکاتیان لی ناکات ، چونکه داری جوله که کانه . وهرگېر.
^{۱۹} قوسته نته نیه : ناوی سهرده می خه لافه تی نیسلا مییه ، نهو شاره یه که نیستا پیی ده گوتری
(نهسته مېوژ) که له دواي روخانی خه لافه ت نهو ناوه ی لی نراوه ، ده ور و بده که ی ده ریا وناوه ،
پیشتریش له سالی (۱۵۰۰) ه کان له سهرده می محمد فاتح فتح کراوه . وهرگېر .

نیشانه گه وره كانی رۆژی دواپی علامات الساعة الكبرى

ئهو نیشانانه به لگهن له سهر نزیك بوونه وهی و روودان و بهرپابوونی رۆژی بهری (الساعة) جا نه گهر ئهو نیشانانه ده ركهوتن ئهوا هاتنی رۆژی دواپی له سهر لیوارو وهختی خۆیهتی ، وه شهلی سوننه بهو شیویه بهرپایان پییهتی ههروهك له پیغه ممبر (ﷺ) ههوالمان پی دراوه كه ههندی له وانه ئه مانه ن :

• ده ركهوتن و پهیدا بوونی مههدی : مههدی ناوی (محمد کوری عبدالله) یه وه له خاندواده (أهل البيت) ی پیغه ممبره و، له رۆژ ههلاته وه پهیدا ده بی و ، حدوت سالان ده مینتی ته وه ، و حکومرانی ده کا ، به هۆی ئه وه وه زهوی پرده بی له یه کسانى و دادگهری ، دواى ئه وهی كه پیشت پر بوه له ستهم و زۆرداری و بی دادی ، خه لکی (تۆممت) له سهرده می ئه ودا له ناز و نیعمه تی کدا ده ژن ، كه هه رگیز پیشت ئه و نیعمه ته یان نه دیته وه ، بۆ وینه : زهوی رووهك و گیا و گۆل ده پوینتی ، ناسمان ناوی خۆی ده بارینتی ، وه سامان و دارایی به بی شومار ده به خشری .

• ده رچوون و پهیدا بوونی ده ججالی مه سیح^{٧٠} : وه دابه زینی (عیسای کوری مریم) مه سیحه له کن مناره ی سپی رۆژه لاتى شاری (شام) (دیمه شق)^{٧١} ، وه کو

^{٧٠} بزیه پیی ده گوتری مه سیح : چونکه حوکمی ئه وه هه موو دنیا ده گریته وه ، واته هه موو دونیا داده گری و رهش ده کاته وه ، وه لایه کی رووی چاوی برۆی پیته ونیه ، وه نه زۆکه وهك پیغه ممبر (ﷺ) ده فهرموی : (عقیم لا یلد له) مسلم ، واته : ده جال كه سیکی نه زۆکه منالی لی نابییت . وه له ٤٠ سالی دی . وه رگیز

فرمانه و او دادوهرتیک دادهبه زئی که کار به شهریه تی محمد (ﷺ) ده کا ، وده ده ججال ده کوژی و ، له زهوی دا حوکم به نیسلام ده کا ، نهوکاته ی که دادهبه زئی کومه لی سدرکه وتوو هه ن که له پیتناو هه ق ده جهنگن و ، کژیوینه وه تا شهر له گه ل ده ججال دا بکه ن ، نهویش له کاتی بهریابوون و ده ست پی کردن (اقامة) ی نویژ دیتته خواره وه ، نویژ له دوا ی فرمانده ی نهو کومه له ده کات .

● پهیدا بوونی یاجوج و ماجوج و^{۷۲} ، همرسی داته پین و رۆچونه کانی زه مین : رۆچونی یه که م له رۆژ هه لاته و ، ه ی دووه م له رۆژ ناوایه و ه ی سییه م له دوورگی

^{۷۱} وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرموئ : (ينزل عيسى بن مريم عن المنارة البيضاء شرق دمشق) صحیح جامع الصغیر/ رقم ۸۰۲۵

واته : حه زه تی عیسا سه لامی خوای گه وره ی له سه ر بی له کۆتایی زه مان له ناسمان له لای گومبه تی سپی له خۆر هه لاتی شاری دیمه شق دادهبه زیتته خواره وه و حوکمی سه ر زهوی ده کات وه رگتیر .

^{۷۲} یاجوج و مه جوج گه لیکن له دوو نه ته وه پیتک دین و له ناخیری زه مان پین دونیا داگیر ده که ن و زهوی فه ساد ده که ن . وه ک خوای گه وره ده فهرموئ : **إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ {الكهف/۹۴}**

واته : یاجوج و ماجوج خه لکیتکن خراپه کاری له گۆی زه ویدا به ریا ده که ن .

وه پیغه مبه ریش (ﷺ) له چه نده ها فه رمووده دا ناماژهی پیتکردون بۆ ریتنه ده فهرموئ :

(یاجوج و ماجوج یه فرون کل یوم حتی إذا کادوا یرون شعاع الشمس...)

واته : یاجوج و ماجوج هه مو رۆژی قۆرت لی ده ده ن تا وایان لیتدی تیشکی رۆژ ببینن و ده رکه ون .

یا ده فهرموئ : (یفتح یاجوج و ماجوج یه رجون علی الناس...)

واته : یاج و ماجوج له سه ر خه لک ده رده چن و زۆریه ی شویتنه کان داگیر ده که ن . وه رگتیر

عده به^{۷۳} وه چرپه دو که لیک په پیدا ده بی^{۷۴} ، وه رۆژ له خۆر هه لاته وه هه لدی و ده گه پیتته وه بۆ رۆژ ناوا^{۷۵} ، وه گیاندارتکی چوار پیتی زهوی (دابة الأرض) په پیدا ده بی و قسه له گه ل خه لکی سهر زهوی ده کا^{۷۶} وه ناگرتک په پیدا ده بی که خه لکی کۆده کاته وه^{۷۷}

^{۷۳} وهك پیتغه مبهبر (ﷺ) له فهرمووده به کدا باسی شهو سی رۆچونه ده کا و ده فهرموئی :

(ثلاث خسوف ، خسف بالشرق وخسف بالمغرب وخسف بجزيرة العرب) مسلم .

واته : له کۆتایی زه مان سی رۆچون له زهوی روده دن ، رۆچونیک له رۆژ هه لات و رۆچونیک له خۆر ناوا و رۆچونیک له دورگهی عده به روده دن . وه رگیت

^{۷۴} وهك خوی گه وره ده فهرموئی : فَأَرْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ {الدخان/۱۰}

واته : شهو رۆژی که دنیا تیک ده چی ناسمان ده بیتته بهک پارچه هه ورو دو که لو ته پ وتۆزو ته مومو .

وه پیتغه مبهبرش (ﷺ) ده فهرموئی :

(إن ربكم اترکم ثلاثا : الدخان یاخذ المؤمن کالزکمة ، ویاخذ الکافر فینتفخ حتی یمروج من کل مسمع منه) . وه رگیت .

وهك پیتغه مبهبر (ﷺ) ده فهرموئی :

(لاتقوم الساعة حتی تطلع الشمس من مغربها ، فإذا اطلعت أراها الناس أمنوا أجمعين ، فذاك حين

لاینفع نفساً أیمانهم ، لم تکن أمنت من قبل أو کسبت فی أیمانهم خیرا) فتح الباری ۱/۱۱ / ۳۵۲

واته : رۆژی قیامهت دانای تارۆژ له خۆر ناوا کهی هه لتهی ، کاته که رۆژ له رۆژ ناوا هه لهات ، ده بینی که خه لکی به تیکرا تهو به ده کهن و به شیمان ده بنه وهو نیمان ده بینن ، به لام نه گه کسه تیک پیتشر نیمانی نه هیتنای و نیمانه کهی کاری چاکی پین نه کرد بی شهو نیمان هیتانهی شهو سای هیچ نیه و دادی نادات . وه رگیت .

^{۷۶} وهك خوی گه وره دانا ده فهرموئی :

ته هلی سوننهو جهماعه : بروایان به هدموو نهو شته په نهان و نادیارانه هدیبه که له دواوی مردن روو دده دن ، دهر باره ی نهو شتانه ی که خواو پیغه مبه ره که ی (ﷺ) باسیان کرده ، وه ک تالی و ناسۆزیه کانی سهره مهرگ و گیان کیشان و^{۷۸} ،

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ
{النمل/۸۲}

واته: کاتخ که بریار و فرمان و قسه ی نیتمه یان به سردا سپاو قیامت به ریا برو ، زینده وه رتکیان بۆ له زوی دهرده هیتنن که قسه یان له گه لدا بکات ، نه گهرچی زۆریه ی خه لکی پیشت برویان بهو نایه تانه ی نیتمه نه بوو . وه رگیز .

^{۷۷} وه ک پیغه مبه ره (ﷺ) دهر موی :

(و آخر ذلك نار تخرج من اليمن تطرد الناس الى محشرهم) مسلم.

واته: دوایین نیشانه ی ناخیری زه مان ناگرتکه له یه مهن پهیدا ده بن که خه لکی به ره و کۆگه ی خۆیان (ده شتی محشر) کۆیان ده کاته وه

وه دهر موی: (أما أول أشرار الساعة فنار محشرهم من المشرق الى المغرب) بخاری .

واته : یه که م به لگه و نیشانه ی رۆزی دواپی که پهیدا ده بی و روده دات ، پهیدا بوونی ناگرتکه خه لک له خۆر هه لات به ره و خۆر ناوا تاوده دات و کۆی ده کاته وه

وه دهر موی: (ستخرج نار من حضرموت قبل القيامة تحشر الناس، قالوا: يا رسول الله فما تأمرنا؟ قال: عليكم بالشام) جامع الأصول رقم/ ۷۸۸۸ .

واته: بهر له رۆزی دواپی ناوری که له هه زمهوت دهرده چن که خه لکان کۆده کاته وه ، گو تیان نه ی پیغه مبه ری خوا نه وسا نیتمه چی بکه ین باشه ؟ . فهر موی: نه گهر بۆتان ده کری له شام بن ، چونکه (الشام ارضي المحشر والمنشر)

واته: شام جتی تیدا بلاویونه وه و سهره لدان و هه شرکردنی خه لکیه . وه رگیز .

^{۷۸} بۆیه پیغه مبه ره (ﷺ) دوعا له خوا ی گه ره ده کا تا له تالی و ناخۆشییه کانی ناویلکه (سکرات

الموت) ی بپارتیزی، بۆیه دهر موی:

نامه ده بوونی فریشته کانی کاتی مردن و ، دلخۆش بوونی بروادار به گه یشتن به خوای خۆی ^{۷۹} ، وه نامه دهی بوونی شهیتان له کاتی سهره مهرگی مردندا ، وه گیرابوونی پروا هیئانی مرۆفی بی باوه پر له کاتی سهره مهرگدا ، وه پرواهه بوون به جیهانی نادیاروپه رده (عالم البرزخ) ^{۸۰} ، وه به ناز و نیعمه ته کانی ناو گۆر و ، به سزاو

(لقنوا موتاکم لا اله الا الله) مسلم / ج ۲ ، ص ۶۳۱ ، رقم / ۹۱۶

واته : کاتی سهره مرگ خه لکانتان به (لا اله الا الله) ته راووگۆش بکن ، چونکه بۆ خۆی سه باره ت به وه ده فهرموئ :

(ان للموات سكرات) بخاری .

واته : به راستی کاتی سهره مهرگو ناویلکهی مردن تالی و ناسۆری و ناخۆشی زۆرن . وه رگیزی .

^{۷۹} وه ک خوای گه وه ده فهرموئ : (يوم يفرح المؤمنون بلقاء الله)

واته : له مرۆژی بهرئ برواداران به گه شهیتیان به خوای گه وه زۆر شاد و خۆشیار و ناسوده ده بن

^{۸۰} . چونکه خوای گه وه ده فهرموئ :

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ { ۹۹ } لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ { المؤمنون / ۱۰۰ }

واته : ئینسان کافرو خوانه ناس له ژیانیدا هه ر خراپه و تاوان و بیئینی ده کا تاکاتی ده گاته

سهره مهرگ و ده که ویتته ناویلکه ، یا له ناو گۆر و گلکۆدا له گونا هوتاوانه کانی په شیمان ده بیته وه وه

ده لی : ئەمی په روه رده گاره جارتیکی تریش بگێره وه دنیا و مۆله تم پی بدو مەمرینه ، به لکو کارو

کرده وهی چاکه بکه م ، له گونا هوتاوانه کانم په شیمان به وه ، خوای گه ورهش پی ی ده فهرموئ :

نه خیر وانیه ، ئەوه ته نها قسه یه که بۆخۆی ده یکا ، ده نا کاری پیتناکا ، ئەمی ئەو که سه له دنیا نه

بوو که چی کارو کرده وهی چاکه نه کرد ، بابزانیته له پاش مردن و ئەم قسانه ، تارۆژی هه شوو حساب

و زیندوو بوونه وه له ژیانیکی نادیارو په رده دار له نیتوان مردن و زیندوو بوونه وه هه شوو حساب داده ژیت

نازارو ناژاوه‌کانی ناوگۆر ، وه به پرسیار لی کردنی همدوو فریشته‌کانی ناو گۆر ، وه به‌وهی که شه‌هیدانی ری‌ی خوی گه‌وره هم‌میشه زیندوونه و له‌لایهن خوی خۆیان رزق و رۆزی یان هه‌یه ^{۸۱} ، وه به‌وهی که گیانه‌کانی خه‌لکم خراب و شه‌که‌ت (أهل الشقاوة) سزادراون ، وه بروای ته‌واویان به به‌ریابوونی رۆژی دوایی گه‌وره هه‌یه ، که‌تیادا خوی هم‌میشه زیندو و زال ژیان و زینده‌وه‌ران له نیتو ده‌باو ، له‌پاشان به‌نده‌کانی خۆی ده‌گیتته‌وه و زیندوویان ده‌کاته‌وه له‌هه‌موو کون و که‌له‌به‌ریک ، ته‌وانه‌ی که‌له گۆره‌کانیان زیندوویان ده‌کاته‌وه ^{۸۲} ، له‌نیتو ده‌سته‌کانی په‌روه‌ردگار راده‌وستن و ، پاشان لی‌پرسینه‌وه‌یان له‌گه‌لدا ده‌کرئ .

وه ده‌فرموئ : وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا {الفرقان/۵۳} .

واته : خوی گه‌وره ته‌و خویبه و ته‌و زاته‌یه که دوو ده‌ریا، یا دوو جو و رویار له‌پال یه‌ک پتیک ده‌گیتن ، یه‌کیتکیان ناوه‌که‌ی خۆش و سازگارو به‌که‌لکی به‌کار هیتان و خواردنه‌وه دئ و ، یه‌کیتکیان تفت و تال و سویره‌و به‌که‌لکی خواردنه‌وه نایه‌ت ، له‌نیتوان همدووکیانیشد په‌رده‌یه‌کی داناره که لی ناگه‌رئ ناوه‌کان تیکه‌ل به‌یه‌کتری بین ، له‌یه‌کتریان ده‌پارتزیت . وه‌رگیت .

^{۸۱} . وَهَكَذَا فَذَمُّوا مَوِيَّةَ وَنَدَبُوا لَهَا فِي غَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا . وَهَكَذَا فَذَمُّوا مَوِيَّةَ وَنَدَبُوا لَهَا فِي غَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا .
{البقرة/۱۵۴}

واته : هه‌رگیز به‌و که‌سانه مه‌ لیتن مردون که له پیتناو خوی گه‌روه دا کوژراون و شه‌هید بوون ، به‌لکو ته‌وانه زیندوون ، به‌لام نیتو هه‌ست به زیندوتتی ته‌وان ناکه‌ن که چۆن .

^{۸۲} . وَهَكَذَا فَذَمُّوا مَوِيَّةَ وَنَدَبُوا لَهَا فِي غَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا . وَهَكَذَا فَذَمُّوا مَوِيَّةَ وَنَدَبُوا لَهَا فِي غَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا وَأَقْبَلُوا لَهَا فِي نَدَابَتِهَا .

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ {يس/۱۲}

وه‌بروایان به‌فوکردن به‌که‌رانه‌دا (بالنفع فی الصور)^{۸۳}، هه‌یه که بریتیه له دوو فویاکردن^{۸۴}.

یه‌که‌م / نه‌و نه‌فه‌خه گه‌وره و ترسناکه‌ی که شیوه‌وروخساری جیهانی پین ده‌چرخنی و ، یاسا و سیستمی ژیان و دونیای پین تیک ده‌چنی ، وه دونیا و مرۆفایه‌تی ده‌هاردنی و له‌نیو ده‌چنی ، وه‌هیچ شتی‌ک نامیتنی، تنها خوی پهره‌ردگار نه‌بین (که هه‌ر هه‌بوه و هه‌ر ده‌میتنی) و هه‌رگیز له نیو چون و گۆرانکاری به‌سه‌ر دانای. دووهم : نه‌فخی زیندویونه‌وه و بلاویونه‌وه‌ی خه‌لکی به‌سه‌ر زه‌وی دا ، بۆ کۆیونه‌وه‌یان له کۆگه و عشر بۆته‌وه‌ی له‌خزمت خوا رابوه‌ستن بۆ لیپرسینه‌وه‌یان.

واته : بئگومان نئمه له دوا‌ی مردنی ئینسانه‌کان مردوه‌کان زیندو ده‌که‌ینه‌وه ، وه‌هه‌رچی کردویانه له کاروکرده‌وه و شوتنه‌واره‌کانیان ده‌ینوسین ، وه‌هه‌موو شتی‌که‌مان له تۆمارو په‌رتوکیکی ناشکرار نه‌میندا ده‌رزو تۆمارکردوه

وه ده‌فه‌رموی : وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ {یس/ ۵۱}.

واته : دوا‌ی مردنی هه‌موو شته‌کانی بونه‌وه‌ر، فوو به که‌رانه‌داده‌کرنی ، نه‌وسا هه‌موو مردوه‌کان له تووی خاک و له‌ناو ناخی گۆره‌کانیان زیندوو ده‌بنه‌وه و به‌ره‌و په‌روه‌ردگاریان ده‌پژین^{۸۳}. به‌فه‌رمانی خوی گه‌وره فریشته ئیسرافیل نه‌فخ لی دده‌ا. وه‌رگڼر.

^{۸۴} . وه‌ک خوی گه‌وره و میه‌ره‌بان ده‌فه‌رموی :

يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ {٦} تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ {النازعات/ ٧}

واته : له‌رۆژی به‌رنی کاتێ که فوو به که‌رانه‌دا ده‌کرنی ، دونیا هه‌مووی ده‌له‌رزنی و تیک ده‌چنی و وێران ده‌بین ، پاشان جارێکی تریش له‌دوا‌ی نه‌و فوو به که‌رانه‌داده‌کرنی بۆ زیندویونه‌وه و هه‌شو حساب له‌گه‌لداکردن . وه‌رگڼر.

وه بروایان به زیندویونه وه و کۆیوونه وه و لیتیرسینه وه ههیه که خوی گه وه
 خه لکه که ی له گۆره کانیان زیندو ده کاته وه ، وه خه لکی له بهرانبهر خوادا به پی
 په تی و به سهر کۆتی و به روت و په جالی و به سوننه ت نه کراوی راده وه ستن^{۸۵} ، تا نه و
 کاته ی که رۆژ زۆر شور دیتته وه سهریا ، وه هه ندیکیان له بهر گهرمای رۆژ تالغا و له
 ناره قی خۆیان رۆده چن . وه یه که م که سیش که زیندو ده کړیتته وه و له زه پوی ده ردی
 پیغه مبه ره (ﷺ) .

وه له و رۆژه سهرسام و پر مه ترسیه دا هه موو خه لکی به فهرمانی خوی گه وه
 له یه ک کاتدا له گۆره کانیان دینه ده ری ، ده لی ی کلو (جراد) ن به زه وی دا پهرش و
 بلا و ده بن ، زۆر به خیرا به سهر شوپی به ده م په راوی کارو کرده وه کان یان ده چن ،
 نه وسا پیاو خراب و پیاو چاکان ده رده که ون ، روت و قوت و خو دا پۆشه ران
 ده رده که ون ، نه و که سانه ده رده که ون که شتیان له دلته کانیان دا شار دۆته وه و خۆیان
 له بهرگی ناین دا په نا داوه ، وه له و رۆژه دا خوی گۆیا به پی وهرگیترا نی زمان
 (ترجمان) قسه له گه ل به نده کانی دا ده کات ، ههر که سه و به ناوی خۆی و به ناوی
 بابه کانی بانگیان ده کړیت .

وه بروایان به ته رازو هه یه که دوولاترزای هه یه و کارو کرده وه کان (صحائف
 الاعمال) خه لکی پی پی پیوانه و کیش ده کړی ، دوا ی نه وه هی وا هه یه که
 په راوه کانی خۆی به ده سته راستی وهرده گرتته وه^{۸۶} ، نه وه که سیکی سه رکه و توو و

^{۸۵} . وه ک پیغه مبه ره (ﷺ) ده فهرموی :

(حفاة عراة غرلاً) بحاری / ج ۴ ، ص ۱۷۶۶ ، رقم / ۴۴۶۳ و مسلم / ج ۴ ، ص ۲۱۹۴ ، رقم ۲۸۵۹ .

واته : به پیخواسی و به پی په تی و به روت و ره جالی و به سوننه ت نه کراوی . وهرگیترا .

^{۸۶} . نه و که سه یان سه رفراز و به خیتار و به هه شتییه وه ک خوی گه وه ده فهرموی :

به‌هشتیه ، وه شی واش هدیبه کتابی کاروکرده‌وه‌کانی به دهستی چه‌پی
 ودرده‌گریته‌وه^{۸۷} ، یاله پشته‌وه را (وراء الظهر) ودرده‌گریته‌وه^{۸۸} ، نه‌وه‌ش که‌سیټکی
 دژراوو دژزه‌خییه .

پردو پرایدل (صراط) له‌سمر پشت (متن) ی دژزه‌خ دانراوه و هه‌لواسراوه ،
 پیاوچا‌کانو به‌هشتیه‌کان له‌سمری پرت ده‌بن و ده‌په‌رنه‌وه ، به‌لام خراپه‌کاران و
 دژزه‌خیه‌کانی لی گیر ده‌بن و ده‌که‌ونه نیو ناگری دژزه‌خه‌وه
 بیه و بروایان وایه که‌به‌هشت و جه‌هنم ، دوو دروست‌کراوی خوی گه‌وره‌ن،
 نیستاه‌دن و همرگیز له‌ناو ناچن^{۸۹} ، به هشت خانه و مالی پرواداره راسته‌قینه و

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ {٧} فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا {الإنشاق/٨} .

واټه : نه‌وکه‌سه‌ی که له رژی به‌ری له‌کاتی حشر حساب له‌گه‌لداکرندیدا نامه و په‌پراوی کارو
 کرده‌وه‌کانی به لای راستی دا وی ددریته‌وه ، نه‌وکه‌سه لیپرسینه‌وه‌یه‌کی ساناو ساده‌ی له‌گه‌لدا
 ده‌کړی و، ده‌چیته به‌هشته‌وه . وه‌به بیچه‌وانه‌وه ش . وه‌رگړی .

^{۸۷} . نه‌و که‌سه‌یان سمرشوپ و شه‌کت و دژزه‌خییه وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فرموی :

وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ {١٠} فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا {١١} وَيَصَلَّى سَعِيرًا {الإنشاق/١٢} .

واټه : نه‌وکه‌سه‌ی که له رژی به‌ری له‌کاتی حشر حساب له‌گه‌لداکرندیدا نامه و په‌پراوی کارو
 کرده‌وه‌کانی به لای چه‌پی دا، له پشته‌وه‌پرا وی ددریته‌وه ، نه‌وکه‌سه لیپرسینه‌وه‌یه‌کی سه‌خت و
 نه‌سته‌می له‌گه‌لدا ده‌کړی و، نه‌وسا هاوارو دادو شین و واوه‌یلای لی به‌رز ده‌بیته ، ده‌چیته نیو ناوری
 دژزه‌خه‌وه . وه‌رگړی .

^{۸۸} . بویه ده‌فرموی له پشته‌وه‌ی را، چونکه پیاوی دژرا و و سمرشوپ هه‌میشه بی پوه و شت
 روویه‌پرو وه‌رناگری، به‌لکو له شهرمان به‌لانه‌نیشتی ودرده‌گری، وه‌رگړی .

^{۸۹} . به‌لی نه‌هلی سونه هه‌موویان له‌سمر نه‌وه کژکن که به‌هشت و جه‌هنم نیستا هه‌ن و
 ده‌مینن، به‌به‌لگی نایه‌تی خوی گه‌وره که سه‌بارت به به‌هشت ده‌فرموی :

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ {آل عمران/ ۱۳۳}

واته : په‌له بکه‌ن بۆ لیخۆشبوونی خوای گه‌وره‌و به‌هه‌شتیک که پانتاکه‌می ناسانه‌کان و زه‌وی

گرتۆته‌وه ، و ، بۆ خواناسان و پارێزکاران ناماده‌کراوه

وه ده‌فرموی : سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ {الحديد/ ۲۱} .

واته : په‌له و پیتشیرکێ بکه‌ن بۆ لای لیخۆشبوونی په‌روه‌ردگارتان و به‌هه‌شتیک که پانتاکه‌می وه‌ک پان و به‌رینی ناسمان و زه‌وی به‌ و ، بۆ ئەو که‌سانه ناماده‌کراوه که بروای ته‌واویان به‌ خوای گه‌وره‌و به‌رۆژی دوایی هه‌یه ، ئەوه فه‌زل و به‌خششی خوای گه‌وره‌یه به‌که‌سیکی ده‌دا که ده‌یه‌وی ، خوای گه‌وره‌و خاوه‌نی فه‌زل و به‌خششی زۆرو زه‌وه‌نده

وه سه‌باره‌ت به‌ جه‌هنه‌م ده‌فرموی :

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ {آل عمران/ ۱۳۱}

واته : له‌و ناگره‌ بترسن ، خۆتان له‌و ناگره‌ بیاریزن که خوای گه‌وره‌ له‌رۆژی دوایی بۆ کافرو بیباوه‌ران ناماده‌ی کردوه

وه ده‌فرموی : إِنْ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا {۲۱} لِلطَّاغِيَةِ مَابَا {النبا/ ۲۲}

واته : له‌ رۆژی دوایی دۆزه‌خ بۆ کافرو بیباوه‌رو خوانه‌ناسان له‌ بۆسه‌دایه ، جیتگای تاغی و خوانه‌ناسانه ، ئەوانه‌ی له‌ سته‌م و بیباوه‌ریدا رۆچوون و هه‌موو سنوریان به‌زانده‌وه به‌کورتی : به‌هه‌شت بۆ نیمانداران و دۆزه‌خ بۆ بیباوه‌ر و تاوانباران سازو‌ناماده‌کراوه ، به‌هه‌شت له‌به‌ر به‌هه‌شتیه‌کان به‌ هه‌میشه‌یی ده‌میتنێته‌وه تا تیایدا بژین، وه دۆزه‌خیش به‌ هه‌میشه‌یی ده‌میتنێته‌وه تا تیایدا بمتنێته‌وه تا هه‌تا هه‌تایه

وه پینغه‌مبه‌ریش (ﷺ) سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فرموی :

(إن أحدكم إذا مات عرض عليه مقعده بالغداة والعشي ، إن كان من أهل الجنة فمن أهل الجنة ، وإن كان من أهل النار فمن أهل النار، يقال هذا مقعدك حتى يبعثك الله يوم القيامة) بخاری/ ج ۱،

ص ۶۶ ، رقم ۱۳۱۳ و مسلم ج ۴، ص ۲۱۹۹، رقم ۲۸۶۶

یه‌کتاپهرست و له‌خوا ترسه‌گانه و، دۆزه‌خیش جیتی بی باوهره هاویه‌شی پیدایا کهر و گاور و جوله‌که‌و مسقۆف و خوانه‌ناس و بت پهرست و گونا‌هبار و دوورپوه‌گانه. ناگر و جه‌ه‌هنهم بۆی باوه‌پران (کفار) ههرده‌میئنی و له‌نیو ناچی^{٩٠}، وه‌ به‌هه‌شتیش بۆ نیمانداران له‌روژی دوا‌ی ههر ده‌میئنی و له‌ نیو ناچیت . خوا‌ی گه‌وره به‌هه‌شت و جه‌ه‌هنه‌می به‌ر له‌ بوونه‌هر دروست کردون .

وه‌ پروایان وایه‌ که تۆمه‌تی (عمد) (عَمَدٌ) یه‌که‌م تۆمه‌ته‌ که مو‌حاسه‌به‌ی ده‌کرێ، وه‌ پیش هه‌موو نه‌تموه‌کانی تریش ده‌چیته‌ به‌هه‌شته‌وه^{٩١}، نیوه‌ی به‌هه‌شتیه‌کان نه‌وانن ، هه‌فتا هه‌زار که‌س له‌وان به‌ بی حساب ده‌چنه‌ به‌هه‌شت^{٩٢}

واته‌ : هه‌ریه‌کی‌ک له‌ نیوه‌ نه‌گهر مردن به‌به‌یانیان و به‌ ئیواران شوئینی خۆی پیشان ده‌دریت ، نه‌گهر نه‌وکسه به‌هه‌شتی بوو ، شوئینی خۆی له‌به‌هه‌شت پیشان ده‌دریت ، نه‌گهر نه‌وکسه دۆزه‌خی بوو ، شوئینی خۆی له‌دۆزه‌خ پیشان ده‌دریت . پیتی ده‌گوتری ئه‌وه شوئینه‌که‌ته تاروژی دوا‌ی خوا‌ی گه‌وره زیندوت ده‌کاته‌وه . وه‌رگێتر.

() چونکه‌ : به‌ئهن‌دازه‌ی گونا‌ه‌کانیان سزا ده‌درین و پاشان به‌ لی‌خۆش‌بوونی خوا‌ی گه‌وره ده‌گه‌زینه‌وه‌ ناو به‌هه‌شتی پان و به‌رین و نه‌ پراوه‌.

^{٩٠} . چونکه‌: بی باوه‌پران له‌ دۆزه‌خدا هه‌میشه‌می (أبدي) ین، بۆیه‌ ده‌بی دۆزه‌خه‌که‌ش ههر بمیئنی. وه‌رگێتر.

^{٩١} . وه‌ك یتغه‌مبهر (عَمَدٌ) ده‌فه‌رموئ: (أنا اول من یقرع باب الجنة) مسلم/ ج ١، ص ١٨٨، رقم ١٩٦.

واته‌: من یه‌که‌م که‌ستی‌کم که‌ ده‌رگای به‌هه‌شت ده‌که‌مه‌وه و ده‌چمه به‌هه‌شته‌وه، نیامی ئه‌بو به‌کری صلیق له‌ دوا‌ی من پیش هه‌موو خه‌لکی ده‌چیته‌ به‌هه‌شته‌وه، وه‌ تۆمه‌تی من پیش هه‌موو تۆمه‌تیکی تر ده‌چیته‌ به‌هه‌شته‌وه، وه‌رگێتر.

^{٩٢} . وه‌ك یتغه‌مبهر (عَمَدٌ) ده‌فه‌رموئ :

وه برویان وایه که یه کتا پەرستان به‌همیشه‌یی له ناگردا نامیننه‌وه ، نه‌وانه‌ی که به‌هۆی تاوه‌نه‌کانیان‌ه‌وه چونه‌ته دۆزه‌خ، وه‌لی هاویه‌شیان بۆ خوای گه‌وره‌ پهدا نه‌کردوه، چونکه‌هاویه‌ش پهدا که‌ران به‌همیشه‌یی له نیو دۆزه‌خدا ده‌ میننه‌وه و هه‌رگیزی ده‌رناچن.

وه برویان وایه که که کانیاو و نه‌ستیرک (حوض) ی پیغه‌مبەر (ﷺ) له گۆره‌پانی رۆژی دوابی یه‌و تاوه‌که‌ی زۆرله شیر سپی تره ، وه له‌هه‌نگوین شیرین تره‌و، بۆنه‌که‌ی له میسک خۆشتره ، وه گلاس و په‌رداخ و ده‌فره‌کانی ژماره‌یان له نه‌ستیره‌کان زیاتره ، وه پاناییه‌که‌ی یه‌ک مانگه ری یه‌و درێژه‌که‌شی یه‌ک مانگه ری یه‌، هه‌ر که‌سێ لی ی بچواته‌وه هه‌رگیز جارێکی تر تینوی نابێ ، نه‌و ئاوه‌ش له‌و که‌سه قه‌ده‌غدیبه که‌شتیک له تاینه‌وه دادینێ و دروستی ده‌کات .

وه‌ک پیغه‌مبهری خوای گه‌وره ده‌فرمووی:

حوضي مسيرة شهر ، ماؤه ابيض من اللبن ، وريحه اطيب من المسك ،
وکیزانه کنجوم السماء ، من شرب منها فلا یظماً أبدا . بخاری .

واته : له رۆژی دوابی کانیایێ من به‌قه‌د مانگه ری یه‌ک دورو درێژه ، تاوه‌که‌ی له شیر سپی تر ، په‌راداخ و کوبه‌کانی به‌قه‌د نه‌ستیره‌کانی ئاسمان زۆرن ، هه‌رکه‌سیک جارێک ئاوی لی بچواته‌وه ، جارێکی تر تینوی نابیت .

(أعطيت سبعين الفاً من أمتى يدخلون الجنة بغير حساب وجهم كالقمر ليلة البدر....) صحيح الجامع / ١٠٦٨

واته: له‌لایه‌ن خوای گه‌وره پیم دراوه که هه‌فتا هه‌زار که‌س له ئۆمه‌تم به‌بێ حساب له‌گه‌لدا کردن ده‌چنه نیو به‌هه‌شته‌وه که ده‌موچاو و په‌نگو روخساریان وه‌کو مانگی شه‌وی چوارده ده‌ره‌وشیته‌وه . وه‌رگیز .

وه ده فەرمووی: **إني فرطكم على الحوض ، من مر على شرب ، ومن شرب لم يظماً أبدا ، ليردن ، على أقوام أعرفهم ويعرفونني ، ثم يحال بيني وبينهم .**
 واته : له رۆژی دوايي من له سەر کانیایى ناوی کهوسەر دادەنیشم و چاوه رى تان
 ئەکەم و کار ناسانى تان بۆ ئەکەم ، هەرکە سێک بێتە لای من و بەسەرمدا رەت بێ
 لەو ئاوه ئەخواتەوه ، هەرکە سێک لەو ئاوه بخواتەوه قەت جارێکى تر تینوى نابێ ،
 لەو رۆژەدا هەندى کەس دینە لام و بەسەرمدا رەت دەبن ، من ئەوان ئەناسم و
 ئەوانیش من ئەناسن ، پاشان قسە لە نێوان من و ئەواندا دەکری . له رىوايه تىكى
 تر دا ده فەرمووی :

**فأقول : إنهم مني ، فيقال إنك لاتدري ما أحدثوا بعدك ، فأقول : سحقا سحقا
 لمن غير بعدي . البخارى .**

واته : من ئەلیم ئەوانه له منن ، کهچی ده گوتری ، تۆ نازانى له دواى تۆ چى
 رویداوه و ئەوانه چیان کردوه ، ئەوسا منیش ئەلیم ، دورکەوتنەوه و مال و پیرانى و
 تیشکان بۆ ئەو کەسەى که له دواى من خۆى (نایندەکەى) گۆرپووه
 وه پروایان وایه که تکا بۆ کردن (شفاعة) و پایەو جیتی ستایش کردن (مقام محمود)
 ی پیغەمبەرە که مان (ﷺ) هدیە ، وه شەفاعەتى ئەو بۆ خەلکى راوه ستاوى دەشتى
 مەحشەرە ، تا خواى گەوره بریارى جوئ بوونەوه ی بەهشتیەکان و جەهەننەمیدەکان
 لیکتریان بۆ دەدا ، وه شافاعەتى ئەو بۆ بەهشتیەکان تا بچنە بەهەشتەوه ، که
 خۆشەویست یەکەم کەسە دەچیتە بەهەشتەوه ، شەفاعەتى ئەو بۆ (أبى تالیب) ی
 مامەکەى ، تاخواى گەوره سزای لەسەر سووک بکا

ئەوسى شەفاعەتەندەش ئەنھا تايىبەتن بە پېئىغەمبەر ﷺ بۆ بەرز بوونەھەي پلەي
 ھەندى لە ئۆمەتەكەي لەوانەي كە چوندە بەھەشت ، بەرزتر بېنەھەي ، وە شەفاعەت
 بۆ كۆمەلەك دەكا لە ئۆمەتەكەي خۆي تا بەبى لېپرسىنەھەي بچنە بەھەشت .
 وە شەفاعەت بۆ خەلگانىك دەكا كە كاروكردەھەي چاكە و خراپەيان وەكو يەك
 (يەكسان) ە شەفاعەتيان بۆ دەكا ، تا بچنە ناو بەھەشتەھەي ، وە شەفاعەت بۆ
 خەلگانىك دەكا كە فەرمانيان پىن كراوھەي بچنە دۆزەخەھەي تا نەچنە نىو دۆزەخ .
 وە شەفاعەت بۆ كەسانىكى شىاو دەكا تا سزايان لەسەر سووك بىكرىت .
 وە شەفاعەت بۆ يەكتاپەرسە گوناھبارەكان دەكا لە تا لەئاگر بېنە دەرى ، و بچنە
 بەھەشتەھەي

وہ فریشتەكان و پېئىغەمبەران و شەھیدان و پیاو چاكان و راستگۆیان و پروادارانى
 راستەقىنەيش بەشدارى لەو شەفاعەت بۆكردەن دەكەن ، دواي ئەوہ خواي گەورە
 خەلگانىك بەبى شەفاعەت بۆ كردن بەفەزل و بەرەھەمتى خۆي لە ئاگریان دەردىن
 و دەيان خاتە بەھەشتەھەي ، بەلام بىن باوھەران (كفار) ھىچ شەفاعەتتىكيان
 بۆنەي و

ھەر لەدۆزەخدا دەكولىن و دەمىنەھەي.

وہ كاروكردەھەكانى چاكى پروادار لەو رۆژەدا شەفاعەت بۆ خواھەنەكەي دەكات ،
 ھەرەك پېئىغەمبەر ﷺ دەفەر مووى :

الصيام و القران يشفعان للعبد يوم القيامة . صحيح الجامع الصغير ي البانى
 رقم ۳۸۸۲

واتە : رۆژو و قورئان لە رۆژى دوايى تەكاي لى خوشبەن بۆ بەندە خواھەنەكانيان
 ئەكەن لەبىرى ئەوہى كە بەرۆژو بوون يا قورئانيان خوتىنەھەي

وه خوای گه‌وره ده‌فهرمووی :

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ النَّازِئَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَآظِمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ {غافر/۱۸}

واته : نهی محمد ﷺ ناگادارو بیداریان بکه‌وه سه‌بارهت به‌و رۆژه‌ی که له ترسو خه‌فته‌تان خه‌لک دلیان نه‌گاته قورگیان ، له‌و رۆژه‌دا سته‌مکاران دۆستو پشتیوان و تکاکاریکیان نیه که تکایان بۆ بکاو به‌گووی ی بکریت .

وه ده‌فهرمووی :

فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ {المدثر/۴۸} .

واته : رۆژی دوا‌ی رۆژتکه شه‌فاعه‌تی هه‌موو شه‌فاعه‌تکارێک سودو قازانجیان پی ناگینیت .

وه‌له‌و رۆژه‌دا مردن نامینئ و ده‌رده‌هینئ و له‌به‌رچاوی خه‌لک سه‌ری ده‌به‌ری .

هه‌روه‌ک پیتغه‌مبه‌ری خوا ده‌فهرمووی :

(إذا صار أهل الجنة الي الجنة ، وصار أهل النار الي النار ، أتى بالموت حتى يجعلون بين الجنة والنار ثم يذبح ، ثم يناد منادٍ : يا أهل الجنة لاموت ويا أهل النار لاموت ، فيزداد أهل الجنة فرحا إلى فرحهم ويزداد أهل النار حزنا إلى حزنهم) مسلم .

واته : کاتئ که ته‌هلی به‌هه‌شت چونه به‌هه‌شت و ته‌هلی جه‌هه‌ننه‌میش چونه جه‌هه‌ننه‌م ، مردن ده‌هینئ و له‌نیوان به‌هه‌شت و جه‌هه‌ننه‌م داده‌نئ و ، له‌به‌ر چاوی خه‌لکه‌که سه‌ری ده‌به‌ردیت ، له‌پاشان بانگه‌ریک بانگ ده‌کا و ده‌لتئ : نه‌ی خه‌لکی به‌هه‌شت ، نه‌ی خه‌لکی جه‌هه‌ننه‌م ، تازه مردن نه‌ماو ته‌واوبوو ، جابه‌وه به‌هه‌شته‌کان زیاتر شاد و دلخۆش ده‌بن ، وه جه‌هه‌ننه‌میه‌کانیش زیاتر دلته‌نگ و خه‌مناک و خه‌فته‌بار ده‌بن ، ئیمامی مسلم گیتراویته‌وه

پایه‌ی شه‌شهم (الرکن السادس)

بروا هه‌بوون به بریار و نه‌ندازه‌ی گیری خوی گه‌وره (الإیمان بالقدر)

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : بیروباوه‌ری ته‌واو نه‌گزیان وایه که هه‌موو چاکه و خراپه (خیز و شهر) یتک به‌ویست و بریارو نه‌ندازه گیری خوی گه‌وره ده‌بی، وه‌هیچ شتی‌ک له نه‌خشمو به‌رنامه و حمز و تاره‌زوی نمو به‌دهر نیه ، وه‌خوی گه‌وره هه‌موو شتی‌کی زانیوه و ناگاداره به‌وه‌ی که بوه و ده‌بی، به‌ر له‌وه‌ی که بی، له‌سهره‌تا (ازل) ه وه زانیویه‌تی ، وه‌نه‌ندازه گیری (تقدیر) ی هه‌موو شته‌کانی بونه‌وه‌ری کرده به‌پیتی زانست زنیاری و ویست و فرمان و بریار ی خوی هه‌ر له پیشته‌وه ، واتا به‌ر له ته‌نجامدانی ، وه‌کارو کرده‌وه و ناکارو ره‌وشتی به‌نده‌کانی خوی وه‌ک خواردن و خوراک و ماوه‌ی ژیان و کاتی مردن و... هندی زانیوه و بوی بریارداون ، هه‌ر له پیشته‌وه ، واتا به‌ر له ته‌نجامدانی، وه جگه له‌و کاروباران‌ه‌ش به‌لگو هه‌موو رووداو‌یتک له (زانست و ویست و توانا و فرمان...) ی نمو دهرده‌چی‌ت، به‌کورتی و پوختی سه‌باره‌ت به‌هه‌موو شتی‌ک ته‌وه‌یه که پیشته‌ر خوی گه‌وره زانیویه‌تی و ناگاداره، وه پیتنوس (قلم) ی لیّ داوه که بی، بویه روویداوه، یا نه‌بی، بویه نابی، دهرباره‌ی هه‌موو بووه‌کانی ناو بوونه‌وه‌ره‌کانی بریاری داوه تارژی دوا‌یی .

هه‌روه‌ک خوی گه‌وره بوی خوی ده‌فهرمووی :

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا {الأحزاب/ ۳۸}

واته : ته‌وه سوننه‌ت و سروشت و یاسا و ریتساو بریاری خوی گه‌وره یه که له نیتو پیغه‌مبه‌ران و گه‌له‌کانی پیتش نیتوه‌شدا بووه ، فرمانی خوی گه‌وره‌ش شتی‌کی بریار له‌سهر دراو و نه‌ندازه گیراوه

وه ده‌فرمووی : وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا {الفرقان/۲}.

واته: خوای کردگار همه‌موو شتیکی بونه‌وه‌ری دروست کردوه، وه نه‌ندازه‌ی ژیان و همه‌موو شته‌کانیشی بۆ گرتوه به نه‌ندازه‌یه‌کی ووردوته‌واو^{۹۳}

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ {القمر/۴۹}.

واته : بیگومان نیتمه همه‌موو شتیگمان به‌نه‌ندازه و پیتوانه دروستکردوه و له‌ناو چونیشمان بۆ بریارداون^{۹۴}

^{۹۳}. وه‌ک ده‌فرمووی: أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ {الأعراف/۵۴}

واته: ئه‌ی خه‌لکینه ئیوه باش ناگادار بن که دروستکردن و کار و فرمان هه‌ر همه‌مووی هی خوای گموره و به‌ده‌ست خوای گموره‌یه ، وه خوای گموره‌ش باشترین دروستکهره، وه مرۆفیشی له جوانترین شیوه و روخسار دروست کردوه، وه‌ک ده‌فرمووی :

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ {التین/۴}

واته: بیگومان نیتمه ناده‌میزادمان له جوانترین شیوه و روخسار و په‌یکمر دروست کردوه ، وه‌ک

ده‌فرمووی : الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى {الأعلى/۲}

واته: خوای گموره ناده‌میزادی دروست کردوه، له جوانترین شیوه پتیکی خستوه، وه‌رگیز.

^{۹۴} وه‌ک خوای گموره ده‌فرمووی : وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا {الأحزاب/۳۸}

واته : فرمانه‌کانی خوای گموره همه‌مووی به‌نه‌ندازه و نه‌ندازه‌ گه‌ریه

وه‌پیتغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فرمووی : (لا يؤمن عبد حتى يؤمن بالقدر خيره وشره ، وحتى يعلم

ما أصبه لم يكن ليخطئه ، وإن ما أخطاه لم يكن ليصيبه) ترمذی . ج ٤ ، ص / ٤٥١ ، ٢١٤٤

واته : ئینسانی به‌نده بیروباوه‌ری تمواو نابج تاپروای تمواوی به قه‌ده‌رو بریاری خوای گموره نه‌بج له رووی چاکه‌و خراپه‌وه که ده‌یه‌تته‌ری ، وه تاوانه‌زانج ئه‌وه‌ی که توشی ده‌بج بۆ ئه‌وه نیه تابه‌ه‌له

برئی و دوچاری گوناوهر تاوان بیئ ، وه نمو هه لمو گوناوهر تاوانانهش که دهیکات بۆ نموهر نیه که خیره پاداشتی له سمر بدرتیموه . وه رگتیر .

وه خوای گموره ده فمرموی : وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا {الفرقان/۲}

واته : خوای گمروه و میهره بان هه موو شتیکی به نه ندازه و بریارو بی که موکوپی دروست کردوه .
وه ده فمرموی : إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُنُقَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُنُقَةِ الْقُصْوَى وَالرُّكْبُ اسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتِلَافْتُمْ فِي الْمِيْعَادِ وَلَكِنْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَن بَيْنَتِهِ وَيَحْيِيَ مَنْ خِيَ عَن بَيْنَتِهِ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ {الانفال/۴۲}

واته : نهی هاوه لینه یادی نه ورژوه بکه نموه که نیه له دامینی خواری دۆله که بوون ، نزیک بوون له مه دینه ، نهوانیش (کافره کان) له سمروی دۆله که بوون ، دورتر بوون له مه دینه ، کاروانه کهش له خوارتانهوه بوو ، نه گهر بریارتان بدابایه که بهیه ک بگمن و شهر بگمن ، نمو شهرتان له نیواندا دروست ده بوو ، وه لی خوای گموره دهیه وی بارود خیک پتیشبه نیئت که خزی دهیه وی و بریاری له سمر داوه ، بۆ نهوهی نمو کهسه له ناو بهیئت که له زانست و ویستی خوای دا له ناو چوه ، وه بۆ نهوهی نمو کهسه ی له زانست و ویستی خوای گموره دا له سمر چاکه و دینداریه له ژیاندا له سمر چاکه و دینداری و خواستی خوای گموره و به لگه و بهرچاو روونی بۆیت .

وه ده فمرموی : سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى {۱} الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى {۲} وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى {الاعلیٰ/۳} .

واته : ناوی خوای پهروه رگاری بالات به پایکی بگه و بیته ، نمو خویایه که بوونهوهی دروست کرده و ریکی خستوه ، نمو خویایه که بوونهوهی ته قدیرو کردوه و رینمای کردوه

وه ده فمرموی : أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ {الحج/۷۰}

واته : نایا نازانی خوای گموره نهوهی له نه رزو ناسانه دهیزانی ، نمو له په رتوکی خوای گموره دایه ، نمو له سمر خوای گموره زۆر سوک و ناسانه

وه پیغه‌مبهری رابه‌ریش (ﷺ) ده‌فرموئ : (هه‌موو به‌ندیهک بیروباوه‌ری ته‌واونا بی تا بروای ته‌واوی به‌خیر و شهری قه‌ده‌ر نه‌بی که له‌لایدن خوای گه‌وره‌وه‌یه ، وه هه‌تاوانه زانی ئه‌وه‌ی که دووچاری ده‌بی بۆ ئه‌و نی یه که به هه‌له ببرد‌ری و توشی گونا‌هوت‌اوان بی ، وه‌که توشی هه‌له‌و گونا‌ه‌ر تاوانیش ده‌بی بۆ ئه‌وه نیه که توشی نار‌ه‌حتی بی . صحیح ترمذی / البانی .

ئه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه : ده‌لین بروا هه‌بوون به‌قه‌ده‌ر به چوار شت نه‌بی دانا مه‌زری ، ئه‌و شتانه‌ش به پله‌و پایه‌کانی قه‌ده‌ر ناو ده‌بن یا به‌روکنه‌کانی قه‌ده‌ر ناویان ده‌بن و ئه‌و شتانه‌ش ده‌روازه‌یه‌کن بۆ تیگه‌یشتن له مه‌سه‌له‌ی قه‌ده‌ر ، وه‌بروا هه‌بوون به‌قه‌ده‌ریش دانا مه‌زری ته‌نها به هاتنه‌دی پله‌وپایه‌کانی نه‌بی ، چونکه هه‌ندی‌ک یان پایه‌ندن به‌هه‌ندی‌کیانه‌وه ، وه‌ه‌ر که‌سی بروای ته‌واوی به هه‌موو روکنه‌کانی قه‌ده‌ر نه‌بی ئیمانی دانا مه‌زری ، ئه‌گه‌ر ئیمانی به‌یه‌ک له‌م پایانه نه‌بی یا به‌زیاتر ، ئه‌وا که موکوپی له ئیمان هه‌بوونه‌که‌یدا هه‌یه و ئیمانی ته‌واو نابی سه‌باره‌ت به قه‌ده‌ر .

وه ده‌فرموئ : لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ {الحديد/ ۲۳} .

واته : بۆ ئه‌وه‌ی خه‌م و خه‌فه‌ت له‌سه‌ر ئه‌وه نه‌خۆن که له‌ده‌ستتان چوه و نه‌ماوه ، وه به‌وه‌ش شاد و دلخۆش نه‌بن که پیتان ده‌دری و بۆتان دیت ، خوای گه‌وره خه‌لکی خۆبه‌زلزان و خۆگه‌وره گرو به‌ فیزو فه‌خر فرۆشی خۆش ناوێت .

وه چه‌ندان نایه‌تی تر له قورئانی پیرۆزدا سه‌باره‌ت به قه‌زاو قه‌ده‌ر هاتوون . وه‌رگیز

پله و پایه‌ی یه‌که‌م / زانست و زانیاری (العلم):

بریتی یه له پروا هه‌بوون به‌وه‌ی که خوای دانا ناگاداره به هه‌موو نه‌و شتانه‌ی که بووه‌و، به‌هه‌موو نه‌وانه‌ی که نه‌بوینه، وه به‌وانه‌ی که نابن، یا نه‌گهر بین چۆن ده‌بن‌وکهی ده‌بن، به تێروته‌سه‌لی پێ یان ناگاداره، وه خوای زانا به‌ر له دروستکردنی دروستکراوه‌کان زانیویه‌تی که‌چ؟ ده‌که‌ن، وه هه‌ر له سه‌ره‌تاوه خواردن و خۆراک و ماوه‌ی ژیان و مردن و جم و جوڵ و کاروکرده‌وه‌کانی زانیون و پێیان ناگاداره، وه کێ له‌و مرۆفانه خراب (شقی) ه و کێ یان به‌خته‌وه‌ر و چاک (سعید) ه، نه‌وه‌ش به‌هۆی زانیی و دانایی خۆی ده‌زانێ که هه‌ر له نه‌زه‌له‌وه نه‌و زانسته‌ی هه‌یه .

وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فهرمووی: **إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ** {التوبة/ ۱۱۵} واته : خوای گه‌وره به هه‌موو شتی‌ک ناگادارو زانایه

پله و پایه‌ی دووه‌م / نووسین (الكتابة):

بریتی یه له پروا هه‌بوون به‌وه‌ی که خوای گه‌وره به زانست و زانیاری خۆی ماوه و نه‌ندازه‌ی هه‌موو دروستکراوی‌کی پێشتر له ته‌خته‌ی پارێزراو (لوح المحفوظ) دا نویسه‌وه، وه پێش دروستکردنه‌کانی خستوه، له‌وح کتیبی‌که زیده و که‌می له هه‌چ شتی‌کدا نه‌کردوه، به‌لکو هه‌موو شتی‌کی که بووه یا ده‌بی، وه هه‌موو دروستکراو (بونه‌وه‌ر) ی‌ک وه‌ک خۆی تا پۆژی دوا‌ی له‌لایهن خواوه له (أم الكتاب) = (ذکر) = (إمام) = (کتاب المبین) دا نوسراو و پارێزراوه، وه پێغه‌مبه‌ریش **ﷺ** فهرمویه‌تی :

یه کهم شت که خوای گهوره دروستی کرد، قه‌لم بو^{۱۰}، پیتی فرموو بنوسه، قه‌لم گووتی: چی بنووسم؟ خوای گهوره فرمووی: همموو نهوه بنوسه که هدیه، و نهوهی که ده‌بی تا دونیا دونیایه، سنن ترمزی/ نه‌لبانی .

وه‌ک خوای گهوره ده‌فرمووی :

وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ {یس/۱۲}

واته : نیمه همموو شتی‌کمان له پدروتوک و پدراویتیکی دیارو ناشکرادا به نویسن دهرزو تژماو نه‌ژمار کردوه .

وه‌ک پیغه‌مبهر خوای گهوره (ﷺ) ده‌فرمووی :

إن أول ما خلق الله القلم ، فقال : أكتب ، قال : ما أكتب ؟ ، قال : أكتب القدر ما كان وما كان هو كائن إلي الأبد .

واته : یه کهم شت که خوای گهوره دروستی کرد پینوس بوو ، خوای گهوره پی‌ی فرموو : بنووسه ، پینوس گووتی : چ بنووسم ، خوای گهوره پی‌ی فرموو : چارنووسی نه‌ندازهو شته‌کان بنووسه نهوهی که بووه و نه‌وه‌یش که نه‌بووه تاروژی دواپی .

^{۱۰} . وه‌ک پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فرمووی : (أول ما خلق الله القلم) المستدرک علی الصحیحین/ ج ۲ ،

واته : یه کهم شت که خوای گهوره دروستی کرد قه‌لم بوو ، پیتی فرموو بنوسه، قه‌لم گووتی چی بنووسم، خوای گهوره فرمووی: همموو شتی‌ک له بوونه‌وره‌دا بنووسه تا رژی دواپی دئ، وه‌رگیزی.

پله و پایه‌ی سییه‌م: خواست ویست (الإرادة والمشیئة)

واته: هموو شتی که لهم بوونه‌روه‌دا هه‌بن، به‌پیتی هه‌ز و ویستی خوی گه‌وره ده‌کری له نیوان حکمت و ره‌حمه‌ت و داد‌گه‌ری خوی، جا که‌سه‌ی که بیه‌وی نه‌وا به ره‌حمه‌تی خوی رینمایی ده‌کا، وه که‌سه‌ی که نه‌یه‌وی به‌پیتی حکمه‌تی خوی گومراو سه‌گه‌ردانی ده‌کا، جا له‌بهر ته‌واو (کمال) ی حوکم و حیکمه‌ت و ده‌سه‌لاتی خوی گه‌وره، هه‌رگیز پرسیری لی ناکری له‌وه‌ی که ده‌یکا، به‌لکو پرسیار له‌وانه ده‌کری ده‌بارهی نه‌و شتانه‌ی که ده‌یان که‌ن^{۹۶}، وه هه‌ر شتی که له‌و شتانه‌ی که له دروست‌کراوه‌کان رووده‌ده‌ن و ده‌بن، کۆک و هاتیه‌وه‌ن له‌گه‌ل زانست و زانیاری پیشتری خوی گه‌وره که له (لوح المحفوظ) ی دا نووسیوه، جا به ویست و ناره‌زویی خوی گه‌وره جی به‌جی ده‌بی، وه تواناکه‌شی گشت‌گیره و نه‌وه ده‌گریتته‌وه که ده‌یه‌وی بی، وه نه‌وه‌یش که نایه‌وی بی، نابن، وه هیچ شتی که له ویست و ناره‌زویی نه‌و به‌ده‌ر نیه و ده‌رناچیت، وه ک خوی گه‌وره ده‌فهرموی:

وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ {التكوير/۲۹}.

واته: نه‌وه‌ی که نه‌وان هه‌ز ده‌که‌ن بی نابن، به‌لکو ته‌نها نه‌وه ده‌بی، که خوی په‌روه‌ر‌دگاری جیهانیان ده‌یه‌وی بی^{۹۷}

^{۹۶}. وه ک خوی گه‌وره ده‌فهرموی: لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ {الانبیاء/۲۳}

واته: پرسیار له خوا ناکری له‌وه‌ی ده‌یکا، به‌لکو خوی گه‌وره پرسیار له دروست‌کراوو بنده‌کانی ده‌کا ده‌بارهی نه‌وه‌ی که ده‌یکه‌ن. وه‌رگیز.

^{۹۷}. وه ک خوی گه‌وره له هه‌دیسی قودسیدا ده‌فهرموی:

(عبدی انت ترید وانا آرید، ولایکون إلا ما آرید...)

وه پیتغه‌مبهری خوای گه‌وره ده‌فرموئ:

إن قلوب بني ادم كلها بين إصبعين من أصابع الرحمن كقلب واحد ، يصرفه حيث يشاء . مسلم .

واته : دلّه‌کانی ئاده‌میزاد هه‌مووی وه‌ک یه‌ک دلّ له نیتوان دوو په‌نجهدی خوای گه‌وره دان له په‌نجه‌کانی خوای گه‌وره ، چۆن بیه‌وی ئاوا هه‌لی ده‌سورینیت .

پله‌ی چوارهم / دروستکردن (خلق):

بریتیه له پروا هه‌بوون به‌وه‌ی که خوای گه‌وره دروستکمری هه‌موو شتیکه و، هیچ خوا و په‌روه‌دگاریکی تری به‌هه‌ق (جگه له‌و) نیه، وه هه‌موو شتیك (جگه له‌و) دروستکراو (مخلوق) ه، به‌لکو خوای گه‌ره دروستکمر و داهینه‌ری هه‌موو کارکه‌رویکه‌ره‌و (عامل) و کرده‌کانیه‌تی، وه دروستکمری هه‌موو جوله و (متحرک) و جم و جۆله‌کانیه‌تی، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرموئ : وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا {الفرقان/۲}.

واته: خوای کردگار هه‌موو شتیکی بونه‌وه‌ری دروست کرده، وه ئه‌ندازه‌ی ژبان و هه‌موو شته‌کانیشی بۆ گرتوه به ئه‌ندازه‌یه‌کی ووردوته‌واو^{۹۸}

واته: ئە‌ی به‌نده‌ی من تو شتیکت ده‌وی ببی و منیش شتیکم ده‌وی ببی، به‌لام ده‌ره‌جام هه‌ر شه‌وه ده‌بی و دیتته جی که من ده‌مه‌وی بییت . وه‌رگتیر.

^{۹۸} . وه‌ک ده‌فرموئ : أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ {الاعراف/۵۴}

واته: ئە‌ی خه‌لکینه نیتوه باش ناگادار بن که دروستکردن و کار و فه‌رمان هه‌ر هه‌مووی هی خوای گه‌وره و به‌ده‌ست خوای گه‌وره‌یه ، وه خوای گه‌وره‌ش باشترین دروستکمه‌ره، وه مرۆفیشی له جوانترین شیتوه و پوخسار دروست کرده، وه‌ک ده‌فرموئ : لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ {التين/۴}

بیگومان هر شتی له چاکه و خراپه له (خیر و شهر)، له کوفر و تیمان، له گوپرایه لی و له یاخی بوو، به ویستی خوی گهوره ده بی و، خوی گهوره ته قدیری کردوه. خوی گهوره دروستکمری تاک و ته نیایه و بی نیازه که دروستکراوه کان و بوونی به دیهیناوه و، دروستکمری هموو شتی که به بی جیاوازی، هیچ دروستکمر و په روهرد گاریکی تر غهیری نهو نیه.

وه ک خوی گهوره ده فهرموئ :

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ {الرعد/۱۶} ﴿ (الرعد: ۱۶).

واته : خوی گهوره دروستکمر و به دیهینهری هموو شته کانی ژیا نه ، خوی که تاک و ته نیاو زال و دهسه لاتداره به سهر هموو شته کاند

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ {الزمر/۶۲}

واته : خوی گهوره دروستکمری هموو شتی که و، به سهر هموو شتی کدا زال و دهسه لاتداره.

وه خوی گهوره ده فهرموئ :

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ {غافر/۶۲}

واته : خوی گهوره تان دروستکمر و به دیهینهری هموو شتی که .

وه خوی گهوره ده فهرموئ :

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ {فاطر/۳}

واته : بیگومان نیمه ناده میزادمان له جوانترین شیوه و روخسار و پمیکهر دروست کردوه ، وه ک

ده فهرموئ : الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى {الاعلیٰ/۲}

واته : خوی گهوره ناده میزادی دروست کردوه و، له جوانترین شیوه پتی خستوه، وه رگیز.

واته : ئایا جگه له خوای گه‌وره هیچ دروستکهرێکی تر رزق و رۆزیتان پێ ده‌دات. خوای تاک و پاک دروستکهری به‌نده‌کانی و کارو کرده‌وه‌کانیانه ، همر شتیک له چاکه و خراپه ، له کوفرو نیمان، له گوێرایه‌لی و سهر پێچی، خوای گه‌وره نه‌ندازه‌ی گرتوه و دروستی کرده و ، هیچ شتیک له وانه بێ خوای گه‌وره نابن و نا‌کرین. وه‌لی خوای گه‌وره چاکه و نیمانی له نیسان نه‌وێت. وه‌ک خوای گه‌وره سه‌بارهت به‌وه نه‌فهرموێ :

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ {يونس/ ۱۰۰}

واته : هیچ که‌سێک به‌بێ روخسه‌ت و ناگاداری خوای گه‌وره بۆ نیه نیمان به‌ بێنی و نیمان نایه‌نی ، نه‌گهر بشیه‌وێ نیمان بێنیته . وه‌رگیز وه‌ نه‌فهرموێ :

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا {التوبة/ ۵۱}

واته : نه‌ی عه‌د ﷻ بلی : هیچ شتیکمان توش نابێ ، ته‌نها شه‌وه نه‌بێ که خوای گه‌وره له‌سه‌ری نوسیوین .

وه نه‌فهرموێ :

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ {الصافات/ ۹۶}.

واته : خوای گه‌وره ئێوه‌ی دروست کرده‌وه ، وه‌لی ئێوه‌ نا‌زانن و دانی پیا نا هینن. خوای گه‌وره سه‌بارهت به‌ به‌نده‌کانی هه‌میشه په‌یره‌وی و گوێرایه‌لی (طاعة) ی پێ خۆشه و تاوان و یاخی بوون و سه‌رپێچی (معصية) ده‌بێزین و رقی لێیه‌تی، وه هه‌رکەس که حمز بکا به‌به‌خشی خۆی راسته‌پێی ده‌کا، وه که‌سێ که نه‌یه‌وێ به‌ دادگه‌ری خۆی گوهرپا و سه‌رلێشواری ده‌کا، نه‌و که‌سه‌ی که گوهرپاش ده‌بێ هیچ به‌لگه (حجة) و په‌لپ (عذر) یکی نیه له‌سه‌ر شه‌و، چونکه خوای گه‌وره

پیتغه ممبرانی ناردوه تا به لگه و بیانو (حجة) یان بپرئ، بو شهوی دینی خوای گه‌وره یان بو رۆشن بکه‌نمه و راسته‌پرئ یان بکه‌ن، له‌بهر شهوی خوای گه‌وره وای کردوه که به‌نده (عبد) خۆی خاوه‌نی کار و کرده‌وهی خۆی بئ و، بو خۆی شتی چاک و خراب بکا.

وهك خوای گه‌وره ده‌فهرمووی :

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَاهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ {الزمر/٧}

واته : ئەمی خه‌لکینه نه‌گهر ئیوه به‌رانبه‌ر به خوای گه‌وره بیباوه‌ریش ببن، خوای گه‌وره لیتان بئ نیازه‌و ده‌وله‌مه‌نده و پتویستی به ئیوه نیه، ناگادارین خوای گه‌وره کوفر له به‌نده‌کانی خۆی قبول ناکات، واته به کوفر بئ باوه‌ری رازی نیه که به‌نده‌کان بیگرنه‌بهر، جا ته‌گهر سوپاسی خوای گه‌وره بکه‌ن له‌سهر شه‌و ژیان دین و ئیمانه‌ی خوای گه‌وره به ئیوه‌ی داوه ، خوای گه‌وره به هۆی شه‌و لیتان رازی ده‌بئ، ده‌نا که‌س گونا‌هوتوانی یه‌کتر هه‌لناگرئ و له جیاتی یه‌کتر له‌رۆژی دوابی سزاو نازار نادرئت .

وه خوای گه‌وره ده‌فهرمووی :

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانَ وَزَيْنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَهُ إِلَيْكُمْ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ {الحجرات/٧}

واته : ئەمی خه‌لکینه ئیوه بزانه‌ن که پیتغه ممبری خوای گه‌وره تان له نیو دابه (ﷺ)، ئیمانی بئ بئین، پرس و رای بئ بکه‌ن و سودی لی وهر بگرن، نه‌گهر پیتغه ممبر (ﷺ)

له زۆر شت به گوئی ئیوهی بکردبایه تووشی زۆر گهرو گرفت و ناخۆشی دهبوو ، وه لای خوای گهروه به فمزل و به خشی خۆی نیمانی له دل و دهروونی ئیوه دا جیگهرو خۆشهویست کردوه ، وه له دل و دهروونی ئیوهی دا رازاندۆتهوه و جوانی کردوه ، وه له هه مانکاتدا کوفرو بیباوه ری و گوناھوتوان و خرابه کاری و سه ریچی و یاخی بوونی له لایبزاندهون ، نهوکه سانه سه ری راست و رینمایی کراو و ناقل و ژیرن .

وه هیچ شتیکیشی له بنده (مرۆڤ) داوا نه کردوه، که پیتی نه کری و له توانای دا نه بی، وه ک خوای گهروه ده فرمووی :

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا {البقرة/۲۸۶} واته: خوای گهروه زیاد له توانای خۆی بار و ته کلیفی نه خستۆته سه رشانی هیچ که سیک، مه گه له توانایدا نه بی^{۹۹}

وه خوای گهروه ده فرمووی :

تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ {غافر/۱۷} واته : له رۆژی به ری هه که سهو به پیتی کارو کردوه کانی که کردیه تی پاداشتی ده دریتهوه ، له بهر ئه وهی لهو رۆژه دا هیچ سه مه یك نیه ، به لکو دادگه ری هه یه ، سه زاو لپه رسینه وهی خوای گهروه زۆر خیراو په وانه

وه خوای گهروه ده فرمووی :

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا {الإنسان/۳} واته: ئیتمه ئیسه مانان رینمایی کردوه بۆ رینگی راست ، جا به ئاره زووی خۆیه تی له سه ر ته م ریه راسته ده مه ینته و ئیمان دینی، یا له و ریه راسته لاده داو بی باوه ر ده بی تیان نا .

^{۹۹} کهواتا: ئه وانهی له خۆیانده وه دلین رۆژومان بۆ نه گه ری ، چونکه له تواناماندا نیه، یا دکتۆر بۆی داناوین. وانیه چونکه خوای گهروه ئه وهی داناه که ده کری و نه بهام ده ری . وه رگیز .

خوای گهوره مرۆڤ و کاروکرده‌وه‌کانی دروستکرده‌وه، وه (حهز و ئاره‌زوی توانا و هیز و ویست و هه‌لبژاردن.....) یشی پێ به‌خشیوه، بۆ ئه‌وه‌ی کاروکرده‌وه‌کانی ببنه هه‌قیقه‌تیک و له‌ خۆیه‌وه سهرچاوه بگرن، وه (ئه‌قل و تیگمیشتن) یشی پێ داوه تا جیاوازی پێ له‌ نێوان چاکه و خراپه‌دا بکا، وه موخاسه‌به‌شی ته‌نها له‌سه‌ر ئه‌مو کار و کرده‌وانه ده‌کری، که به‌ویست و ئاره‌وزوو ئیختیاری خۆی ده‌یانکا، چونکه مرۆڤ زۆر لێکراو (مجر) نیه، به‌لکو خاوه‌ن ویست و خواست و ئاره‌زویی خۆیه‌تی، له هه‌لبژاردن و دیاریکردنی بیرو باوه‌ر و کار و کرده‌وه‌کانی، وه شوین که‌وته (تابع) ی ویستی خوایه له‌وه‌ی که خوای گهوره ده‌یه‌وی، چونکه هه‌ر شتیک خوا بیه‌وی بی، ئه‌وه ده‌بی، وه ئه‌وه‌ی که نه‌یه‌وی بی، هه‌رگیز نابێ و نایه‌ته‌دی، خوای گهوره دروستکهری کرده‌وه‌کانی به‌نده‌کانه، به‌لام به‌نده‌کان بکهر (فاعله) ی کرده‌وه‌کانیانن، چونکه کرده‌وه‌کانی مرۆڤ له‌ پרוوی (دروست کردن و به‌ ده‌یه‌ئان و و بریار و ته‌قدیر و نه‌ندازه‌گیری) له‌لایه‌ن خواوه‌یه، وه کردن و به‌ ده‌ست هێنان (فعل و کسب) له‌لایه‌ن خودی مرۆڤه‌کانه‌وه‌یه به‌ به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی که خوای گهوره ده‌فهرمووی :

وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ {التکویر/ ۲۹}.

واته: ئه‌وه‌ی که ئه‌وان هه‌ز ده‌کهن بی، نابێ، به‌لکو ته‌نها ئه‌وه ده‌بی، که خوای په‌روه‌ر دگاری جیهانیان ده‌یه‌وی بی.

وه خوای گهوره ده‌فهرمووی :

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ {القصص/ ۶۸}.

واته: نهی پیغه ممبر ﷺ په روهرد گارت هدرچی دهیوئ دروستی دهکات ، وه نهوهی باش و چاک و پاکه بۆ یان هه لده بژیرئ و بریار ده دات ، پاکي و بیگمردی و بهرزی و بلندی بۆ نهو خوايهی که شمريکی بۆ پهیدا ده کمن .

وه پیغه ممبریش ﷺ ده فرموئ : ما منکم من أحد إلا وقد کتب مقعده من النار ومقعده من الجنة .

واته : هدریه کیک له نیهو کورسیه کی له به ههشت و کورسیه کی له دۆزه خ بۆ دابین و دیار کراوه . گوتیان نهی پیغه ممبری خوا نایا نیمه پشت به پرتوکه کانی کارو کرده وه کافان نه بهستین و ، واز له کارو کرده وه کفانمان نه یه نین ، ؟ . نهویش له وه لامدا فرمووی :

إعملوا فكل ميسر لما خلق له ، أما من كان من أهل السعادة فييسر لعمل أهل السعادة ، وأما من كان من أهل الشقاء فييسر لعمل أهل الشقاء .

واته : نا ، ههول بدهن و کار بکمن ، هه مو که سیک پام و ژیر دهسته یه بۆ نهوهی که بۆی دروستکراوه ، جا نهوهی که له خه لکی خۆشیارو به خته وه ره ، به ره و کارو کرده وهی خه لکی چاک و به خته وه ره ده پروا و پام و ژیر دهسته ده کری ، وه نهوهی که له خه لکی خراب و گونا هبارو بهد به ختیشه ، به ره و کارو کرده وهی خه لکی خراب و گونا هبارو بهد بهخت ده پروا و پام و ژیر دهسته ده کری .

پاشان نه م نایه تهی خوینده وه که خوی گه وه ره ده فرموئ :

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى {الليل/ ۵} وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى {الليل/ ۶}

واته: که سیک که له پیناوی خوی گه وه ره ده به خشی و ده ترسیت ، وه به چاکه کردارو رهفتار له گه ل خه لکدا دهکات ، سه ربه رزو سه رفرازه .

وه خوای گه‌وره ده‌فهرمووی :

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا {الانعام/۱۴۸}

واته: نه‌وانه‌ی که شم‌ریکیان بۆ خوای گه‌وره په‌یدا ده‌کرد ، ده‌لین نه‌گهر خوای گه‌وره بیویست بایه نه‌نیمه و نه‌باب و بایرانیشمان شم‌ریکمان بۆ خوای گه‌وره په‌یدا نه‌ده‌کرد

قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ {الانعام/۱۴۸}.

واته: نه‌ی محمد ﷺ پیمان بلی : نه‌گهر هیچ زانیاریه‌کی ته‌واو راست و دروستان لایه بۆمانی ده‌رخهن ، یا نیه‌ته‌نها به‌دوای گومان و درۆ و ده‌له‌سه و بوهتان ده‌که‌ون و، له‌خۆتانموه‌شت هه‌لده‌به‌ستن و دژایه‌تی ده‌که‌ن .

چونکه هیچ شتی‌ک به‌بێ توانا وویست و زانست و زانیاری و ناگاداری خوای گه‌وره نا‌کری و نابێ ، که‌س له‌خۆیه‌وه‌توانای هیچی نیه، له‌بهر نه‌وه‌ی خوای گه‌وره توانا و هیژ و ده‌سه‌لاتی به‌به‌نده‌کانی خۆی داوه، نه‌گینا له‌بنچینه‌دا هیچیان نه‌بووه، نه‌وانیش به‌و توانایه‌چاکه‌یا خراپه‌ته‌نجام ده‌ده‌ن، خۆ نه‌گهر بیانمووی خراپه‌یه‌ک نه‌نجام بده‌ن، به‌لام خوانه‌یه‌مووی ببی و به‌رگریان لی‌بکا، هه‌رگیز نابێ و بۆیان نا‌کری، با نه‌وانیش بیانمووی ببی، به‌لام خوای گه‌وره نه‌وه‌ی نه‌کردۆته‌یاسای ژبان، چونکه که‌مرۆفی دروستکردوه (ته‌قل و نیختیار) ی پێ به‌خشیوه بۆ پتی چاک و خراپ، وه‌له‌دونیا‌دا به‌چاکه‌و خراپه‌تاقی ده‌کاته‌وه، وێرایی نه‌وه‌ی که‌فهرمانی پێ کردوه به‌چاکه، و پتی لی‌گرتوه له‌خراپه‌کردن، وه‌له‌دوارۆژیشدا بۆ چاره‌نووس و سه‌ره‌نجامی مرۆفه‌به‌هه‌شتی بۆ دروست کردوه له‌بری چاکه‌کردن، وه‌دۆزه‌خیشی

بۆ هه‌لگیرساندون له‌به‌رامبەر خراپه‌کردن، که‌چی بابا (کابرا) بۆ خۆی. کاری خراپه‌ده‌کا و به‌دوای هه‌واو ئاره‌زوی به‌دی خۆی و شه‌یتان ده‌که‌مۆی و له‌فهرمانی خوای کردگار لاده‌دا، وه‌له‌دواڕۆژ به‌هۆی ئه‌وه‌ده‌چیتته‌دۆزه‌خو ده‌سووتی، ئه‌وا خۆی تاوانباره‌و سته‌می له‌خۆ کره‌و، له‌کاتی‌کا له‌سه‌ر پاکی له‌دایک بووه‌و، بۆ به‌ندایه‌تی خوێڵقاوه‌وه‌ک خوای گه‌وره‌ده‌فهرمۆی :

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ {الذاریات/۵۶}.

واته‌: من ئینسان و ئه‌جینه‌م ته‌نها بۆ په‌رستنی خۆم دروستکردوون .

که‌چی (ئهو) له‌و رێپه‌وه‌ی لاداوه^{۱۰۳}

ئه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه‌: بیروباوه‌ریان وایه‌که‌ (قه‌ده‌ر) نه‌یه‌نیه‌کی خوای گه‌وره‌یه‌له‌بوونه‌وه‌ر له‌دروستکراوه‌کانی خۆیدا هه‌یه‌و، هه‌یج فریشته‌یه‌کی تزیك له‌خوا و پیغه‌مبه‌ریکی نی‌ردراو په‌ی (درك و اطلاع) ی پێ نه‌بردوه‌و هه‌یچی لی نازانن، بۆیه‌قولبوونه‌وه‌و رۆچوون له‌وه‌دا سه‌رلی‌شێوان و گو‌مپرایسه‌، چونکه‌خوای دانسه‌ر زانستی قه‌ده‌ری له‌دروستکراوه‌کانی خۆی پێچایته‌وه‌و په‌نای داوه‌، وه‌قه‌ده‌غه‌ی کردوه‌که‌خه‌لکی به‌م مه‌به‌سته‌بگه‌ن و بی‌زانن. وه‌ک خوای گه‌وره‌ده‌فهرمۆی :

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ {الانبیاء/۲۳}

^{۱۰۳}. بۆ وێنه‌: کاروانچیه‌ک له‌شوئینیکی مه‌ترسیدار به‌شاره‌زایه‌ک (به‌خه‌لکی ئاوابی) ده‌لێن: به‌که‌وئ؟ دا بڕۆین چاکو بێ مه‌ترسیه‌، ناویراو ده‌لێن: به‌راستدا بڕۆن سه‌لامه‌ت ده‌بن، ئه‌گه‌ر به‌لای چه‌په‌دا بڕۆن دوژمنه‌و ده‌که‌ونه‌بۆسه‌وه‌، جا ئه‌گه‌ر کاروانچیه‌کان به‌گوتی شاره‌زایه‌که‌یان نه‌کرد و گه‌مان به‌لای چه‌په‌دا چوون و که‌وتنه‌که‌مین، کێ تاوانباره‌؟ دیاره‌هه‌ر بۆ خۆیان تاوانبارن، شاره‌زا که‌هه‌یج زه‌مه‌بوتاوانی نیه‌، چونکه‌ئهو‌ان به‌پێی رێنماییه‌کانی ئه‌و نه‌رۆیشه‌ن وه‌رگێت.

واته: پرسیار له خوا ناکرئ له وهی دهیکا، به لکو خوی گهوره پرسیار له دروستکراوو
بهنده کانی دهکا دهربارهی نهوهی که دهیکمن. وهرگتیر.

تههلی سوننه وجه ماعه : قسه و گفتوگو له گه له نهو کۆمه له گومرپایه ده کهن، وه
به قورنان و سوننه به لگه یان بۆ دینن، تا پروا بکهن، چونکه خوی گهوره لهو
باره یه وه ده فهرموئ :

قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَا لَهُؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا {النساء/ ۷۸}

واته: نهی موحده مد بلی: هه موو نه مانه له لایه نه خواوه یه، نه م گه له چیان
له وه دایه که دوره له وهی که هیچ قسه یه کیان لی تی بگهن .

تهوه نهو بیروباوهره یه که پیشینه چاکه کان له هاوه لآن و تابعین و شوین که وتوانیان
به چاکه تا پۆزی دواپی بروایان پییه تی، خوی گهوره له هه موویان رازی بی و به
به هه شتیان شاد بکات .

بنچینه و بنه‌مای دووهم

ناو براوه‌کانی بیروباوه‌ر
لای نه‌هلی سوننه‌وجه‌ماعه

الأصل الثاني

مسمى الإيمان
عند أهل السنة والجماعة

ئاوێروای بیرو باوه‌ر (مسمی الایمان)

له بنچنه‌کانی بیرو باوه‌ری پیشینه‌چاکه‌کان ، ته‌هلی سوننه و جه‌ماعه ده‌لێن :
بیروباوه‌ر (ئیمان) بریتیه له : به‌راست دانانی به‌دڵ (التصدیق بالجنان) و گوته‌ی
به‌ زمان (قول باللسان) و کارکردنی به‌ ئەندامه‌کان (العمل بالجوارح و الأركان) وه
به‌هۆی فرمانبه‌ری و گوێرایه‌لی تاین ، زیاد ده‌بێ (تزیید بالطاعة)، وه‌به‌هۆی
یاخی بوون و سه‌رپێچی و گوناهاکردن، که‌م ده‌بیته‌وه (ینقص بالمعاصی) .

• ئیمان : (کردارو گوته‌ره ، قسه و کرده‌وه‌یه) یه (قول و عمل) ه

• قسه‌ی سه‌رزار و زویان و ناودل و ده‌روونه .

• کارو کرده‌وه‌ی دل و ده‌روون و زمان و ئەندامه‌کانه .

• قسه و گوته‌ی دل و ده‌روون (قول القلب): بریتیه له بپاوی هه‌بوونی و
زانینی و دان هینانی و دلنیایی .

• قسه و وته‌ی به‌زار (قول اللسان):

واته دان پێدا هینانیتکی به‌ کرده‌وه ، واتا به‌زار هه‌ردوو شاهاده‌کان بلێ و به‌ کرده‌وه‌ش
کار به‌مه‌به‌ست و به‌ناوه‌رۆکیان بکات .

• کرده‌وه‌ی دڵ و ده‌روون (عمل القلب):

واتا: نیاز و مه‌به‌ستت و ابی، وه به‌دڵ خۆتبه‌ دسته‌وه‌ به‌ده‌یت، وه بۆی دلتسۆز و
دلپاک بیت، وه سه‌ر و ملی بۆ که‌چ بکه‌یت، وه ویستت له‌سه‌ر کارو کرده‌وه‌ی چاک
بێ و پێت خۆش بن.

• کرده‌وه‌ی زمان و ئەندامه‌کانی (عمل اللسان و الجوارح) :

واته : کردن و ئەنجامدانی شته فرمان پێ کراوه‌کان و ، نه‌کردن و وازه‌ینان له‌شته
یاساغ و قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان .

نیمان ته او نابی ته نه ا به کرده نه بی ، و مقسه ی کردهوش و مرناگیرئ به بی نیهت ، و مقسه و کرده و نیه تیش هیج نیه و گیرا نابی نه گه ر به بی قورن ان و سوننه نه بی^{۱۰۴}

^{۱۰۴} . وه خوی گوره له قورن انی پیرزدا له زړیدی شوین نیمان به کار و کرده وه بند و بهرورد ده کا ، بژ وینه ده فرموی :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ {البقرة/۲۷۷}

واته : ثوانه ی که نیمانیان هیناره و کارو کرده ی چاکه ده کمن و ، نویژ نه نجام ده دن و ، زه کات ده دن ، خیر و یاداشتی خویان له لای پروه رد گاری خویانه ، به هیژ ثروه له رژی به ری نه ترسیان له سوره ، نه خه مبار ده بن .

یا ده فرموی: إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ {الإنشاق/۲۵}

واته : تنها ثوانه نه بی که نیمانیان هیناره و کارو کرده ی چاکه ده کمن ، خیر و یاداشتیکی نه پراوه و چاکه پیرزبان بژ همیه له لای پروه رد گاریانموه .

یا ده فرموی: وَقُلْ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْقَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ {التوبة/۱۰۵}

واته : کار بکن ، خواو پیغه مبه رﷺ و نیمانداران بهره می کارو کرده وه کانتان ده بینن ، له دوی مردتان ده گم رتیموه لای خوی بینرو پنهانزان بژ لپرسینموه له کارو کرده وه کانتان ، ثوسا هموال و برپارتان پیته ده سبارهت بهو کارو کرده وانده کردوتانن .

وه ده فرموی: كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ {الصف/۳} .

واته : گموره ترین گونا هو تاوان له لای خوی گموره ثروه به که شتیک بلئ یت به لام نیکمیت .

یا ده فرموی: أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ {البقرة/۴۴}

واته : نایا فرمان به خه لک ده کمن که کاری چاک بکن ، به لام خوتان له بی ده کمن و نای کمن ، تا کدی ناقل نابن .

خوای به‌دییه‌نهر به‌ شیوه‌یه‌کی ره‌ها (مطلق) له‌ قورئانی پیرۆزدا باسی
سیفیه‌ت و خسه‌له‌ته‌کانی بروادارانی کردوه . که‌له‌ باره‌ی بنچینه و لقه‌کانی ی نایین ،
کار به‌و شتانه‌ ده‌که‌ن ، که‌بروایان پیتی هه‌یه ، جا نه‌وانه‌ی ناشکران ، یا شاراوهرن ،
وه‌ شوینه‌واری نه‌و ئیمان‌ه‌ش له‌ بیروباوه‌رو کرداروگوفتارو ره‌فتاره‌ دیارو
نادیاره‌کانیان ، ره‌نگی داوه‌ته‌وه . وه‌ خوای تاک وته‌یا فهرموویه‌تی:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا
وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ { ٢ } الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ { ٣ } أُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ { الأَنْفَال/٤ }

واته: به‌پراستی برواداران نه‌و که‌سانه‌ن، کاتێ که‌ باسی خوایان له‌لا ده‌کری، یه‌کسه‌ر
دلایان پاده‌چله‌کی و وێک دین، وه‌ کاتێ که‌ نایه‌ته‌کانی خوای گه‌وره‌یان به‌سه‌ردا
ده‌خویندریته‌وه ، یه‌کسه‌ر ئیمانیان پیتی زیده‌ ده‌بی و ، زیاتر پشت به‌خوای خوایان
ده‌بستن ، نه‌وانه‌ش نه‌و که‌سانه‌ن که‌ نوێژ ده‌که‌ن ، وه‌خێرو سه‌ده‌قه‌ ده‌که‌ن له‌و رزق
و رۆزی و دارایی یه‌ی که‌ خوا پیتی داوێن ده‌یبه‌خشن ، به‌پراستی نه‌وانه‌ برواداری

به‌ کورتی له‌هه‌ر شوێنی باسی ئیمان بکا باسی کاری چاکه‌ ده‌کا ، چونکه‌ ئیمان به‌بن کاری چاک
گه‌را نابێ، بۆیه‌ پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فهرمووی: (لایزنی الزانی حهن یزنی وه‌و مؤمن... الخ) مسلم/
ج ١، ص ٧٦، رقم ٥٧

واته: زیناکه‌ر نه‌و کاته‌ی که‌ زینا ده‌کا ئیمانی له‌لا نامیته‌ی و ئیماندار نیه‌، چونکه‌ ئیمان و گه‌ناه
پێچه‌وانه‌ی یه‌کن، بۆیه‌ نه‌وسا ئیمان ده‌پوا و له‌لای نامیته‌ی .

وه‌ سه‌باره‌ت به‌ گه‌وره‌یی زینا ده‌فهرمووی: (زینا العین النظر) به‌غاری .

واته: زینای چاو، چاولێکردنی ئافره‌تی نامه‌حه‌مه‌، وه‌رگێر

تهواو و راسته قینهن ، له لای خوی خویان پلهو پایه ی بهرزیان بۆ ههیه ، وه رزق و رۆزیه کی نه بپرواوه و لیخۆشبوونیان بۆ ههیه .

خوی گهوره له زۆر له نایه تهکانی قورناتی پیرۆزدا ، نیمانیه له گهه کرده وه دا بهندو بهروارد کردوه . وهك خوی گهوره و میهره بان ده فه موئ :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا {الكهف/ ۱۰۷} .
واته : نهوانیه که نیمانیه هیناوه و کارو کرده وه ی چاکه ده کمن ، له به هه شتدا جیگه یان ناو هندی به هه شتی نه بپرواوه که بهر زترین جیگه و پله یه

وه ده فه موئ :

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا
وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ {فصلت/ ۳۰}

واته : نهو که سانه ی که له ژیاندا گوتیه یان پهروهر دگارمان خوی گهوره یه ، پاشان له ژیاندا له سهری خۆراگرو بهردهوام و پشو درێژبوون ، له سهره مهرگ و له کاتی ناویلکه و پێویستدا فریشتهکانی خوی گهوره یان داده بارینه سهر ، پێیان ده لێن : له داها توو مه ترسن و له رابردوش غه م بار مه بن ، مۆده تان لی بیت بهو به هه شته ی که له دونیادا به لیتان پیدراوه له بهر ان بهر نهو کارو کرده وه چاکانه ی که کردوتان .

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ {الزخرف/ ۷۲}

واته : نا نهو نهو به هه شته یه که ئیوه به پاشاوه (میراث) تان گرتوه بۆ خۆتان ، له بهر ان بهر نهو ی که کاری بۆ بکهن به کرده وه ی چاک ههولیه بۆ بدهن و به دهه سته ی بینن .

وه ده فمرموی :

وَالْعَصْرِ {۱} إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ {۲} إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَتَوَّاصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّاصُوا بِالصَّبْرِ {العصر/۳}

واته : سویند به کات و سمردهم و ریژگار، ره گمزی نینسان له دوارژژدا له زهره
مه نیدایه له بهرانبهر نهو کارو کرداوانه ی که کردوویه تی ، ته نها نهو که سانه نه بن
که نیمانیان به خوی گه وره هیناوه، کارو کرده وی چاکه یان کرده، وه
ناموژگاری خه لک یان کرده که ریگ و راست بن و له گمل هق و راستی دا بن ، وه
نارامگرو خۆراگرین .

وه پیغه مبهری خوی گه وره ش (ﷺ) ده فمرموی :

قل امنة بالله ثم استقم

واته : بلی نیمانم به خوی گه وره هدیو ، له سهری خۆراگرو بهر ده وام ده بم .

وه ده فمرموی :

(الإيمان بضع و سبعون شعبة ، فأفضلها قول لا إله إلا الله ، وأدناها إمطة الأذى
عن الطريق ، والحياء شعبة من الإيمان) بخاری .

واته : بیرو باوه ره هفتا و چهند به شیکه ، گه وره ترین و بهرترین یان ته ی لا إله إلا
الله به ، نزمترین یان لادانی نازارده رو ریگرنیکه له سمر ریچگا تا زیان به خه لک
نه گینیت ، شهرمو هدیا به شیکه له بیروباوه .

جا (زانست و کرده وه) دوو شتی پیکه وه هاویه ویست و ته واو کهری به کترن ،
همرگیز به کیک یان لهویکه جوئی نابیتمه ، چونکه کارو کرده وه گه وهر و کړوک و
ویندی زانست و زانیاریه .

وه ده‌قی زۆر له قورئان و سوننه له‌سه‌ر شه‌وه هاتوون ، که ئیمان چه‌ندان پله و پایه‌و به‌ش (درجات و شعب) ی هه‌یه ، زی‌ده ده‌کا و که‌م ده‌کا ، وه‌خه‌لکی خودان باوه‌ریش هه‌ندی‌ک یان باشترو پروادارترو له خوا نزیکتن ، وه‌ک خ‌وای گه‌وره ده‌فهرموئ:

وَإِذَا مَا أَنْزَلْنَا سُورَةً فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ {التوبة/١٢٤}

واته : کاتی‌ک که سوره‌تیک له قورئانی پیرۆز هاته خواره‌وه ، هه‌ندی: له دوروه‌وه کان به‌گالته‌کردنه‌وه به‌یه‌کتریان ده‌گوت ک‌ی له ئیوه به‌ه‌وی دابه‌زینی شه‌م سوره‌ته ئیمانی زیاد‌کردوه ، جا نه‌وانه‌ی که ئیمان داریوون بی‌گومان ئیمانیان زیادوو پته‌و تر بوو به‌ه‌وی دابه‌زینی سوره‌ته‌کانی قورئانی پیرۆزه‌وه ، وه‌ موژده‌ی سه‌رکه‌وتن و خ‌ۆشی به‌یه‌کتر ده‌ده‌ن .

وه ده‌فهرموئ : وَيزِدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا {المدر/٣١}.

واته : ب‌ۆ شه‌وه‌ی نه‌وانه‌ی که ئیمانیان به‌ خ‌وای گه‌وره هه‌یه ئیمانیان زیاترو پته‌وتر ب‌ی. وه‌ ده‌فهرموئ : وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ {الانفال/٢}

واته: به‌پراستی پرواداران شه‌وه که‌سه‌نه‌ن، کاتی‌ک که ئایه‌ته‌کانی خ‌وای گه‌وره‌یان به‌سه‌ردا ده‌خ‌ویندریتته‌وه ، یه‌که‌سه‌ر ئیمانیان پ‌یی زی‌ده ده‌ب‌ی و ، زیاتر پشت به‌خ‌وای خ‌ۆیان ده‌به‌ستن .

وه ده‌فهرموئ : هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَكَلِمَةَ جُنُودِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا {الفتح/٤}.

ۋاتە : خۋاى گەۋرە ئەۋ خۋايە يە كە ھۆگرى و دىئىيى خستۆتە نىۋدل و دەروونى
بېرۋادارن ، بۆنەۋەى بېرۋا لەدۋا بېرۋايان زىياد بىت .

ۋە دەفەرەمۆى : الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ
إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ {آل عمران/۱۷۳}

ۋاتە : ئەۋ ھاۋەلانەى كە خەلك پى گوتن ، بترسن خەلك لەبۆتان كۆبۆتەۋە بۆ
ئەۋەى ھىرشتان بكاتەسەرو زەپەتان لى ببات ، ئەۋان لە جىياتى ئەۋەى بترسن بەۋە
ئىمانيان زىياتر بوو و گوتيان : خۋاى گەۋرە بەسمانە و باشتىن پىشت و پەنامانە كە
بەرگىمان لى بكات .

ۋە پىنغەمبەرى نازدارىش ﷺ فەرەمۆيەتى :

(من أحب لله و أبغض لله، فقد استكمل الايمان) ابو داود

ۋاتە: ھەر كەسىك تەنھا لەبەر خۋاى گەۋرە خەلكى خۆش بوئ و لەبەر خۋاى گەۋرە
رقى لە خەلك بىي تەۋە ، بېرۋاى تەۋار و دامەزراۋە . ۋە دەفەرەمۆى :

من رأى منكم منكرا فليغيره بيده ، فإن لم يستطع فبلسانه ، فإن لم
يستطع فبقلبه ، وذلك أضعف الايمان . مسلم .

ۋاتە : ئەگەر ھەر كەسىك لە نىۋە خراپە و ناھەرەكى بىنى با سەرەتا ئەۋ
خراپە و ناھەرەكى بەدەستى بگۆرى و لای ببا ، ئەگەر نەيتۋانى بەدەستى بىگۆرىت
با بە زمان بىگۆرىت و دىيائەتى بكات ، ئەگەر نەيتۋانى بەزويانىش بىگۆرىت با
بە دل بىگۆرىت و دىيائەتى بكات و پى رازى نەبىت ، ئەۋ شىتۋازو قۇناغە
خراپەتىن و لاوازترىن بېرۋايەۋەرو ھەلۋىستە كە ئىنسانى ئىماندار ھەيەتى ، ۋاتە
باشترىن ھەلۋىست و ئىمان ئەۋەيە كە ئىنسان بەدەست و بە ئەندامەكانى خراپە و

گوناهوتوانه کان بگوریت ، نه گمر هندی شت به زمانو به قسهو به ناموژگاری باشترو پتویست بوو نهوه ناساییه با به زمان و به قسه و به ناموژگاری بیگوریت چاکترو گونجاوتره ، واته چ هژکارو شیوازیټک پتویست بوو بو ژورانکاری و چاکسازی نهوه به کاربیتیت چاک وشمرعیه ، نهک بی هلویتست و ترسنوک بیت ، به دل و دهر و نیش همر هلویتستی نه بیت .

ناوا هدهوله بدرتزه کان له پیغه مبهری خوی گهوره (ﷺ) فیتر بوونه و هریان گرتوه و تیگه یشتونه ، که نیمان : بهرو باوه و ، قسه و کرده و به ، به تاعدهت زیاد بی و به معسیهت کهم ده بیت .

نیمامی علی کوری نه بی تالیب نه میری نیمانداران ده فرمویت :

الصبر من الايمان بمنزلة الرأس من الجسد ، من لا صبر له لا إيمان له . كتاب شرح اصول إعتقاد اللالكائي .

واته : سه برو خوراگری له باره ی نیمان و بیروباوه و وه کو سهر وایه له لاشه دا ، همرکه سیټک سه برو خوراگری نه بی نیمانیشی نیه ،

عبدالله ی کوری مسعود خوی گهوره لی رازی بیت ده فرموی :

اللهم زدنا إيماناً ، و يقيناً ، و فقهاً . كتاب شرح اصول إعتقاد اللالكائي .

واته : (خویه نیمان و یه قین و فیهمان زیده که) .

عبدالله ی کوری عهباس و نه بی هورهیره و نه بو دهر دا خویان لی رازی بیت ده لین :

الايمان يزيد وينقص . كتاب شرح اصول إعتقاد اللالكائي .

واته : (نیمان : زیاد ده بی و کهم ده بیت) .

وه کیعی کوری جه پراح ره همته خوی لی بی ده لی : نه هلی سونه ده لین :

الايمان قول وعمل . واته : نیمان قسهو کرده و به .

وه نیمامی نه هلی سوننه نه حمدی کورپی حدنبهل ده لئی :

(نیمان زیدهن ده بیت و کمه ده بی ، زیده بوونه که ی به هوی کاری چاک و فرمانبهری کردنی خواو پیغه مبره که یه تی ﷺ ، وه کمه بوونه که شی به هوی کاری خراب و سه ریچی کردنی خواو پیغه مبره که یه تی ﷺ) .

وه نیمامی حسنی به صری ره زاو ره حمدی خوی گوره ی له سر بیت ده فرموی :
 ليس الايمان بالتحلي ولا بالتمني ، ولكن ما وقر في القلوب وصدقته الاعمال .
 فتح الباری / ج ۱ ص ۶۲ کتاب الايمان .

واته : نیمانداری و نیمان هه بوون به خورازاندنه وه به خو هه لکیشان و به خو زگه خواستن نیه ، به لکو نیمان هه بوون به و بیروباوه په یه که له نیو دل و دهر ووندا جینگی بی و له کارو کرده وه کانیشدا رنگ بداته وه و بهرجهسته بیت ، واته کارو کرده وه کانی به راستی دابنن و بیسه لمینن که نیمانی هیه .

وه نیمامی شافعی ره زاو په حمدی خوی لی بی ده فرموی :

(نیمان قسه و کرده وه یه ، زیده ده بی و کمه ده بی ، به هوی تااعت زیده ده بی و به هوی تاوان کمه ده بی) پاشان نهو نایه ته ی خوینده وه :

وَيَزِدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلَيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ {المدثر/ ۳۱} .

واته : بو نه وه ی نه واندی که نیمانیان به خوی گوره هیه نیمانیان زیاترو پته وتر بی ، وه نه واندیش که په رتو وکیان پیدراوه گوماندار نابن ، هه ق نیه توشی گومان

و دو دلی بن ، وه ئیماندارن زیاتر ئیمانیان دابه‌زیت ، وه بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌وانه‌ی که له کافرو بیباوه‌ر و دوروه‌کان دل و ده‌رونیان نه‌خۆشه ، بۆخۆیان بلین : ئه‌وه‌ خوای گه‌وره‌ مه‌به‌ستی لهم نمونه هینانه‌وه چیه ، بهم شیویه خوای گه‌وره ئه‌وه‌ی بیسه‌وی گومراو سه‌رگه‌ردانی ده‌کا ، وه‌ئه‌وه‌ی که بشیه‌وی راسته‌ری و رینمای ده‌کات ، جگه له خوای گه‌وره کهس نازانی سه‌ریازه‌کانی خوای گه‌وره و میهره‌بان چه‌ندن ، ئه‌م ئایه‌ت و فه‌رمودانه‌ ته‌نها په‌ندو ئامۆژگارین بۆ ئاده‌میزاد نه‌گه‌رسودیان لی وه‌رگرن .

وه‌له‌و رووه‌وه سه‌رجه‌م سه‌حابه‌و تابعه‌کان و شوین که‌وتوه‌چاکه‌کانیان له (فه‌رمووده‌ناسان و شه‌رعزانان و پتیشه‌واکانی ئاین) هه‌موویان له‌سه‌ر ئه‌وه‌ن ، وه‌هیچ که‌سیک له پتیشینه‌و پاشینه‌کان له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌دا پتچه‌وانه و دووبه‌ره‌ک نین ، ته‌نها ئه‌وانه نه‌بن که له هه‌ق لایان داوه‌.

ئه‌هلی سوننه ده‌لین: هه‌ر که‌سی کرده‌وه (عمل) له ئیمان جیابکاته‌وه و ده‌ریبێ نێ، (مرجع)هیه، وه ئه‌وه‌ی بچیتته ناو ئه‌وه‌ شه‌وه ، بیدعه چیه .

وه‌هه‌ر که‌سی به‌ زوبان دان به‌هه‌ردوو شه‌هاده‌کاندا بنێ ، وه به‌دل و ده‌روون پڕوای ته‌واوی به‌یه‌کتا په‌رستی خوای گه‌وره هه‌بێ ، به‌لام به‌کرده‌وه و نه‌ندامه‌کانی پله‌و پایه (روکن و رکیزه) ه‌کانی ئیسلام چی به‌چی ناکات ، ئیمانی ته‌واو نابێ با له‌پرووی ناو و حوکم له سه‌ردانه‌وه‌ش له‌فزی (ئیمان) یشی پتوه بنین، وه ئه‌وه‌ش که هه‌ر (أبداً، أصلاً) دان به‌ هه‌ردوو شه‌هاده‌که دانانێ، ناوی (ئیمان و ئیماندار)ی هه‌ر پتوه نالکی و ناگوتری .

هه لایویردن و جوئیکردنه وه (استثناء) له نیماندا :

نه هلی سوننه و جهماعه : وای بۆ ده چن که هه لایویردن و جوئیکردنه وه

(استثناء) له نیماندا ههیه، وهک نمو وتیهیه که ده گوتری :

(أنا مؤمن بإنشاء الله) واته : نه گهر خوا هز بکا من پروادارم، له رووی چاکه و

خۆشهویستی و سوونه ته وه دروسته نهک له رووی واجبه وه ، چونکه به شیوهیه کی

بپه و (جازم) نالی من همر نیماندارم، نه وهش له بهر زۆر له خواترسانه، وه له بهر

سه لماندنی قه ده ری خواجه، وه له بهر خۆ به پاک نه گرتن (تزکیة النفس) ه، چونکه

نیمانی تۆ کمه و په ها (کامل و مطلق) له نه بجامدانی هه موو فه زمانه کان (

طاعات) و نه کردنی هه موو قه ده غه کراوه کان (منهیات) ده گرتیه وه، به لام

جوئیکردنه وه (استثناء) یا ساغ و قه ده غه ده کهن نه گهر له رووی بوونی گومان و

دردۆنگی له نیماندا نه وه بگوتری، وه به لگهش له سه ر نه وه زۆرن له (قورئان و

سوننه و له نه سه ری سه له ف و گوته ی زانایان)، بۆ وینه خواجه پاک و بی گهر

ده فه رموی :

وَلَا تَقُولُنَّ لِنَشْرِئْ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا {٢٣} إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ {الكهف/٢٤}

واته : بهیئ حدزکردنی خوی گهوره بو هیج شتیک مهلی من بهیانی نهوه نه کهم
نه گهر نه لیتیت ، نه گهر خوی گهوره حدزیکا، چونکه هیج شتیک بهیئ ویستی
خوی گهوره نابیت .

وه ده فرموئی : فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى {النجم/۳۲}.

واته: پاکانهی خۆتان مه کهن و خۆتان بهیئ نهنگ و ههله مهزانن، چونکه ههر
خوی گهوره زانا و ئاگادارتره ناخۆ کیتان؟ له هه مووان پاکتر و له خواترستره .

وه به لگهی نهو فرموده ی پتغه مبهر (ﷺ) کاتی که ده چیته نیو گۆرستان و
ده فرموئی:

السلام علیکم أهل الدیار من المؤمنین والمسلمین وإنا إن شاء الله بکم لاحقون، أسأل
الله لنا ولكم العافیة . مسلم .

واته: سه لامتان لی بیئ نهی خه لکی گلکۆ و گۆرستان، بروادار و موسلمانه کان،
نه گهر خوی گهوره بیهوی (ئی مهش) به ئیوه ده گهین، بو خۆمان و بو ئیوهش داوی
خۆشی و لیبوردن له خوی لیخۆشبهر ده کهین.

عبدالله ی کورپی مه‌سعود ره‌زای خوی لیّ بیّ ده‌لیّ: هدر که‌سیّ که گه‌واهی (شاهیتدی) بۆ خۆی بدا که نیمانداره، با گه‌واهی‌ش بدا که به‌ده‌شتیه.

وه‌له‌باره‌ی نیمانه‌وه پرسیار له‌تیمامی نه‌حمددی کورپی حه‌نبهل کرا؟، نه‌ویش له وه‌لامدا گوتی :

نیمان : هه‌ول و عه‌مدل و نیه‌ته ، یه‌کێک پیّی گوت: نه‌گهر پی‌اوێک گوتی: نه‌تۆ نیماندارێ؟ تیمام فهرمووی: (نه‌وه بیدعه‌یه)، یه‌کێک پیّی گوت چ به‌و کابرایه بگوتی؟ تیمام فهرمووی: با بلّی: (إنشاء الله تۆ نیمانداریت).

نیمان له‌لای نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : لاناچّی ته‌نها به‌نه‌مانی بنچینه‌کان (أصل) ی خۆی نه‌بیّ ، به‌لام لاچوونی لق (فرع) ه‌که‌ی به‌نه‌فجاردانی شته قه‌ده‌غه کراوه‌کان و نه‌کردنی واجیباته‌کانه ، به‌وه‌ش تیمان که‌م ده‌کا و ده‌شیتوی ، به‌لام ته‌واو ناروا و لاناچّی ، وه‌ به‌نده ته‌نها به‌ پروا پیّ نه‌بوون و به‌ره‌ه‌لستی کردن (جحد) ی نه‌و شته له نیمان ده‌رده‌چّی که پیّی هاتۆته نیّو نیمانه‌وه ، وه زۆر جار (کوفر و نیمان) شیرک و توحید ، ته‌قواو فجور له‌پیاودا کۆده‌بنه‌وه .

نه‌وه‌ی تاوانه گه‌وره‌کان ده‌کا له نیمان ده‌رناچّی ، به‌لکو نه‌و که‌سه له دونیا نیماندارێکی نیمان ناته‌واوه ، نیمانداره چونکه تیمانی ه‌دییه ، به‌لام فاسقه به‌هۆی

ئهو تاوانه گهوره یه، وه له رۆژی دوایشدا له ژیر ویستی خویه ، نه گهر خوی
گهوره ههز بکا لی تی خۆش ده بی ، نه گهر ههزیش نه کا ، سزای ده دا

ئیمان: قه بولی بهش بهشکردنی (تجزئة) و هه ندیکایه تی (تبعیض) ده کا ، وه خوی
گهوره به هۆی هه ندیک گونا هباریه که ی له ناو ناگری ده ردینتی ، ههروه ک پیغه مبه ر
(ﷺ) ده فهرمو ی:

(لا یدخل النار من كان في قلبه مثقال حبة من خردلٍ من إيمان) مسلم .

واته: ناچیتته نیو ناوره وه ئهو که سه ی که به نه ندازه ی ده نکه خه رته لیک ئیمان له ناو
دل و ده روونیدا هه یه .

له بهر نه وه ، نه هلی سونه و جه ماعه هیه ک هسیک له خه لکی رووگه (أهل القبلة)
بیباوه ر (تکفیر) نا که ن به هۆی هه ر گونا هیه که وه بی ته نها به و گونا هه نه بی ته سل ی
ئیمان ی پی لاده چی و نامینتی ، وه ک خوی گهوره ده فهرمو ی :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا {النساء/٤٨}.

واته : خوی گهوره له کهسیک خۆش نابێ که هاوبهشی بۆ پیدای بکا ، بهلام له ههموو گوناھتیکی تری له خوار (شرك) خۆش دهبی ، له کهسی که دهیموی لی ی خۆش بی ، وه ههر کهسی شيرک بۆ خوی گهوره بریاریدا ، بهراستی تاوان و ناماقولیه کی گهوره ی بهران بهر به خوی گهوره کردوه .

وه پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فرموی :

(اتانی جبریل - علیه السلام - فبشرني أنه من مات من مات من أمتك لا يشرك بالله شيئاً، دخل الجنة و قلت: وإن زنى و إن سرق؟ ، قال وإن زنى وإن سرق) مسلم .

واته : جبریل هاته لام (ﷺ) . مژده ی پی دام بهوی که ههر کهسی له تۆمهتی تۆ مردوو و به هیچ شتیه یه که هاوبهشی بۆ خوی گهوره بریار نه داوه ، نهو کهسه به دهشتی یه ، منیش گوتم : نه گهر زیناشی کردبی ، یان دزی کردبی ؟ فرموی به لێ نه گهر زیانا یا دزی کردبی .

وه نه بو هوره یه سه حابه ی شکۆدار ره زاو ره حمهتی خوی گهوره ی له سه ر بی ، ده فرموی : ئیمان پاکه ، ههر کهسیک پیسی بکا ئیمانی لی جیا ده بیته وه ، وه لێ نه گهر ئیمانی خۆی سه ر کۆنه و تاوانبار کرد ، ئیمان که ی ده گهریته لای .

وه‌ئهبو ده‌پردای سه‌حابه‌ی شکۆدار ره‌زاو ره‌حه‌تی خوای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بی ،
 ده‌فرموی: ئیمان وه‌کو کراسی به‌ری ئیوه‌ وایه ، جارێک داده‌مالرێ و جارێکیش
 له‌به‌ر ده‌کرێ ، سوێند به‌ خوای گه‌وره‌ به‌نده‌ له‌ ئیمانی خۆی دلنیا نابێ ئیلا لێ
 داده‌مالرێ ، وه‌لێ دواتر ده‌ستی ده‌خاته‌وه‌ و ده‌به‌ری ده‌کاته‌وه‌ .

وه‌ عبدالله کوری عباس سه‌حابه‌ی شکۆدار ره‌زاو ره‌حه‌تی خوای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر
 بی، به‌ غولامیکی خۆی فرموو : ناگاداره‌ ژنت لێ ماره‌ ده‌که‌م ، واته‌ ژن بیته ،
 چونکه‌ هه‌ر به‌نده‌یه‌ک زینا بکا، خوای گه‌وره‌ به‌ هۆی ئه‌وه‌ رۆناکایی ئیمانی لێ
 داده‌مالیت .

له‌وه‌لامدا عیکه‌ مه‌ ره‌زاو ره‌حه‌تی خوای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بی له‌ عبدالله کوری
 عباس شکۆدار ی پرسی چۆن ئیمانی لێ داده‌مالرێ ، ته‌ویش په‌نجه‌کانی هه‌ردوو
 ده‌ستی خۆی له‌نیو یه‌ک راکردن و ده‌ریه‌تتانو ، فرموی : به‌م شیوه‌یه‌ وه‌ک ته‌م
 په‌نجانه‌ ئیمان له‌ناو لاشه‌ی ئینسانه‌ و به‌ هۆی گوناھو تاوانه‌کانیه‌وه‌ له‌به‌ری
 داده‌مالدریت .

بنچینه و بنه مای سییه م

هه ئویستی خه ئکی سوننه و جه ماعه
سه بارهت به مه سه له ی بی باوه رکردن

الأصل الثالث

موقف أهل السنة
والجماعة من مسألة التكفير

هه ئویستی نه هلی سوننه و جه ماعه

ده رباره ی مه سه له ی ته کفیر کردن

نچینه کانی بیرو باوه پری سه له فی سالتح (نه هلی سوننه و جه ماعه) نه وه یه ، که که سیتک له ئیسلام به ده رناکه ن، نه گهر کاریک بکا که پیتی کافر ده بی، به لام نه گهر نوزان بوو ، یابه هله ی تیگه یشتبوو، یازۆر لیکراو بوو (نه گهر دله که ی به نیمان ئۆقره گری) ، تنها دوای نه وه نه بی که به لگه ی له سر تۆمار ده کری، به لام وه لای ده نی و کاری پی ناکا، وه هیچ که سیتک له مسولمانان کافر ناکه ن به کردنی هر تاوانیک ، با تاوانه که له تاوانه گه وره کانیس بی که له خوار شیرکه وه یه، نه هلی سوننه هیشتا حوکمی ده رچوون (فسق) و که م نیمانی به سر ده دن ماتو حه لالی نه کا، یا به ره ئستی (جهد) ی شتیک نه کا که له پیوستیه زانراوه کانی ئایینه، له بهر نه وه ی خوای گه وره فهرموویه تی :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا {النساء/ ۴۸}.

واته : خوای گه وره له که سیتک خوش نابی که هاویه شی بو پیدای بکا، به لام له هه موو گوناهیکی تری له خوار (شرك) خوش ده بی ، له که سی که ده یه وی لی ی خوش بی، وه هر که سی شیرک بو خوای گه وره بریاریدا، به راستی تاوان و ناماقولیه کی گه وره ی به رانه بر به خوای گه وره کرده .^{۱۰۰}

^{۱۰۰} وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَفَهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوَىٰ بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيحٍ {الحج/ ۳۱}

وهك خواى گهوره ده‌فهرموئى :

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الدُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ {الزمر/۵۳}

واته : ئەمى ئەو بەندانهى من كه‌زیده رۆى تان له گوناھوتانكردن له خۆدا كرده‌وه
وتیتان پەرانده ، له‌زهى و به‌خششى خواى گهوره بۆ هیاوتومید مەبن ، چونكه
خواى گهوره به‌زهى و لیخۆشبه‌ره و ،، ئەگەر بیهوى له‌هموو گوناھه‌كان تان خۆش
ده‌بیئت .

وه‌پیغه‌مبەرى خواى گهوره ش (ﷺ) ده‌فه‌موئى :

(أَيَا إِمْرِي قَالَ لِأَخِيهِ كَافِرًا، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدَهُمَا، إِنْ كَانَ كَمَا قَالَ ، وَإِلَّا رَجَعْتَ
عَلَيْهِ) مسلم .

واته : ئەو كه‌سهى كه هاو‌به‌شى بۆ خواى گهوره بریارده‌دا ، وه‌كو ئەوه وایه كه‌له ناسمان كه‌وتۆته
خواره‌وه و ، باله فره ده‌یفرێتى یاباویژ ده‌ی هاوتیه شوێنێكى هاره‌رو فه‌وتینەر.

وه پیغه‌مبەرىش (ﷺ) سه‌باره‌ت به‌ شەرك بۆ خوا پەیداكردن ده‌فه‌رموئى :

(حق الله على العباد أن يعبدوا ولا يشركوا به شيئاً) بخارى /ج ۳، ص ۱۰۴۹، رقم ۲۷۰۱ و مسلم/
ج ۱، ص ۵۹، رقم ۳۰

واته : هه‌قى خواى گهوره له‌سه‌ر بنده دروستكراوه‌كانى ئەوه‌یه كه‌ ته‌نها ئەو پەستى و به‌ هه‌یج
شێوه‌یهك هاو‌به‌شێكى بۆ بریار نه‌ده‌ن .

وه ده‌فه‌رموئى : (من مات من أمتي لا يشركوا بالله شيئاً دخل الجنة) بخارى .

واته : هه‌ر كه‌سێك له‌ نۆمه‌تى من مرد و قه‌ت هاو‌به‌شى بۆ خواى گهوره بریار نه‌دا، ئەوا چۆته
به‌هه‌شته‌وه .

وه ده‌فه‌رموئى : (من لقي الله لا يشركوا به شيئاً دخل الجنة) بخارى، وه‌رگیتپ.

واته: همر که سیټک به براهی بلی: نهی کافر، بیگومان یه کیټک بیان لسه بهرینه، نه گهر فدهلمن کابرا و ابو، وه کو نهو گووتی، دهنه نهو کافریه بۆ خۆی ده گهریتتهوه. وه پیغه مبهری خوی گهوره ش (ﷺ) ده فدهموی:

من دعا رجلا بالكفر، أو قال: عدو الله! وليس كذلك إلا حار عليه. مسلم.

واته: که سیټک که سیټک به کافر بانگ بکات و ناوی ببات، یا پیتی بلی: دوژمنی خوا، ناواش نه بی که پیتی گووتوه، نهوقسه خراپ و ناشهرعیه بۆسر خۆی ده گهریتتهوه.

وه پیغه مبهری خوی گهوره ش (ﷺ) ده فدهموی:

لا یرمی رجل رجلا بالفسوق، ولا یرمیہ بالكفر، إلا ارتدت علیه، ان لم یکن صاحبه كذلك. البخاری.

واته: همر که سیټک که سیټک به گوناوه فسق یا به کوفر تاوانبار بکات و ناوی ببات، نه گهر کهسه که ناوا نه بی که پیتی گووتوه، نهوقسه خراپ و ناشهرعیه بۆسر خۆی ده گهریتتهوه.

چونکه نهسلی کوفر بریتیه له: به دروژانینیکی به نانقهست (تکذیب المتعمد) و سینه بۆ کردنهوه و، دل و دهر وون پین تۆقره گرتن و هوگرپون و دنیا بوون پیتهوه. بۆیه خوی گهوره ده فدهموی:

وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْنَاهُمْ غَضَبًا مِّنَ اللَّهِ وَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ
{النحل ۱۰۶}

واته: به لام، نهو کهسهی که سینهی خۆی بۆ بپن باوهری کردووه و دلی پین شاد و گوشاد ده بیټ، حسابی جیا به له گهل نهو کهسهی که تنها گوناوه تاوان ده کا،

وه لیّ دلی به تیمان و نیسلام گۆش و بندو هۆگره ، شهوانه خه شی خوی گه وره یان له سه ره و، سزاو نازارتکی زۆریان بۆ هیه له دوارژدا

وه هیهچ که سیک له خۆوه به کافر دانانین نه گهر به لگهی قورشان و سوننه یان له سه ر کوفر کردنیان نه بی، نه گهر کوفریشی کردبوو، وه له سه ر شهوه مرد، چاره نووسی به ده ست خوی گه وره یه، نه گهر خوا ویستی سزای ده دا و نه گهر ویستی لیّ خۆش ده بی، به پیچه وانهی کۆمه له گومراکان (الفرق الظالة)، که حوکی کافر بوون به سه ر بکهر (فاعل) ی تاوانه گه وره کاندای ده دن، یان ده لئین له دوا رژدا له نیوان دوو هه وار (له نیوان به هه شت و جهه ننه م) ه، به لام پیغه مبه ری خوی گه وره (ﷺ) له وه ی ناگادار کردوینه وه، وه ک ده فهرموئ :

یا ده فهرموئ : (من رمی مؤمناً بکفر، فهو قاتله) بخاری .

واته : ههر که سیک تیمانداریک به کوفر تۆمه تبار بکا، وه کو کوشتنی وایه ^{۱۰۶}

وه پیغه مبه ری خوی گه وره ش (ﷺ) ده فه موئ :

اذا قال الرجل لأخيه : یا کافر فقد باء به أحدهما. البخاری .

واته : نه گهر ههر که سیک به برابه که ی بلیّ : نه ی کافر ، شهوقسه خراب و ناشهرعیه یه کیکیان له هه مردووکیان ده گهرتته وه .

^{۱۰۶} . وه پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرموئ : (من قذف مؤمناً بکفر فهو قاتله) بخاری .

واته : ههر که سیک تیمانداریک به بی باوه ر تۆمه ت بار بکا، وه کو شهوه وایه که کوشتویه تی، ته نها شهو که سه نه بی که نایینی خۆی گۆریوه و له نیسلام هه لگه راوه ته وه، ههر وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) سه باره ت به وه ده فهرموئ :

(من بدل دینه فقتلوه) بخاری .

واته : شهوه ی نایینی خۆی گۆریوه و له نایینی خۆی هه لگه راوه ته وه ، کافره و بیکوژن. وه رگیپ.

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : جیاوازی ده‌کهن له‌نیوان حوکم به‌سه‌ر دانئیکی په‌ها (مطلق) به‌سه‌ر خاوه‌ن بیدعه چیه تاوانباره‌کان و کوفری ته‌واو و بی‌په‌روا، وه له نیوان که‌سیکی دیاریکراوه که ئیسلامی به دلتیاییموه وه‌رگرتوه ، به‌لام بیدعه‌یهک له بیدعه‌کانی لی‌ رووده‌دا، جا نه‌و بیدعه‌یه، یان یاخی (عاصی) بوونه، یا ده‌رچوون (فاسق) بوونه، یا بی‌باوه‌ر (کافر) بوونه، ته‌نها به‌وه حوکی کافر بوونی به‌سه‌ردا ناده‌ن، تا هه‌قیان بۆ روون نه‌بیته‌وه، دیاره نه‌و هه‌قه‌ش به‌به‌لگه (حجة) له‌سه‌ر به‌ریا کردن و به‌لادانی شوپه‌ه‌کان یان بۆ روون ده‌بیته‌وه، ته‌نانه‌ت که‌سیکی دیاریکراویش کافر ناکه‌ن، ته‌نها نه‌گه‌ر مه‌رجه‌کانی تیندا بینه‌دی و به‌ریه‌سته‌کان (موانع) نه‌میتن بۆ بیباوه‌رکردنی .

ته‌بی هوپه‌ریه ره‌زاو ره‌حه‌تی خوی گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بی‌ ده‌لی گویم له پیغه‌مبه‌ری خوی گه‌وره بوو ﷺ ده‌یفه‌رموو :

کان رجلان فی بنی اسرائیل متواخیین ، فکان أحدهما یذنب ، والاخر یجتهد فی العبادة ، فکان لا یزال المجتهد یری الاخر علی الذنب ، فیقول : أقصر. فوجدہ یوما علی ذنب ، فقال له ، أقصر. فقال : خلني وری ابعث علي رقیبا ؟ فقال : والله ! لا یغفر الله لك - أولا یدخلك الله الجنة !- فقبض ارواحهما ، فاجتمعا عند رب العالمین ، فقال لهذا المجتهد : كنت بی عالما، أو كنت علی مانی یدی قادرا؟ وقال للمذنب : اذهب فادخل الجنة برحمتي وقال للاخر: اذهبوا به الی النار . أبی هریره .

واته : له نیو وه‌چه‌و رۆله‌کانی ئیسرائیل دوو پیاو هه‌بوون زۆر ته‌با و برابوون ، به‌کیکیان گوناوه‌و تاوانی زۆری ده‌کرد ، به‌کیکیشیان زۆر خواپه‌رستی ده‌کرد ، نه‌وه‌ی که زۆر خواپه‌رستی ده‌کرد نه‌وه‌ی گوناوه‌کاری ده‌دیت که له‌سه‌ر گوناوه‌کردنی هه‌ر به‌رده‌وامه ، رۆژتیک پیتی گووت به‌سه‌ واز له گوناوه‌و تاوان بیته ، هیتنده گوناوه‌وتاوان مه‌که ، رۆژتیک له‌سه‌ر گوناوه‌و تاوان دیتی ، پیتی گووت : به‌سه‌ واز له

گوناهو تاوان بیته، هینده گوناھوتاون مه‌که ، تمویش گوتی: لیم گهری خوی گهوره چاودتیرکی بۆ ناردوم که‌چاودتیریم نه‌کات ، خواناسه‌که‌ش پیتی گووت : کوره سوتند به‌خوا خوی گهوره لیت خۆش ناییت، خوی گهوره نات باته به‌ههشت، کاتیک همدووکیان مردن، لای خوی گهوره کۆبوونهوه، خوی گهوره به‌خواناسه‌که‌ی گووت: نایا تۆ به‌من زانا بوویت که‌له‌و گوناھباره‌ خۆش ناہم، نایا تۆ له‌سهر تموه‌ی له‌ده‌ستی منه‌ توانادارو خاوه‌ن قودرته‌ بوویت تا وای پی بلییت ، دهره‌نجام خوی گهوره به‌ گوناھباره‌که‌ی فمرموو : تۆ برۆ به‌ره‌هه‌تی من بچۆ به‌ههشت ، وه‌به‌ خواناسه‌ که‌شی گووت : بیبه‌نه‌ ناو ناوری دۆزه‌خ.

بی باوه‌ران له‌روانگه‌ی شهرعه‌وه‌ دوو جۆرن :

بی باوه‌ره‌ ته‌سلیه‌کان : تموانه‌ی له‌ بنچینه‌دا کافرن و موسلمان نین ، واته‌: تموانه‌ی له‌ بنچینه‌دا نه‌هاتونه‌ته‌ ناو ئاینی په‌رۆزی ئیسلام ، وه‌ک ده‌هه‌یه‌کان، فه‌لسه‌فه‌کان، جوله‌که‌کان، گاوه‌کان، قورئان و سوننه‌ و کۆده‌نگی زانایانی ئیسلام له‌سهر بیباوه‌ری تموانه‌ به‌لگه‌ و شاهیتدن ، مردوه‌کانیان له‌ نیو ناگری دۆزه‌خدا به‌ هه‌میشه‌یی ده‌مینه‌نوه‌، ناچنه‌ به‌ههشت، وه‌ک خوی گهوره‌ ده‌فه‌موی:

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ
{التوبة/۲۹}

واته‌ : له‌گه‌ل تمو جوله‌که‌ و گاوارانه‌دا به‌هنگن و شه‌ریان له‌گه‌لدابکه‌ن که‌ بروایان به‌ خوی گهوره‌ و به‌ رۆزی دوابی و به‌وه‌ نیه‌ که‌ خوی گهوره‌و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ حرام و یاساغیان کردوه‌، وه‌ بروایان به‌و ئاینه‌ په‌رۆزو هه‌قه‌ نیه‌ که‌ خوی گهوره‌ بۆ ئاده‌میزادی ناردۆته‌ خواره‌وه‌ ، تا باج و سه‌رانه‌ ده‌ده‌نه‌ ده‌وله‌تی ئیسلامی و ده‌ست به‌ده‌س لییان وه‌رده‌گرن ، له‌ جیاتی تموه‌ی که‌ سه‌رو مالیان له‌ ده‌وله‌تی ئیسلامی

پارتیزاوهو به‌شداری له شه‌روشۆره‌کاندا ناکهن ، نه‌گهرچی پیتشيان ناخۆشه‌و زۆر ناشايسته‌و ره‌زيلن .

هه‌لگه‌راوه‌کان : نه‌وانه‌ی هاتونه‌ته‌ نێو ئیسلام و پاليان داوه‌ ئیسلام ، به‌لام له‌روی به‌رو باوه‌ره‌وه‌ له‌ ئیسلام ده‌رچوونه ، يا به‌رو باوه‌رو کارو کرده‌وه‌و کردارو گوفتارو قسه‌یه‌کیان پێچه‌وانه‌ی ئیسلامه‌که‌يانه ، به‌وه‌ش کافر ده‌بن ، نه‌گهرچی هه‌ندێ دروشمی ئیسلامی‌ش نه‌ه‌جام ده‌ن،وه‌ک: باتینیه‌کان و پۆچروه‌کانی رافیزه‌ و قادیانیه‌کان و هاو شتیه‌و کانیان .

بێ باوه‌ری (کفر) دژ و پێچه‌وانه‌ی ئیمان، کوفریش له‌ زمان و ترازوی شه‌رعدا دوو جۆره‌ کوفره‌: نه‌گهر(کوفر) له‌ ده‌قه‌کانی قورئان و سوننه‌ هات، زۆر جار مه‌به‌ستی پێ نه‌و کوفریه‌ که‌ پیاو پیتی له‌ میله‌ته‌ی ئیسلام ده‌رده‌چێ، وه‌ زۆر جاریش مه‌به‌ستی پێ نه‌ویه‌ که‌ پیاو پیتی له‌ میله‌ته‌ی ئیسلام ده‌رناچێ، به‌م شتیه‌یه‌ کوفریش چه‌ند به‌شیکه‌ هه‌یه‌، هه‌روه‌کو ئیمان چه‌ند به‌شیکه‌ هه‌یه‌، کوفریش خاوه‌نی چه‌ند به‌ش و بنچینه‌ (اصول) یه‌کی جیا جیايه‌ (متفاوت)ه‌، که‌ هه‌ندیکه‌ له‌وانه‌ کافر بوونی پیاو پتویست (واجب) ده‌کهن و هه‌ندیکه‌ش یان له‌ سیفته‌ و په‌هوشته‌کان (خصال) ی کافره‌کانزو ئینسانی پێ کافر نابیت .

یه‌که‌مین : کوفری گه‌وره‌ که‌ پیتی له‌ میله‌ته‌ی موسلمان ده‌رده‌چیت، وه‌ به‌ بێ باوه‌ری به‌روباوه‌ر (کفر الاعتقادي)ناوده‌به‌ریت .

نه‌و جۆره‌یان : نه‌ویه‌ که‌ به‌نده‌کانی ئیمانی پێ هه‌لده‌وه‌شیتته‌وه‌ و، ئیسلام بوونی پێ پوچهل (باطل) ده‌بیته‌وه‌، وه‌ ئینکاری کردنی شتیکه‌ که‌ ئیسلام به‌بیتی نه‌و نابێ، نه‌و جۆره‌یان خاوه‌نه‌که‌ی هه‌تا هه‌تایه‌ له‌ناو ناگردا دیتته‌وه‌، وه‌ له‌ بازنه‌ی ئیمان ده‌ری دینێ، وه‌ کوفره‌که‌ش به‌ به‌روباوه‌ر و کردارو گوفتار (اعتقاد و قول و عمل) ده‌بێ، که‌ خۆی له‌ پیتنج جۆردا کورت هه‌لدینێ .

جوړه‌کانی بی باوه‌ری (کوفر) :

۱- کوفری به درو زانین (کفر التکذیب): بریتیه لهو بیروباوه‌ری که پیغه‌مبهران (علیهم السلام) به درو ده‌زانی و به‌درویان ده‌خاته‌وه‌و، پروپاگهنده‌ی نه‌وه ده‌کا که پیغه‌مبهر (ﷺ) شتیکی ناهدی هیناوه، وه له‌وه‌دا پیغه‌مبهر (ﷺ) به درو ده‌خه‌نه‌وه که ده‌فهرموئ: خوی گه‌وره نه‌وه‌ی حه‌لال کرده و نه‌وه‌ی حه‌رام کرده، گه‌رچی ده‌شزانن که‌فهرمانی خوی گه‌وره‌یه، به‌لام هدر به‌ره‌لستی ده‌کهن و دان به هدی و عه‌داله‌تی شهرعی دانانین^{۱۰۷} وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فهرموئ :

^{۱۰۷} . به‌لی بی باوه‌ره‌کان پیغه‌مبهران (ﷺ) به درو ده‌زانی و جوړه‌ها بوه‌تانیان پی‌ده‌کرد و نار و ناتزه‌ریان لی‌ده‌نا، بز وینه: پییان ده‌گوت: (شیتته، دروژنه، جادو‌کهره، هتد) وه‌ک له نایه‌ته‌کاندا هاتوه، یان ده‌یانگوت :

إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ {الأنعام/۲۵}.

واته: نه‌و قورثانه نه‌فسونه و پهن‌دی پتشینانه و عهد ﷺ له خویمه‌ه دایناره، بزیه به بانگه‌پتسه و داخوایسه‌کانی نه‌و پروایان نه‌کرد، به‌لام خوی گه‌وره تا هه‌تا وه‌لامی هه‌موو نه‌وانه ده‌داته‌وه و ده‌فهرموئ :

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ {الفتح/۲۹}.

واته : عهد ﷺ په‌یامبه‌ری خوی گه‌وره‌یه، که‌واته خوی گه‌وره به‌سه که گه‌واهی بی‌په‌روا بز پیغه‌مبه‌ری نازیزمان ده‌دا که به پیغه‌مبه‌ر ناوی ده‌با ، نه‌وانه‌ی که له‌گهل نه‌ون ، له‌گهل کافران تونن ، وه‌له‌گهل موسلمانان به‌رحم و به‌سوزن ، هه‌میشه به کړن‌نوش به‌رو روکوع به‌ریان ده‌بینی بز

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ {العنكبوت/٦٨}

واته : نایا کێ لهو کهسه سته‌مکارتر و خراپتره که درۆ و ده‌له سه به زاری خوای گه‌وره
هه‌لده‌به‌ستیت و ، هاوه‌لی بۆ به‌ریار ده‌دا ، یا به‌رانبه‌ر به به‌رنامه‌ی خوای گه‌وره و
نایینی پی‌روزی ئیسلام بی‌باوه‌ر ده‌بی و به درۆی ده‌زانیته کاتی که له‌لایهن خوای گه‌وره‌وه

خوای گه‌وره ، هه‌میشه داوای به‌خشش و ره‌زامه‌ندی خوای گه‌وره ده‌که‌ن ، وه‌له ئی‌توجه‌وانیاندا
ره‌نگ و روخسار و شوینی کێ‌نۆش و خوا په‌رستی ده‌بینیت
وه ده‌فرموی : مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمًا {الأحزاب/٤٠}.

واته : محمد باوکی هیچ کامێک له ئی‌وه نیه ، به‌لکو پی‌غه‌مبه‌ری خواجه و داوین پی‌غه‌مبه‌ره که بۆ
به‌شهریه‌ت‌مان په‌وانه کردوه ، وه ده‌فرموی : مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى {النجم/٢}
واته : محمد گومرا و سه‌رلێشواو نیه و له رێی راستی خوای گه‌روه نه‌ترازاوه و لای نه‌داوه
وه ده‌فرموی : بِمَجْنُونٍ وَمَا صَاحِبُكُمْ {التكوير/٢٢}.

واته : هاو‌رێکه‌تان (محمد) ﷺ شیت نیه ، به‌لکو ناقله و له‌سه‌ر رێی راستی خوای بێ‌هاوتایه ،
که‌چی نه‌وان ده‌یانگوت :

إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ مُّبِينٌ {٢} یا ده‌یانگوت : هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ {ص/٤}.

واته : محمد ﷺ ساحیر و درۆزنه ، که‌چی پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) سه‌باره‌ت به به‌درۆزانیی پی‌غه‌مبه‌ر
ده‌فرموی :

(من تعمد علی کذباً فالیتبؤ مقعده من النار) بخاری .

واته : هه‌ر که‌سیک به نه‌نقه‌ست درۆیه‌ک له‌سه‌ر من بکا ، با له‌نیو ناو‌ری جه‌ه‌نه‌مدا جی‌گایه‌ک بۆ
خۆی دیاری بکا . وه‌رگێر .

بۆ هاتوو ، ئایا له‌نیۆ دۆزه‌خدا جینگه‌یهک بۆ ئهو جوژه که‌سانه‌و بۆ بیباوه‌ره‌کان سازو
ناماده‌نه‌کراوه ، بیگومان بۆیان ناماده‌کراوه

۲- کوفری یاخی بوون و خۆ به‌گه‌وره‌ زانین، وێپرای دانپیا‌هیتنان و به‌پراست دانان
(کفر الإباء والاستنکار مع التصدیق) :

بریتییه له‌و بیروباوه‌ره‌ی که‌: دان به‌وه‌ بنێ که‌ ئه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌لای خوای
گه‌وره‌ هیتناوه، هه‌قه‌ و له‌لایه‌ن خوای گه‌وره‌وه‌یه، به‌لام زۆریه‌ ناشیرینی و خراپی و ده‌م
دریژی به‌دوکه‌وتن و په‌یره‌وی لیکردن (إبتاع) ی په‌ت ده‌که‌نه‌وه‌ و سوکایه‌تیش به
خه‌لکه‌ که‌ی ده‌که‌ن، وه‌ک کوفری شه‌یتان (ابلیس)، که‌ ئینکاری فه‌رمانی خوای گه‌وره‌ی
نه‌کرد و به‌رانبه‌ری بی باوه‌ر نه‌بوو، به‌لکو خۆی به‌ زل زانی و یاخی بوو و کاری پێ
نه‌کرد^{۱۰۸}

^{۱۰۸}. وه‌ک خوای گه‌وره‌ له‌ چه‌ند جێ باسی ئهو جوژه‌ کوفره‌ و باسی چۆنیه‌تی یاخی بوونی شه‌یتانی
به‌ ده‌کات، بۆ وینه‌ ده‌فه‌رموی :

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ {البقرة/۳۴} .
واته‌: کاتێ که‌ به‌ فریشته‌کانمان گوت سوژده‌ی پێژ و حورمه‌ت بۆ چه‌زه‌تی ئاده‌م ببه‌ن علیه‌ السلام
، هه‌موو به‌ تینکرا به‌ فه‌رمانی خوای گه‌وره‌ سوژده‌یان بۆ برد، ته‌نها شه‌یتان نه‌بێ که‌ کپنۆشی بۆ
نه‌برد و خۆی به‌ گه‌وره‌ زانی و لووت به‌رزی کرد و له‌ خوای گه‌وره‌ یاخی بوو، ئه‌وسا خواش کۆتی
نه‌فه‌تی له‌ گه‌رده‌ن کرد، ئا ئه‌وه‌ ده‌رئه‌نجام و چاره‌نووسی خۆ به‌گه‌وره‌ زانین و لووت به‌رزی یه‌، بۆیه
پیغه‌مبه‌ری پیتشه‌وا ﷺ سه‌باره‌ت به‌ لاف و گه‌زاف لێدان ده‌فه‌رموی :

(لايدخل الجنة من كان في قلبه مثقاله ذرة من الكبر) مسلم ج ۱، ص ۹۳، رقم ۹۱

واته‌: ناچیتته‌ به‌هه‌شت ئهو که‌سه‌ی به‌ نه‌ننازه‌ی تو‌سقاله‌ گه‌ردیله‌یه‌ک کبیری له‌دلدا هه‌بێ . وه‌رگێر .

وهك خوای گهوره ده فهرموئ: **قَالُوا اٰنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْاَرْدَاذُونَ {الشعراء/۱۱۱}**
 واته: هه ندئ له ده مپراستانی گه لی نوح به چه زه تی نوحیان گووت: نایا چۆن ئیمه
 له بهر خاتری تۆ ئیمان ت پی بینین له کاتی کا ئه وانهی به دوای تۆ که وتوون خه لکی هه ژارو
 نه دارو داماون .

۲- کوفری روو لی وه رگتیران و پشت تی کردن (کفر الإعراض): بریتیه لهو بیروباوه ری
 که: به دل و گوئ پرووی خۆی له پیغه مبه ر (عَلَيْهِمُ) وه رده گتیری و پشتی تی ده کا، به
 پاستی دانانی و به درزی ناخاته وه، وه پالپستی و دوستیه تی نا کاو، دژایه تی و
 دوژمنایه تیشی نا کا، هه رگیز پرووی تی نا کا، به لکو واز له هه ق دینئ و فیری نابئ و
 کاری پی نا کا، وه لهو جئ گایانه ش راده کا که باسی هه قیان لی ده کری، بۆیه نهو که سه
 بی باوه ر (کافر) ه و ، کوفری پشت هه لکردن و (إعراض) ی پی ده گو تری^{۱۰۹}.

^{۱۰۹} . هه ره وهك خوای گهوره سه باره ت بهو که سانه ی که پشت له قورئان و ئیسلام ده که ن ده فهرموئ:

فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا {النجم/۲۹}

واته: نه ی محمد ﷺ پشت بکه نهو که سانه ی که پشت له بهرنامه ی ئیمه ده که ن و لئی یاخی ده بن،
 گوئ یان پی مه ده ، مه به ستیان ته نها ژیان دونه یه، به لام خوا ژیانئ ئه وانه ته نگ و سه خت
 ده کات، وهك ده فهرموئ:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى {۱۲۴} قَالَ رَبِّ لِمَ
 حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا {طه/۱۲۵}

واته: هه ر که سه ئ پشت له په یام و بهرنامه ی من بکا و واز لی بینئ ، من له دونه یادا ژیانئ نهو
 که سه هه میشه ته نگ و نا ره هت ده که م، وه له دوا رۆژیشدا به کو تری کۆی ده که مه وه و هه شر و
 حیسابی له که لدا ده که م ، بۆیه نهو که سانه لهو رۆژه دا ده لئین :

وهك خواى گهوره دهفه موئى : وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ {الاحقاف/۳} .
 واته : نهوانه‌ی که بیباوهر بوون دهریاره‌ی نهوه‌ی که پیتان راگه‌یندراو هوشداریان پیتدرا ،
 پشتیان هه‌لکردوو بیباوهر بوون .

۴ - کوفری دوو پروویی و دوفاتی : (کفر النفاق): نهو بیرو باوهره‌یه که: به پروالته
 وا خۆپیشان ده‌دا که به‌دوای پیغه‌مبه‌ری خوا که‌وتوه، که‌چی به دل په‌تی ده‌کاته‌وه و
 پروای پیتی نیه، واتا به‌ئاشکرا نیمانداره‌وه به‌نه‌هیتنی و په‌نه‌انیش بئ باوهر (کافر)
 ه ۱۱۰ .

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ {الملك/۱۰}

واته: نه‌گه‌ر نيمه له دونیادا گوتمان له په‌یامبه‌ر و مامۆستایانی نایینی و قورثانی پیروژ بگرتباه
 و ناقل باینه، ته‌نها به‌دوای پیتبازی پیغه‌مبه‌ر که‌وتباینه، نه‌مپرو تاوامان لی نه‌دات و نابوینه ته‌هل
 و نیشته‌جینی دۆزه‌خ، دیاره دان به‌هه‌له‌ی خۆیان داده‌نیتن وهك خواى شکۆدار ده‌فه‌رموئى :

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحِقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ {الملك/۱۱}

واته : له‌روژی دواییدا کافرو خوانه‌ناسان به‌ناچاری له‌به‌رده‌م دادگای خواى گه‌وره‌دا دان به‌هه‌له و
 تاوانه‌کانی خۆیاندا ده‌هیتن ، خواى گه‌وره‌ش پیتیان ده‌فه‌رموئى ده‌پروته نیتو ناوری دۆزه‌خ و له‌وئ
 نیشته جئ بن و به‌پاردین .

له‌به‌ر نه‌وه‌ی گه‌یشته‌نه‌ته‌ روژتکی پر حق و عداله‌ت ، ناتوانن سه‌ر پیچی و نکولی له‌راسته‌یه‌کان
 بکه‌ن . وه‌رگیز .

۱۱۰ . وهك خواى گه‌وره له سوپه‌تی (البقره) له (۷) نایه‌تدا باسی نه‌و دوپروه بئ باوهره‌پانه ده‌کا که

دردۆنگ و دلته‌خۆشن به‌رامبه‌ر به‌نیسلام، بۆیه خواى گه‌وره دهریاره‌یان ده‌فه‌رموئى :
 وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ {۱۱} أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا
 يَشْعُرُونَ { ۱۲ } وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ

وهك خواى گه‌وره ده‌فهرموى : اَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ
وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ
وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ {إبراهيم/٩}

السُّفَهَاءَ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ {١٣} وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شِيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا
مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ {١٤} اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ {١٥} أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهَدَىٰ فَمَا رِيحَتْ تُجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ {١٦} البقرة .

واته: کاتێ که به موناڤیقه‌کان ده‌گوترێ تۆزی گوناه و تاوان و خراپه‌کاری و دووبه‌ره‌کی و
فسادی له‌نیو خه‌لك‌وله زه‌وییدا بلاومه‌که‌نمه‌وه مه‌رویتن، ده‌لێن: وانیه ، نێمه خه‌لكی باش و
چاکسازین ، به‌لام ناگادارین نه‌وانه تێکده‌ر و خراپه‌کارن، به‌لام به‌هزی بن دینی و لووت به‌رزبان
دانی بن دانا‌هیتن و هه‌ستی بن ناکه‌ن، وه کاتێ که پێیان ده‌گوترێ: وه‌کو نه‌و خه‌لكه نیمان بێنن
که نیمانیا‌ن هیتاوه ، ده‌لێن : نایا نێمه نیمان بێنن وه‌کو نه‌و خه‌لكه گیتل و نه‌فامه‌ی که نیمانیا‌ن
هیتاوه ، که‌چی نازان نه‌وان گیتل و نه‌فامن ، چونکه نیمان نایه‌نن ، به‌لام نازانن، وه‌کاتێ که ده‌گه‌نه
پرواداران ده‌لێن ، نێمه پروامان هیتاوه، که‌چی کاتێ که له‌وان جیا ده‌بنه‌وه و به‌ته‌نها له‌لای
شه‌یتانه نه‌گه‌سه‌کانیا‌ن ده‌میتنمه‌وه، ده‌لێن: نێمه له‌گه‌ل نیه‌وین، نه‌وانمان ده‌سه‌ته‌له‌ ده‌دا . نه‌وه
سیفاتی موناڤیقه‌کانه که به‌دوو سه‌ر بۆ خه‌لكی ده‌چن و به‌دوو پروو خۆیان پێشان ده‌ده‌ن، بۆیه
خوا‌ی گه‌وره ده‌ریاره‌یان ده‌فه‌رموی :

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا {النساء/١٤٥}

واته: له‌پۆزی دوا‌ی دووبه‌وه‌کان له‌ناو دۆزه‌خ له‌هه‌ره ژێره‌وه‌ن بۆ عه‌زابدانیان ، وه‌هیچ
پالېشتیکیان نیه‌تا‌ر‌زگارو هاو‌کاریان بکا و سه‌ریان بجانن. وهرگێت.

واته : ئایا ئیوه هه‌وال و سۆزراغی گهل و نه‌ته‌وه‌کانی پێش خۆتان وه‌ک گه‌لی هه‌ززه‌تی نوح و عادو سه‌مود و نه‌وانه‌ی که له‌دوای نه‌وانیشه‌وه هاتوون پیتان نه‌ گه‌یشه‌تووه که چۆن بوون و چیان به‌سه‌ر هات ، خوای گه‌وره نه‌بێ که‌س نازانێ چیان به‌سه‌ر هات و چیان لێ هات ، پێغه‌مبه‌ره‌کانیان له‌لایه‌ن خوای گه‌وره‌وه به‌ به‌لگه‌و په‌یامی زۆر پرون و ناشکرا بۆیان هاتن و بیداریان کردنه‌وه ، که‌چی خاوه‌ناسانیان به‌زاری خۆیان ده‌سته‌کانیان ره‌تکردنه‌وه، لیتان له‌ هه‌لاک فیکه دان ، پیتان گووتن : ئیمه به‌رانبه‌ر به‌وه‌ی که ئیوه پیتی هاتوون بیاوه‌رین ، ئیمه له‌ گومان و در‌دۆنگی داین به‌رانبه‌ر به‌وه‌ی که ئیوه بۆ لامانی بانگ ده‌که‌ن

۵- کوفری گومانو در‌دۆنگی و دوودلی (کفر الشک): نه‌و بیروباوه‌ریه که به‌ شیوه‌یه‌کی ته‌واوو بره‌و (جازم) پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌ راست نازانێ، وه به‌ درۆشی دانانی، به‌لکو گومانی له‌ کار و فرمانه‌کانی دا هه‌یه، وه له‌ شوین که‌وتنی در‌دۆنگ و دوو دله، که‌چی له‌ بروی بیروباوه‌ره‌وه ده‌بێ مرۆ به‌ دلنیایی یه‌وه بره‌وی ته‌واوی به‌وه بێ که هه‌رچی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) هیناویه‌تی هه‌قه وله‌لای خوای گه‌وره یه‌ و هه‌یچ گومانێکی تیدا نیه^{۱۱۱} ، جا هه‌ر که‌سێک له‌ به‌دواکه‌وتنی دا دوو دل و در‌دۆنگ (متردد و ممتري) بێ،

^{۱۱۱} وه‌ک خوای گه‌وره و ميه‌ره‌بان ده‌فه‌رموێ :

ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ {البقرة/۲}

واته: نه‌و قورئانه هه‌یچ گومانی تێدانه‌یه که له‌لایه‌ن خوای گه‌وره‌وه هاتوه و هه‌یدایه‌تده‌ره بۆخوئاسان.

وه ده‌فه‌رموێ : وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى {۳} اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُّوحٰى {النجم/۴}

واته: محمد هه‌یچ شتیکی له‌ خۆزه نه‌گوتوه، به‌لکو هه‌موو وه‌حی بوه که له‌لایه‌ن ئیمه‌وه بۆی هاتوه،

بۆیه:

یا وابزانئ که پیئغه مبهدر (ﷺ) پیچهوانهی ههقی پییه ، کوفریکی گوماندار و بهشهکی کردوه.

وهک خوای گهوره دهفه موئ :

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَيَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ {البقرة/۸}

واته : ههندی له خه لکی نی واههیه دهلی پروامان به خوای گهوره و به رژی دوابی ههیه ، کهچی خوای گهوره دهفه رموئ نهوانه نیماندارنین و ، نیمانیان به خوای گهوره و به رژی دوابی نیه

۶- کوفری جینو دان و گالته کردن :

وهک خوای گهوره دهفه موئ : وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤُنَّ {التوبة/۶۵} لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةَ بَأْنَهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ {التوبة/۶۶}

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ {الحشر/۷}

واته: نهوهی که له پیئغه مبهروه ﷺ پیئتان دهگا و بۆتان دئ لی وهریگرن، وه نهویش که نهو نههی لی دهگا و رهتی دهکاتهوه، نیوهش نههی لی بکهن و لینی دورور بکهونهوه، چونکه خوای گهوره دهفه رموئ :

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا {النساء/۸۰}

واته: ههر که سیک به گوئی پیئغه مبهری خوای گهوره (ﷺ) بکا ، به گوئی خوای پاک و بیگمردی کردوه، بۆیه دهبن به هه موو فهرمووده راست و دروسته کانی پیئغه مبهدر ﷺ بروا بکریت، دهنا پیوا پیی کافر ده بیت. وهرگیز.

واته : نه‌ی پیغه‌مبه‌ری (ﷺ) نه‌گه‌ر تۆ له باره‌ی کردارو گوفتاری ناشایسته‌یان له خوانه‌ناسه‌کان بپرسی نه‌وه خه‌ریکی چین ، بۆ وا ده‌که‌ن ، له وه‌لامداده‌لین : هیچ نیه ، ئیمه‌ته‌ن‌ها گالته‌ویاری ده‌که‌ین ، تۆش پێیان بلی : ئایا نه‌وه به‌رانبه‌ر به‌خوای گه‌وره‌و ئایه‌ت و فرمایشه‌کان و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) گالته‌وه‌که‌ن و بپرواتان پێیان نیه ، ناگادار بن له‌رۆژی دوا‌یی قه‌ت عوزرو پۆزشتان لی قبول ناکرئ که‌به‌رانبه‌ر به‌خوای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان بیباوه‌رییون دوا‌ی نه‌وه‌ی که‌ ئیمان تان هینا‌و خواتان ناسی ، به‌لکو له‌بری نه‌وه‌ی خوای گه‌وره‌و سزاو نازارتان ده‌دات ، نه‌گه‌ر له ده‌سته‌یه‌کیشتان خۆش بین به‌هۆی نه‌وه‌ی که‌ ته‌ویه‌ ده‌که‌ن و ده‌گه‌رتنه‌وه‌ی لای خوای گه‌وره‌و ، وه‌لی ده‌سته‌یه‌کتان هه‌ر ئیش و نازار ده‌ده‌ین له‌به‌ر نه‌وه‌ی که‌ له‌سه‌ر کوفرو گونا‌هو تاوان و بیباوه‌ری خۆیان سور و به‌رده‌وام بوونه ، نه‌وانه‌ ئینسانی خراپ و تاوانبارن .

۷- کوفری رق لی بونه‌وه و بوغزاندن :

وه‌ک خوای گه‌وره‌و ده‌فه‌موئ : ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ {محمد/۹} .

واته : نه‌ی پیغه‌مبه‌ری (ﷺ) ناگاداره‌ی ، نه‌وانه‌ی که‌ بیباوه‌رن ، خه‌جاله‌تی و سه‌رشۆریان بۆ هه‌یه‌و ، کارو کرده‌وه‌کانیان به‌تال و مایه‌پوچه ، نه‌وه‌ش به‌هۆی نه‌وه‌ی که‌ بپروایان به‌وه‌نه‌بوو که‌ له‌لایه‌ن خوای گه‌وره‌و بزیان دابه‌زی و ده‌یان بیژاندو رقیان لیتی بوو ، بۆیه کارو کرده‌وه‌کانیان مایه‌پوچ و ناقبوله

وه‌ک خوای گه‌وره‌و ده‌فه‌موئ :

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ {البينة/۶} . واته : بیگومان نه‌وانه‌ی که‌ له‌خاوه‌ن په‌یام و په‌رتووکه‌کان و له‌

هاوبه‌شی په‌یدا کهره‌کان بیباوه‌ر بوون له‌بر نه‌وه له رۆژی دوا‌ییدا له نیتو ئاوری دۆزه‌خدان و ، تیایدا ده‌مینه‌وه ، نه‌وانه تاوانبارترین و خراپترین خه‌لکی سهر گۆی زه‌وین .
وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌موی :

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكَتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ {الزمر/٦٥}

واته : نه‌ی پیغه‌مبه‌ری (ﷺ) بیگومان خوای گه‌وره سروس‌ی بو‌تۆ و بو‌نه‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ی له پیش تۆش نارده‌وه ، جا نه‌گهر هاوبه‌شی بو‌ خوای گه‌وره بریار به‌دیت ، کاروکرده‌وه‌کانت مایه‌ پوچ و ناقبول ده‌بن ، وه له ره‌نج به‌خه‌ساران و له زهره مه‌ندان ده‌بیت .

ئا نه‌و جو‌ره کوفرانه : پیوست ده‌کهن که هه‌لگر و خاوه‌نه‌که‌ی له نیتو ئاگردا به هه‌میشه‌ی بی‌نیتته‌وه ، وه هه‌له‌وه‌شینه‌ره‌وه‌ی هه‌موو جو‌ره کرده‌وه‌یه‌کن ، نه‌گهر خاوه‌نه‌که‌ی له‌سه‌رته‌و دۆخه (حالة) ه بریت .

دوه‌مین : کوفری گچکه که پی‌ی له میلله‌تی موسلمان ده‌رناچیت ، که به‌بی بیرو باوه‌ری کرداری (کفر العملي) ناو ده‌بریت .

دانهر گووته‌ی (کفر) به‌کار دینن ، بو‌ سه‌رژه‌نش و هه‌ره‌شه‌کردنه ، نه‌و جو‌ره بریتیه له کردنی گونا‌هه گه‌وره‌کان ، که بکه‌ره‌که‌ی پی‌ شایسته‌ی چوونه ناو دۆزه‌خ ده‌بن ، به‌لام به هه‌میشه‌ی له‌ناوی دا نامینیتته‌وه ، نه‌وه‌ش هه‌موو تاوان و سه‌رپی‌تییه‌کانده‌گرتته‌وه ، چونکه خه‌سه‌له‌تی کوفرن ، به‌لام مه‌به‌ستی پی‌ نه‌و کفره نییه که نیمانی پی‌ هه‌له‌وه‌شیتته‌وه ، وه هه‌ندێ له نمونه‌کانیش له‌سه‌ر نه‌وه نه‌مانه‌ن :

شهر کردنى موسلمانان: يا سویند خواردن به غهیری خواى گهوره، يا حوکم کردن به غهیری نهوهی که خواى گهوره ناردویه تی و، دان پياهيټناني که بؤ سزادان ده شی، نهوهش له پړوی لوتبه رزی و یاخی بوونه وه، نهك له پړوی ټینکاری کردن و پړوا پښ نه بوو نهوهی بیټ، يا چوونه لای جادوکه ران (کهان) و کار پښ کردنیان و بهراست دانانیان، يا چوونه لای نافرته له پشته وه (له قینگ) را، يا نهوه که پړوادار به برای پړواداری ده ټی نهی کافر، وه جگه له وانهش له شیوه کانی کوفری گچکه، وهك خواى بښ وینه ده فهرمووی :

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغْتِ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْآخَرَى فِقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَاصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ {المحجرات/ ٩}

واته: نه گهر دوو دهسته و تاقم و کومه له نیمانداران له گهل په کتری به شهر هاتن و په کتریان کوشت، ناشته وایی و ته بایی یان له نیواندا بکن، نه گهر په کتیکیان له سهر نهویکه یاخی بوو و نه هاته ژیر باری دانوستان و ناشته وایی، له گهل نه وه دا شهر بکن که یاخی بوو تا ده گهر ټټه وه لای حوکم و فرمانی خواى گهوره و رازی ده بی، نه گهر گه رایوه لای حوکمی خواى گهوره و پښی رازی بوو، به داد گهری ناشته واییان له نیواندا بکن، چونکه خواى گهوره داد گهرانی خوش ده ویت. وه رگېر.

وه پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمووی: (سباب المسلم فسوق وقتاله كفر) متفق علیه واته: جنیو دان به موسلمانان ده رچوون (فسق) ه و، شهر له گهل دا کردنیان بی باوه پری (کفر) په.

وه پیغه مبه ری خواى گهوره ش (ﷺ) ده فهرمووی :

لاترجعوا بعدی کفاراً یضرب بعضکم رقاب بعض .

واته نئی هاوهل و موسلمانینه ، ناگادارین له دواوردنی من له ئیسلام هه‌لنه‌گه‌رتنه‌وه و کافر نه‌بن ، بۆ جوژی که هه‌ندیکتان شهر له‌گه‌ل هه‌ندیکتاندا بکه‌ن و له‌گه‌رده‌نی یه‌کتری بده‌ن .

وه ده‌فه‌رمووی : (من حلف بغير الله فقد أشرك أو كفر) سنن ابی داود، البانی .
واته: هه‌ر که‌سێ که سویند به‌ غه‌یری خوای گه‌وره ده‌خوا، شیرکی کردوه یا کوفری کردوه ^{۱۱۲}

وه ده‌فه‌رمووی :

إثنتان في الناس هما بهم كفر ، الطعن في النسب ، والنياحة على الميت . مسلم
واته : دوو جوژه شت له نێو خه‌لکی داوه‌ن کوفریان پێوه‌یه ، تانه‌دان له نه‌ژاد و ، له‌سه‌ر مردوو گریان .

^{۱۱۲} . وه پیتغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره (ﷺ) سه‌باره‌ت به‌ سویند خواردن ده‌فه‌رمووی :

(من كان حالفاً فاليحلف بالله أو ليصمت) بخاری .

واته: هه‌ر که‌سێک سویند ده‌خوا، با سویند به‌ خوای گه‌وره بخوا، ده‌نا بێ ده‌نگ بێت .

وه ده‌فه‌رمووی: (من حلف بغير ملة الإسلام، فهو كما قال) بخاری .

واته: هه‌ر که‌سێک سویند به‌ غه‌یره بخوا که میله‌ته‌ی ئیسلام سویندی پێ ده‌خوا، سوینده‌که وه‌کو نه‌وه وایه که ده‌بیلێت و سویندی پێ ده‌خوات . وه‌رگیتێ .

بنچینه‌ی چوارهم

بروا هه‌بوون به‌ده‌قه‌کانی
وادهو به‌ئین پیدان و هه‌ره‌شه ئی کردن به‌دۆزه‌خ

الأصل الرابع

الإيمان بالنصوص
الوعد و الوعيد

بروآبوون

بەدقەکانی دان پێدانان و هەرەشە لی کردن

لە بنچینەکانی بیروباوەری سەلەفی سالتح (ئەهلی سووننە و جەماعە) :
بروآ هەبوونە بەو دەقانەی کە لە قورئان و سووننەدا دەربارەی بەلێن دان بەبەهەشت بۆ
چاکەکاران و هەرەشە لی کردنی خرابەکاران بە بردنە ناو دۆزەخ ، پشتی تی ناکەن و ،
تەئویلی بۆ ناکەن ، وەحوکم بەدەقەکانی دەکەن ، وەک خوای گەورە دەفەرموی :
إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى
إِثْمًا عَظِيمًا {النساء/ ۴۸}

واتە : خوای گەورە لەکەسێک خۆش نابێ کە هاوبەشی بۆ بریارداوە ، بەلام لەهەر
گوناھێکی تری لەخوار (شرک) خۆش دەبێت ، بۆ کەسێ کەبێهوی لی ی خۆش بێت .
وہیرو بروایان وایە کە چارەنووس و پاشە روژی بەندەکانی نادیار (مبهم) ہو ، هیچ
کەسی : نازانی کەچیان بۆ دەنوسری .

وہ دەفەرموی :

وَيَشْرُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنْ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا
مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رُزِقُوا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ
مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ {البقرة/ ۲۵}

واتە : ئەم پێغەمبەر (ﷺ) مزگێنی بەدە بەوکەسانە کە ئیمانیان هێناوە و کارو
کردەوی چاکەیان کردوو ، لەبری ئەوە لە دواڕۆژدا چەند باخێکیان بۆ هەبە کە جۆ
وڕواریان بە ژێردا دەپوات ، هەر کاتێک خواردن و خۆراک و میوه جاتێک یان لەو باخانە

دەر خۆرد دهری ، ده لیتن : نهوه نهوه بوو که تازه پېښتر خواردمان ، که چی وانیه به لکو هاشیوهی نهوهیان پیدراوه و خواردویانه ده نا نام بۆ چیریان جیایه ، وه نافرته و خۆری پاک و قهشهنگیان بۆ هدییه که تهنانهت تف و به لغه میشیان نیه ، له نیو نهو نازو نیعمهت و به هه شتانه دا ده میننه وه

وهک پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فرموی :

(إن الرجل لیعمل عمل أهل الجنة ، فیما یبدو للناس ، وهو من أهل النار ، وإن الرجل لیعمل عمل أهل النار ، فیما یبدو للناس ، وهو من أهل الجنة) بخاری و مسلم .
 واته : پیای و اهه دیه که کارو کرده وهی نه هلی به هشتیان ده کات ، خه لک واده زانی به هه شتی یه ، که چی کابرا نه هلی دۆزه خه ، وه پیای و ایش هدییه که کار و کرده وهی وهک خه لکی دۆزه خیان ده کا ، خه لک واده زانی ناوبراو دۆزه خییه ، که چی بابا نه هلی به هه شته ^{۱۱۳}

^{۱۱۳} وهک پیغه مبه ر (ﷺ) له فرموده یه کی تری ده فرموی :

(... إن أحدکم لیعمل بعمل أهل النار حتی یكون بینہ و بینہا ذراع فیسبق علیه الکتاب فیدخلها ، وإن أحدکم لیعمل بعمل أهل الجنة حتی یكون بینہ و بینہا ذراع فیسبق علیه الکتاب فیدخلها)
 واته : نی و اتان هدییه که کار ده کا به کارو کرده وهی نهو که سانهی که پیی چورنه ته جهه ننه م تا گه زیک له نیوان نهو که سه و جهه ننه م ده مینن بچیتته دۆزه خ ، که چی کتابی کارو کرده وه کانی بۆ به هشت وه پیش خۆی ده خا ، دهرده که وئ که نهو که سه به هشتیه ، وه پیچموانهش نی و اتان هدییه که کارو کرده وه ده کا وه کو کرده وهی نهو که سانهی که پیی ده چنه به هه شته وه تا گه زیک له نیوان نهو نه هلی به هه شتییه کان ده مینن ، نه گهر برئ ده چته به هه شت ، که چی دواتر بابا هه لده گرتته وه و رو له خراپه و بن دینی ده کا و ده چیتته دۆزه خه وه ، بۆیه پیغه مبه ر (ﷺ) ده فرموی :

(... إن أحدكم ليعمل بعمل أهل النار حتى يكون بينه وبينها ذراع فيسبق عليه الكتاب فيدخلها ، وإن أحدكم ليعمل بعمل أهل الجنة حتى يكون بينه وبينها ذراع فيسبق عليه الكتاب فيدخلها) . بخاری و مسلم .

واته : ئی واتان هه‌یه که کار ده‌کا به‌کارو کرده‌وی نه‌و که‌سانه‌ی که پیتی چوونه‌ته جه‌هه‌ننه‌م تا گه‌زێک له‌نیوان نه‌و که‌سه‌و جه‌هه‌ننه‌م ده‌مینه‌ی به‌چیتته‌ دۆزه‌خ ، که‌چی کتابی کارو کرده‌وه‌کانی بۆ به‌هشت وه‌ پێش خۆی ده‌خا و ده‌رده‌که‌وی که‌نه‌و که‌سه‌ به‌هشتیه ، وه‌ پێچه‌وانه‌ش ئی واتان هه‌یه که‌کارو کرده‌وه‌ ده‌کا وه‌کو کرده‌وی نه‌و که‌سانه‌ی که‌پیتی ده‌چنه‌ به‌هشته‌وه‌ تا گه‌زێک له‌ نیوان نه‌وو نه‌هلی به‌هشتیه‌کان ده‌مینه‌ی ، نه‌گه‌ر بمری ده‌چته‌ به‌هشت ، که‌چی دواتر بابا هه‌لده‌گریتته‌وه‌ و روو له‌خراپه‌ و بن دینی ده‌کا و ده‌چیتته‌ دۆزه‌خه‌وه‌

(إنما الاعمال بخواتمها) بخاری .

واته : شهرتی کارو کرده‌وه‌ کۆتایه‌که‌یه‌تی که‌چی ده‌که‌یی و چۆن ده‌مری ، چونکه‌ پێغه‌مبەر (ﷺ) ده‌فه‌رموی : (یبعث کل عبد علی مامات علیه) مسلم ، ج ٤ ، ص ٢٢٠٦ ، رقم ٢٨٧٨ .

واته : پیاو له‌سه‌ر نه‌وه‌ زیندو ده‌کریتته‌وه‌ که‌ له‌سه‌ری مردوو و ده‌فته‌ری ژیان و کرده‌وه‌کانی له‌سه‌ر پێوه‌داوه‌ ، بۆیه‌ پێغه‌مبەر (ﷺ) هه‌میشه‌ له‌ ترسی نه‌و رۆژه‌ ده‌یفه‌رموو :

(اللهم اجعل خواتيم عملي رضوانك) مجمع زوائد / ج ١٠ / ص ١١٠ .

واته : یاخوه‌ خوايه‌ ناخیر کارو کرده‌وه‌ی ژیانم خیر بکه‌ی و له‌ کارو کرده‌وه‌کانم رازی بیت . بۆیه‌ پێغه‌مبەر (ﷺ) ده‌فه‌رموی :

: (أول ما يسأل عنه العبد يوم القيامة ينظر في صلاته) مجمع الزوائد ، ج ١ ، ص ٢٩٢ .

واته : یه‌که‌م کار و شت که‌ له‌ دوا‌رۆژ له‌ نینسان ده‌پرسریتته‌وه‌ نوێژه‌ ، چونکه‌ نه‌گه‌ر نوێژه‌کانی چاک کردبن ، نوێژه‌کانی له‌ گونا‌ه و تاوانی تری پاراستون و کاره‌کانی تریشی چاکن . وه‌رگێڕ .

خوای گه وره له باس و پیناسهی بروادارانئ راسته قینه و راستگودا ده فرمووی :
إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ
{الأنبياء/ ٩٠}

واته : هه زه ته زه که ریاو خیزانه که ی له خیرو چاکه کردندا پیشبرکی و په له یان ده کرد ،
زۆر گورج و گۆل بوون ، هاواری ئیمه یان ده کرد و له بهر ئیمه ده پارانه وه به هه ویای
ئه وه ی که بیان بهینه به ههشت و له ئاوری دۆزه خ بیان پاریزین ، بو ئیمه زۆر گویرایه ل و
مل که چ بوون

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا وَعَدَدَ اللَّهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا {النساء/ ١٢٢}.

واته : بینگومان ئه وانهی که باوه ریان هیناوه و کارو کرده وه ی چاکیان کردوه ، له مه و
دوا له دواروژدا ده یان بهینه ناو باخاتیک که چندان جو و روباری به ژیردا ده روا ، له بری
ئه وه به هه میشه بی تییدا ده میننه وه ، ئه وه به لینی خوای گه وره یه ، به لیتی خوای گه وره
ش راست و راوه وایه و دیته جی ، قسه ی کئی له هی خوای گه وره راسته ، هی که س
وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ {البقرة/ ٢١٧}

واته : هه که سیك له ئیوه له ئاینیه که ی خوی هه لگه ریته وه که ئاینی پیروزی ئیسلامه ،
وه به کافریش بریت ، ئه وانه له دونیاو دواروژدا کارو کرده وه یان مایه پوچ و ناقبوله و ،
ئه وانه ده چنه نیو ئاوری دۆزه خ و به هه میشه بی تیایدا ده میننه وه

به شیوه کی گشتی گه واهی خواناسی و ئیمانداریتی بو که سی ددهن که بهروالت له سهر ئیسلام مردوه ، نهو که سه نه هلی بههشته إن شاء الله وه پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فرموی : (من مات وهو يعلم أنه لا إله إلا الله ، دخل الجنة) مسلم

واته : نه گهر که سیک مردو ده شی زانی که (لا إله إلا الله) چیه و ، بروای پی هه بی و کاری پی بکا ، چۆته بههشته وه ^{۱۱۴}

^{۱۱۴} به لئی بیگومان گوتهی (لا إله إلا الله) بهرنامهی ژیان و کللی بههشته ، وه پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فرموی :

(لا إله إلا الله مفتاح الجنة) . واته :

لا إله إلا الله کللی بههشته

بۆیه قورئان و سوننه زۆر گرنگیان پنداوه ، به لām نه وهش چهند مهرجیکی ههیه تا ده توانی به (لا إله إلا الله) سهر فرازی دنیا دواروژ بی ، بۆیه پیغه مبه ر (ﷺ) به قوریشیه کانی ده گووت : (قولوا لا إله إلا الله ، تفلحوا) (المستدرک علی الصحیحین ، ج ۱ ، ص ۶۱ ، رقم ۲۹ .

واته : نه گهر بلین (لا إله إلا الله) سهر فراز ده بن ، نه وهیان نه ده گووت ، چونکه سید قوتب ده لئی : له بهر نه وهی موشریکه کان عه ره بزمان بوون ، ده یانزانی که مانای لا إله إلا الله ره تی هه موو خوا و په رستراویکی نه وان ده کاته وه له بهرانه ردا بوونی خوی کرد گاری بوونه وه ره ده سه لمینتی ، بۆیه نهو ووته بهنرخ و پر بها و سه نگینه به لای کهم ده بی نهو مهرجانهی لی بینه دی نهوسا پیاو بهنرخه و پئی سهر فراز و ده بی ده چیتته بههشته وه

۱ . به ماناکه ی ناگادار بیت ، چونکه خوی گه وه ره ده فرموی : (فاعلم أنه لا إله إلا الله) واته بزانه که خوی گه وه تاک و ته نیایه و هیه هه وه شتیکی له هیه شتی کدا نیه ، دیاره نه وهش هه موو

په رستراویکی سه رگزی زهوی رهت ده کاتمهوه ، به لکو بیگومان ده بی تنهها بروات به خوی تاکو تنهیا هه بیته ، نهوسا نهو فهرمووده یه

(من قال لا اله الا الله دخل الجنة) صحیح ابن حبان ج ۱، ص ۳۶۴، دیتهدی

واته: نهوهی گووتی : لا اله الا الله و دانی پیدانا چۆته بهه شتموه

۲. دلنیا بی (یقین) واته ده بی به دل لهو ووتیه دلنیا بی و بروای تهواری پیتی هه بیته ، به بی هیج گومان و دو دلنهک، خوی گهوره ده فرموی :

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ {الحجرات/۱۵}

واته: به راستی بروا دارانی تهووا راسته قینه نهوانن که بروایان به خوی گهوره به پیغه مبه ره که ی هیناوه ، وه هیج شک و گومانیک یان له دل و دهروندا پهیدا نابیت ، وه پیغه مبه ریش ده فرموی: (أشهد أن لا اله الا الله ، وانی رسول الله لایلقى الله بهما عبد غیر شاک ، فیحجب عنه الجنة) مسلم

واته: هه که سیک به گومانه وه نهوه بلتی و بروای پیتی هه بی ، خوی گهوره بهه شتی لی په ناده دا و ناچیتته نیویه وه.

۳. دلنۆزی و نیاز پاکی : له بهر نهوهی مه رجی گیرابوونی خوا په رستی دلنۆزیه ، نهوه یه به نیاز پاکی تنهها بو خوی بی وینه بکریت به بی هیج گومان و شه ریکیک، وه خوی گهوره ده فرموی : وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ {البينة/۵}

واته: من فرمانم به نیوه کردوه که به دلنۆزی و نیاز پاکی خوی گهوره به رستن و به ندایه تی بکه ن. وه پیغه مبه ریش (صلوات) ده فرموی : (اسعد الناس بشفاعتي يوم القيامة من قال لا اله الا اله خالصاً من قلبه أو نفسه) بخاری: ۱۹۳ / ۱

واته: به اختیارترین کس به شفاعتی من له رږزی دوايي دا شو که سیه که لا اله الا الله له دله وه به پاکي ده لیت .

۴. به راست دانانی لا اله الا الله : چونکه خوی گوره مهردوم تاقی ده کاته وه ناخو به راستی نیمانی هیناوه یا درو ده که ن وه که ده فرموی :

أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ {۲} وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ {العنكبوت/۳}

واته : نایه شو خه لکه وا ده زانئ که نیمانیان هیناوه و ، هه روا لییان ده که پرتین و تاقییان ناکه پینه وه ، به لئ بیگومان که لانی بهر له وانمان به چنده ها جوړ و شتوه تاقی کردو ته وه ، تا له نه رزی واقع دا بو خوی گوره په هر که وی کئ له وانه راست ده کاو کتیش درو ده کات ، وه پیغه مبهری خوی گوره ﷺ ده فرموی :

(ما من أحد يشهد ان لا اله الا الله وأن محمداً عبده ورسوله صدقاً من قلبه إلا حرمه الله على النار)

واته هه به کئ له نپوه به راستی له دل و دهرونی خویدا که واهی بدا که هیچ خوی که نی به ته نها شو نه بی ، وه محمدیش ﷺ په پیام بهر و بنده ی خوی تا کو ته نیایه ، بی گومان خوی گوره له ناگری دوزه خی ده پاریزی

۵. خو به دسته وه دانی لا اله الا الله : وه خوا گوره ده فرموی :
وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ {الزمر/۴۵} .

واته: کاتیک ناوی خوی تا که و ته نیا له لای بیباوه رو دوروه کان دیت ، شو که سانه ی که بیباوه رو بروایان به رږزی دوايي نیه ، دلیان تیک ده چیت ، وه لئ کاتی ناوی غهیری خوی گوره یان له لا دی دلیان خو ش ده بی

چونکه مهرجی وه رگرتنی نیسلام خو به ده دسته وه دان نیته ی به بی مهرج

وه‌پیغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره ش (ﷺ) ده‌فه‌موئ :

من مات لا یشرک بالله شیئا ، دخل الجنة مسلم

٦. ته‌کفیر کردنی تاغوتانه : وه‌ک خوای گه‌وره به‌مه‌رجی دانه‌وه بۆ هه‌بوونی ئیمان وه‌ک ده‌فه‌رموئ :
لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ {البقرة/٢٥٦}

واته : نه‌ی خه‌لکینه‌تۆزێ و زۆره‌ ملیتی له‌ دیندانیه‌ بۆ هاتنه‌ ناو نیسلام و بۆ موسلمان کردنی
خه‌لکی ، خوای گه‌وره‌ رێگای راست و یاکێ که نیسلامه‌ له‌ رێگای ناراست و خراپه‌ جیا کردۆته‌وه‌ که
کوفرو بێدینییه‌ ، جا هه‌رکه‌سێک به‌رانبه‌ر به‌و رێبازو تاغوت و مله‌هوانه‌ی که‌له‌ غه‌یری خوای گه‌وره
ده‌په‌رستێن و به‌ دین داده‌نرێن بێباوه‌ر بێ ، وه‌ بروای ته‌واوی به‌ خوای گه‌وره‌ هه‌بێ ، نه‌وه‌که‌سه
له‌سه‌ر رێی راسته‌و ده‌ستی به‌ په‌ت و به‌رنامه‌ی خوای گه‌وره‌ وه‌ گرتوه‌ ، جیا‌بوونه‌وه‌و په‌سانی بۆ
نیه‌ ، خوای گه‌وره‌ زۆر بیسه‌رو زانایه‌

وه‌ پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) ده‌فه‌رموئ: (من قال لا اله الا الله، وكفر بما يعبد من دون الله ، حرم الله
ماله ودمه) مسلم

واته: هه‌ر که‌سێ بلێ لا اله الا الله و، به‌رانبه‌ر به‌وه‌ بێباوه‌ر بێ که‌ له‌ غه‌یری خوای گه‌وره
ده‌په‌رستێ ، نه‌وه‌که‌سه‌ سه‌ر و مال و خوێنی حه‌رام ده‌بێت له‌ موسلمانان که‌ بکوژرێت

٧. بونی خۆشه‌ویستی بۆ لا اله الا الله: وه‌ک خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموئ:
وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ
{البقرة/١٦٥}

واته : هه‌ندێک له‌ خه‌لک هه‌ندێ شت جگه‌ له‌ خوای گه‌وره‌ ده‌په‌رشتن و شه‌ریک بۆ خوای گه‌وره‌ په‌یدا
ده‌که‌ن ، نه‌وشتانه‌یان وه‌کو خوا خۆش ده‌وێن ، وه‌نه‌وه‌که‌سه‌نه‌ی که‌ پرودا‌رن خوای گه‌وره‌هه‌یان زۆر
خۆش ده‌وێت

وه‌ چه‌ندان له‌لایه‌ن و مه‌رجی تر هه‌ن بۆ لا اله الا الله تا پیاو پێی ده‌چێته‌ به‌هه‌شته‌وه‌. وهرگێتر.

واته: ههر که سیک له نۆمه تی من مرد ، قهت هاوبه شی بۆ خوی گه وره بریار نه دا، نه وا
چۆته به هه شته وه .

وه گه واهی نه وه ش ده دن که بێ باوه ران و هاوبه ش پهیدا که ران و دوو رووه کان نه هلی
دۆزه خن ، وه ک خوی گه وره ده فه موئ :

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ {البقرة/۳۹} .

واته : وه نه وانه ی که بێ باوه رپوون و نایه ته که ی نئمه یان به درۆ زانی ، نه وانه نه هلی ناو
ناگرن ، وه به هه میشه یی تیدا ده میننه وه

وه خوی گه وره ش ده فه موئ :

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَٰئِكَ هُمْ شَرُّ
الْبَرِيَّةِ {البينة/۶}

واته : بئگومان نه وانه ی که له خاوه ن په یام و په رتوو که کان و له هاوبه شی پهیدا که ره کان
ببیاوه رپوون له بر نه وه له روژی دواییدا له نیو ناوری دۆزه خدان و ، تیایدا ده میننه وه ،
نه وانه تاوانبارترین و خراپترین خه لکی سه ر گۆی زه وین

وه خوی گه وره ش ده فه موئ :

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا {النساء/۱۴۵}

واته: له روژی دوایی دوو رووه کان له ناو دۆزه خ له هه ره ژیره وه ن بۆ عه زابدانیان ، وه
هیچ پالپشتیکیان نیه تا رزگارو هاوکاریان بکا و سه ریان بخاتن
وه خوی گه وره ش ده فه موئ :

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ } {التوبة/۲۳}

واته : ئەى ئەو كەسانەى ئىمانتان هیتاوه ، باوك و باراكانتان مەكەنە دۆست و پشتیوانى خۆتان ئەگەر كوفريان بەسەر ئیماندا هەلیژارد، كوفريان لە ئیمان زیاترخۆش و بیست ، هەر كەسێك لە ئیوه ئەو كەسانە بكاته دۆست و پشتیوانى خۆى ئەو كەسانە سته مكارن وه خواى گهورهش دهفه موئ :

{ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا } {النساء/۴۸}

واته خواى گهوره له كەسێك خۆش نابێ كە هاو بهشى بۆ پرپار داوه ، بەلام لە غهیری ئەوانه خۆش دەبێ لە كەسێك كە بیهوی ، هەر كەسێك هاو بهشى بۆ خواى گهوره پەیدابكا بە راستى تاوان و بوهتان و هه لهستنیكى گهوره ی كردوو.

{ إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا } {۱۵۰} {أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا } {النساء/۱۵۱} .

واته : ئەوانەى بەرانبەر بە خواى گهوره و پئغه مبهره كانى ، سهلامى خوايان لهسەر بئى بئى باوهرن و، جياوازى و ناكۆكى دهخهنه نئوان خوا و پئغه مبهره كانى ، به جوړئ كە دەلئین : بروامان به هەندیکيانە و بروامان به هەندیکيان نیه ، دەیانەوى لە نئوان ئەوه دا بۆ خۆیان رینگه بهك بگرنه بهر و پهیرهوى لئى بکەن ، ئەوانه بئباوهرى راسته قینه و

هه هیقین ، له‌بری ئەودا ئیتمه‌ش سزایه‌کی زۆر سه‌خت و دژوارو سه‌ر شوێرکه‌ر مان بو
بیتاوه‌ران ئاماده‌کردوه

وه‌ خوای گه‌وره ده‌فه‌موئ **وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ**
مِنَ الْخَاسِرِينَ {آل عمران/ ۸۵}

واته : هه‌ر که‌سیک جگه‌ له‌ ئاینی پیروزی ئیسلام داوای ئاینیکی تر بکات و پیتی رازی
بیت ، خوای گه‌وره لیتی قبول ناکات و به‌بهنده‌ی خۆی نازانی ، وه‌له‌دواروژیشدا له‌زه‌ره‌ر
مه‌ندان و له‌ په‌نج به‌خه‌سارانه

وه‌ پێغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره ش (ﷺ) ده‌فه‌موئ :

من مات یشرک بالله شیئا ، دخل النار مسلم

واته : هه‌ر که‌سیک له‌ ئۆمه‌تی من مردو ، هاوبه‌شی بو‌ خوای گه‌وره بریاردا بوو ، ئەوا
چۆته دۆزه‌خه‌وه

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : شاهیدی بو‌ هه‌رده‌ موژده‌ پێدراوه‌کان ده‌ده‌ن به‌ به‌هشت ،
هه‌روه‌ک پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) شاهیدی بو‌ هه‌ر ده‌ له‌هاوه‌له‌کانی ده‌ به‌به‌هشت ، وه‌ک
ده‌فه‌رموئ :

(ئه‌بو به‌کر له‌ به‌هشته ، وه‌ عومه‌ر له‌ به‌هشته و عوسمان له‌به‌هشته ، وه‌ علی له‌
به‌هشته ، وه‌ئه‌له‌ له‌به‌هشته ، وه‌ زوبییر له‌به‌هشته ، وه‌ سه‌عیدی کوری زه‌ید له‌به‌هشته ،
وه‌ ئه‌بوعوبه‌یده‌ی کوری جه‌راح له‌به‌هستدایه) . سنن ابی داود / البانی

وه‌ بو‌ زۆر له‌سه‌حابه‌کانی تری پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) گه‌واهی دراوه به‌به‌هشت وه‌ک
له‌فه‌رمووده‌ی راست و دروستدا هاتوه ، بو‌ وینه‌ وه‌ک ئه‌مانه‌یش (عکاشه‌ کوری مح‌سن ،

کورتیه که له بیروباوه‌ری پیشینه چاکه کان وه رگیزانی : شوان رابه

عبدالله کوری سه لام ، نالی یاسیر ، بلال کوری ره باح ، جعفری کوری ئه بی تالب ، عمر ، زهیدی کوری حاریسه ، عبدالله کوری ره واحه ، فاتیمه ی کچی پیغه مبه‌ر (ﷺ) ، خه دیمه ی کچی خویلد ، عائیشه ، صفیه ، حفصه ، هموو خیزانه کانی تری پیغه مبه‌ر (ﷺ) ، وه جگه له وه والانهش ره زای خویان له سه‌ر بیت

وه هه‌ر که سی‌کیش که ده‌قی له سه‌ر هاتوه له باره ی ئه وه ی که نه هلی دۆزه‌خه ، ئیمه‌یش ئه و شاه‌یدی‌یان بۆ ده‌ده‌ین ، وه که له وانه : (ئه بو له ب عبدالعزیزی کوری عبدالمطلب ، ژنه که ی دایکی جمیل و اروی کچی حریب^{۱۱۵} ، وه جگه له وانه‌ش که ده‌قیان له باره یه وه هاتوه

ئه هلی سوننه و جه‌ماعه: به‌شیه‌یه کی یه کلا که ره وه و بره و گه‌واهی به‌هه‌شت و جه‌ه‌ننه می بۆ هیچ که سی‌کی دیاریکرا و ناده‌ن ، با هه‌رکی یه که بی ، مه‌گه‌ر پیغه مبه‌ر (ﷺ) به‌شیه‌یه کی بره و گه‌واهی بۆ له سه‌ر دابی ، به‌لکو تکاکارن که پی‌اوی چاک

^{۱۱۵} وه که خوی گه‌وره سه‌باره ت به‌ ئه بی له هه‌ب ده‌فرموی :

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ { ۱ } مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ { ۲ } سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ { ۳ }
وَأَمْرَاتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ { ۴ } فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ {المسد/ ۵}

واته به‌شکان هه‌ردوو ده‌ستی ئه بو له هه‌ب بشکین له به‌ر خرابی خۆی ، ئه وه ی که کۆی کرده وه و به‌ده‌ستی هیتنا هیچ ده‌وله‌مندی نه‌کرد ، له‌روژی دوابی به‌خۆ و به‌ نافرته‌که ی ده‌چیتته نیتو ئاوری دۆزه‌خ ، له به‌ر ئه وه ی نافرته‌که ی کۆله زی و درک و دالی ده‌کیشان و له سه‌ر ریتگه ی پیغه مبه‌ری داده‌نان تا نازاری پی‌ بخوات ، بۆیه له‌ روژی دوابی په‌تیکي ئاگرینی له نه‌ستۆده‌کریت وه‌رگیز

به‌هشتی بی ، وه‌مه‌ترسی دارن که پیاوی خراب (مسیء) یش جه‌هننه‌می بیټ ،
بیروپروایان وایه که به‌هشت بۆ هیچ کهس واجب ناکری ، با کرده‌وه‌کانیشی باش بن ،
ته‌نھا که‌سیټک که خوای گه‌وره به‌فزلی خوئی ده‌بیه‌خشی و ده‌یخاته ناو به‌هشته‌وه
به‌به‌لگهی نه‌وهی که خوای گه‌وره ده‌فرمووی :

وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ {النور/۲۱}

واته : نه‌گهر فزل و به‌خشش وره‌همه‌تی خوای گه‌وره و میهره‌بان نه‌بایه له‌سه‌ر تان ،
هرگیز کهس له ئیوه له گونا‌هو تاوانه‌کان پاک نه‌ده‌بوونه‌وه و هیدایه‌ت نه‌ده‌دران ،
خوای گه‌وره نه‌وکه‌سه پاک ده‌کاته و هیدایه‌تی ده‌دات که شایسته‌یه و خوئی ده‌یه‌ویټ ،
خوای گه‌وره زۆر بیسه‌ر و زانایه به‌ه‌موو شتیکی بوونه‌وه‌ر .

وه پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) ده‌فرمووی : (ما من أحد يدخله عمله الجنة)

واته : هیچ که‌سیټک به کاروکرده‌وه‌کانی خوئی ناچیتته ناو به‌هه‌شت (ته‌نھا کرده‌وه‌کانی
خوئی نایه‌نه به‌هه‌شت) یه‌کیټک گووتی تۆش نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا ؟ فرمووی : به‌لئ
(ولا أنا) منیش (إلا أن يتغمدني ربي برحمته)

واته : ته‌نھا نه‌گهر په‌روه‌دگار که‌م به فزل و ره‌همه‌تی خوئی بم به‌خشی و بم خاته ناو
به‌هه‌شته‌وه ، نیمامی موسلم گیتراویه‌تیه‌وه

ئه هلی سوننهو جه ماعه: سزادان (عذاب) بۆ هیچ که سیک واجب ناکهن که هه ره شه لی کردن روی تی ده کا ، چونکه زۆر جار خوای گه وره له بهنده کانی خوئی خوش ده بی به هۆی ئه و کارو کرده وه چاکانه ی که کردوینی ، یا به هۆی په شیمان بوونه وه ی له گونا هه کان ، یا به هۆی ئه و دهر د و په تا و په تهر و به سهر هات (مصائب) انه ی که خوای گه وره گونا هه کانی پی داپۆشی

وه ک خوای گه وره ده فهرموئ:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ {الزمر/ ۵۳}

واته : ئه ی ئه و به ندانه ی من که زیده روئی تان له گونا هه وتاوان کردن له خۆدا کرده وه وتیتان په راندوه ، له زهیی و به خششی خوای گه وره بی هیوا و نومید مهن ، چونکه خوای گه وره به زهیی و لیخۆش به ره و ، ئه گهر بیهوئ له هه موو گونا هه کان تان خوش ده بیته .

وه ده فهرموئ :

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {آل عمران/ ۱۲۹}

واته : ئه وه ی له ئه رزو ناسمان بیته هی خوای گه وره یه ، ئه وه ی بیهوئ خوای گه وره لیته خوش ده بیته ، ئه وه ی بشیهوئ به ناگری دۆزه خ سزا و نازاری ده دات ، خوای گه وره زۆر لیخۆش به ره و به زهیی یه

وه ده فهرموئ : وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ {طه/ ۸۲}

واته : من زۆر لیخۆش‌بهرم له‌و که‌سه‌ی که له‌ گونا‌هو تاوانه‌کانی په‌شیمان ده‌بیته‌وه‌و ،
بروای ته‌واوی به‌ خ‌وای گه‌وره‌ و میه‌ره‌بانه‌ و ، کارو کرده‌وه‌ی چاکی کردووه‌ ، پاشان
له‌سه‌ر هیدایه‌ ت و ریبازی ئیسلام تامردن هه‌ر به‌رده‌وام ده‌بیت
وه‌پینغه‌مبه‌ری خ‌وای گه‌وره‌ ش (ﷺ) ده‌فه‌موئ :

بینما رجل یشی بطریق ، وجد غصن شوك علی الطریق فأخره، فشکر الله له ، فغفر له
. البخاری .

واته : جارێک پیاوێک به‌ریگایه‌کدا ده‌روات ، له‌سه‌ر رینگاکه‌ لقه‌ درکێک ده‌دۆزیته‌وه‌ و
له‌سه‌ر رینگاکه‌ لای ده‌دات ، خ‌وای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان له‌به‌ر ئه‌وه‌ ستایش ده‌کات ، وه
لێی بوئ

ئه‌هلی سوننه‌ و جه‌ماعه‌ بیروباوه‌ریان وایه‌ که‌ هه‌موو دروستکراوێک له‌بوونه‌وه‌ردا
کاتیکی دیاریکراو (أجل) ی هه‌یه‌ بۆ نه‌مان و له‌نیۆ چوونی ، وه‌ دُنیا به‌ هه‌یج خ‌ود
(نفس) ینکیش نامرئ نه‌گه‌ر به‌ روخسه‌ت و مۆله‌تی ئه‌و نه‌بئ ، و خ‌وای گه‌وره‌ده‌فه‌موئ:
وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُّجَلًّا {آل عمران/ ١٤٥}

واته : هه‌یج که‌سه‌یک بۆی نیه‌ به‌بئ ئه‌مری خ‌وای گه‌وره‌ بمرئ ، مه‌ ئه‌گه‌ر به‌ روخسه‌ت و
ئاگاداری خ‌وای گه‌وره‌ نه‌بئ ، مردنه‌کشی له‌ کاتیکی دیاریکراودا نوسراوو بریار له‌سه‌ر
دراوه‌ وه‌ کاتی ئه‌و کاته‌ش (أجل) یان هات ، کات (ساعة) تیک پێش و پاش
ناکه‌موئ^{١١٦} ، جا ئه‌گه‌ر ئه‌و که‌سه‌ مرد یا کوژرا یان به‌هه‌رشتیکی تر له‌ناو چوو ، ئه‌وه
ئه‌جه‌له‌که‌یه‌تی

^{١١٦} وه‌ک خ‌وای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموئ :

ئه هلی سوننه و جه ماعه : بروایان وایه : که خوی گه‌وره به‌لینی به‌به‌هشت به برواداره

خوا ناس و له خوا ترسه‌کان داوه ، وه که له قورثانی پیروژدا ده‌فهرمووی :

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا {النساء/ ۱۲۲} .

واته : بیگومان نه‌وانه‌ی که باوه‌ریان هیناوه و کارو کرده‌وه‌ی چاکیان کردوه ، له‌مه‌و

دوا له دواروژدا ده‌یان به‌یه‌نه ناو باخاتی که چهندان جو و روباری به‌ژیردا ده‌روا ، له‌بری

ئه‌وه به‌هه‌میشه‌یی تییدا ده‌میننه‌وه ، ئه‌وه به‌لینی خوی گه‌وره‌یه ، به‌لینی خوی گه‌وره

ش راست و راه‌وایه و دیته جی ، قسه‌ی کئی له هی خوی گه‌وره راسته ، هی که‌س

وه‌بروایان وایه که هه‌ره‌شه‌ی له به‌نده‌کانی کردوه که به‌ ناگری دۆزه‌خ سزای ئه‌و

یه‌کتاپه‌رستانه‌ی ده‌دا که یاخی بوونه و تاوانیان کردوه ، وه‌سزای دوروو و بی‌باوه‌ره‌کان

ده‌دا و شتیکی هه‌قه و به‌لینی داوه و له به‌لینه‌که‌شی پاشه‌کشه‌و موخاله‌فه‌ نه‌کا ،

به‌لام به‌فه‌زل و که‌ره‌می خۆی له‌یه‌کتاپه‌رسته تاوانباره‌کانی ده‌بووی ، چونکه خوی

گه‌وره به‌لینی لیبوردن و لیخۆشبوونی پی داون ، وه‌جگه له وانیشی په‌ت (نفی)

کردۆته‌وه ، وه‌که ده‌فهرمووی :

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ {الأعراف/ ۳۴}

واته : هه‌موو ئۆمه‌تیک بۆ نه‌مان له‌نیوچوونیان ماوه‌ی دیاری کراوی خۆی هه‌یه ، هه‌رکاتی که نه‌و

ماوه‌یه (أجل) هات ، نه‌پتیش ده‌که‌وئ و نه‌پاش ده‌که‌وئ

وه‌ده‌فهرمووی : وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا {آل عمران/ ۱۴۵} .

واته : هه‌یج که‌ستیک به‌بی روخسه‌ت و ناگاداری خوی گه‌وره بۆی نیه‌ بمری و ناصری ، نه‌گه‌ر بشیه‌وی

بمریت ، ماوه‌ی مردنیشی له‌لایه‌ن خوی گه‌وره دیارکراوه . وه‌رگتیر

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى
إِثْمًا عَظِيمًا {النساء/ ۴۸}

واته خوی گهوره له که سیک خۆش نابیی که هاوبه شی بو بریار داوه ، به لام له غهیری
ئهوانه خۆش ده بی له که سیک که بیهوی ، هه رکه سیک هاوبه شی بو خوی گهوره
پهیدا بکا به راستی تاوان و بو هتان و هه لبه ستنیکی گهوره ی کردوه .

بنچینه و بنه مای پییجه م دۆستایه تیکردن و دوزمنایه تی کردن

(الأصل الخامس)

(الموالاة و المعاداة)

له بیروباوه‌ری نه‌هلی سوننه‌وه‌جه‌ماعه‌دا

دۆستایه‌تی و دوزمنایه‌تی کردن له بیرو باوه‌ری نه‌هلی سوننه‌وه‌جه‌ماعه

له‌بنجینه‌کانی سه‌له‌فی سالح (نه‌هلی سوننه‌وه‌جه‌ماعه):

خۆشویستن بۆ خواو بیتزاندن و رق لیبوونه‌وه بۆ خوایه، وه‌ک پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فرموئ:

(الحب في الله ، البغض في الله)

واته : خۆشویستن و دۆستایه‌تی کردن و پالپشتی کردنی برپواداران و رق لیبوونه‌وه و

بیتزاندن و روو لیبوونه‌وه‌ری بۆ باوه‌ران و هاویه‌ش په‌یدا که‌ران (برطه) لیبوونه‌وه^{١١٧}

وه‌خوای گه‌وره‌ش سه‌باره‌ت به‌ دۆست و پشتیوانی یه‌کتری نیوان نیانداران ده‌فرموئ :

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ

حَكِيمٌ {التوبة/٧١}

^{١١٧} وه‌ پیغه‌مبهر (ﷺ) له‌فرمووده‌یه‌کی تریدا ده‌فرموئ :

(أفضل الأعمال الحب في الله والبغض في الله) . سنن أبی داود ج/٤ ، ص ١٩٨ ، رقم / ٤٥٩٩

واته : به‌خیرترین کاروکرده‌وه له‌لایهن خوای گه‌وره نه‌وه‌یه که خۆشویستن و رق لیبوونه‌وه ته‌نها له

پیتناو خوای گه‌وره بیت ، بویه‌ ده‌بێ ئینسان ئیماندارانی خۆش بوئ باله‌هر کوئ یه‌ک بن ، چونکه

پیتغه‌مبهر (ﷺ) سه‌باره‌ت به‌وان ده‌فرموئ: (المؤمنون شهداء الله في الأرض) بخاری

واته : موسلمانان نمونه و به‌لنگه و گه‌واهی‌ده‌ر و چاودتیر و به‌نده‌ی خوای گه‌وره‌ن له‌زه‌ویدا

وه‌ پیغه‌مبهر (ﷺ) به‌ نه‌بی هوره‌یره‌ی فرموو : (المؤمن لا ینجس) بخاری

واته برپوادار پیس ناییت وه‌رگتیر.

واته : نیمانداران هه‌ندیکیان پشتیوانی هه‌ندیکیان ، فرمان به‌چاکه ده‌که‌نو ری له خرابه‌ده‌گرن ، نوێژ ته‌نجام ده‌ده‌ن و زه‌کات ده‌ده‌ن ، به‌گویی خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌که‌ن ، ته‌وانه خوای گه‌وره ره‌همیان پی ده‌کات ، به‌راستی خوای گه‌وره زال و به‌ده‌سه‌لات و زاناو دانا‌یه

وه خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به وهی که نیمانداران کافره‌کان به دۆست و پشتیوانی خۆیان ناگرن ده‌فه‌رمووی :

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ {آل عمران/ ۲۸}

واته : نهی ته‌وه‌که‌سانه‌ی نیمانتان هیناوه ، جگه له نیمانداران بیباوه‌ران مه‌که‌نه دۆست و پشتیوانی گیانی به‌گیانی خۆتان ، هه‌رکه‌ستیک ته‌وه بکات له‌لایه‌ن خوای گه‌وره له‌سه‌ر هیچ شتی‌ک نه‌وه ، به‌رگری و پشتیوانی لی ناکریت

وه بروایان وایه که بیرو باوه‌ر و دۆستایه‌تی و دۆژمنایه‌تی (موالاه^{۱۱۸} و معاداه^{۱۱۹}) کردن له بنچینه و بنه‌ما هه‌ره سه‌ره‌کی و گرنه‌گه‌کانی بیر و باوه‌ری نیسه‌لامی یه و ،

^{۱۱۸} موالاه : له‌رووی زمانه‌وه واته : خۆشویستن و خۆشه‌ویستی ، خۆشه‌ویستی هه‌ر شتی‌ک که پشتی

پی ده‌به‌ستی و پالپشتی ده‌که‌ی ، و اتا خۆشویستن و سه‌ر خستن و په‌یره‌وی لی کردنی و ، هه‌سته‌کردن به‌نزیکیایه‌تی و به‌گوێگردن و سه‌ربۆ شوێرکردنی ویلایه‌ت دژی عه‌داوه‌ته

^{۱۱۹} معاداه : سه‌رچاوه‌ی دۆژمنداری و دۆژمنایه‌تی کردنه ، واته : دژایه‌تی و ناحه‌زایه‌تی و دورخه‌ستنه‌وه ، و اتا : به‌دڵ هه‌سته‌کردن به‌زیان پی گه‌یاندن و گیانی تۆله‌سه‌ندنه‌وه ، دۆژمن دژو پیچه‌وانه‌ی دۆسته ، به‌کورتی و اتا : دووری و دژایه‌تی کردن و ناکوکی و دوبه‌ره‌کی ، که بزیتیه له‌دژی دۆستایه‌تی کردن

له‌شهرعی خودا پله‌و پایه (مکانه) یه‌کی زۆر گه‌وره و گرنگی هه‌یه که‌لم رووانه روون

ده‌بیته‌وه

یه‌که‌م : ئه‌و بیرو باوه‌ره (موالاة و المعاداة) به‌شیکه له شاهاده‌ی (لا إله إلا الله) ،

چونکه واتا : پاکانه‌کردن و خو‌به‌ری کردن له‌هه‌موو شتیک که‌له غه‌یری خوای گه‌وره

ده‌په‌رستری ، وه‌ک خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به‌ ده‌فه‌رمووی :

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ {النحل/۳۶}

واته : بی‌گومان ئیمه له هه‌ر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک چهند پیغه‌مبه‌ر یکمان ره‌وانه کردوون ،

بۆ ئه‌وه‌ی ئاگاداریان بکه‌نه وه‌ که‌ ته‌نها خوای گه‌روه په‌رستن و ، هه‌میشه له‌ تاغوت و

په‌رستراوه‌کانی تر دور بکه‌ونه‌وه و خو‌یان بیاریین

دووهم : ئه‌و جوژه بیرو باوه‌ره توندترین په‌تی ئیمانه ، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمووی :

موالات و معادات له‌رووی شه‌ره‌وه ، سه‌رچاوه‌و بنچینه‌و کپۆکی سه‌والات خو‌شه‌ویستی و

خو‌شو‌یستی (حب) ه ، سه‌رچاوه‌و بنچینه‌و کپۆکی سه‌عاداتی‌ش رق‌و‌کین و بی‌زاندن (بغض) ه ،

وه‌کارو‌کرده‌وه‌ی دل‌وده‌روون و نه‌ندامه‌کانیش له‌و دوانه‌وه‌رده‌گرن و په‌یداده‌بن ، بۆ ئه‌وه‌ (سه‌رخستن و

کۆچکردن) هه‌قیقه‌تی موالات و مو‌عاداتن .

که‌واته : موالات بریتی یه له‌ لی‌ نزیک بو‌ونه‌وه‌ی شتیک و سه‌ر بۆ دانه‌واندن و مل بۆ که‌چکردنی له‌

ری‌خه‌ی کردارو‌گفتارو‌ نیه‌ته‌وه ، مو‌عاداتیش پی‌چه‌وانه‌و دژی ئه‌وه‌یه ، نیت‌ر ده‌زانین که‌ جیا‌وازیه‌کی

ئه‌وتۆ نیه له‌ نێوان مانای زمانه‌وانی و واتای شه‌ره‌ی ، چونکه خوای گه‌وره له‌سه‌ر بروادارانی واجب

کرده‌ که‌به هه‌موو شتیه‌ک پال‌پشت و خو‌شه‌ویستی ئیمانداران بکه‌ن و ، وه‌ به‌هه‌موو شتیه‌یه‌ک

له‌کاتی خو‌ی دژایه‌تی و دوژمنایه‌تی بۆ باوه‌ران بکه‌ن ، چونکه بیرو باوه‌ری ئیمانداران ته‌واو نه‌بن

نه‌گه‌ر پاکانه‌و به‌ رائه‌ت له‌ مو‌شریکه‌کان نه‌که‌ن

(أوثق عرى الإيمان : الموالاة في الله و المعادة في الله ، والحب في الله ، البغض في الله)

بنواره (سلسله الاحاديث) ی البانی / ۹۹۸

واته : توندترین و پتهو ترین پهت و گورسی ئیمان نه وه یه که دۆستایه تی کردن و دوزمنایه تی کردن له پیناو خوا بئ ، وه خوشویستن و رق لیبونونه وه ته نها بۆ خوابی ، و اتا له بهر چی تر نه بیئت

سییه م : نه وه ده بیته هوکار بۆ نه وه ی دل و ده روون تام و شیرینایه تی ئیمان و تام و چه ژه ی دلنایبی (لذة اليقين) بچه ژئ ، وه ک پیغه مبهری ئیسلام (ﷺ) ده فهرموی :
(ثلاث من كن فيه وجد حلاوة الإيمان : من كان الله و الرسول أحب إليه ، مما سواهما ، وكان أحب عبداً لا يحبه إلا الله ، و من يكره أن يعود في الكفر ، بعد إذ أنقذه الله ، كما يكره أن يلقى في النار) متفق عليه

واته : سئ کس هه ن که تام و شیرینتی ئیمانیا ن تیا دایه : یه کیک که خواو پیغه مبهره که ی (ﷺ) له هه موو شتی ک خوش تر بوی ، وه یه کیکیشیا ن نه وه یه که پیی ناخۆشه خوا ی گه وهره بیگیژیته وه سه ر کوفر دوا ی نه وه ی که رزگاری کردوه ، ههروه ک پیی ناخۆشه که بیهاویته نیو ناوری دۆزه خ

چواره مین : به هۆی هاتنه دی نه وه جوړه بیروباوهره (موالاة و معاداة) یه ئیمان ته واو ده بی ، ههروه ک پیغه مبهر (ﷺ) ده فهرموی

من أحب لله و أبغض لله و أعطى الله و منع الله فقد إستكمل الايمان سنن أبی دواد البانی
واته که سینک که سیکی بۆخوا خوش بوی وه بۆخوا رقی له که سینک بیته وه ، یا بۆ خوا شتیکی بداتی ، یا بۆ خوا لیته گه ری کاریک بکا ، نه وه ئیمانی ته واوه

پینجه مین : ههر که سیک جگه له خوای گه وره و ئایین و خه لکه که ی خوش بویت ، به راننهر خوای گه وره کافرو بی باوهره ، وهک خوای گه وره سه بارهت به وه ده فهرمووی :
قُلْ أَعْيَرَ اللَّهُ اتَّخَذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ {الأنعام/ ١٤}

واته : نهی پیغه مبههر (ﷺ) به موشریک و خوانه ناس و بهو که سانه بلی که بانگیان نه که بیت بۆلای نیسلام ، نایاچۆن من جگه له خوای گه وره و میهره بان به دوست و پشتیوانی خۆم ده گرم له کاتی کدا که ههر نهو دروستکه ری ناسمانه کان و زهویی یه ، نهو خواردن و خۆراک و رزق و رۆزی به خه لک و به هه موو زینده وهرانی سه رگۆزی زهوی ده دا و کهس خواردن و خۆراک بهو نادا ، به لکو نهو خوایه له هه موو شتیکی سه رگۆزی زهوی بی نیازه و دهوله مهنده ، چونکه بۆ خۆی دروستی کردوون ، وه پییان بلی من فرمام پیکراوه که یه کهم کهس بم که ته سلیمی خوای گه وره و بهرنامه که ی بیم و موسلمان بم ، نهی پیغه مبههر (ﷺ) ناگاداربه له هاوبه شی پهیدا که ران مبه به

شه شه م : نهو جوژه بیروباوهره (موالاة و معاداة) نهو په یوه ندییه که کۆمه لگای نیسلامی له سه ر بهر یا ده بی وهک پیغه مبههر (ﷺ) ده فهرمووی :
(لایؤمن أحکم حتی یحب لأخیه ما یحب لنفسه) بخاری.

واته هدریه کینک له ئیوه نیمانی ته واو نابی تا نه وهی بۆ خۆی پیتی خوشه بۆ برا موسلمانه که شی پی خوش نه بی^{١٢٠}

^{١٢٠} نه م فهرمووده به نه گهر ته تبیق بکری ، حسادهت نامینی ، وانا ته واوی کیشه کۆمه لایه تیه کان حمل ده بن . وه رگیز .

ئه‌هلی سووننه و جه‌ماعه : بیرو باوه‌ریان وایه که له‌رووی شه‌رعیه‌وه مه‌ولات و مه‌عادات واجیگی شه‌رعیه ، وه له‌پیداویستی‌ه‌کانی شه‌هادی (لا إله الا الله) یه ، وه مه‌رجی‌که له مه‌رجه‌کانی ئه‌و شه‌هادیه ، وه بنچینه‌یه که له بنچینه و بنه‌ماکانی بیروباوه‌رو ئیمانی ئیسلامی که واجبه و، ده‌بی هم‌وو موسلمانان هم‌میشه له‌بهر چاری بگرن و کاری پی‌ بکه‌ن ، وه ده‌قی زۆریش ئه‌و راستیه دوویات ده‌که‌نه‌وه و ده‌سه‌لمینن ، وه‌ک خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به‌وه ده‌فه‌رمووی

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَكُمْ أَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ } {المتحنة/١} .

واته : ئه‌ی ئه‌وه‌که‌سانه‌ی ئیمان‌تان هیناوه ، قه‌ت دوژمنانی من و خۆتان مه‌که‌نه‌ دۆست و پشتیوانی خۆتان ، سۆزو خۆشه‌ویستی خۆتان‌یان پی مه‌ده‌ن ، له‌کاتی‌که‌ ئه‌وان بیباوه‌ر بوون ده‌باره‌ی ئه‌و یاسا و به‌رنامه‌ هه‌قه‌ی که بو ئیوه هات ، پیغه‌مبه‌رو ئیوه‌ش به‌ده‌ر ده‌نین له‌بهر ئه‌وه‌ی که برواتان به‌ په‌روه‌ردگارتان هه‌یه

وه خوای گه‌وره ده‌فه‌رمووی

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ } {التوبة/٢٤}

واته : ئه‌ی محمد ﷺ پی یان بلی : ئه‌گه‌ر (باوک و منال و براو ژن و تیره و هۆز) ه‌کانتان و ئه‌وماله‌ی که په‌یداتان کرده‌وه و ، ئه‌و بازرگانیه‌ی که له‌که‌م بوون و له‌ نیوچوونی ده‌ترسن ، ئه‌و جی‌گه‌ خۆشانه‌ی که هه‌تانه ، له‌خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ له‌جیهادکردن

له پیناوی خودا له لاتان به‌ریتر و خوشه‌ویستره ، چاوه‌ری بن تا خوی گه‌وره فرمان ده‌دا
ده‌رد و به‌لای خوی بو ئیوه ره‌وانه ده‌کا
ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : له‌باره‌ی وه‌لانو به‌رانه‌وه دابه‌شی سهر سی به‌ش ده‌بن :
له‌وانه

یه‌که‌م : کئی شیای ئه‌وه‌یه که پیاو وه‌لانی ره‌ها (مطلق) ی بو هه‌بی : ئه‌و برواداران‌ه‌ی
که بروای ته‌واو و دامه‌زراویان هیناوه به‌خوی گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) ، وه‌زۆربه
دلسۆزی نامانج و دروشه‌کان (اهداف و شعائر) ی نایین به‌ریاو‌جی به‌جی ده‌که‌ن وه‌ک
خوی گه‌وره ده‌فه‌رموی :

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ
{المائدة/ ۵۵}

واته : به‌راستی گه‌وره و سه‌ره‌رشتیار و پشت و په‌ناو سه‌رداری ئیوه ته‌نها خوا
پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) و ئه‌و برواداران‌ه‌ن که نوێژه ده‌که‌ن و زه‌کات ده‌ده‌ن و له رکوع دان ،
وه‌هه‌ر که‌سی به‌پشت و په‌ناو سه‌رداریتی خوا پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و ئه‌و برواداران‌ه‌ رازی بی
، ئه‌وانه کۆمه‌ل (حزب) ی خوی گه‌وره‌ن، وه‌ بی‌گومان کۆمه‌لی خواش سه‌رکه‌وتوون.^{۱۲۱}

^{۱۲۱} وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فه‌رموی : أَوْلَيْكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {المجادلة/ ۲۲}

واته : ئه‌و که‌سانه کۆمه‌لی خوان ، بی‌گومان کۆمه‌لی خواش هه‌میشه سه‌رکه‌وتوو و سه‌رفراز
وه‌ خوی گه‌وره ئیمانداران و کۆمه‌لی خوی خوش ده‌وتین و هه‌میشه به‌رگریان لی ده‌کا وه‌ک
ده‌فه‌رموی : اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ {البقرة/ ۲۵۷}

واته : خوی گه‌وره بی‌هاوتا تا‌که دۆست و پالپشتی ئیماندارانه ، له‌تاریکایه‌کانیان ده‌ردینی به‌ره‌و

دووه م : کئی شایسته ی نهو یه که له لایه که وه وه لائی بو بکری ، له لایه کی تره وه به رانه تی لی بکری :

نهو موسلمانه یاخی و گونا هبارهی که هه ندی و اجباته کانی فه راموش ده کا ، وه نهو شته قه ده غه کراو (عمر مات) انه ده کا که ناگه نه ناستی کوفر ، بویه پتویست نیه بی دهنگی له تاوانه کانی بکه ی ، به لکو ده بی له سه ر کاره خراپه کانی قه ده غه بکری ، وه فه رمانی به چاکه کردن پی بکری ، وه خراپه کانی لی یاساغ و قه ده غه بکری ، وه ته حزیرو سه رزنشت و ناگادار بکری ته وه ، وه حه ده ده کانی لی ده بکری ، تاواز بیستی له گونا هوتاوانه کان و لی یان دور بکه ویت ته وه و له خراپه کانی په شیمان بیته وه ، هه روه ک پیغه مبه ر (ﷺ) نهو ی له گه ل (عبدالله ی ناسراو به حیمار) کرد ، کاتی که مه ی خوار دبزه هینایانه لای پیغه مبه ر (ﷺ) ، هاوه له کان نه فره تیان لی ده کرد ، فه رموی :

(لا تلعنوه فوالله ما علمت إلا أنه يجب الله و رسوله) البخاری

وه ده فه رموی : إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ {الحج/۳۸}

واته : بیگومان خوی تاکو ته نیا هه میسه به رگری له نیمانداران ده کا . به لام نهو نیماندارانه ی که به شه رت نیمانداران وه ک خوا خزی ده فه رموی :

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزِنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ {آل عمران/۱۳۹}

واته : دلته نگ مه بن ، به لکو نیوه سه ره رز و سه رفرازو سه رکه وتوون ، نه گه ر نیماندارای راسته قینه بن . که واته ده بی پیوا وه لائی ته واوی بو نهو نیمانداره راسته قینه نه هه بیته و ، به برای دینی خویانی بزانیته و ، له هانایان بچیت و به گرفته کانیان دلته نگ بیته ، نه وسا نیمانداریکی ته واو و راسته قینه یه

وه رگیز

واته : نه‌فه‌رتی لی مه‌کن ، سویند به‌ خوی گه‌روه نه‌و کوره‌ خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﴿﴾
خۆش ده‌ویتی ، له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا ، نه‌وسا پیغه‌مبه‌ر ﴿﴾ هه‌ددی لی ده‌رکرد^{۱۲۲}
سپیه‌م : کئی شیاری نه‌وه‌یه که به‌رانه‌تی ته‌واوی لی بکری و به‌ته‌واویتی رقت لی ی
بپیتته‌وه

نه‌و که‌سانه نه‌و کافرو بیباوه‌ره‌ ساف و دیاران‌هن که کوفرو شیرک و بی‌دینیان به‌ راشکاوی
دیارو ناشکرایه ، به‌ جیاوازی رهنگ و ره‌گه‌زو جو‌ره‌کانیان له : جوله‌که و گارو
موشریک و بیباوه‌ر و بت په‌رست و ناگر په‌رست و دوروو ه‌کان و یاخی بووان له‌ خوی
گه‌وره و شوین که‌وتوانیان له‌ په‌وت و ریبازگه‌ تیکده‌رو حزبه‌ عه‌لمانیه‌کان^{۱۲۳} نه‌و

^{۱۲۲} خۆی له‌ نیسلامدا ده‌بی نینسان هه‌ر که‌س و باب‌ه‌تیککی به‌ نه‌ندازه‌ی چاکه‌ و خراپه‌کانی ،
به‌نه‌ندازه‌ی له‌ خوانزیک و دووری خۆش بوئی و رقی لی بپیتته‌وه ، نابیی به‌ گونا‌ه و هه‌له‌یه‌ک هیل و
چه‌وت به‌سه‌ر هه‌موو که‌سینک دابنیت چونکه‌ پیغه‌مبه‌ر ﴿﴾ ده‌فه‌رمویتی :
(کل بنی آدم خطاء ، وخیر الخطائین التوابین) المستدرک علی الصحیح / ج ۴ ، ص / ۲۷۲ ، رقم
۷۶۱۷/ .

واته : هه‌موو رۆله‌یه‌کی ناده‌م هه‌له‌ و تاوان ده‌کا ، چونکه‌ به‌شه‌ر تا‌قی کراوه ، وه‌ک فریشته‌ و
پیغه‌مبه‌ر بی هه‌له‌ و پاک نی یه‌ وه‌ هیچ که‌سینکیش ته‌ن‌ها به‌ گونا‌ه‌وتاوان کردن له‌ دین ده‌رنا‌چی ،
ته‌نانه‌ت به‌ گونا‌هه‌ گه‌وره‌کان (سبع مویقات) یش ، بۆیه‌ ده‌بی به‌ نه‌ندازه‌ی نه‌وه‌ وه‌لانو به‌رامان
بۆ خه‌لکه‌که‌ هه‌بیت وه‌رگیت

^{۱۲۳} چونکه‌ خوی گه‌وره‌ پاکانه‌ (براءة) ی له‌ موشریکه‌کان کردوه ، چونکه‌ شیرک دژو پی‌چه‌وانه‌ی
ته‌وحیدی نیسلامه ، خوی گه‌وره‌ له‌ شیرک خۆش نابیی ، وه‌ک ده‌فه‌رموئی :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا
{النساء/ ۴۸}

واته : خۆی گه‌وره له که‌ستیک خۆش نابێ که هاوبه‌شی بۆ بریار بدها، هه‌ر که‌س و شتیک بکاته شه‌ریکی خۆی گه‌وره ، به‌لام له غه‌یری نه‌وانه خۆش ده‌بێ له که‌ستیک که بیه‌وێ ، هه‌ر که‌ستیک هاوبه‌شی بۆ خۆی گه‌وره په‌یدا بکا به‌راستی تاوان و بوهتان و هه‌ له‌ستنیکی گه‌وره‌ی کردوه .

واته : خۆی گه‌وره هه‌ر گه‌ز له شیرکردن خۆش نابێ ، جا هه‌ر شتیک بکه‌یته شه‌ریکی خۆی گه‌وره ، به‌لام له گونا‌هوتارانه‌کانی تری جگه‌ له‌وه خۆش ده‌بێ ، وه‌ده‌فه‌رمووی :

وَمَنْ يَشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ
{الحج/۳۱}

واته : نه‌و که‌سه‌ی که هاوبه‌شی بۆ خۆی گه‌وره بریار ده‌دا ، وه‌کو نه‌وه وایه که‌له ئاسمان که‌وتۆته خواره‌وه ، و باله‌ فزه‌ ده‌یفه‌رێتی یا‌باوێ ده‌ی هاوێته شوێنیکی هاره‌رو فه‌وتینه‌ر .

وه شیرک هه‌موو کارو کرده‌وه‌کانی نینسان به‌تال ده‌کاته‌وه وه‌که‌ ده‌فه‌رمووی :

وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {الأنعام/۸۸}

واته : نه‌گه‌ر ئێوه شیرک بۆ خۆی گه‌وره په‌یدا بکه‌ن ، هه‌رچی بیکه‌ن له کارو کرده‌وه‌کانتان هه‌لده‌وه‌شیتته‌وه

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ
{الزمر/۶۵}

واته : نه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ ئێوه و به‌خه‌لکی پیش ئێوه‌شمان راگه‌یانده‌وه نه‌گه‌ر شیرک بکه‌یت ، هه‌موو کارو کرده‌وه‌کانت هه‌لده‌وه‌شیتته‌وه ، وه‌ له‌ رۆژی دوا‌یشدا زۆر زه‌ره‌مه‌ند ده‌بی هه‌روه‌که‌ جووله‌که‌ و گا‌وره‌کان به‌ زۆر جو‌ر شیرک یان بۆ خۆی گه‌وره بریار ده‌دا ، بۆ وێنه پیغه‌مبه‌رانی وه‌که‌ (عیسی و عوزیر) یان ده‌کردنه‌ کوری خوا . وه‌ له‌سه‌حیحی بوخاری دا هاته‌وه که‌ کوری مسعود له‌ پیغه‌مبه‌ر ی پرسی (ﷺ) چ تاو‌نیک له‌هه‌مووان گه‌وره‌تره ، فه‌رمووی : (أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدَا وَهُوَ خَلْقُكَ).

واته : نه‌وه که‌تۆ هاوبه‌شی بۆ خۆی گه‌وره په‌یدا بکه‌ی له کاتیک که‌ تۆی دروست کردوه ، چونکه‌ خۆی گه‌وره ده‌فه‌رمووی : إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ {لقمان/۱۳} .

حوکمه له سهر نهو موسلماناناهش جی به جی (تطبیق) ده کړی که کارو کرده وه یه کی کافرانه ده کهن وهک :

پارانه وه له غهیری خوی گهوره ، یا هانا بۆ بردن و داوای دادو فریاکردن له غهیری خوی گهوره ، یا پشت به ستن به غهیری نهو یا جنیودان به خواو به پیغه مبهره کهی (ﷺ) و به ناینه کهی ، یا جوئی کردنه وهی ناین له ژیان و بروا بوون به وهی که ناین بۆ نه مرۆ (بۆ نه م سهرده مه) گونجاو نیه و دهست نادات . یا ههرشتی کی تری هاوشیوهی نهوانه ،

واته : به راستی شیرک بۆ خوا بریار دان زولم و تاوانی کی ئیجگار گهوه یه ده رهق به خوی گهوره ده کړیت ، بۆیه خوی گهوره پاکانهی تهواو و ره های له موشریکه کان کرده وهک ده فهرموی:

بِرَاءَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ {التوبة/۱}

واته: خواو پیغه مبهری خوا پاکانهی تهواو یان له موشریکه کان کرده ، بۆیه ههر کهسی ده یهوی بگاته خوی گهوره و خوی لی رازی بیت با کارو کرده وه کانی چاک بکات و شیرک بۆ خوی گهوره بریار نه دا ، وهک خوی گهوره ده فهرموی:

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا {الكهف/۱۱۰} . وهرگېز.

واته : نهی پیغه مبهر ﷺ بهو خه لکه بلی : منیش وهکو ئیوه ناده میزادو بهنده م ، وهلی سروشم له لایمن پهروه ردگارم بۆ دیت ، ناگادارین خواتان یهک خوی که خوی کردگاری بوونه وهرو جیهانه ، جا ههر که سیک ده یهوی له روژی دواپی به سه لامه تی و به پاکی به خوی خوی بگات و ره زامه ندی خوی خوی به ده ست بیتهی با کارو کرده وهی چاک نه نجام بدات ، با له رووی خواپه رستی و خواناسی و خوی به یهوه هیچ شتی که نه کاته هاوبه شی خوی گهوره و میهره بان .

جادوای ئه‌وه‌ی که به‌لگه و بیانو (حجة) ی له‌سه‌ر به‌ریا و تو‌مار ده‌که‌ین ، واجبه له‌سه‌ر هه‌می موسلمانان که به‌ره‌ه‌ستی و ته‌نگه تاوی بکه‌ن و جیهادی له‌گه‌لدا بکه‌ن ، وه‌ وازیان لی مه‌ینه‌ن تا له زه‌وی خۆیان ده‌ریان ده‌که‌ن ، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی :

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَيَسِيرُ
{التوبة/٧٣}

واته : نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌سه‌ر خوای گه‌وره و به‌رنامه‌که‌ی له‌گه‌ل کافرو بیباوه‌ر و دوروه‌کاندا بجه‌نگه‌و له کاتی خۆیدا شه‌ریان له‌گه‌لدا بکه‌ و ، له‌سه‌ریان توندو ره‌ق به‌ ، له دواروژدا جینگای ئه‌وانه دۆزه‌خ و ، خراپترین چاره‌نووسه وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی :

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ
أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ {المجادلة/٢٢}

واته : هه‌چ گه‌لێک نی یه که بروای به‌خوای به‌روژی دوایی هه‌بی که‌چی نه‌و که‌سانه‌یان خۆش بوی که دوژمنایه‌تی خوای پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) ده‌که‌ن ، به ئه‌وانه‌ش باوکانیان یا براکانیان یا رو‌له‌کانیان یاخه‌لکی تیره‌و هۆزه‌کانی ئه‌وان بن

نه هلی سووننه و جهماعه : واده زانن که (موالاته) چهند ههق و مه رجیکی ههیه

که ده بی تیادا بیینه دی له وانه

یه که مین : کۆچکردن (الهجرة) : کۆچکردن له شاره کانی کوفر بۆ شاره کانی موسلمانان ،

به لām په ککهوته و چهوساوه کان که ناتوانن له بهر چهند هۆیه کی شهرعی کۆچ بکن لهو

قاعیده یه به ده رن

دوو ه مین : سه سه ختی موسلمانان و یارمه تی دانیان به خو و به مال و به زوبان ، وه

به شداری کردن له خو شی و ناخو شی و خه م و په ژاره کانیان ^{۱۲۴}

^{۱۲۴} بیتگومان له بیرو باوه ری ته و او و ره سه نی نیسلامی نه وه یه که ده بی نینسان هه موو نیمانداران

به بروا و خوشکی خو ی بزانیته ، وه به دوست و خو شه ویست و پشتیوانی خو یان بزانیته ، چونکه

خوای گه وره ده فه رموی :

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ {التوبة/ ۷۱}

واته : نیمانداران هه ندیکیان پشتیوانی هه ندیکیان ، فرمان به چاکه ده که ن و ری له خراپه ده گرن ،

نویژ نه نجام ده دن و زه کات ده دن ، به گو یی خوای گه وره و پیغه مبه ر ﷺ ده که ن ، نه وانه خوای

گه وره ره حمیان پی ده کات ، به راستی خوای گه وره زال و به ده سه لات و زاناو دانیاه

وه پیغه مبه ریش (ﷺ) ده فه رموی :

(المسلم أخو المسلم لا يظلمه ولا يسلمه) بخاری

واته : موسلمان برای موسولمانه ، له سه ریه تی که سه می لی نه کا و سه رشوروزه بوونی نه کا

وه ده فه رموی :

المؤمن مرآة المؤمن إذا رأى فيه عيبا أصلحه سنن أبي داود ، ج/ ۴ ، ص / ۲۸۰ ، رقم ۴۹۱۸

سییه م : ده بی ئه وهی که بو خوی پی خۆشه له چاکه وه زهره روزیان و له لادانی خرابه ،
بو هه موو موسولمانانیشی پی خۆش بیست ^{۱۲۵} وه نابی گه مهو گالته یان پی بکا، وه
ده بی سوور بی له سهر خۆش ویستیان ، سوور بی له سهر له گه لدانیشتن یان له کویونه وه و
بو نه کان ^{۱۲۶} ، وه ده بی مکور بی له سهر پرس پی کردن و را وه رگرتیان ^{۱۲۷}

واته : نیماندار ناوینهی نیمانداره ، هه ر کاتی نهنگیکی لی دیت با راست و چاکی ده کات نهک
خراب و خواری بکا

وه ده فه رموی : (أنصر أخاك ظالما أو مظلوماً) بخاری + مجمع الزوائد / ج ۷ ، ص ۲۶۴

واته : براهت سهر خه و یارمه تی بده ، سه مکار بی یا سه ملیکراو، سه حابه یه ک گوتی : چۆن
ده بی یارمه تی سه مکار بدهین ، فه رموی : ده ستی بگره لیمه گه ری سه مبکا ، نه وه یارمه تی دانو
سه ر خسته نیه تی ، ده بی به شداری له خۆشی و ناخۆشیه کانی بکه ی وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموی :
من ترك دعوة فقد عصي الله . بخاری

واته : هه قی موسلمان له سهر موسلمان نه وه یه نه گه ر بانگی کردی به ده مه وه بچی . وه له گه ل

ته رمی برۆی و بینیزی ، وه ک پیغه مبه ر ده فه رموی : من تبع جنازة فله قراط بخاری .

واته : هه ر که سیک له گه ل مردو بی تا ده ناشتری ، خیری قیراتیکی بو هه یه ، قیرات به قه د چپای
ئوحده که له شاری مه دینه یه

وه له کاتی نه خۆش بوو نیدا سه ردانی بکه یت ، وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموی :

أمرنا بعبادة المريض وإتباع الجنازة بخاری

واته : فرمانان پیکراوه سه ردانی نه خۆش بکه ین وه له گه ل مردو برۆین تا ده ناشتری .

۱۲۶ وه پیغه مبه ری خوای گه وره (ﷺ) ده فه رموی : (عدوا المريض)

واته : سه ردانی نه خۆش بکه ین وه رگتر

^{۱۲۶} چونکه پیغه مبه ری خوای گه وره ده فه رموی (ﷺ) :

لايجب أحدكم حتى يجب لأخيه ما يجب لنفسه

واته : هر يه كيك له نيوه نيماني تهواو نابي و دانامه زري تا نهوهي بو خوي پي خوښه بو
براموسلمانان كه شي پي خوښ نه بيت

وهده فهرموي : المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه

واته : موسلمانان تهواوو راسته قينه نهو كه سهيه كه موسلمانان تهواو له زويانو دهستي نه مين و
دلنيا بن

- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ {المحجرات/ ۱۱}

واته : نهی نيماندارينه با هيچ كهس و گه ليك له نيوه گالته و گه مه به كهس و گه ليكي تر نه كات ،
رهنگه گه مه پيكراره كه له گالته پيكره كه باشر و چاكر بې له لای خوی گوره
وه پيغه مبر يش (ﷺ) ده فهرموي :

(لا تحقرن من المعروف شيئاً) مسلم / ج ۴ ، ص ۲۰۲۶ ، رقم / ۲۶۲۶

واته : هرگيز (قت) گالته به هيچ شتيك مه كهن له چاكه باكه ميش بي

وهده فهرموي: ليس المؤمن بطعان ولا اللعان ولا فاحش ولا البذي. المستدرک/ ج/ ۱، ص ۵۷، رقم / ۲۹.

واته : پروادار هرگيز تانه و ته شهر ليدهر و نه فرته ليكهر و زمان شرو وړ ني به .

وهده فهرموي : المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا . ج/ ۱ ص ۱۸۱ ، رقم / ۴۶۷

واته : نيماندار بو نيماندار وهكو قهلاو بناغي وايه كه هه نديكيان هه نديكيان به هيتز و پتهو ده كهن
و پيكه وه گري ده دن و هرگير

^{۱۲۷} چونكه پيغه مبر (ﷺ) ده فهرموي سه حابه كان دايمه به يه كتريان ده گووت : ده ورن با ساتيك

پيكه وه كوښينه وه نيمانان پيكه وه نوي و زياد بكهين ، وهده فهرموي به شداري ناشتني جه نازه و
نه خوښ و ناخوښه كانی يه كتری بکهين و هرگير.

- چونكه پرس پيكردن و راوه رگرتن له نيسلامدا گرنگه، وهك خوی گوره ده فهرموي

چواره‌میین : ده‌بئی مافه‌کانی (موسلمانان) جئی به‌جئی بکا ، وه‌ک سهردانی کردن له‌کاتی ته‌نگانه وناخوشی دا ، وه‌له‌گه‌ل رۆیشتنی مردویان ، وه‌له‌گه‌ل نهرم و نیان و به‌زه‌یی بوون ، وه‌ دوعا بو کردنیان و داوای لیخوشبوون بو کردنیان له‌خوای گه‌وره ، وه‌سه‌لام لی کردنیان ، وه‌ فروفیل لی نه‌کردنیان له‌کاتی مامه‌له و بازرگانی له‌گه‌ل کردنیاندا پینجه‌م : سیخوری وکلۆگری (تجسس) له‌سه‌ر نه‌کردنیان^{۱۲۸} ، وه‌نابئی راز و نیاز و هه‌وال و نه‌ئینه‌کانیان بو دوژمنانیان نه‌قل بکریت^{۱۲۹} ، وه‌ ده‌بئی ته‌زیه‌ت و نازاریان له‌سه‌ر لابدری^{۱۳۰} ، وه‌ده‌بئی چاکساز (اصلاح) یان له‌نیواندا بکریت^{۱۳۱}

وَشَاوِرُهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ {آل عمران/ ۱۵۹}

واته : هه‌میشه له‌کاروباره‌کانتاندا پرس و رابوێ به‌یه‌کتی بکه‌ن ، وه‌کاتی ویستان کارتیک بکه‌ن ، پشت به‌خوای گه‌وره بیه‌ستن و نه‌نجامی بدن ، خوای گه‌وره نینسانی به‌ته‌وه‌کولی خوش ده‌ویت وه‌ده‌فهرموئی : وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ {الشوری/ ۳۸}

واته : کاروباره‌کانتان له‌نیوه‌خو به‌ناگاداری و به‌پرس و رای یه‌کت بکه‌ن ، رای یه‌کتی وه‌ر بگرن وه‌پتغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فهرموئی :

(ما خاب من إستشار ولانديم من استخارة) رواه الطبرانی / ضعيف

واته : نه‌وه‌کسه‌زه‌ره‌ر نا‌کا که پرس و را به‌خه‌لکی ده‌کا ، چونکه به‌زۆری ره‌یی زۆران له‌هی یه‌کتیک باشته وه‌رگتیر .

^{۱۲۸} چونکه خوای گه‌وره ده‌فهرموئی نیوه‌جاسوسی و سیخوری له‌سه‌ر یه‌کت مه‌که‌ن (ولا تجسسوا...) الحشر/ ۱۲

وه‌پتغه‌مبه‌ری نازیز مان (ﷺ) ده‌فهرموئی : (ولا تجسسوا ولا تحسسوا) بخاری .

واته : سیخوری له‌سه‌ر یه‌کت مه‌که‌ن و به‌دوای هه‌وال و شه‌رمگه‌و نه‌نگاکانی یه‌کتی مه‌که‌ن و هه‌ست له‌یه‌کتی رامه‌گرن ، وه‌ک ده‌فهرموئی : (ولا تتبع عورات المسلمين)

واته : به دواى هه وائ و شهرمگه و نهنگاکانی برا موسلماننه کاتتان مه کهون وه رگیتر .

^{۱۲۹} چونکه پیغه مبهه (ﷺ) ده فهرموئ : (من ستر أخاه في الدنيا ، ستره الله في الدنيا و الاخرة)

المستدرک علی الصحیحین / ج / ۴ ، ص ۴۲۵ ، رقم / ۸۱۵۹

واته : هه رکه سیک نهنگاکانی برا موسلماننی داپۆشی ، خوای گهوره نهنگه کانی داهه پۆشی له دونیا و له دواروژدا

وه ده فهرموئ : (من ستر مسلما ستره الله)

واته هه ر که سیک نهنگی موسلمانیک داپۆشیت ، خوای گهوره نهنگه کانی داهه پۆشیت . وه رگیتر

^{۱۳۰} چونکه پیغه مبهه (ﷺ) ده فهرموئ : (والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه) مسلم /

ج / ۳ ، ص ۲۰۷۴ ، رقم ۲۶۹۹

واته : خوای گهوره له هاناو هاواری بنده کهی خۆی دئ و هاوکاری شه کا ، ماتو بهنده له هاناو هاواری برا کهی ده چئ و هاوکاری ده کات

وه ده فهرموئ : (من كان في حاجة أخيه كان الله في حاجته) بخاری ج ۲ ، ص ۸۶۲ ، رقم

۲۳۱۰ واته : هه رکه سیک ناتانج و پیوستی برا کهی خۆی جئ به جئ بکا ، خوای گهوره ناتانج و

پیوستی شه جئ به جئ ده کات

وه ده فهرموئ : من فرج عن مسلم كربة فرج الله عنه كربة من كربات القيامة بخاری

واته : هه ر که سیک ناخۆشی و تهنگانه به که له سهه موسلمانیک لابادات ، خوای گهوره ناخۆشی روژی

دوایی له سهه لاده دا وه رگیتر

^{۱۳۱} چونکه خوای گهوره ده فهرموئ :

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (المحجرات: ۱۰)

واته : هه مووئیمانداران بران ، هه میسه چاکه و ناشته وایی له نیوان برا کانتاندا بکهن

شه‌شه‌مین : چوونه ناو کۆمه‌لی موسلمانان و لی جیابوونه‌وه‌یان ، ده‌بی ده‌سبارو هاوکار یان له‌گه‌لدا بکری له‌سه‌ر خێرو چاکه و خوا پهرستی و خواناسی و فه‌رمان‌کردن به‌چاکه و ریگرتن له‌خراپه ^{۱۳۲}

وه ده‌فرموئ : وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ {المحجرات/۹}

واته: نه‌گه‌ر دوو ده‌سته‌وتاقم و کۆمه‌ل له‌ نیمانداران له‌گه‌ل یه‌کتی به‌شهر هاتن و یه‌کتریان کوشت، ناشته‌وایی و ته‌بایی یان له‌نیواندا بکه‌ن ، نه‌گه‌ر یه‌کیکیان له‌سه‌ر شه‌یه‌که یاخی بوو و نه‌هاته ژیر باری دانوستان و ناشته‌وایی ، له‌گه‌ل شه‌وه‌دا شهر بکه‌ن که‌یاخی بووه تا ده‌گه‌ریتشه‌وه لای حوکم و فرمانی خوای گه‌وره و رازی ده‌بی ، نه‌گه‌ر گه‌رایشه‌وه لای حوکمی خوای گه‌وره و پی‌ی رازی بوو ، به‌داد‌گه‌ری ناشته‌واییان له‌ نیواندا بکه‌ن ، چونکه خوای گه‌وره داد‌گه‌رانی خۆش ده‌وئیت . چونکه (والصلح خير) . سولخ چاکه و خیری تیدایه وه‌رگتیر .

^{۱۳۲} چونکه خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) زۆر گرنگیان به‌ کۆمه‌ل‌بوون (جماعة) داوه ، بزۆ وینه وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرموئ : (يد الله مع الجماعة) .

واته : ده‌ستی خوای گه‌وره له‌گه‌ل کۆمه‌ل‌بووندايه ، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرموئ : (يد الله فوق أيدهم)

واته : ده‌ستی خوای گه‌وره له‌سه‌روی ده‌ستی شه‌وانه، له‌سه‌رتانه که‌ هه‌میشه کۆمه‌ل و یه‌ک بن . وه‌ ده‌فرموئ : عليكم بالجماعة ، وإياكم والفرقة ، فإن الشيطان مع الواحد ، وهو مع الاثنين أبعد ، ومن أراد بحبوة الجنة ، فليلزم الجماعة . امام احمد / ج / ۵ ، ص ۳۷۰ ، رقم /

نه هلی سوونه و جه ماعه : واده زانن که دوژمنایه تی و معادات له پیتناو خوا چهند شتیك ده گریته خو له وانه :

واته : هه همیشه کۆمهل و یهک بن ، خۆتان له پارچه پارچه پی و دویره کی و ناکۆکی بیاریزن ، چونکه شهیتان له گهله تکه و یهکه ، له کۆ و دوان دورتره ، هه که سیتک ده یهوی ره زامه ندی خوا و به ههشتی نه براوه به دهست بیتنی ، با دهست به کۆمهلهوه بگری .

واته : له سهر تانه هه همیشه له سهر بهرنامه ی خوی گهوره کۆمهله و یهک بن .

وه ده فرموی : (انما یاکل الذنب من الغنم القاصیه) . المستدرک / ج ۱ ، ص ۳۳۰ ، رقم ۷۶۵

واته : گورگ هه همیشه نه مه ره ده خوا که له می گهله داده بپری و یاخی ده بی .

وه ده فرموی : (الجماعة رحمة والفرقة العذاب) . مسند شهاب / ج ۱ ، ص ۴۳ ، رقم / ۱۴

واته : کۆمهله بون خیر و بهر که ت و ره هه ته ، پارچه پارچه ش نیش و نازاروژانه

وه کاتی که پیغه مبهر (ﷺ) باسی نهوه ده کا که موسلمانان ده بنه (۷۳) فرقه ، له وانه هه فتاو دویان به هیلاک ده چن ته نه یهک کۆمهله نه بن ، نهویش ده فرموی : إلا ما أنا علیه وأصحابی . المستدرک

ج / ۱ ، ص ۲۱۸ ، رقم ۴۳۴

واته : ته نه یهک نه که سه به هه هه شتی که من له سهر یه ، نهویش بریتیه له کۆمهله و جه ماعه

بۆیه خوی گهوره ش ده فرموی : وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا {آل عمران/ ۱۰۳}

واته : دهست به پهت و ریتاز و بهرنامه و په یمانی خوی گهوره وه بگرن و هه رگیز ناکۆک و دویره که و پارچه پارچه مبهن و لی ی لا مه دن ، به لکو کۆک و یهک .

وه عبدالله ی کوری مه سعود ده فرموی : (الجماعة ما وافق الحق ولو كنت وحدك)

واته : جه ماعه ت نهو یه که تو له گهله ههق دا کۆک بی بابه ته نیش بیت .

وه خوی گهوره ده فرموی : وَلَا تَنَازَعُوا فُتَفْشَلُوا وَتَلْهَبَ رِجُكُمْ {الأنفال/ ۴۶}

واته : هه همیشه کۆک و کۆمهله بن ، هه رگیز ناکۆکی و دویره کی تان تی نه کهوی ، ده نا هه رهس

دینن و هیز و پیتزان نامیتنی ، بۆیه کوردیش ده تی : هیز له یه کیتی و یه که گرتندایه . وه رگیز

یه که مین : رق لی بوونه وه و بیتزاندنی شیرک و کوفر و خه لکه که یه تی ، وه ده بی
له دلته وه دوژمنیان بیت و ، پروای به شهرله گه لدا کردنیان ه بی و ، شهرگه (میدان
القتال) یان لی بخوازیت .

دووه مین : نابی همرگیز بی باوه ران به دۆست و پهنابگیرین و ، دۆستایه تی به دلیان
بکری و خۆش بویسترین ، به لکو ده بی لیان جیابن باخزم و ناسیاوی نزکیش بن .
سییه مین : جی هیشتن و پشتکردنه ولاتی کوفر و سه فمر بۆ نه کردن به بی
زه روه ت وه وی شهرعی ، نه گمر زه رور نه بی و برای نه وه ی که ده بی پیاو توانای جی
به جی کردن و ده رختنی دورشمه نایینه کان (شعائر الدین) و خۆپاراستنی هه بیت .
چواره م : نابی پیاو له تاییه تمه ندیه کانی دین و دونیادا خۆی وه وان بچوینن له شته
نایینه کان ، وه ک دورشمه کانی نایینی نه وان ، وه له شته دونیایه کانیش وه ک ریگا و
ده ستوری خواردن و خواردنه وه جل و بهرگ و هه ندی داب و نه ریتی تریان له و
شته نه ی که له نیو موسلماناندا ناشهرعی و باونین ^{۱۳۳} چونکه نه و به کارهینان و خۆ

۱ وه ک خودای گموره ده فهرمووی قه ت دوژمنانی خوی گموره به پشت و په نای خۆتان مه گرن

وه ک له هه ندی له م نایه تانه باس ده کات :

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةَ مَنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُو نَكْمَ حَبَالًا وَدُوًّا مَا عَيْنُكُمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ
مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُلُوبُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ } { آل عمران / ۱۱۸ } .

واته : نه ی نه و که سانه ی نیمانتان هیناره ، جگه له خۆتان که سیکه تر مه که نه دۆست و پشتیوانی
گیانی به گیانی تان ، ده نا له هه یچ کات و شهرو خرابیه که درتقی و قسوری تان بی ناکمن ، ناخۆشی
و نارحه تی نیوهیان زۆر بی خۆشه ، رق و کینه و خرابیه یان له زارو له ده م دیاره ، نه وه ی له نیو دلو

ده‌روون و سینه‌شیاندا ده‌یشارنموه گموره‌تره له‌وه‌ی به‌زار ناشکرای ده‌کمن ، نیت‌ر نیتسه به‌لگه و نیشانه‌کانی خۆمان بۆ نیتوه ناشکراو پوون کردۆتموه نه‌گهر نیتوه ناقلتان هه‌بێ و تێ بگهن .

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَتْرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا } {النساء/١٤٤}

واته : نه‌ی ئەوکەسانە‌ی نیمانتان هه‌یناوه ، جگه نیمانداران بێباوه‌ران مه‌که‌نه دۆست و پشتیوانی گیانی به‌گیانی خۆتان.

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ } {المائدة/٥١}.

واته : نه‌ی ئەوکەسانە‌ی نیمانتان هه‌یناوه ، جووله‌که‌و گاور مه‌که‌نه دۆست و پشتیوان و خۆشموستی خۆتان ، ئەوان هه‌ندیکیان دۆست و پشتیوانی هه‌ندیکیان ، هه‌رکه‌سێک ئەوان بکاته دۆست و پشتیوانی خۆی ، ئەوه له‌وانه ، خوای گموره ریتنای گه‌لی سته‌مکاران ناکات .

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَلَّوْا دِينَكُمْ هُزُواً وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ } {المائدة/٥٧}

واته : نه‌ی ئەوکەسانە‌ی نیمانتان هه‌یناوه ، ئەوکەسانە‌ی که گه‌مه‌و گالتهمیان به‌ نایینی نیتوه کرد له‌ خاوه‌ن په‌رتووکه‌کان که له‌ پێش نیتوه په‌رتووکی خوای گموره‌یان بۆ هاتوه ، وه بێباوه‌ره‌کان ، مه‌یانکه‌نه دۆست و پشتیوانی خۆتان ، له‌ خوای گموره بترسن نه‌گهر نیتوه نیمانداران .

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ } {التوبة/٢٣}

واته : نه‌ی ئەوکەسانە‌ی نیمانتان هه‌یناوه ، باوک و باراکانتان مه‌که‌نه دۆست و پشتیوانی خۆتان نه‌گهر کوفریان به‌سه‌ر نیماندا هه‌لبۆارد ، کوفریان له‌ نیمان زیاتر خۆش وێست ، هه‌رکه‌سێک له‌ نیتوه ئەوکەسانه بکاته دۆست و پشتیوانی خۆی ئەوکەسانه سته‌مکارن .

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخْذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ } {المتحنة/١} ، وه‌رگیزی.

واته : نه‌ی نه‌وکه‌سانه‌ی ئیمان‌تان هیتاوه ، قه‌ت دو‌ژمنانی من و خۆتان مه‌که‌نه دۆست و پشتیوانی خۆتان ، سۆزو خۆشه‌ویستی خۆتان‌یان پی مه‌ده‌ن ، له‌کاتی‌کا نه‌وان بیباوه‌ر بوون ده‌ریاره‌ی نه‌و یاسا و به‌رنامه‌هه‌قه‌ی که‌ بۆ ئیوه‌ هات ، پیغه‌مبه‌رو ئیوه‌ش به‌ده‌ر ده‌نێن له‌به‌ر نه‌وه‌ی که‌ به‌رواتان به‌ په‌روه‌ر دگارتان هه‌یه .

^٢ لێره‌دا مه‌به‌ست له‌خواردن و به‌کاره‌ینانی جل و به‌رگ و نامرازی حه‌رام و ناشه‌ریه‌ نه‌گه‌ر نا زۆر شت هه‌یه ، هی نه‌وانیشه ، به‌کاره‌ینانی (مه‌ریاحه) و حه‌رام نیه . وه‌رگیزی .

^٣ چونکه‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نه‌هی له‌وه‌ کرده‌ که‌ له‌هه‌ندێ شت و عاده‌تی یاساغ و حه‌رام خۆمان وه‌ کافه‌ره‌کان به‌چوینن . چونکه‌ ده‌فه‌رمووی :

(من تشبه بقوم فهو منهم) أبو داود / ج ٤ ، ص ٤٤ ، رقم / ٤٠٣١

واته : هه‌ر که‌سێک خۆی وه‌ گه‌لێک به‌چوینیت نه‌وه له‌ واته .

بۆیه‌ ده‌فه‌رمووی : (خالقوا المشركين) بخاری .

واته : پیچه‌وانه‌و دژایه‌تی موشه‌ریکه‌کان بکه‌ن .

ده‌فه‌رمووی : (خالقوا اليهود والنصارى ..)

واته : له‌ داب و نه‌ریت و شته‌خه‌راپ و ناشه‌ریه‌کانی ژیا‌نتاندا موخاله‌فه‌ی جو‌له‌که‌ و گاو‌ره‌کان بکه‌ن . وه‌رگیزی .

^٤ چونکه‌ خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمووی : لَوْ تَذَنُّ فَيُنْهِنُونَ {القلم/٩}

واته : هه‌رگیز خۆ بۆ بی باوه‌ران شل و خا مه‌که‌ن و مه‌یلیان مه‌که‌ن .

ده‌فه‌رمووی : فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ {النساء/١٢٩} .

واته : هه‌مو جۆره‌ مه‌یلیک به‌لای بی باوه‌راندا مه‌که‌ن ، خۆیان بۆ شو‌رو شل مه‌که‌ن .

هاوشیوه‌کردنه (تشبّه) ه‌ش ، جوۆی : له‌ دۆستایه‌تی کردن و خو‌شه‌ویستی له‌ ناوه‌وی پیاو دا‌گه‌لاله و به‌میرات ده‌کا ، وه‌ خو‌شه‌ویستی ناوه‌وه‌ش ده‌رته‌نجام خو‌ی له‌ روا‌له‌تدا ده‌دره‌وشی‌تیته‌وه

وه‌ده‌فهرمووی : وَلَا تَرْكُتُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءٍ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ {هود/۱۱۳}.

واته: هه‌رگیز به‌لای سته‌ماکاراندا مه‌چن و مه‌یل و هاوکاریان مه‌کهن ، چونکه به‌ هۆی نه‌و ناگرده‌تان گری ، نه‌وسا جگه له‌ خوی گه‌وره و میه‌ره‌بان هه‌چ کس و شتی‌ک به‌هانانامه‌ نای و دادتان نادات ، ناتوانی سه‌رتان به‌و رزگارتان بکات. وه‌رگێژ

^۵ له‌به‌رته‌وه‌ی حوکم ته‌نها بۆ خواجه وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فهرمووی :

إِنَّ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ {يوسف/۴۰}.

واته : حوکم و دادوه‌ری ته‌نها بۆ خوی گه‌وره‌یه و ه‌ی خوی گه‌وره‌یه ، واته ده‌بی خه‌لک له‌سه‌ر گۆی زه‌وی سه‌باره‌ت به‌ کاروباره‌کانی ژبانیان حوکم ته‌نها به‌ یاسا به‌رنامه‌ی خوی گه‌وره‌میه‌ره‌بان بکهن ، وه‌ فرمانیان پێ کراره ته‌نها خوی گه‌وره بیه‌رستن ، نا نه‌وه‌ نایینی به‌ هه‌تزو به‌ پیتزو راست و دروستی خوی گه‌وره‌یه ، وه‌لی ژۆریه‌ی خه‌لکی نه‌و راستیه‌ نازانن و دانی پیا نانتین .

وه‌ ده‌فهرمووی : ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

واته: هه‌ر که‌سێ‌ک حوکم به‌و قورئانه نه‌کا ، بێ باوه‌ره به‌رانبه‌ر به‌ خوی بی‌هاوتا. چونکه خوی گه‌وره ده‌فهرمووی: إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ {آل عمران/۱۹}

واته : نایینی په‌سندکراو له‌لای خوی گه‌وره ته‌نها نیسه‌لامه . وه‌رگێژ.

^۶ چونکه کاتی سه‌لامیان له‌ پێغه‌مبه‌ر ده‌کرد ، به‌و شیوه‌یه وه‌لامی ده‌دانامه‌و ده‌یگوت (وعلیکم).

واته : له‌سه‌ر ئیوه‌ش . یا ده‌یگوت : (وعلیکم السام). واته: مردن له‌سه‌رتان بی‌ت ، له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌وانیش وایان به‌ پێغه‌مبه‌ر ده‌گوت ﷺ.

پینجه مین : نابئ پالپشتی بن باوه ران بکا و سهریان بجا ، نابئ مه دحیان بکا ، نابئ له دژی موسلمانان هاوکاریان بکا و ، نابئ به سهر موسلمانانیا ندا زال بکا و سهریان بجا ، نابئ مهیل یان بکا ، به لکو ده بن بیان کاته دؤست و هاوه لی خوی ، ده بن پشت له کۆرو کۆبونوه کانیا ن بکا ، نابئ بیان کاته دؤست و پشت و په ناو و ناو پؤش (بطانیه) ی خوی که پاریزگاری له رازو نیازه کانیا ن بکات .

شه شه مین : نابئ به شداری له (بۆنه و جهژن و خۆشی) یه کانیا ندا بکری ، نابئ پیروز با بیان لی بکری ، نابئ به گهوره (سید) و سهر پهرشتیار و سهر دار و پشت و په نا (مولی و موالی) و گهوره (تعظیم) بکری و بیدو تدرین .

حه و ته م : نابئ له لایهن خوی گهوره داوای لی بوردن و لی خو شبوون یان بو بکری ، نابئ ره حیان پی بکری .

هه شته مین : نابئ له سهر حسابی ناین له گه لیان شل و نهرم و نیان و به گفتوگو بی و له گه لیان هه لبکری .

نۆیه م : نابئ له سهر موسلمانان بکری نه دادوهر و فرمانه روا و ، نابئ به حوکم یان رازی بن ، وه نابئ له هیهچ کاریکدا په پیره وی له ئاره زوو و یاسایه کانیا ن بکری ، چونکه په پیره وی کردنی نه وان ، وازه یئنان و پشتکردنه له حوکمی خوی گهوره پیغه مبر .

ده یه مین : نابئ سه لامیا ن لی بکری به سه لامی نیسلام به دارشته (صیغه) ی (السلام علیکم) .

بنچینہ و بنہمای شہ شہم

دان پیدا ہیئان و بہراست دانانی خہ لات و
ریزلیئانی دؤستان و پیاوچاکانی خوا

(الأصل السادس)

التصديق بكرامات الأولياء

به‌راست زانینی که‌رامه‌تی وه‌لیه‌کانی خوی کردگار

له‌بنچینه‌کانی بیرو باوه‌ری پئشیننه چاکه‌کان ، ئه‌هلی سوننه‌وجه‌ماعه :

به‌راست زانینی که‌رامه‌تی وه‌لیه‌کانه ، که زۆر جار خوی گه‌وره وه‌ک یاسایه‌کی سه‌یر و نه‌ریت شکین (خارق العاده) له‌سه‌ر ده‌ستی هه‌ندئێ له‌ پیاو چاکانی خۆی رود‌ده‌دا، وه‌ک خه‌لات و ریزو (اكرامية) یه‌ک به‌ به‌نده چاکه‌کانی خۆی ده‌به‌خشئ^{١٣٤} ، هه‌روه‌ک له‌سه‌ر شه‌وه به‌لگه له‌ قورئان و سوننته‌وه هاته‌وه ، وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فه‌رموئ :

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ {يونس/٦٢}

واته : ئه‌ی خه‌لکینه ئاگادار بن ، بئ گومان دۆستانی راسته‌قینه‌وه ره‌سه‌نی خوی گه‌وره ترسیان له‌سه‌ر نی یه ، وه‌ خه‌مباروخه‌مناک نابن ، شه‌وانه‌ی که ئیمانیان هه‌یناوه و له‌خوا ده‌ترسن ، له‌ژیانی دونیا و له‌ دوا‌رۆژدا موژده‌یان بۆ هه‌یه ، گۆرانکاری به‌سه‌ر وشه‌کانی خوی گه‌وره‌دا نای ، ئا شه‌وه سه‌رکه‌وتنیکی گه‌وره‌یه وه‌ پئغه‌مبه‌ر یش (ﷺ) ده‌فه‌رموئ :

(إن الله تبارك و تعالی قال : من عادی لی ولیاً فقد آذنته بالحرب) بخاری .

^{١٣٤} وه‌لی : چه‌نده‌ها جزو پله‌ویایی هه‌یه ، مه‌رج نیه خوی گه‌وره له‌سه‌ر ده‌ستی هه‌موو وه‌لیه‌کی ، یا له‌هه‌موو کاتیك شت رووبدات ، یا هه‌رکه‌سیك شتی لی روونه‌دا وه‌لی نه‌بیئت . وه‌رگیز .

واته : خوای گه‌وره و ده‌سه‌لاتدار ده‌فهرمووی : ههر که‌سێ دوزمنایه‌تی دۆستیکی من بکا ، نه‌وا مه‌یدانی لی‌خوازتووم وثیعلانی شه‌ری له‌گه‌لدا کردووم ^{۱۳۵}

^{۱۳۵} کهرامه‌ت : کارێکی نه‌ریت شکین (خارق العاده) یه ، به‌لام په‌یوه‌ندی به‌ ته‌حه‌داو به‌ بانگه‌ شه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی یه‌وه‌ نی یه ، خوای گه‌وره له‌سه‌ر ده‌ستی هه‌ندێ له‌و به‌ندانه‌ی که‌ په‌یوه‌ست به‌ خوای گه‌وره‌و هوکمه‌ شه‌رعیه‌کان ده‌ری ده‌خا ، وه‌ک خه‌لات و ریزلینانێکی خوای گه‌وره‌یه‌ بۆ به‌نده‌کانی ، له‌نه‌ته‌وه‌ پیشینه‌کانیش رویداوه‌ هه‌روه‌ک له‌ سوهره‌تی که‌هف وه‌ی تریشدا هاته‌وه ، وه‌له‌سه‌رده‌می ئه‌و ئۆمه‌ته‌ش له‌ هاوه‌له‌کان و شوین که‌وتوانیان رویداوه ، هه‌روه‌ک (عوهم‌ری کوری خه‌تاب) له‌شاری مه‌دینه‌وه له‌سه‌ر مینبه‌ر قسه‌ی له‌گه‌ل سه‌رکه‌رده‌یه‌کی سوپای سه‌حابه‌کاندا کرد که له‌ نه‌هاوه‌ند بوو، فهرمووی : (یا ساریه‌ الجبل الجبل) واته : ئه‌ی ساریه‌ ی سه‌رکه‌رده‌ی موسلمانان ناگاداریه‌ دوزمنه‌کان په‌شتیان لی‌گرتوون ، جگه‌ له‌وه‌ش نمونه‌ ژۆرن ، هه‌روه‌ک له‌کتیبه‌کانی سوننه‌ سه‌حیحه‌کان و ئاساره‌ نه‌قل کراوه‌کان شتی ژۆر له‌و کهرامه‌تانه‌ هاتوون که‌ خوای گه‌وره له‌و باره‌یه‌وه هه‌زاران زانا و خه‌لکی جیتی مه‌تانه‌ ئه‌وه‌یان دیتوه‌ و ئه‌و شتانه‌یان گێراوه‌ته‌وه ، که‌ شتیکی مه‌تواتیر و مه‌سوق و مه‌وجوده له‌و ئۆمه‌تو ، هه‌رده‌شمینێ تییدا تا خوای گه‌وره‌ سه‌زده‌کا ، له‌ راستیدا رودانی کهرامه‌ت به‌ده‌ست ناهینن ، نه‌گه‌ر به‌به‌ره‌که‌تی به‌دواکه‌وتنی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) خۆی نه‌بێ ، به‌روویشتنی له‌سه‌ر ئه‌و ریبازو شه‌ریعه‌ته‌ نه‌بێ نابێ، ئه‌وه‌ش له‌ رووی نه‌قله‌وه‌ کارێکی راست و دروسته ، چونکه‌ خوای گه‌وره وه‌ک به‌خشینێک به‌به‌نده‌ برواداره‌کانی خۆی ده‌دا ، له‌ رووی کردنه‌وه‌ی ده‌روی ئاسۆی زانست له‌به‌رده‌می ئه‌و پیاوانه‌ که‌له هه‌موو ئه‌و ماده‌ شکین (خوارق العادیه) انه‌ باشتر و گه‌وره‌تره ، که‌ گوێ مان لی‌ یان ده‌بێ یا له‌ باره‌یانه‌وه‌ ده‌خوینینه‌وه ، وه‌یه‌کتیک له‌و کهرامه‌تانه‌ که‌ پیشینه‌کامان ده‌قیان له‌سه‌ر هیناوه‌ته‌وه‌ بریتیه‌ له‌ : خۆراگری و به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر کتاب و سوننه‌ و په‌یره‌وی لی‌ کردنیان و رازی بوون به‌هوکم یان ، وه‌بریتیه‌ له‌ سه‌رکه‌وتن له‌زانست و کردار دا، وه‌ په‌یدا نه‌ بوون رونه‌دانی کهرامه‌ت له‌هه‌ندێ موسلمان به‌لگه‌ نی یه‌ له‌سه‌ر لاوازی ئیمانیان ، چونکه‌ کهرامه‌تیش له‌به‌ر چه‌ند هۆیه‌ک رووده‌دا له‌وانه‌: بۆ به‌هێز کردنی به‌رو

باوه‌ری بونده، بۆیه زۆر له سه‌حابه‌کان هیچ شتیکیان نه‌دیتوه له‌باره‌ی کرامه‌تموه، چونکه بیروباوه‌ری ویه‌قین یان زۆر تۆکمه و ته‌واوو به‌هێزو پتمو بووه، هه‌روه‌ها که‌رامه‌ت بۆ به‌ریا کردنی به‌لگه له‌سه‌ر دوژمنان رووده‌دات، وه‌نابێ ته‌نها له‌رووی نه‌قله‌وه که‌رامه‌ت بروای پس بکری، چونکه که‌رامات له‌رووی شه‌رعی یهو بونده به‌چهندان رێککارو دیسپلینێکی شه‌رعی و، چهند مه‌رجێکی تاییه‌تی خۆی هه‌یه، له‌وانه: نابێ حوکمێکی شه‌رعی و قاعیده‌یه‌کی دینی حه‌رام بکا، نه‌و که‌رامه‌ته ده‌بێ بۆ زیندوان بێ نه‌ک بۆ مردوان، ده‌بێ له‌به‌ر پێویسته‌یه‌ک بێ، نه‌گه‌ر هه‌رکاتێ که‌رامات نه‌و مه‌رجانه‌ی تێدانه‌بوون، که‌رامات نی یه، به‌لکو نه‌ندیشه (خیال) ه‌ یا وێرنه (وه‌م) یه یا له‌شه‌یتان وه‌رگرته، که‌رامات حوکمێک له‌نه‌حکامه‌کانی شه‌رعی پێ ناسه‌لیندری و کاری پێ ناکری، وه‌هه‌روه‌ها هیچ حوکمێکیشی پێ په‌ت و پوچمه‌ (نهی و باطل) نابیتته‌وه، چونکه حوکمه شه‌رعیه‌کان سه‌رچاوه‌ ناسراوه‌کانی خۆیان هه‌یه، وه‌ک (قورئان و سوننه و إجماع ... هتد) جا نه‌گه‌ر خوای گه‌وره که‌راماتێکی له‌سه‌ر ده‌ستی موسلمانێکی خواناسی خۆی کرد، پێویسته له‌سه‌ر نه‌و که‌سه زۆر سوپاسی خوای گه‌وره بکات له‌سه‌ر نه‌و خه‌لات و به‌خششی که‌ پێی داوه، وه‌ ده‌بێ بیه‌شاریتته‌وه و نابێ بیه‌کاته هۆکاری لوت به‌رزی و خۆبێ هه‌لکێشان له‌پێش خه‌لکی، چونکه نه‌وه دووچاری گرفت و هه‌لاکته‌ی ده‌کا، وه‌ چهندان خه‌لکی وا هه‌یه که‌شه‌یتان په‌لکێش (استدراج) ی کردوون که‌چی نه‌وان به‌ که‌رامه‌تیا زانیوه‌و، پاشان به‌هۆی نه‌وه‌وه زه‌ره‌مه‌ندی دنیا و داروژ بوونه‌و، به‌سه‌رخۆیاندا شکاوه‌تموه، بۆیه بزانی که‌ خوای گه‌وره له‌چهندان نایه‌تدا له‌قورئانی پێرژ باسی سیفه‌ته‌کانی وه‌لیه‌کانی خۆی کردوه که‌ هه‌ندێ له‌وانه له‌ سوپه‌تی فووقان له‌ نایه‌تی (٦٣ - ٧٤) دا کۆبوونه‌تموه، هه‌روا پێغه‌مبه‌رانی خوای گه‌وره‌ش (سه‌لامی خوای گه‌وره‌یان له‌سه‌ر بێت) باس له‌ هه‌ندێ له‌م سیفه‌تانه ده‌که‌ن، بۆ وێنه وه‌ک (به‌روا هه‌بوون به‌خوا و فریشه‌کان و پێغه‌مبه‌ران و کتێبه‌کانی خوا و به‌رژێ دوا‌ی و له‌خوا ترسان و کارکردن به‌سوننه‌تی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) و خۆئاماده‌کردن بۆ رۆژی به‌خوا گه‌یشتن، وه‌خۆشویستن بۆخوا و پ‌رق لێ بوونه‌وه بۆخوای گه‌وره، وه‌له‌سه‌ر زه‌وی به‌گران و یقار ده‌پۆن، وه‌نه‌گه‌ر نیقاش و قسه‌ی په‌قیان له‌گه‌لدا کردن

سهلامیان لی ده کهن، بز خوی گموره له پارهستان و کرانندا ده میننموه، وه ده لاین: نهی خوابه سزای دوزه خان لمسر لاده، وه کاتی که خیر ده کهن زیده پزیی و پزدی تیادا ناکهن، وه هاویهش بز خوا پیدنا ناکهن، وه هیچ کسیتک به ناهق ناکوژن که خوی گموره حمرام و یاساگی کرده، وه زینا و داوین پیسی ناکهن، وه گهاهی به درو نادهن، وه کاتی که به لای کوپ و کوپونهوی چهقه و هدر (لغو) دا درون، به سر پی بی ده رن و له گه لیاندا دانانیشن، وه کاتی که نایه تهکانی خویان له لا ده خویندری و به بیران دیتوه به که پرو کویری و به بی دنگی به سهری دانا رن، به لکو بی لی ده کهنموه، وه له نزا و پاراناوه یان دا ده لاین: نهی پموره دگاران له ژنه کان و له به ره و هچه کانمان، له گلینهی چاو (قرة العین) مان پی به خشه، وه بمانکه به پیتشوای تیماندان و خواناسان... وه جگه لموانهش چندان سیفاتی تر له قورنان و سونندها هاتون .

^۲ وه پیغه مبه ریش (ﷺ) سه بارت به خومن ده فرمووی :

(الرؤيا الصالحة من الله والحلم من الشياطين) بخاری .

واته: خهونی چاک و راست له خواویه و، خهونی پر و پوچ و تیکهک و پیکهک (أضغاث الأحلام) یش له شهیتانه وهیه . وه رگیز.

^۴ نین قودامی مه قدیسی په همتی خوی لی بی ده لی : (جادوو: گزیدان و نوشته و قسه کردنه که قسه پی ده کهی، یا پی ی ده نوسی، یا کارتک ده کهی که ته نسیری پی له لاشه ی جاد و لیکراوه که یاله دلی یا له نه قلی ده کهی به ناراسته و خو، وه هه قیه تیشی هیه، بز ویتنه: نی وا هیه ده کوژری، یا نه خوش ده کهوی، یا پیوا له ژنی خو ی ده گیزتوه، له گه لی کوژنابیتوه، نیوان ژن و میرد لیک ده کری، به کیک رقی له به کیک ده بیتوه، دوو کس زور به کتر یان خوش ده وی و همور نهوانه و چندان کاری تری بهد به هزی سه ره وه ده کرتین. وه تیمامی شافعی فرمویه تی: ماتر ساحر نمو شتانهی تیدایه، کما تا فیربوون و فیرکردنی سحر حمرامه، وه نه شان زانیوه کهله وه دا هیچ راجیایه که له نیوان نه هلی علم دا هه بیت، وه نه سحابه کانمان ده لاین: ساحر به فیربوون و به کردنه وهی به کافر داده نری، جا چ به حمرامی بزانی یا به حلال، وه پاشان له باره ی راستی

ته هلی سوننه چهند دیسپلین و ریککاریکی شرعی یان ههیه لهرووی بهراست دانانی کهراماتی پیاوچاکان، چونکه ههموکاریکی له نهریت بهدهر (خارق العاده) کهرامات نیه ، بهلکو زۆر جار په‌لکیش کردن (استدراج) ی شهیتانه ، یاده‌چیتته بازه‌ی نوشتهو کاری جادوگه‌ری و شهیتان و ده‌ججاله‌کان .
جیاوازی رونو ناشکرا له نیتوان کهرامت و جادوگه‌ری دا (شعوذة) چی یه .؟.

سه‌هروه گووتویانه: نه‌گهر سه‌هر هه‌قیقه‌تی نه‌بایه، بۆ خۆی گه‌وره فه‌رمانی بی‌ ده‌کردین خۆی لی‌ دوریگرین، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رمووی :

فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ {البقرة/۱۰۲} . بنواره کتیبی مغنی/ بهرگی ۸ / ل ۱۵۰ .

واته : هه‌ندئێ که‌س له‌و دو‌فه‌ریشته‌ی بابل فه‌یری شه‌تیک بوون که ژن و مه‌تردیان لیک جیا ده‌کرده‌وه که بریتی بوو له‌ سه‌هر، نه‌وانه (جادوگه‌ران) ناتوانن به‌به‌ن روخسه‌ت و خواستی خوای گه‌وره زه‌ره‌روزیان به‌ هه‌چ که‌سه‌یک بگینن ، شه‌تیک فه‌ر ده‌بن زیانی هه‌یه ، هه‌چ سو‌دو قازانجی نیه

^۱ بیده‌ه: لیره‌دا له‌رووی شه‌ری یه‌وه، به‌شه‌تیک ده‌گوتری که له‌ بواری عه‌قیده و یاسا دانان (تشریح) وه‌ تازه و داهه‌نراوه، نه‌ک له‌ بواری مامه‌له‌و داهه‌تنان و کارگه‌تری و خزمه‌تگوزاری و ... هته‌ده‌وه، به‌ مه‌رجی که‌ په‌نچه‌وانه‌ی شه‌ر نه‌بی، به‌و بیده‌یه دانانری، نه‌تر بواری رونکردنه‌وهی زیاترمان نی یه . وه‌رگه‌تری.

۲ وه‌ک خودای گه‌وره ده‌فه‌رمووی :

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ (المائدة : ۳)

واته: نه‌مه‌رۆ رۆژێ که‌ که (من) تابه‌ینی ئه‌وه‌م بۆ ئه‌وه‌ ته‌واو کرده‌وه، بۆیه ته‌ویست به‌ قسه‌ و خسته‌نه‌ سه‌ر (إضافة) ی هه‌چ که‌سه‌یکی تر ناکات ، تا له‌سه‌ری زیاد بکه‌ن، وه‌رگه‌تری.

که رامهت : بههۆی گوئرایهلی و له خواترسان و خواپهرستی یهوه دهه بی ، ثایبه ته به خه لکی خۆراگر و هۆگر به نیسلام ، وهك خوای گهوره ده فهرمووی :

وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَآؤُهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ {الأنفال/ ۳۴}

واته : وهلیه کانی خوای گهوره ته نهئا نهو که سانهن که له خوای گهوره ده ترسن و نهو ده پهرستن ، بهلام زۆریه بیان نهوه نازانن .

شعهوزه : بههۆی کاری خراپ و گوناھ و تاوان و بی باوه پی پوده دا ، وهك خوای بی هاوتا ده فهرمووی :

وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ {الأنعام/ ۱۲۱}

واته : بیگومان شهیتانه کان نیگا و سروش (وحی) به گوئی ی دۆسته کانیاندا ده کهن و شتی نهیینی یان فیتر ده کهن ، بۆ نهوه ی قسه و گفتوگو له گه ل ئیوه دا بکهن و به سهرتاندا زال بن ، جا نه گهر ئیوه به وان پروا بکهن و به گوئی یان بکهن ، به پراستی ئیوه ده بنه هاو به ش پیداکهر (مشرك)

نه هلی سوننه و جه ماعه : هه رگیز پیاوچا کان به سهر پیغه مبه راندا (علیهم السلام) هه لئا بۆترین ، به لکو لای نه وان پیغه مبه رتک سه لامی خوای گه وره ی له سهر بی ، له هه موو پیاوچا کان باشتره وهك خودای گه وره ده فهرمووی :

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَآئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ {الحج/ ۷۵}

واته : خوای گه وره پیغه مبه ران له فریشته کان و له خه لکی سه رگزی زه وی هه لده بۆترین .

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه: خدونی چاکه (رؤیا الصالحة) که به شیکه له پیغهمبرایه‌تی (نبوة) و، دوربینی (فراسة) ی راستی پیاو چاکان ، به هتق و به راستی ده‌زائن .

وه‌ک خوی گه‌وره له‌سهرزاری هه‌زرتی یوسف علیه السلام ده‌فرمووی :

{ ۴ } إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ { ۴ } قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ { ۵ } وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ { ۶ } لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِّلسَّائِلِينَ {يوسف/۷}

واته : کاتیک که هه‌زرتی یوسف علیه السلام به هه‌زرتی یه‌عقوبی باوکی گوت سه‌لامی خوی گه‌وره‌ی له‌سهر بیټ ، نه‌ی باوکی به‌ریژم من له خه‌ومدا بینیم که یازده نه‌ستیره و مانگ و رۆژ کړنۆشیاں بو ده‌بردم ، هه‌زرتی یه‌عقوبیش علیه السلام له وه‌لامیدا به هه‌زرتی یوسفی کوری گوت : نه‌ی رۆله‌که‌م خه‌ونه‌که‌ت لای براکانت مه‌گپه‌وه ، مه‌بادا ئیره‌یست پی ببه‌ن وپیلان و فیلیکت لی بکه‌ن ، دووچاری ده‌ردو بلایه‌کت بکه‌ن ، چونکه شه‌یتان دوژمنیکی سه‌رسه‌خت و ناشکرایه بو ئینسان ، هه‌میشه ئینسان له خسته‌ده‌بات ، به‌و شیوه‌یه په‌روه‌رد گارت بو پیغهمبرایه‌تی هه‌لته‌به‌ژیریت ، وه‌فیری لیکنانه‌وه‌ی خه‌ونت ده‌کات ، وه نازو نیعمه‌تی خۆی به‌سهر توډا ، وه‌به‌سهر وه‌چه و نه‌وه‌کانی یه‌عقوبیش ته‌واو ده‌کات ، هه‌روه‌ک نازو نیعمه‌ته‌کانی خۆی به‌سهر باب و باپیرانتدا

پینغه‌مبهری خوای گه‌وره ش (ﷺ) له وه‌لامیدا ده‌فه‌مووی :

ما سألني أحد عنها غيرك منذ أنزلت ، هي الرؤيا الصالحة يراها المسلم ، أو ترى له . (صحيح سنن الترمذي) صحيح سنن الترمذي / للالباني .

واته : له‌وته‌ی ئەم نایه‌ته دابه‌زیووه ، جگه له‌تۆ ه‌یج که‌سیکی تر پرس‌یاری له‌باره‌یه‌وه لێ نه‌کردووم ، ئەوه مه‌به‌ستی پێ خه‌ونی چاکه که ئینسانی موسلمان ده‌بیینیّت ، یا پێیه‌وه ده‌دیتریت .

ئەه‌لی سوننه و جه‌ماعه : بر‌وایان وایه که له دونیادا جادوو و جادوگه‌ری هه‌یه ^١ ، جا هه‌ندی له‌وانه به ناگاداری و به روخه‌ستی خوای گه‌وره زیان و کاریگه‌ریان بۆسه‌ر ئینسان هه‌یه و ، هه‌ندی‌کیشیان ته‌نها خه‌یال و ئەندیشه و ، نا هه‌قیقین شه‌یتانه‌کانی جین پالپه‌ستی و سه‌رخه‌ری جادوو و جادوگه‌ری ، به‌جۆری که خوای گه‌وره وه‌کو تاقی کردنوه ه‌یزو توانایه‌کی پێدان که به ئاده‌میزادی نه‌داوه ، وه‌لێ ده‌بی بزاین که شه‌یتان و ئەجینه‌کان زه‌ره‌رو زیان به ه‌یج که‌سیک ناگینن به‌ بی روخه‌ست و توانای خوای گه‌وره ، نیتر هه‌رکاتی جادوکه‌ر جادوه‌که‌ی له‌ رووی گالته‌و کوفرکردن به خوای گه‌وره توندترو تۆختر ده‌کاته‌وه ، شه‌یتان زیاتره گوی ی ده‌کار کاری پێ ده‌کریت . وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رمه‌مووی :

وَاتَّبِعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السُّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ الْمَلَكِينَ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا

يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ
 أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ {البقرة/۱۰۲}

واټه: شه‌یتانه‌کان بی باوه‌رن و خه‌لکی فیری جادوو و جادوگه‌ری ده‌کهن . به‌لام
 ناشتوانن که زیان به هیچ که‌سیک بگه‌ینن، به‌بی پوخسه‌تی خوای گه‌وره، واتا
 نه‌گهر خوا ویستی له‌سهر نه‌بی با‌نه‌وانیش هه‌ول به‌دن ، ناتوانن زیان به هیچ
 که‌سیک بگه‌ینه‌ن.

نه‌و (شه‌یتان و جنو‌کانه) به‌بی فرمانی خوای گه‌وره ناتوانن زیان به هیچ
 که‌سیک بگه‌ینه‌ن، شتی‌ک فیر بوونه که هیچ سوودی بو‌نه‌وان نی یه، به‌لکو زه‌ره‌رو
 زبانی بو‌نه‌وان هه‌یه و زه‌ره‌ریان پی ده‌گڼی .

وه‌خوای گه‌وره ده‌فهرمه‌رمووی : وَجَاءُوا بِسِحْرِ عَظِيمٍ {الأعراف/۱۱۶}

واټه : هه‌زه‌تی موسا سه‌لامی خوای گه‌وره‌ی له‌سهر بیټ ، کاتی که‌له‌گه‌ل
 جادوگه‌رانی فیرعه‌ون رووبه‌روو بوویه‌وه ، پی‌گووتن : نیوه سه‌حری خو‌تان بکه‌ن ،
 نه‌وانیش سیحری‌کی گه‌وره‌یان له‌چاوی خه‌لکه‌که‌کرد
 وه‌خوای گه‌وره ده‌فهرمه‌رمووی :

فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَةَ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ {یونس/۸۰}

واټه : کاتی که جادوگه‌رانی فیرعه‌ون هاتن و رووبه‌رووی هه‌زه‌تی موسا بوونه‌وه ،
 هه‌زه‌تی موسا سه‌لامی خوای گه‌وره‌ی له‌سهر بیټ پی‌گووتن : نیوه سه‌حری
 خو‌تان بکه‌ن ، نه‌وه‌ی له‌لاتانه بیهاوینه‌ساحه‌که ، نه‌وانیش نه‌و سه‌حری لایان
 بوو هاویشتیانه‌عمردو ، سیحری‌کی گه‌وره‌یان له‌چاوی خه‌لکه‌که‌کرد

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : بروایان وایه که به‌هۆی دوعار نوشته‌ی شهرعی به‌هۆی قورئان و سوننه به روخسه‌تی خوی گه‌وره شیفا ده‌رباره‌ی جادو لی‌کردن دیت چونکه قورانی پی‌رۆز شیفای تیایه .

وه‌خوی گه‌وره ده‌فهرمه‌رموی :

وَنُزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا
{الإسراء/ ۸۲}

واته : نه‌و نایه‌تانه‌ی که له قورئانی پی‌رۆزدا بۆ ئیوه داده‌به‌زینین ، هم‌موی شیفاو چاره‌سهر و ره‌حه‌تن بۆ دل و ده‌روون و لاشه‌ی نیمانداران له‌بهر نه‌وه‌ی بروایان پی‌یه‌تی ، وه‌لی : بۆ سته‌مکاره خوانه‌ناسه‌کان ته‌نها زهره‌ن له‌بهر نه‌وه‌ی بروایان پی‌ی نه‌ه و پی‌غه‌مبه‌ری خوی گه‌وره ش (ﷺ) ده‌فه‌موی :

اجتنبوا السبع الموبقات. واته : خۆتان له‌حه‌وت گونا‌هو تاوانه گه‌وره‌کان پی‌ارین. سه‌حابه‌کانیش گوتیان نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوی گه‌وره نه‌وانه چین : ته‌ویش فه‌رموی: الشرك بالله والسحر . بخاری و مسلم .

واته : هاویه‌شی په‌یدا‌کردن بۆ خوی گه‌وره و جادوو کردن .

هه‌رکه‌سیک به‌رو باوه‌ری وابه‌ی جادو‌کردن به‌ی روخسه‌تی خوی گه‌وره سود یا زیان ده‌گینیت ، کوفری کردوو

وه‌هه‌رکه‌سیک جادو‌کردن به‌ه‌لال و په‌وا بزانی ، پی‌ویسته‌ه بکوژیت ، چونکه موسلمانان له‌سهر جه‌رامیته‌ی سه‌هر به‌کده‌نگن .

هر که‌سی بروای وایی که جادو‌کهر (ساحر) سود یا زیان به که‌سیک ده‌گیتی به بیّ
 روخسه‌تی خوی گه‌وره، کوفری کرده، وه هر که‌سی که به حلالی بزانی، واجبه
 بکوژری، چونکه موسلمان هم‌موویان له‌سهر حیرام بوونی سه‌حر کوژا و یه‌کده‌نگن،
 چونکه جادو‌کهر ده‌بیّ داوای ته‌ویه‌ی لیّ بکری، نه‌گهر ته‌ویه‌ی کرد نه‌گینا ده‌بیّ له
 گهرده‌نی بدری و بکوژری .

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : بروایان وایه که نیّره‌یی و چاولیدان هه‌قه و هه‌یه ،
 نه‌گهر خوی گه‌وره بیه‌وی دوچاری به‌نده‌کانی ده‌بیّت ، جاری واهه‌یه چاو لیّدراو و
 نیّره‌یی پی‌راوه‌که ده‌کوژت .

وه بروایان وایه که پی‌توسته ئینسان به خوی گه‌وره و میهره‌بان ، به دوعاو
 نه‌زکاری شرعی خوین له شه‌رو خراپه‌ی چاو پیسی و نیّره‌یی پپاریزیت .

بوّیه خوی گه‌وره ده‌فهر مرمووی : وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ {الفلق/ ۵}

واته : خوی به‌توی کردگار خویمان له شه‌رو خراپه‌ی ئینسانی هه‌سود ده‌پاریزین
 کاتێ که نیّره‌یی به خه‌لک ده‌باو ، چاری پیسیان لیّ ده‌دات .

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ
 {القلم/ ۵۱}

واته : ئە‌ی پیغه‌مبەر ﷺ خه‌ریکه که کافره‌کان کاتێ گوئیان له قورئانی خوی
 گه‌وره ده‌بیّ له هه‌سودی و پیسیان به چاوه‌کانیان هه‌لتخلیسکیتن و، ده‌لین عمده
 ﷺ شیته

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا {النساء/ ۵۴}

واته : یا همر نه‌ویه که‌نیره‌یی و به‌خیلی به خه‌لکی نیماندار ده‌بن له‌سهر نه‌و
فدزل و به‌خششهی که خوای گه‌وره و میهره‌بان پیتیداون که پیغه‌مبهری له نیودا
هه‌لبواردوون ، بیگومان تیمه کتیب و دانایی و دارو ده‌سه‌لاتیکی زۆرو گه‌وره و
به‌هیژمانان به خانه‌واده‌و نه‌وه‌ی حمزه‌ته‌ی نیبراهیم به‌خشیووه

وه‌پیغه‌مبهری خوای گه‌وره ش (ﷺ) ده‌فه‌موئ :

العين حق ، ولو كان شيء سابق القدر سبقته العين ، واذا استغسلتم فاغسلوا
مسلم .

واته : چاوپیسی و چاو زارو چاو لی‌دان شتیکی راسته و بۆی هه‌یه ، نه‌گهر ههر
شتیک وه‌پیش قه‌ده‌ری خوای گه‌وره بکه‌وتبایه‌و کاری تی‌کردبایه ، نه‌وا چاوپیسی
وه‌پیش قه‌ده‌ر ده‌که‌وت ، بۆیه نه‌گهر ویستان خۆتان بشۆن نه‌وا خۆتان له چاو
پیسی بشۆن .

وه‌پیغه‌مبهری خوای گه‌وره (ﷺ) ده‌فه‌موئ :

لا یجتمع فی جوف عبد ، الا یمان والحسد . الالبانی .

واته : دوو شت پی‌که‌وه ، نیمان و نیره‌یی پی‌بردن له نیو دل و ده‌روونی نینسانی
نیماندار دا کۆ نابنه‌وه .

نه هلی سوننه و جه ماعه : بروایان وایه که خوای گهوره شهیتانه جنۆکه کانی دروستکردوه، که خوختوته ده خنده ناو دلۆ دهررونی ئاده میزاده کان و، هه همیشه بۆیان له بۆسه و سیپه دان و، خۆیان بۆیان ده کوتن، خوای گهوره ش ده فمرمووی :

﴿ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَيْكَ أَوْلِيَاءَهُمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴾
{الأنعام/ ۱۲۱}.

واته: بیگومان شهیتانه کان نیگاوسروش (وحی) به گوئی ده دۆسته کانیاندا ده کهن و شتی نهینی یان فیتر ده کهن، بۆ نهوهی قسه و گفتوگو له گهل ئیوه دا بکهن و به سهرتاندا زال بن، جا نه گهر ئیوه بهوان پروا بکهن و به گوئی یان بکهن ، به راستی ئیوه ده بنه هاویهش پهیدا کهر (مشرک) .

وه خوای گهوره نه و شهیتانانه زال ده کا به سهر هندی له و به ندانهی که خۆی ده یهوی . وه ک ده فمرمووی :

﴿ وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدِّهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴾ {الإسراء/ ۶۴}.

واته : هه کهسی لهوانه ده توانی و پی یان ده وهستی به دهنگی خۆت بیان خرۆشیننه، وه به سوپای سوار و پیادهت هانا و بهرگریان لی بکهو، له مال و منالیاندا به شداری بکه، وه به ئین یان پی بده و بهوه هه لیان خه له تینه، به لام ناگادارین (به ئین) هکانی شهیتان ته نها فریودان و درۆ و ده له سهیه .

وه به پتچهوانهش، خوای گهوره هندی له بندهکانی خزی، نهوانه ی دههوتین له پلان و فیل و گزیهکانی شهیتان دوریان بختاموه دهیان پاریزیت . وه ک ده فرمووی :

﴿ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ {النحل/۹۹} .

واته: بیگومان شهیتانی بهد و نه فرهت لیکراو هیچ دهسهلاتیکی بهسمر نهو پروادارانهدا نی یه که ههمیشه دوستی خوان و پشت به خوا دهستن ، بهلکو دهسهلاتی بهسمر نهو که سانهدا ههیه که دوستی نهون ، وه بهسمر نهوانه ی که هاویهشی بو خوا پهیدا ده کهن و دژی خوان ، که واتا دوستی شهیتانن .

بنچینه و بنه‌مای جهوتهم

بنه‌مای نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه
له‌بارهی سه‌رچاوه‌ی لی وهرگتن و به‌لکه پی هینانه‌وه

(الأصل السابع)

منهج أهل السنة والجماعة في التلقي والإستدلال

مه‌نه‌ج و به‌رنامه‌ی نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه

له‌باره‌ی وه‌رگرتن و به‌لگه پی هینانه‌وه

له بنچینه‌کانی بیرو باوه‌ری پیشینه چاکه‌کان (نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه)

له‌باره‌ی وه‌رگرتن و به‌لگه هینانه‌وه :

بریتیه : له : به‌دوا کموتن و په‌په‌روی کردنی هه‌رچه‌کی که‌له قورئان و فرمووده‌ی راستمه‌ه هاتوه ، له‌رووی ئاشکراو نادیار ، وه بریتیه له خۆ به‌ده‌سته‌وه دانی نه‌و

دوو سه‌رچاوانه که قورئان و سوننه‌تن ، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرمووی :

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا {الأحزاب/٣٦}

واته : هه‌ج پیار و ئافره‌تیکی ئیماندار بۆیان نیه نه‌گه‌ر خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ)

بریاریکیان دا ، قسه له بریارو فرمانی نه‌واندا بکه‌ن و ، سه‌باره‌ت به بریارو

فرمانی نه‌وان سه‌رپشک و یاخی و سه‌رپیچ بن ، هه‌رکه‌سه‌یک به گوی ی خواو

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نه‌کاو ، سه‌رپیچیان لی بکا، له گومراییه‌کی ئاشکرا دایه

وه‌ک پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) ده‌فرمووی :

(ترکت فیکم آمرین ، لن تظلوا ما تمسکت بهما کتاب الله و سنة رسوله) حاکم له

(مستدرک) دا هیناویه‌تیوه .

واته : من دوو شتم له نیو ئیوه‌دا جی هه‌شته‌وه ، نه‌گه‌ر ده‌ستی پیوه بگرن و پی

یانوه پابه‌ندو په‌یوه‌ست بن هه‌رگیز گومراو سه‌رگه‌ردان نابن ، نه‌وانه‌ش کتیبی

خوای گه‌وره و سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ره‌که‌یه‌تی (ﷺ).

وه‌رگیز : سوننه واته ره‌وت و ریبازو فرمووده‌کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) .

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : نالین کتابی خوا، پاشان سووننه‌تی پیغه‌مبەر، به‌لکو ده‌لین: کتیبی خوا و سوننه‌تی پیغه‌مبەر (ﷺ) پیکه‌وه، چونکه سوننه له‌گه‌ل قورنان پیکه‌وه لکاوان و لیک جوئ نابنه‌وه ، بۆیه خوای گه‌وره به‌گوئ کردن پیغه‌مبهره‌که‌ی (ﷺ) فهرز کردوه له‌سەر موسلمانان، وه واشی کردوه که سوننه‌ته‌که‌ی ئه‌و بیته پونکه‌ره‌وه‌ی ئه‌و مه‌به‌ست و مانایه‌ی خوای گه‌وه، که کۆچکمر و پشتیوانه‌کان له‌سهری بوینه، به‌ تابه‌تی جئ نیشینه چاک و سهر راسته‌کان (خلفاء الراشدین)، وه پاشان به‌دوای ریبازی ئه‌و سهرده‌مه چاک و ناوازه یه ده‌کمون که یه‌کسهر له دوا‌ی ئه‌وانه‌وه هاتوه، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فهرموئ :

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ {النحل/٤٤}

واته : ئه‌ی محمد (ﷺ)، ئیمه قورنانه‌مان بۆ تۆ ناردوه تا ئه‌وه‌ی که بۆ ئه‌وان دابه‌زیوه ، بۆ خه‌لکیشی رون بکه‌نه‌وه ، به‌لکو ئه‌و خه‌لکه به‌هۆی ئه‌وه‌وه به‌ر بکه‌نه‌وه و تئ بگهن و بروا بئین .

وه خوای گه‌وره ده‌فهرموئ :

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ {الأعراف/١٥٦}

واته : ره‌حمه‌ت و به‌رکه‌تی من هینده زۆرو فراوانه هه‌موو شتیکی گئی زه‌وی و بوونه‌وه‌ری گرتۆته‌وه ، جا لیتره به‌و لاوه به‌ریار له‌سهر ئه‌و ره‌حمه‌ت و به‌ره‌که‌ته ده‌ده‌م بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی که ئیماندارن و له خوای گه‌وره ده‌ترسن و زه‌کات له سه‌روه‌ت و سامانی خۆیان ده‌ده‌ن له پینا‌و خوای گه‌وره و میه‌ره‌بان ، وه بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی که بروایان به‌ فهرموده‌و به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ئیمه هه‌یه .

وه ک پیغه ممبر یش (ﷺ) ده فمر مویت :

(علیکم بسنتی ، وسنة الخلفاء المهديين الراشدين تمسكوا بها، وعضوا عليها بالنواجذ واياكم ومحدثات الأمور ، فإن كل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة ، وكل ضلالة في النار) سنن ابی داود / البانی .

واته: له سر تانه له سه ری بازو رهوشتی من بن و پچ یه وه پابه ندو په یوه ست بن ، وه له سر تانه که له سر ری بازی خلیفه سر راست و ری نمای کراوه کانی من بن ، چونکه نهو خلیفانه ده ستیان به ری بازی منوه گرتوه و پییه وه په یوه ست ، بویه ددان و خرینه کان (نواجذ) تان له سر ری بازی منو نهوان دابگرن و ببری مهدهن، ناگادار بن له کاری تازه و داهیتراو دورین ، چونکه هه موو شتیکی تازه و داهیتراو و داهاتوو له باره ی خواپه رستی و بیروباوه په بیدعیه و، هه موو بیدعیه کیش سدرلیشوان و گومراییه .

وه پیغه ممبر (ﷺ) ده فمر مویت :

(أوصيكم بأصحابي ، ثم الذين يلونهم ، ثم الذين يلونهم) صحيح سنن الترمذي / للالبانی .

واته : ناگادار بن ، ناموژاگاریتان ده کم که بهرانبهر به هاوه له کانی من باش و بهرین بن و ، گالته وو سوکایه تیان پی نه کن ، پاشان بهرانبهر بهو خه لکانه باش و بهرین بن که به دوا ی سرده می نهوانه وه دادین ، پاشان له گهل نهو خه لکانه که به دوا ی نهوانه وه دادین .

وه عبدالله ی کوری عمر ره زاو ره حمدتی خوی گوره ی له سر بن ده فمر مووی :

پیغه ممبر (ﷺ) فمر موویه تی :

(تفرق أمتي على ثلاثٍ و سبعين ملةً كلهم في النار ، إلا ملة واحدة).

واته : تۆمه‌تی من ده‌بیته (٧٣) پارچه و کۆمه‌ل ، له‌وانه هه‌موویان له‌ناو ئاگرن (دۆزه‌خین) ، ته‌نها به‌ک کۆمه‌ل و میلله‌ت نه‌بی ، هاوه‌له‌کان گوئیان نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره (ﷺ) نه‌و کۆمه‌له‌ کامه‌یه ؟ که‌له‌ناوئاگرنی به‌ ، فه‌رمووی :
(ما أنا عيله و أصحابي)^{١٣٦}

واته : نه‌و سوننه‌ت و پێبازه‌یه که‌من و هاوه‌له‌کاتم له‌سه‌رینه‌ بۆیه ده‌ستی پێوه‌بگرن.

بۆیه هه‌ر له‌و باره‌یه‌وه سه‌رچاوه‌ی بۆ گه‌رانه‌وه (مرجعية) له‌لای نه‌هلی سوننه‌ ، له‌کاتی په‌یدا بوون و هاتنه‌ کایه‌ی هه‌رگه‌یوگرفت و دو به‌ره‌کی و کێشه‌ و ناکوکیه‌ک ، قورئان و سوننه‌یه‌ ، وه‌ک خوای گه‌وره له‌و باره‌یه‌وه ده‌فه‌رمووی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا {النساء/٥٩}

واته : نه‌ی خه‌لکینه به‌گۆی ی خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و نه‌و سه‌رکرده‌ و براگه‌وران به‌کن که‌له‌ خۆتان ، نه‌گه‌ر ئیوه‌ پراواتان هه‌تاوه به‌خوای گه‌وره و به‌ رۆژی دوا‌ی ، هه‌رکاتی له‌هه‌ر شتێک دا ناکوکی و دو به‌ره‌کی تان تێکه‌وت ، به‌گێر نه‌وه لای خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) نه‌گه‌ر ئیوه ئیماندارن ، چونکه نه‌وه بۆ ئیوه باشت‌رین شته و خیری تێدا‌یه .

هاوه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) سه‌رچاوه‌ی بۆ گه‌رانه‌وه‌ی نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه‌ن له‌ رووی تێگه‌یشتن له‌ قورئان و سوننه‌ته‌وه ، وه‌لای نه‌وان له‌ قورئان و سوننه‌دا هه‌یج

^{١٣٦} صحیح سنن الترمذی و البانی .

شتیک تیک ناگریټ و دزایه تیان نیه ، نهبه (قیاس نه به زهوق نه به کهشف و کرامت ، نهبه گوته شیخیک نهبه قسه پی شهوایه ک) چونکه نایینی پیروزی نیسلام له سدره می ژیان پیغه مبردا (ﷺ) تمواو بووه وهک خوی گهوره لهو باره یوه ده فمرموی :

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا {النساء/ ۱۱۵}

واته : هر که سټ نه یاریتی پیغه مبر (ﷺ) بکا ، دوی نهوی که ریگای راست و دروستی بو رون بو ته وه ، به دوی ریبازیک ده کهوی که جیایه لهی نیمانداران ، له دنیا دا روی ده کهینه نهو رو که یه که روی تی کرده و بهرو نهوی ناراسته و ریتمای ده کهین ، وه له دوا روژیشدا ده یخینه نیو دوزه خوه که چاره نویستی زور سهخت و دژوارو سامناکه .

نه هلی سووننه و جهماعه : قسه و پهی هیچ که سیک وه پیش فمرموده ی خوی گهوره و پیغه مبره کهی (ﷺ) ناخن ، له بهر نهوی خوی گهوره ده فمرموی :

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا {المائدة/ ۳} .

واته : نا نه پر نایینی نیوم بو نیوه تمواو توکمه کرده ، وه ناز و نیعمه تی خو شم تمواو به سر نیوه دا دارشته ، وه بهوش لیجان رازیم که تنه نا نیسلام نایین و ریبازی ژیان تان بیت .

وه خوی گهوره ده فمرموی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ {الحجرات/ ۱} .

واته: نه‌ی ئه‌وه‌که‌سانه‌ی که‌پرواتان هه‌یه، وه‌پێش‌خواو پێغه‌مبهر(ﷺ) مه‌که‌ون (له‌ره‌ی داندایه‌)، له‌خوا بترسن، خوای گه‌وره‌ بیسه‌ر و زانایه‌ و، ناگای له‌هه‌موو شتی‌که‌ که‌ ئێوه‌ ده‌یکه‌ن و ده‌یلێن، یا له‌ ئێو دێو ده‌روونی خۆتاندا به‌ری لێ ده‌که‌نوه‌ و په‌نای ده‌ده‌ن.

وه‌ خوای گه‌وره‌ ده‌فهرموێ:

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ
عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ {الجماعية/٢٣}

واته: ئایا نابینی، ئایا نه‌تبیینیوه‌ ئه‌وه‌که‌سه‌ی که‌ هه‌واو ئاره‌زووی خۆی لێ بوته‌ خوای خۆی، ئه‌وه‌نده‌ به‌ گوێی ده‌کا ده‌په‌رسته‌ی، له‌بهر ئه‌وه‌ خوای گه‌وره‌و میه‌ره‌بانیش ئه‌وه‌که‌سه‌ی گوهرپاو سه‌رگه‌ردانکه‌ردوه‌، چونکه‌ خوای گه‌وره‌ ده‌یزانی که‌ ئه‌وه‌ که‌سه‌ شایسته‌ی ئه‌وه‌یه، وه‌ مۆزی بیباوه‌ری و بیئینی له‌سه‌ر گوێ و دلی داوه‌، وه‌ په‌رده‌یه‌کی له‌سه‌ر چاوی داناوه‌، جا کێ هه‌یه‌ له‌پاش خوای گه‌وره‌ هه‌دایه‌تی بدات، ئایا ئێوه‌ به‌رناکه‌نوه‌ و تێناگه‌ن و په‌ند وه‌ر ناگرن.

ئه‌هلی سه‌وونه‌ و جه‌ماعه‌: ده‌زانن ئه‌گه‌ر قسه‌ی خۆیان وه‌پێش‌هی‌خواو پێغه‌مبهره‌که‌ی به‌خه‌ن، به‌ی به‌لگه‌و زانسته‌و، شه‌یتانه‌ بۆیان را‌ده‌زێنته‌وه‌، نه‌قلی سه‌لیم و ساخ و صریح لای ئه‌وان ئه‌وه‌ نه‌قله‌یه‌ که‌ له‌گه‌ڵ ده‌ق و نه‌قلی راست و دروستدا کۆک به‌ی، ئه‌گه‌ر گه‌وه‌گرفت و که‌م و کورپه‌کیان هه‌به‌ی، ده‌ق و نه‌قل وه‌پێش‌گه‌وه‌گرفته‌که‌ ده‌خه‌ن، چونکه‌ هه‌یج کاتێک نه‌قل به‌شێوه‌یه‌کی نه‌سته‌م (محال) به‌سه‌ر نه‌قل دا نای تا پێی قه‌بوڵ نه‌کری، به‌لکه‌وه‌ شێوه‌یه‌ دی که‌ نه‌قل تیایدا سه‌رسام به‌ی، چونکه‌ تێی ناگا یا له‌نه‌قلی ئه‌وه‌ به‌ده‌ره‌، نه‌قلیش هه‌میشه‌

ته‌وشته به‌راست داده‌نې که له‌قورثان وسوننه هم‌والی پې درابې و هاتبې نه‌ک به پیچ‌ه‌وانه‌وه

وه‌له‌پله و پایه (شان) ی نه‌قل کم ناکه‌نوه ، نه‌گمر چی پټیان وایه نه‌قل جتی کم و کورې و تانه و ته‌شمر لیدانه ، به‌لام بار (تکلیف) ټکیشی له‌سره بویه ده‌لین ، نه‌قل هرگیز وه‌پیش شمرع ناکه‌وی ، ته‌نانه‌ت له‌مه‌و دواش هرگیز دروست‌رکراوه‌کان له په‌یامبه‌ران بی‌نیازو پټویست نابن ، به‌لکو له‌و بازنه‌یه کارده‌کمن و ده‌خولینه‌وه ، هم‌میشه خه‌لک پټویستی به پیغه‌مبه‌ران هه‌بووه ، سه‌لامی خوای گه‌وروه‌یان له‌سمر بیټ ، تا په‌یامی خوای گه‌وره‌یان پیبگټنن و راسته‌رپی ریبازی خوای گه‌وره‌یان بکمن ، بویه به‌نه‌هلی سوننه ناوده‌برتن چونکه ته‌واو به‌دوای ریبازی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) که‌وتونه‌و په‌یره‌وی ته‌واوو ره‌های لی ده‌کمن و خویان ته‌سلیمی کرده ، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فهرموی :

فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بغير هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَأَيُّهُدِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ {القصص/ ۵۰}

واته : نه‌گمر وه‌لامیان نه‌دایته‌وه و داوه‌کمی تویان وه‌رنه‌گرت ، بزانه ته‌وانه ته‌نھا به‌دوای هه‌واو ناره‌زووی خویان که‌وتون و په‌یره‌وی لی ده‌کمن ، کی له‌و که‌سه‌گومراو سمرگه‌ردان و لاری تره که به‌دوای هه‌واو ناره‌زووی خوی ده‌که‌وی به‌بی ته‌وه‌ی که له‌لایه‌ن خواوه رینمایی کرا بی ، بویه ناگادار بن خوای گه‌وره رینمایی گه‌لیکی سته‌مکارناکا تا نه‌گه‌رنه‌وه‌سهر هیدایه‌ت .

وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فهرموی :

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {النور/ ٥١} وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ {النور/ ٥٢}

واته : حوکم و بریارو هه‌لویتست و قسه‌ی نیمانداران له‌به‌رانبه‌ر پیتغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره‌دا کاتێ که بانگی لای خوای گه‌وره و پیتغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ ده‌که‌رێن بۆ ئه‌وه‌ی پیتغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ کێشه‌کاندا حوکم یان له‌ نیتواندا بکات ، ته‌نها ئه‌وه‌یه‌ که ده‌لێن : نه‌ی پیتغه‌مه‌ری خوای گه‌وره گوتیمان لیت بوو و به‌ گوتیمان کردی ، شه‌رعی خوای گه‌وره چی ده‌لێت چی به‌چی ده‌که‌ین ، له‌راستی دا ئه‌وانه‌ سه‌ر به‌ر زو سه‌ر فرازن ، بۆیه هه‌ر که‌سیک به‌ گوی ی خوای گه‌وره و پیتغه‌مبه‌ره‌که‌ی بکار ، له‌ خوای گه‌وره به‌ترسی و پارێزکاری لێ بکات ، ئه‌و که‌سانه سه‌ربه‌رزو سه‌ر فرازن .

ئه‌ه‌لی سووننه و جه‌ماعه : دوا‌ی کتاب و سووننه کار به‌وه ده‌که‌ن و پشتی پێ ده‌به‌ستن که زانایانی ئۆمه‌ت له‌سه‌ری کۆبونه‌ته‌وه ، وه‌پیتغه‌مه‌ریش (ﷺ) فه‌رموویه‌تی :

(إن الله لا يجمع أمتي على ضلالة ، ويد الله على الجماعة ، ومن شذ شذ في النار) سنن الترمذي / البانی .

واته : خوای گه‌وره هه‌موو ئۆمه‌تی من له‌سه‌ر گو‌مرا‌یی کۆناکاته‌وه ، ده‌ستی خواه له‌سه‌رووی کۆمه‌له (له‌گه‌ل کۆمه‌له) ، هه‌ر که‌سێ له‌کۆمه‌ل ده‌رچێ و ریز به‌ر بێ ، بۆ ناو ناگری دۆزه‌خ ده‌رچوه

ئۆمه‌تی نیه‌لامی له‌سه‌ر گو‌مرا‌یی و شتیکی بوچ و بێ هوده و وازه‌یتان له‌هه‌ق کۆنا‌بیته‌وه

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه :

بروایان وایه نه‌و پاکى و بن گونا‌هیه‌ش جگه له پیتغه‌مبه‌رى خوا (ﷺ) بۆ هیهچ که سێکى تر نیه ، بروایان وایه هه‌ول و کۆششکارى (اجتهاد) به پێى پتویست له‌کارێکدا ده‌که‌ن که شاراو‌هیه ، وێرای نه‌وه‌ی ده‌مار گێریشیان بۆ ره‌یى هیهچ که‌سێک نی یه تا قسه‌کانیان له‌گه‌ڵ قورئان و سوننه‌دا ته‌واو هاوتاوو کۆک نه‌بی‌ت . برواشیان وایه که کۆششکار (مجتهد) یش هه‌له ده‌کا و راستیش ده‌کا و ده‌پێکێ ، نه‌گه‌ر راستى کرد ، دوو پاداشتى بۆ هه‌یه ، پاداشتى ئیجتهداد و پاداشتى پێکانه‌که ، نه‌گه‌ر هه‌له‌شى کرد ته‌نها یهک خێرى بۆ ده‌نووسى .

خوای گه‌وره وه‌ک ره‌خنه‌و تێبینى له‌سه‌ر هه‌ندێ هه‌لوێستى ئیمانداران ده‌فه‌رموی :
وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَدَّعَوْا بِهٖ وَكَوَّرُوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أَوْلِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا {النساء/ ۸۳}

واته : هه‌ندێ له ئیمانداران ، هه‌رکاتى ده‌ریاره‌ی ته‌من وئاسایش و ترس و بیه‌وه هه‌والتیکیان بۆ بی‌ت ، بى نه‌وه‌ی بێر له‌سه‌ر نه‌جمای بکه‌نه‌وه خێرا بلاوى ده‌که‌نه‌وه ، وه‌لى نه‌گه‌ر نه‌و مه‌سه‌له‌یان بگێرابة‌یه‌وه لای پیتغه‌مبه‌رى خوای گه‌وره‌و لای کاربه‌ده‌ست و برا‌گه‌وره‌کانیان که له خۆیان‌و ، پرسیان پى بک‌ردبانایه ، نه‌وکاته نه‌و که‌سانه‌ی که له هه‌وال و نه‌هینییه‌که باش تێده‌گه‌ یشتن و باش لییان ده‌کۆلیه‌وه ، باش ده‌یان زانى که ته‌م هه‌وال و رازو نه‌هینی یه چیه‌وچۆنه ، ئیتر نه‌گه‌ر فه‌زل و به‌خشش و ره‌حمه‌تى خوای گه‌وره‌و ميه‌ره‌بان نه‌بایه له‌سه‌ر تان ، ته‌نها که‌میکتان نابایه ده‌نا هه‌ره‌مه‌و تان به‌دوای شه‌یتان ده‌که‌وتن

نه گهر شو جیواو زبه ی له نیوان شه واندا هه به له سهر مه سه له نیجته بهادیه کان بی ، به لام له سهر شه وه درآیه تی و دوژمنایه تی به کترناکه ن و دهنگ لیک راناگرن و پشت تیک ناکه ن ، به لکو به پیچه وانوه هندیکیان خوش دهوی و ، هندیکیان پالپستی هندیکیان و ، نویژ له پشت به کتری ده که ن ، ویرای شه وه ی که راجیایی (اختلاف) یان له سهر چه ند مه سه له به کی لاهه کی (فرعی) هه به

وهك خوی گه وره ده فدرموی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا {النساء/ ٥٩}

واته : شه ی شه که سانه ی که پرواتان هه به ، به گوئی ی خوی گه وره و پیغه مبه ری خواو شه برا گه وره بریار به ده ستانه بکه ن که له رووی تاین و نیمانه وه له خوتانن ، وهك خوتان نیماندار و له سهر نیسلامن ، نه گهر له سهر شتیک لی تان بویه کیشه وناکوکی بیگه رینه وه لای خواو پیغه مبه ره که ی ﷺ نه گهر تیه خوتان به موسلمان ده زانن و، پرواتان به خوی گه وره به روژی به ری هه به ، شه وه بو تیه وه باشتره وخیری تیدایه

وهك خوی گه وره ده فدرموی :

إِنَّ الَّذِينَ فَرَقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ {الانعام/ ١٥٩}

واته : شه ی پیغه مبه ر ﷺ شه وانده ی که نایینی خویان پارچه پارچه کردو، بوونه کومه ل کومه ل، بروایان به هندیکی هه بوو و بروایان به هندیکی نه بوو، تو له

هیچ شتی کدا وه کو نهوان نیت ، تۆ لهوان بهریت ، ناگاداریه کاروبار و کردهوی نهوان ده گمزیتموه لای خوی گموره بۆ نهوی تۆلمیان لی بگریتموه و ، له سمر نهوه موحاسبه بیدان بگریت ، نهوسا ههوالیان پی ده دریت بهرانبر نهو بیرو باوه ری که ههیان بووه و نهو کار و کردهوی که کردویانه .

نه هلی سوننه و جه ماعه : هیچ که سیک له مسولمانان بهوه په یهوست ناکمن که کۆت و پابه ند بی ریبازو به مزه بیکی فیهی دیاریکراو و کاری پیبکا ، همروه ها به هیچی دانانین نه گمر له پرووی به دوا کهوتن و په یهوی لی کردنهوه بی نه که له روی لاسایی کردنهوه (تقلید) ی کویرانه بچ ، ^{۱۳۷} له سمر مسولمانان پیویسته

^{۱۳۷} تهقلید : وانا چونه ژیر باری حوکمی شرعی مزه بیته که له مزه به کان ، یا بریتییه له وه رگتی قسهی که سیک به بی نهوهی که به لکه که ی بزانی ، یا گه پانهوه بۆ سمر قسهی یه کیک له قسه که ره کان که به لکه ی نه .

مقلید: نهو کسه یه که به تاییهت لاسای که سیک ده کانهوه به لکه ی بزانی یا نا ، له قسهی ده رناچ نه گمر پیچموانه ی نهوش به لکه ی بۆ به یتریتمهوه و بۆی به سلینری ، هیچ ناکۆکیه که له نیتوان زانایان لهوه دانی یه که ده لین : لاسای کردنهوه زانست نهیه ، بۆیه لاسایی که رهوه (مقلید) یش پیسی ناگوتری زانا (عالم) ، خوی گمورهش له زۆر نایه پندا زه می لاسایی کردنهوهی کردهوه ، وه که خوی گموره ده فمروئی :

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَّلًا كَانُوا آبَائِهِمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ {المائدة/ ۱۰۴}

واته: کاتی که پیمان ده گوتری وه نه لای شو شتهی که خوی گموره نازلی کردهوه ، وه نه لای پیغه مبری خوا ، لهوه لامدا ده لین : نهوهی که له بار که باهه ماننمهوه بزمان جی ماوه و ده ستمان کهوتوه

به‌سمانه و چیکه مان ناوی ، نه‌گمر چی باوکو بایه‌انیش یان هیچ یان نه ده‌زانی و ریتنمایی نه‌کرا بوون ، نه‌گمر نه‌وانه وابکمن ، له‌سمر ریتی راست نه‌ن .

وه زانا پیشینه‌چاکه‌کان و پیشه‌وا کۆششکاره‌کان (ائمة للمجتهدین) لاسایی کردنه‌ویان قه‌ده‌غه کرده، چونکه لاسایی کردنه‌وه هژی لاوازی و ناکۆکی نیتوان ریزه‌کانی موسلمانانه، وه یه‌کییتی و یه‌کیبونیش له‌وه‌دایه که خه‌لکی له کاتی دویره‌کی و ناکۆکی بگه‌ریتنه‌وه لای فەرمووده‌ی خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) و ته‌نها پی‌ره‌وی له‌وه بکا، بۆیه نه‌مان دیت که هاوه‌له‌کان لاسایی هیچ که‌سیکی تایبەت و دیاریکراو بکه‌نه‌وه له هه‌موو مه‌سه‌له‌کاندا جگه له خوار پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)، وه هه‌روه‌ها هه‌ر چوار پیشه‌واکانیش په‌حمەتی خوایان لی بی ده‌مارگه‌ریان ته‌نها بۆ په‌یه‌کانی خۆیان نه‌بوه، به‌لکو له‌به‌ر فەرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) وازیان له په‌یه‌کانی خۆیان ده‌هیتنا، وه قه‌ده‌غه‌ی نه‌و که‌سه‌شیان کرده‌وه که به‌بی زانیی به‌لگه به‌دوایان بکه‌ون ، هه‌روه‌ک نیهامی نه‌بو حه‌نیفه ده‌فەرمووی :

(إذا صح الحديث فهو مذهبي) .

واته : نه‌گمر هه‌ر هه‌دیستی راستان دیت نه‌وه له مه‌زه‌بی منه، واتا مه‌زه‌بی من هیچ شتیکی تیدا نی یه که پیچه‌وانه‌ی ده‌قه‌کانی قورئان و سوننه بی، وه ده‌لی :

(لا یحل لأحد أن یأخذ بقولنا ما لم یعلم من این أئمنه) .

واته: بۆ هیچ که‌سی نی یه که قسه‌ی نیه‌مه وه‌ریگری و کاری بی بکا ماتو نه‌زانی له کوئی مان وه‌رگرتوه و هیتاوه .

وه نیهامی مالک ده‌فەرمووی :

(منیش به‌شهرم ، پاست ده‌که‌م و هه‌له‌ش ده‌که‌م ، جا سه‌یری په‌یه‌کام بکه‌ن ، نه‌وه‌ی که کۆک بوو له‌گه‌ل کتاب و سوننه وه‌ری بگرن ، نه‌ویش که پیچه‌وانه‌ی کتاب و سوننه بوو ، وه‌ری مه‌گرن .

وه نیهامی شافیعی ده‌فەرمووی :

(هه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌ک که ده‌رکه‌وت که پیچه‌وانه‌ی فەرمووده‌ی راستی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) گوتومه، من لی ی په‌شیمان و به‌ریم ، له ژیانم و له دوا‌ی مردنم) .

که‌له‌مه‌زه‌بی‌که‌وه‌ بچیتته‌ سهرمه‌زه‌بی‌کی‌ تر له‌به‌ر به‌هیزی‌ به‌لگه‌ ، وه‌له‌سه‌ر قوتابی‌ و داواکاری‌ زانستیش‌ پیویسته‌ ، نه‌گهر شه‌و شایسته‌یه‌ی‌ هه‌بن‌ که‌ به‌لگه‌ی‌ پیتشه‌واکانی‌ پین‌ بناسرئ‌ ، کاری‌ پین‌ بکا‌ ، بۆشی‌ هه‌یه‌ له‌مه‌سه‌له‌کدا‌ له‌مه‌زه‌بی‌ ئیمامی‌کی‌ تر‌دا‌ بچیتته‌سه‌ر مه‌زه‌بی‌کی‌ ئیمامی‌کی‌ تر ، له‌به‌ر به‌هیزی‌ به‌لگه‌ی‌ ، یا‌ قسه‌ی‌ که‌سه‌یک‌ وه‌رگهرئ‌ به‌بن‌ نه‌وه‌ی‌ که‌ به‌لگه‌ که‌ی‌ بزانی‌ ، به‌هۆی‌ نه‌وه‌وه‌ ده‌بیته‌ لاسایی‌کار (مقلد) ی‌ کوێ‌رانه‌، وه‌له‌سه‌ر یه‌تی‌ به‌ پسی‌ ی‌ توانا‌ چاوێک‌ به‌مه‌سه‌له‌کان‌ دا‌بخشینی‌ و به‌لگه‌کانی‌ بزانی‌ ، تا‌ له‌م‌ نیتوانه‌دا‌ شتی‌کی‌ بۆ‌ به‌هیزتر‌ ده‌بن‌ و بۆ‌ی‌ ده‌رکه‌وئ‌ ، جا‌ نه‌گهر نه‌ی‌ توانی‌ له‌ نیتوانی‌اندا‌ ته‌رجیح‌ بدا‌ ، شه‌وا‌ حوکمه‌که‌ی‌ وه‌کو‌ گشتی‌ (عام) لی‌ دئ‌ ، شه‌وسا‌ پرسیار له‌ زانایان‌ ده‌کا‌ ، وه‌ شه‌و‌ بۆ‌ره‌ پیاوه‌ (عامی‌ و عوام) یه‌ی‌ که‌به‌ چاکی‌ چاوبه‌ به‌لگه‌ دا‌ناخشی‌نئ‌ ، هه‌یچ‌ ریبازگه‌یه‌کی‌ نی‌ یه‌ ، به‌لکو‌ مه‌زه‌بی‌ شه‌و‌ مه‌زه‌به‌ی‌ موفتیه‌که‌یه‌تی‌ ، بۆ‌یه‌ له‌سه‌ری‌ پیویسته‌ پرسیار له‌و‌ که‌سانه‌ بکا‌ ، که‌خاوه‌ن‌ زانستن‌ و له‌قورئان‌ و سوننه‌ شاره‌زان‌ .

وه‌ک‌ خوای‌ گه‌وره‌ ده‌فه‌رموئ‌ :

وه‌ ئیمامی‌ نه‌حمه‌د ده‌فه‌رموئ‌ :

(به‌دوای‌ من‌ مه‌که‌ون‌ ، وه‌ به‌دوای‌ مالک‌ و شافعی‌ و شه‌وزاعی‌ و سه‌وریش‌ مه‌که‌ون‌ ، به‌لکو‌ له‌و‌ شویننه‌ وه‌رگهرن‌ که‌ شه‌وان‌ لی‌ یان‌ وه‌رگرتوه‌) ، وه‌ له‌و‌ باره‌یه‌وه‌ فه‌رموده‌ی‌ شه‌وانه‌ زۆر‌ و زه‌وه‌نده‌، چونکه‌ شه‌وانه‌ له‌مانای‌ شه‌و‌ فه‌رموده‌یه‌ی‌ خوای‌ گه‌روه‌ تی‌ گه‌یشتون‌، که‌ ده‌فه‌رموئ‌ :

﴿ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مَن دُونِهِ أُولَئِكَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴾ {الأعراف/٣}

واته‌: به‌دوای‌ شه‌وه‌ بکه‌ون‌ که‌ له‌ خوای‌ گه‌روه‌وه‌ بۆ‌ ئیوه‌ نازل‌ بوه‌، جگه‌ له‌وه‌ به‌دوای‌ هه‌یچ‌ شتی‌کی‌ تر‌ مه‌که‌ون‌ و مه‌یه‌که‌ن‌ به‌ دژست‌ و خۆشه‌ویستی‌ خۆتان‌ ، چونکه‌ جگه‌ له‌ قورئان‌ و سوننه‌ به‌ بیروباوه‌ر‌ نایته‌وه‌ و په‌ی‌ره‌وی‌ لی‌ ناگرئ‌ .

فَأَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ {النحل/٤٣}

واته نه گهر شتیکتان نه زانی ناگادار بن له خووه (به بی به لگه) مهیلین و مهیکه، به لگو پرسیار له خه لکی خاوهن زانست و زانیاری بکه، تافیتری ببن و له سهر روژنایی بن.

نه هلی سووننه و جه ماعه بهدوا کهوتنی روخسه ت به بی به گهی شرعی به هیز یا لاسایکردنه وی زانیه کی پروا پیکراو به دروست و پهوا نازان .

نه هلی سووننه و جه ماعه ده لین بیگومان شاره زابوون له ناین دا به بی زانست و کردار (علم و عمل) پیکفه نه بی نابی ، راستیش نابی ، بویه ههر که سیک نه گهر زانست و زانیاریه کی زوری پیدا کرد ، به لام کاری پچ نه کرد، یا بهدوای ریپازو رینمایی پیغه مبه ر (ﷺ) نه که وتوه و، کاری به سوونه تی نه و نه کروه ، نه و که سه شاره زاو شهر عزان (فقیه) نیه و به شوین کهوته ی پیغه مبه ر (ﷺ) دانانریت .

وهك خوای گه وره ده فهرموی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ {الصف/٢} كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ {الصف/٣}

واته : نه ی تیماندارینه ، بو نه وه ده لین که نایکه، گه وره ترین گونا هو تاوان له لای خوای گه وره نه وه یه که شتیك بو خۆت بلی ی به لام بو خۆت نه یکه یه .

یا ده فهرموی : أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ {البقرة/٤٤}

واته : نایا فرمان به خه لك ده که ن که کاری چاک بکه، به لام خۆتان له بیر ده که ن و نای که ن ، تاکه ی ناقل نابن .

ئه هلی سووننه و جه ماعه : به پی ی توانا وه گرتن و شوینک موتنی زانست و زانیاری شرعی و بهسود به واجب و پیوست ده زانن له سهر هه موو موسلمانیک ، ئه و زانست و زانیارییهی که ئینسان خوی خۆی و ئاینه که ی پی دهناسیت ، چونکه زانست و زانیاری شرعی شتیکی گرنگه . بزیه خوی گهوره ده فرموی :

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ
{الزمر/۹}

واته : ئه ی پیغه مبهر (ﷺ) به خهلك بلی ئایا ئه و که سانه ی ده زانن و ئه و که سانه ی نازانن وه کو یه کن ، بیگومان وه کو یه ک نین . ئه و که سانه ی که بیرده که نه وه و تیده که ن خاوه ن ئه قله کان .

وه خوی گهوره ده فرموی :

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ {البقرة/۱۵۹}

واته : ئه و که سانه ی که ئه وه ی دامان به زاننوه له و قورئانه رونکه ره وه به لگه دارو رینیایی که ره ی که ناردومانته خواره وه ده یشارنوه دوا ی ئه وه ی که له په رتوکی خوی گهوره دا بو خه لکی رونمان کردۆته وه ، خوی گهوره و نه فره ت لی که مران نه فره ت له و که سانه ده که ن .

بنچینه و بنه‌مای هه‌شتم

پئویستی پهیرهوی کردنی
سه‌ردارانی فه‌رمان به‌چاکه‌کردن

(الأصل الثامن)

وجوب طاعة ولاة الأمر بالمعروف

پهیره وکردنی نهو سهردارانهی
فهرمان به چاکه دهکهن واجبه
(وجوب طاعة ولاة الأمر بالمعروف)

له بنچینه کانی بیرو باوه ری پیتشینه چاکه کان ، نه هلی سوننه و جه ماعه :
نه وهیه که به گوئی نهو سهردارو کار به دهه ستانه بکری که له خوتانن و، کاروباری
مسولمانان بهریتوه ده بن ، به گوئی کردنیان واجبه ، ماتوفه رمان به گونا هکردن و
سهر پیتیچی فه رمانه کانی خوی گه وره نه کهن ، نه گهر فرمانیان به نه نجامدانی گونا هو
تاوان کرد ، نابج به گوئی یان بکری و دروست نیه ، چونکه به گوئی کردن ته نها له
خیر و چاکه و شرعی (معروف) به ^{۱۳۸} ، خوی گه وره ش ده فه رموی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ
فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ
وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا {النساء/ ۵۹}

^{۱۳۸} وهك پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموی :

(إنما الطاعة في المعروف) بخاری .

واته : به گوئی کردن له چاکه وله شرعه ، نه که له گونا هو تاوان و خرابه و له ناشه ری

وه ده فه رموی :

(لا طاعة لمخلوق في معصية الخالق) مصنف ابن أبي شيبة / ج ۱ ، ص ۵۴۵ ، رقم / ۳۳۷۱۷ .

واته : گوئی ریه لی دروست کراوه کان ناکری ، نه گهر پیچه وانه ی بریاره کانی خوی کرد گاریت .

وه ده فه رموی :

(لا طاعة في معصية) بخاری .

واته به گوئی کردن و گوئی ریه لی له گونا هو تاواندا نی به

واته : نهی نهو که سانهی که پرواتان هدیہ ، به گوئی ی خوای گه ووه و پیغه مبهری خواو نهو برا گه ووه بریار به ده ستانه بکه ن که له وروی ناین و نیمانه وه له خوتانن ، وه ک خوتان نیماندار و له سهر نیسلامن ، نه گهر له سهر شتیک لی تان بویه کیشه و ناکوکی بیگهرینه وه لای خواو پیغه مبهره کهی ﷺ نه گهر نیوه خوتان به موسلمان ده زانن و، پرواتان به خوای گه ووه و به رژی به ری هدیہ ، نه وه بو نیوه باشتره و خیری تیدایه

وه پیغه مبهریش (ﷺ) ده فرموی :

(من أطاعني فقد أطاع الله ، ومن عصاني فقد عصى الله ، ومن يطع الأمير فقد أطاعني ، ومن يعص الأمير فقد عصاني) متفق عليه .

واته : هه که سیک به گوئی من بکات ، به گوئی خوای گه ووهی کردووه ، که سیک به گوئی من نه کا به گوئی خوای گه ووهی نه کردووه ، که سیک به گوئی فرماننده و براگه ووه کهی خوی بکات ، به گوئی منی کردووه ، که سیک به گوئی فرماننده و براگه ووه کهی خوی نه کا ، به گوئی منی نه کردووه

وه ده فرموی : (اسمعوا وأطيعوا، وان استعمل عليكم عبد حبشي كان رأسه زبيبة) بخاری .

واته : گوئی پرایه لی و فرمانبیری برا گه ووه که تان بکه ن با بنده یه کی حبه شی فرمانتان به سردا بکا و بیته برا گه ووه تان، که سهری وه ک میوزه رهش و ابی^{۱۳۹}

۱۳۹ . وه له فرموده یه کی تریدا ده فرموی :

(... ولا تنازعوا الأمر أهله ولو كان عبداً سوداً) المستدرک علی الصحیحین . ج ۱ ، ص ۱۷۵ ، رقم

۳۳۰ . وه رگتیر .

وه ده‌فهرموئ : (تسمع وتطیع للأمر ، وإن ضرب ظهرك واخذ مالك ، فاسمع واطع) مسلم .

واته: به گوتی برا گه‌وره ده‌کړی و په‌یره‌وی لی ده‌کړی، با له (پشت) یشته‌ بده‌، با مال و داراییته‌ لی وه‌ریگری، ههر به گوتی بکه و په‌یره‌وی لی بکه .

وه ده‌فهرموئ : (من کره من أمره فلیصبر علیه ، فإنه لیس احد من الناس ، من خرج من السلطان شراً ، فمات علیه ، إلا مات میتة جاهلیة) مسلم .

واته: نه‌گهر که‌ستیک شتیکی له برا گه‌وره‌که‌ی خۆی دی که پیتی ناخۆش بوو، با سه‌بری له‌سه‌ر بگری ، سه‌ره‌خه‌ری و سه‌ریپچی نه‌کا، نابروی نه‌با ، ههر که‌ستیک بستیکی له فرمان و ده‌سه‌لاتی برا گه‌وره‌ ده‌ریچی و، له‌سه‌ر نه‌وه‌ مرد، به‌ مردنیکی نه‌فامی مردوه، واته له‌سه‌ر نه‌فامی مردوه^{۱۴۰}

واته : له‌به‌رانه‌به‌ر خه‌لکی شایسته‌و شه‌ری مملاتن و ناکوکی مه‌که‌ن ، نه‌گهر به‌نده‌یه‌کی ره‌شیش براگه‌وره‌تان بیته ، کارو فرمان و ده‌سه‌لاتی لی دامه‌مالن .
۱۴۰ . وه ده‌فهرموئ :

(من رأى من أمره شيئاً يكرهه فليصبر) صحیح البخاری .

واته: نه‌گهر ههر که‌ستیک له ئیوه شتیکی له فرمانده و براگه‌وره‌ی خۆی دیت که پیتی ناخۆش بوو با سه‌بری له‌سه‌ر بگریته .

وه ده‌فهرموئ : (من خرج من سلطان شراً مات میتة جاهلیة)

واته: ههر که‌ستیک به‌قه‌ده بستیکی له برا گه‌وره‌که‌ی خۆی ده‌ریچی و هه‌لگه‌په‌ته‌وه، به‌ مردنیکی نه‌فامانه‌ مردوه .

وه ده‌فهرموئ : (من فارق الجماعة شراً فمات إلا مات میتة جاهلیة) بخاری .

بۆیه فرمانبهریتی و به‌گوئی کردنی برا گه‌وره له چاکه و شهرعدا، بنچینه‌یه‌کی گه‌وره و شکۆداره له بنچینه‌کانی خه‌لکی سوننه و جه‌ماعه، پێشه‌وا پێشینه‌کان له کورتیه‌ی بیروباوه‌ردا نه‌وه‌یان دهرز و تو‌مار کردوه، که‌م کتیب له کتیبه‌کانی یه‌رو باوه‌ره‌کان (عقا‌ئد) له‌و باب‌ه‌ته‌ چۆلن ، به‌لکو نه‌و باب‌ه‌ته‌ یان ه‌هر ناویردوه و پونیان کردۆتموه و لیکیان داوه‌تموه، چونکه نه‌و باب‌ه‌ته‌ بۆ ه‌موو موسلمانیک فهرزتیکی شرعییه، وه‌ کارتیکی بنچینه‌یه‌ بۆ به‌دییه‌تانی توند و به‌ندی و دیسپلین و رێککاری (انظباط) له ده‌وله‌تی ئیسلامیدا.

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه: کۆیونه‌وه و نو‌یژ و جه‌ژنه‌کان کردن له‌دوای نه‌و برا گه‌ورانه به‌ پێویست ده‌زانن ، وه‌ فرمان کردن و رێگرتن له خراپه و حدج و جه‌هاد کردنیان له‌گه‌ڵ ده‌کرئ ، چ چاک بن یا خراپ و گونا‌ه‌بار بن ، وه‌ ده‌بئ دوعای چاکه و راست بوونه‌وه و خۆپا‌گریان بۆ بکرئ ، ده‌بئ نامۆزگاریان بکرئ ، نه‌گه‌ر به‌ ناشکرا باش بن ، وه‌ نه‌گه‌ر سه‌رپێچی (مخالفة) یه‌کی جگه له کوفریش یان کرد نابئ به‌ شمشیر بۆیان ده‌ریچن و شه‌ریان له‌گه‌ڵدا بکه‌ن .

به‌لکو ده‌بئ له‌بهر فرمانی پێغه‌مبهر (ﷺ) سه‌ریان له‌گه‌ڵدا بگه‌رئ و به‌گو‌تیان بکرئ له‌ غه‌یری تاوان نه‌کردن (معصية)، ماتو کوفری ناشکرا و گه‌وره

واته: ه‌هر که‌سێک به‌قهد بستیک له‌ کۆمه‌له‌که‌ی خۆی جیا بیتموه و هه‌لکه‌ر پێتموه ، نه‌گه‌ر مرد، به‌ مردنێکی جاهیلانه ده‌مریت. وه‌رگیترا.

وه‌ ده‌فهرموئ: (من حمل علينا السلاح فليس منا) به‌هاری .
واته: ه‌هر که‌سێ چه‌ک له‌دژی موسلمانان هه‌لگه‌رئ و له‌گه‌لیاندا به‌هنگئ ، له‌ تو‌مه‌تی ئێمه‌وه له‌سه‌ر رێبازی ئێمه‌ نیه . وه‌رگیترا .

(بواج) یان لێ به‌دی ناکرێ، وه له‌بهر به‌ریابوونی ناشوب و ناژاوه نابێ شه‌ریان له‌گه‌لدا بکرێ ، به‌لکو شه‌ر له‌گه‌ل که‌سانێ ده‌کرێ که ئۆمه‌ت پارچه‌ پارچه‌ و که‌رت ده‌که‌ن ، دوا‌ی نه‌وه‌ی که هه‌موو یه‌ک پارچه‌یه وه پیغه‌مبه‌ری خوا‌ی گه‌وره‌یش (ﷺ) ده‌فهرمووی :

(خيار أئمتكم الذين تحبونهم ومحبونكم، ويصلون عليكم وتصلون عليهم....وشرار أئمتكم الذين تبغضونهم ويبغضونكم وتلعنونهم ويلعنونكم) مسلم .

واته : باشترین پیشه‌واکانتان ، نه‌وانه‌ن که ئێوه نه‌وانتان خۆش ده‌وی و، نه‌وانیش ئێوه‌یان خۆش ده‌وین ، نوێژتان له‌سه‌ر (سه‌رم) ده‌که‌ن ، (واته نه‌وه‌نده باش و شیاون)، وه خراپترین و به‌دترین پیشه‌واکانتان نه‌و پیشه‌وا‌یا‌نه‌ن که رقیان له ئێوه ده‌بیته‌وه و، ئێوه‌ش رقتان له‌وان ده‌بیته‌وه

وه نه‌فره‌تیان لێ ده‌که‌ن و نه‌فره‌تتان لێ ده‌که‌ن (واته هینده خراپ و به‌دکارن).
یه‌کیگ گووتی : نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا جا شمشیریان لێ هه‌لنه‌کیشین و به‌شمشیر هه‌لیان نه‌په‌رینین ؟ ، فهرمووی :

(لا ، ما أقاموا فيكم الصلاة ، وإذا رأيتم من ولائكم شيئاً تكرهونه، فاكرهوا عمله ولا تنازعوا يداً من طاعة). مسلم .

واته : نه‌خێر وایان لێ مه‌که‌ن ، ماتو نوێژتان له‌نیوداده‌که‌ن ، نه‌گه‌ر شتیکی خراپ و ناشه‌رعیتان له‌ برا‌گه‌وره‌کانتان دیت ، وه‌کاتی که ده‌یان بیژین ، شتیگ له‌ برا‌گه‌وره‌کانتان ده‌بینین و پیتان ناخۆشه ، بیانبیژین و پیتان ناخۆش بێ ، رقتان له‌ کرداره‌ به‌ده‌کانیان بیته‌وه و نه‌ک له‌ خۆیان ، ده‌ستی خۆتان لێ یان دامه‌مالتن و سه‌رپیچی یان نه‌که‌ن ، به‌لکو هیشتا په‌یره‌ویان لێ بکه‌ن . وه‌ده‌فهرمووی :

(إن يستعمل عليكم أمرا فتعرفون و تنكرون ، فمن كره فقد بريء ، ومن أنكر فقد سلم ، ولكن من رضي و تابع) .

واته : بئ گومان پئغه‌مبەر (ﷺ) چهند برا گه‌وره‌یهک له‌سەر ئیوه‌ داده‌نی ، که ده‌یاناسن و ده‌یان بیژینن و رقتان لی‌ یان ده‌بیته‌وه ، نه‌وه‌ی پیتی ناخۆش بئ نه‌و که‌سه پاکه‌ و ، نه‌وه‌ی که‌ رقی بیته‌وه ، نه‌و که‌سه‌ ساغ و سه‌لامه‌ته ، سه‌حابه‌کان گوتیان :

(یارسول الله ألا نقاتلهم) نه‌ی پئغه‌مبیری خوا (ﷺ) ئایا شه‌رو جه‌نگیان له‌گه‌لدا نه‌که‌ین ؟ فەرمووی : (لا ما صلوا) نه‌خێر شه‌ریان له‌گه‌لدا مه‌که‌ن ، له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌ی ته‌وانه‌ نوێژ ناکه‌ن ؟ . ئیمامی مسلم گێرایتیته‌وه

به‌لام به‌ گوتی کردنیان له‌ خراپه‌ و گونا‌هوتوان و سه‌رپیتی کردندا دروست نیه ، چونکه‌ به‌ کردار له‌ سوننه‌ی پئغه‌مبیری خوا (ﷺ) ، نه‌هی له‌وه‌ کراوه . وه‌ک پئغه‌مبەر (ﷺ) ده‌فەرمووی :

(السمع والطاعة على المرء المسلم فيما أحب وكره ، ما لم يؤمر بالمعصية ، فإذا أمر بالمعصية فلا سمع ولا طاعة) بخاری .

واته : پئوێسته له‌سەر مرۆفی موسلمان په‌یره‌وی و گوتی‌رایه‌لی فه‌رمانده‌ و برا‌گه‌وره‌ موسلمانه‌کانی خۆی بکات ، له‌وه‌ی که‌ پیتی خۆشه‌ و له‌وه‌ی که‌ پیتی ناخۆش و زه‌حمه‌ته ، ماتو فرمانی به‌ نه‌جامدانی گونا‌هوتوان و ناشه‌ری پئ نه‌کات ، وه‌لی نه‌گه‌ر فرمانی به‌ کردنی گونا‌هوتوان و نا‌شه‌ری پئکرد ، با به‌ گوتی نه‌کات و په‌یره‌وی له‌ به‌و بۆچون و فرمان و بریاره‌کانی نه‌کات ، گونا‌هباریش نابیت .

وه پئغه‌مبەر (ﷺ) ده‌فەرمووی :

لاطاعة في معصية الله ، إنما الطاعة في المعروف . البخاری .

واته : به‌گویتکرنی هیچ که‌سیک له‌سه‌رپیکردنی خوای گه‌وره‌دانیه ، به‌لکو به‌گویتکردن له‌چاکه و له‌فرمانی خوای گه‌وره‌دایه .

ئه‌هلی سووننه و جه‌ماعه : پیمان وایه که پیشه‌وای موسلمانان باریکی گران و به‌رپرسیاریه‌تیه‌کی زۆرو واجباتیکی گه‌وره‌ی له‌لایهن خوای گه‌وره له‌سهره ، بۆیه له‌سهری پتویسته : پیشه‌وای مسولمانان که له‌خوا بترسی و له‌فرمانی شه‌دنه‌چن له‌باره‌ی شه‌وه‌ی که گه‌لیکی له‌به‌رده‌سته ، پتویسته و بزانی که‌خۆی کریتگرته‌ی خوای گه‌وره‌یه و ، خوا به‌کرئ ی گرتوه بۆ شه‌و ئۆمه‌ته ، تاسه‌رپهرشتی و پیشه‌وایه‌تی و شوانیتی یان بکا ، بۆ‌پراژه‌و خزمه‌تی ناین و شه‌ریعه‌ته‌که‌ی خۆی گرتوه ، بۆ‌جئ به‌جئ کردنی یاساو فرمان و شه‌رک و حلوده‌کانی خۆی به‌کرئ ی گرتوه . به‌گشتی و به‌تایبه‌تی له‌سه‌ر پیاوی پیشه‌وا پتویسته نه‌ترسی و بی‌پاک بی ، بۆ‌خوای گه‌وره ده‌ست پاک بی ، له‌سه‌ر کۆنه‌کردن و له‌سه‌رکۆنه‌که‌ران نه‌ترسی ، له‌سه‌ر (ناین و خوین و مال و ئابروو ناموس و به‌رژه‌وه‌ندی و کاروبار و ناسایش و گیان و ئاکار و ره‌وش و ... هتد) یان پارێزگاروسوربیت ، نابئ بۆ‌خۆی تۆله له‌هیچ که‌سیک و به‌رگرتنه‌وه ، چونکه به‌رپق و خه‌شم وقینی خوای گه‌وره ده‌که‌وی ، وه‌ده‌بی هه‌موورق و قینیکی بۆ‌خوای گه‌وره بی . هه‌روه‌ک خوای گه‌وره ده‌فرمووی :

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا
عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ {الحج/٤١}

واته : شه‌وانه‌ی که له‌گۆی زه‌ویدا جیتگیرمان کردوون، نوێژ نه‌نجام ده‌ده‌ن و، زه‌کات له‌مالی خوای گه‌وره ده‌ده‌ن و، فرمان به‌چاکه ده‌که‌ن و پئ له‌خراپه‌ونا‌شه‌ری ده‌گرن،

ئەو کەسانە ئیماندارن ، سەرەنجام و ئایندهی هەموو کارەکان بە دەست خۆی گهورهیه و
بۆ لای خۆی گهوره ده گهریتهوه بۆ لیپرسینهوهیان
وه خۆی گهوره ده فهرمووی :

يَا دَاوُودُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ
عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنِ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ
{ص/۲۶}

واته : ئەو حەزرەتی داود پێغه مەر (سەلامی خۆی گهورهت له سەر بیته) ئیتمه ئیوه مان
له گۆی زهویدا له جی ی پێغه مبه رانی تر سه لامی خۆی گهوره یان له سەر بیته کرده
جینشین ، ده کهواته : به شیوهیه کی راست و رهوا نایژی و دادگه ری و فه رمانزه وایی
له گه ل خه لکی سه رگۆی زه ویدا بکه ، به دوا ی هه واو ئاره زوخۆت و خه لک نه که ویت ،
ده ناله ریگه ی خۆی گه وره سه رگه ردان و گو مپرا ده بیته ، ئەو که سانه ی که له ریگه ی
خۆی گه وره دا گو مپرا ده بن یا گو م ده کترین له روژی دوا ییدا سزا و ئازاریکی زوریان بۆ
هه یه له به رانه بر ئەوه ی که روژی لیپرسینه وه یان له بهر چۆته وه و حسابیان بۆ نه کردوه
وه خۆی گه وره ده فهرمووی :

لِعَنِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْ اِسْرَائِيْلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسٰى ابْنِ مَرْيَمَ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا
وَكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ {المائدة/۷۸} كَانُوْا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوْهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوْا يَفْعَلُوْنَ
{المائدة/۷۹}

واته : له سه رزاری حەزرەتی داوودو عیسا ی کوری مه ریهم (سه لامی خۆی گه وره یان
له سه ر بیته) نه فهرت له و بیباوه رانه ی به ره و نه وه ی ئیسرائیل کرا به هۆی ئەوه ی

که له خوای گهوره پاخی بوون و سهر پېچیان ده کردو، ده سترېژیان ده کرد ، وه رتبان له و تاوان و خرابانه نه ده گرت که ده یانکرد ، به راستی نه وه کارېکی زور بهد و خراب بوو که ده یانکرد

وه پېغه مبهري خوای گهوره ش (ﷺ) ده فمه موی :

(ما من عبد یسترعیه الله رعیه ، یموت یوم یموت وهو غاش لرعیته ، إلا حرم الله علیه الجنة) ملسم

واته : همر بهنده یه که چند روژتیک له دنیا دا شوانی چند که سیک (گه لیک) بیی ، روژتیک دادی نه و نینسانه همر ده مری ، نه گه رخیانه ت و ناپاکی له گه ل گه له که ی کرد بی ، بینگومان له بهر نه وه خوای گهوره به هه شتی لی قه ده غه و یاساغ و حرام ده کا ، واته ناچیته به هه شته وه ، که واته ده چیته جهه ننه مه وه تا خوای گهوره ره حمی خوای پی ده کا ورزگاری ده کات

بنچینه و بنه‌مای نویم

بیروباوهری نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه سه‌بارت به
سه‌حابه و خانه‌وادهی پیغه‌مبهرو و جی نشینایه‌تی

(الأصل التاسع)

عقیده اهل السنة و الجماعة في
الصحابة و آل البيت و الخلافة

بیروباوهری نههلی سوننه و جه ماعه دهربارهی سه حابه و خانه وادهی پیغه مبهرو و خه لافهت

له بنچینه کانی بیروباوهری سه له فی صالح ، نههلی سوننه و جه ماعه :

بریتییه له : خو شویستنی سه رجه م سه حابه کانی پیغه مبهری خوا (ﷺ) و ، ساغ بوون و پاکبوونی دل و دهروون و زمان بهرامبهریان ، چونکه نهوان لهرووی خیر و چاکه و بیرو باوهره وه لهه موو خه لکی چاکترو تهواو تر بووینه ، وه له رووی پهیرهوی کردن له پیغه مبهرو له بهرنامهی خواو جهاد له پیناو دا کردنی لهه موو خه لکی زیاتر پیغه مبهر (ﷺ) هه لیبژاردونه و پاکانهی کردونه ، وه تایبه تمهندی و برشتیکی بهشتیک پیداون که هیچ که سیک له دوای نهوان ناتوانی بگاته نه و پله و پایه یه ، بازو بهرزیش بیته وه ، نهو شتهش بریتییه له وهی که نهوان بهدیتنی پیغه مبهرو له گه ل ژبانی نهو ، ریزدار و نابرو مه ندو سه ر بهرز بوینه ، بو ناگاداریتان ها وه له بهر تزه کان هه ر هه موویان داد گه رن ، به هوی نه وهی که پیغه مبهریکی راست و دروست و داد گه ریان هه بووه و ، پیغه مبهره کهش (ﷺ) راست و دروست و داد گه ری کردن ، نهوانه له دروست کراوه کانی خوای گه وره دۆست و پشتیوانی خوان ، له دوای پیغه مبهرمان (ﷺ) چاکترین و پاکترین دروستکراوی نهون لهو نۆمه ته ، وه ک خوای گه وره ده فهرموئ :

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ
{التوبة/ ۱۰۰}

واته : ئەوانه‌ی که سه‌ره‌تاو یه‌که‌مجار له‌ کۆچ‌که‌ران و پشتیوانه‌کان له‌باره‌ی ئیسلامبوونیان پێشکه‌وتن و پێشبرکینی یان کرد ، ئەوانه‌ش که له‌سه‌رخێرو چاکه‌ به‌دوای ئەوان که‌وتوون، خوای گه‌وره‌ له‌هه‌ر هه‌موویان رازیه ، ئەوانیش له‌خوای گه‌وره‌ رازین ، بۆیه‌ خوای گه‌وره‌ به‌هه‌شتیکی بۆ ساز و ئاماده‌کردوون که‌ جوو‌ روپاری به‌ژێر دادی و ، به‌هه‌میشه‌یی له‌نیو‌ ئەو به‌هه‌شته‌ دا ده‌مینه‌وه ، دیاره‌ ئەوه‌ش سه‌رکه‌وتنیکی گه‌وره‌یه‌ بۆیه‌ خوای گه‌وره‌ ئەوه‌یان پێ ده‌به‌خشیت

وه‌ک خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموی :

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكْعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سَوَاقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا {الفتح/٢٩} .

واته : محمد (صلى الله عليه وسلم) پێغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره‌یه ، وه‌ ئەوانه‌ی له‌گه‌ڵ ئەوان یا شوێن که‌وته‌ی ئەوان ، کردارو سیفه‌تیان وایه‌ که‌ له‌سه‌ر بێ باوه‌ران توند و بێ به‌زه‌یین ، وه‌ له‌نیوان خوێاندا نه‌رم و نیان و به‌زه‌یین

وه‌ خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموی :

لَكِنَّ الرَّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {التوبة/٨٨} أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ {التوبة/٨٩}

واتە : پێنەمبەری خواي گەورە و ئەو ئیماندارانەي که لە گەلیدان ، بەسەر وەت و سامان و بە جەستە و لاشەي خۆيان لە پیناوی خۆي گەورەدا خەبات و کرد و کۆشش یان کرد ، تییان کۆشا، ئەوانە خێروچاکەي زۆریان بۆهەیه ، ئەوانە لەسەر رێ ی راستن و ، سەربەرزو سەرفرازن ، خۆي گەورە باخ و بەهەشتیکی بۆ نامادە کردوون که چەندان جۆرۆباری بەژێرداڤ ، وەبە هەمیشەيی تیا دا دەمیننەوه ، ئەوەش سەرکەوتنیکی زۆر گەورە و باشە

گەواهی بۆ دانیان بەوی که بەراستی ئەوان خاوەن چاکە و ئیمانێکی پتەو و بونە ، ئەوه بنچینهیەکی براوی زاندراره لە نایینی پیروزی ئیسلامدا، که پتووستە ئەو شاھیدیه یان بۆ بدری ، خۆشویستی ئەوان ئیمان و دینداریهو، رق لیبنەوهشیان کوفرو بەد رەوشتیه .

ئەهلی سوننە و جەماعە : تەنها بەچاکە نەبێ ناویان ناهینن و باسیان ناکەن ، بۆیه پێنەمبەری خوا (ﷺ) زۆر خۆشی و بستونەو ، ئیمەي راسپاردوه که خۆشان بوین ، وەک دەفەرموی :

(الله الله في أصحابي لا تتخذونهم غرضا بعدي ، فمن أحبهم فبحبي أحبهم ، ومن أبغضهم فببغضي أبغضهم، ومن اذاهم فقد اذاني ، ومن اذاني فقد اذی الله ، ومن اذی الله يوشك أن يأخذه) سنن ترمذي / الألباني

واتە : هەر خوايه دەربارهي سەحابەکانی من دەزانێ که چۆنن ، بۆیه لەپاش منیش کەس رقتان لێ یان نەبیتەوه ، هەرکەسێک بەدل ئەوانی خۆش بوی ، منیش پڕبەخۆشویستی خۆم ئەو کەسەم خۆش دەوی ، هەر کەسێکیش رقی لییان بیتەوه ، پڕ بەرقي خۆم رقی لیی دەبیتەوه ، هەر کەسی ئەوان ئازار بدا ، منی ئازار داوه ، هەر

که‌سی من نازار بدات خوای پاکی نازارداوه ، هه‌ر که‌سی خوا گه‌وره نازارو توپه‌ر بکا ،
باله خوی بترسی که خوای گه‌وره خه‌شمی لی بگریت

هه‌ر که‌سی هاوه‌لیتی پیغه‌مبه‌ری کردبن ﷺ، یا پیغه‌مبه‌ری خوای دیتی (ﷺ) و ئیمانی
پئ هینابی نه‌و که‌سه سه‌حابه‌یه ، با هاوه‌لیتی یه‌که‌ی ته‌نھا بۆماوه (یه‌ک سال یا یه‌ک
مانگ یا یه‌ک رۆژ یا یه‌ک سه‌عات) یش بیٚت

هه‌ریه‌کیک له‌و هاوه‌لانه‌ی که له ژیر دره‌خته‌که خویان فرۆشته خواو پیغه‌مبه‌ری خوا ،
په‌یمانیاں پیدا ناچنه ناو ناوری دۆزه‌خ ، چونکه خوای گه‌وره لی یان رازی بوه ، نه‌وانیش
له‌خوای خویان رازین ، ژماره‌ی نه‌وانه‌ش له (۱۴۰۰) هاوه‌ل زیاتره وه‌ک خوای گه‌وره
ده‌فرموئ :

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ
السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا {الفتح/۱۸}

واته : بیگومان خوای گه‌وره له و بروادارانه خۆش بوو که له ژیر دره‌خته‌که ده‌ستیان
له‌نیو ده‌ستی تو داناو به‌یعتیان به تو دا ، خوای گه‌وره ده‌یزانی که چی له نیو دلی
نه‌وانه دابه ، بۆیه خوای گه‌وره خۆگری و دلگیری به‌سهردا رشتن ، وه‌به سه‌رکه‌وتنیکی
نزیک خیرو پاداشتی دانه‌وه

وه پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) فرموویه‌تی :

(لا يدخل النار أحد بايع تحت الشجرة) بخاری

واته : هه‌یچ که‌سێک له‌وانه‌ی که له ژیر دره‌خته‌که په‌یمان و به‌یعتیان دابه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
ناچنه جه‌هنه‌نهم

ئه‌هلی سووننه و جه‌ماعه : بیرو باوه‌ریان وایه که شایسته‌ترین و له پئیشترین کهس و خه‌لک به پئیشه‌وایه‌تی کردنی خه‌لک له دوا‌ی پئغه‌مبهر (ﷺ) نهم چوار هاوه‌له به‌ریزه‌ن ابوبکر ، عومه‌ر ، عسمان ، علی ئه‌وانه‌باشترین موسلمان و کۆچکه‌رن ، به‌کۆرا له‌دوا‌ی پئغه‌مبهر (ﷺ) چاک‌ترینی خه‌لکی نهم ئۆمه‌ته‌ن بۆیه‌پئغه‌مبهری خوا‌ی گه‌وره ش (ﷺ) ده‌فه‌مو‌ی :

أوصيكم بتقوى الله والسمع والطاعة وان عبدا حبشيا ، فانه من يعش منكم بعدي فسيرى اختلافا كثيرا ، فعليكم بسنتي ، وسنة الخلفاء المهديين الراشدين ، تمسكوا بها ، وعضوا عليها بالنواجذ ، وإياكم ومحدثات الأمور ، فان كل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة (صحيح سنن أبو داود) للألبناني

واته نامۆژگاریتان ده‌که‌م که له خوا‌ی گه‌وره‌بترسن و ، گو‌ی رایه‌لی برا‌گه‌وره‌که‌ت بکه ، ئه‌گه‌ر به‌نده‌یه‌کی سه‌ر ره‌شی هه‌به‌شیش بی‌ت ، چونکه‌نی واتان هه‌یه له دوا‌ی من ده‌ژی ، راجیایی و جیاوازیه‌کی زۆر ده‌بینی ، بۆیه‌خۆتان له کاروباری داهینراوله‌بیرو باوه‌رو له دیندا بپاریزن ، چونکه‌هه‌موو کاریکی تازه له‌ویاره‌یه‌وه داهینراوه ، وه هه‌موو داهینراوی‌تکیش گو‌مپرایی و سه‌ر گه‌ردانییه

ئه‌هلی سووننه و جه‌ماعه : ده‌باره‌ی به‌ریابوونی ناکۆکی نیتوان هاوه‌له‌که‌ن ته‌نها ئه‌و دره‌خته‌ی که له نیتوانیان بوه و به‌یعه‌تیان له ژئیر داوه ، بۆ بوونی برایه‌تی و یه‌کپزیزان به‌سه که دوه‌ره‌کی یان تی نه‌که‌وی ، وه کار و فه‌رمانی خۆیان به‌خوا‌ی دادوهر ده‌سپێرن و هانا و په‌نا ته‌نها بۆ ئه‌و ده‌بن ، ئه‌گه‌ر هه‌ر یه‌کێک له‌وان راستی کرد و ئارمانجی پێکا ، دوو خێر و پاداشتی بۆ هه‌یه ، ئه‌گه‌ر یه‌کێکیش هه‌له‌ی کردونه‌ی پێکا یه‌ک خێر و پاداشتی بۆ هه‌یه ، ئه‌گه‌ر خوا‌ی گه‌وره‌حه‌ز بکا له هه‌له‌که‌شی ده‌بو‌ی ، هه‌یج که‌سێک

له نه هلی سوننه جنیو به سه حابه کان نادا، به لکو به جوانترین شیوه که شایسته به وانه باسیان ده کهن ، له بهر فرمانی پیغه مبهر (ﷺ) که ده فرموئی :

(لا تسبوا أصحابی، ولاتسبوا أصحابی فوالذی نفسی بیده لو أن احدکم أنفق مثل أحدٍ ذهباً، ما أدرك مد أحدهم ولاتصفه) مسلم^{۱۴۱}

واته: نهی خه لکینه هر گیز جنیو به هاوه له و یاوه رانی من مه ده ن، سویند به و خوابه ی که منی به ده سه، هر یه کیک له نیوه به قه د کیوی نوحد زیر ببه خشی ، هیشتا ناگاته (مست) یکی یه کیکی نه وان، به لکو ناگاته نیوه ی (مست) یشیان^{۱۴۲}

^{۱۴۱} تیکرای سه حابه نه چوینه نار فیتنه، به لکو کاتی که فیتنه رویداره، سه حابه کانی پیغه مبهر (ﷺ) ده یان هزار کهس بوونه، که چی ته نها چند سهد که سیک به شداریان کرد که نه گه یشته (هزاران)، هر وه ک نیامی نه حمد له (مسند) ی خزی گتپراویه تیه وه، وه عبدالرزاق له (مصنف) و ابن کثیر له (بدایة) یان هیئا وه ته وه.

وه رگتپو: سه بارت به رووداوو ناشوب و ناژاوه کانی نیوان به ره ی سه حابه و موسلمانان ره سه نه کان ، حوزه یفه ی کوری یه مانه پرسیاری له پیغه مبهر کرد و گوتی: چ فرمانتیکم پی ده که بیت نه گهر گه یشته فتنه ی نیوان موسلمانان، پیغه مبهر (ﷺ) له وه لامدا فرموی: ده ست بگره به کومه لی موسلمانان و پتیشه واکه یان و به وانه وه پابه ند به.

^{۱۴۲} له فرموده یه کی تریدا ده فرموئی: (لاتسبوا اصحابی) بخاری

واته : جنیو به هاوه لانی من مه ده ن وه رگتپو.

۱ بؤ وینه پیغه مبهر (ﷺ) سه بارت به فاتیمه ی کچی ده فرموئی : (فاطمة بضعة منی) . رواه بخاری

واته : فاطیمه ی کچم پارچه یه که له من

وه ده فرموئی : (فاطمة سيدة نساء أهل الجنة) بخاری

نه هلی سوننه و جهماعه : بیرو باوه پریان وایه که سه حابه پاک و بی تاوان نین له هه له وه گونا هو که موکوری، به لکو نهوانیش ئاده میزادن و هه له و تاوان ده کهن ، وه خوی گهوره تیکرای ئومهت و زانایانی له هه له و گونا ه پاراستوه نهک تاک . وهک پیغه مبهر (صلوات علیہ) ده فرموی :

(إن الله لایجمع أمتی علی ضلالة وید الله علی الجماعه) سنن الترمذی والالبانی
واته : خوی گهوره تیکرایسی ئومهتی من له سه ر لادن و گومرایی کونا کاته وه، به لکو دهستی خوی گهروه له گه له جهماعهت و له سه رووی جهماعهته .

نه هلی سوننه و جهماعه : پروایان وایه که نهو چوار هاوه لانه : (ابا بکر، عمر، عوسمان، علی) (رهزای خویان له سه ر بیته) چاکترین خه لکی نهو ئومهتن له دوی پیغه مبهرمان (صلوات علیہ) ، وه به پیتی نهو ته رتیبه خه لیفه سه ر راست و راسته ری کراون، نهو چوار پیشه واه بریزانه ویرای خه لافهتی ئیمامی سه سنی کوری ئیمامی عه لی ، سی سال خه لافهتی پیغه مبهریان به سه ر بردوه (رهزای خوی گه وره یان لی بیته)

وهک پیغه مبهر (صلوات علیہ) ده فرموی : (إن الخلافة فی أمتی ثلاثون سنة ثم ملک بعد ذالک)
واته : سه رده میتی خه لیفیتی له پاش من سی سال ده بی له ئومهتی مندا ، له دوی نهوه ده بیته حوکمی پاشایه تی

نه هلی سوننه و جهماعه : له دوی نهوه نهو ده هاوه له به ریزه هه لبدیزترین که راسته و خو موزده ی به هه شتیان پین دراوه ، وهک پیغه مبهر (صلوات علیہ) ناوی بردون ، که نه مانن : ابوبکر صدیق ، عومهری کوری خه تتاب که به فاروق ناسراوه ، عوسمانی کوری عه فغان که به زوو

واته : فاتیمه ی کچی من گه ره ی ژنانی ناو به هه شته . وه رگتیر

نورهین ناسراوه، علی کوری ئه بی تالیب ئه مینداری ئۆمهت رهزای خوا له هه موویان بی ، له پاش ئه وانه ئه هلی به در که به شدرایان له و شه ره دا کرد ، پاشان ئه و خه لکه ی که به یعه تی ره زوان یان دا ، له پاشان هه موو هاوه له کان ، خوای گه وره له ههر هه موویان رازی بی ، بویه ههر که سی خۆشی بوین و دوعا یان بو بکا و مافیان ره چاو بکا و خیری چاکه و گه ورایه تی یان بزانی ئه وه له سه ر فرازانه ، وه ههر که سی رقی لی یان بیته وه و بیان بیژیی و جنووییان پی بدا له سه ر شوړو فه وتاوانه

ئه هلی سووننه و جهامعه: ئه هلی به یته پیغه مبهریان (ﷺ) خۆش ده وی، چونکه کار به و فه رموده یه ده که ن که ده فه رموی :

(اذکرکم الله في أهلي بيتي ، اذکرکم الله في أهلي بيتي) مسلم

واته : ناگادار بن ، من بو خوا ناگادارتان ده که مه وه ده رباره ی ئه هلی به یته و خانه زاده ی خۆم که له گه لیاندا بهر تیزین و خۆشتان بوین و، قسه ی خراپیان پی نه لین وه ده فه رموی : (إِنْ أَلَّهَ أَصْطَفَى بَنِي إِسْمَاعِيلَ وَأَصْطَفَى مِنْ بَنِي إِسْمَاعِيلَ كِنَانَةَ، وَأَصْطَفَى مِنْ قُرَيْشٍ بَنِي هَاشِمٍ ، وَأَصْطَفَانِي مِنْ بَنِي هَاشِمٍ) مسلم.

واته : بیگومان خوای گه وره به نی ئیسماعیلی هه لبارد ، وه له به نی ئیسماعیلیش هۆزی کینانه ی هه لبارد ، له هۆزی کینانه ش تیره ی قوره یشی هه لباردوه ، وه له هۆزی قوره یش به نی هاشمی هه لباردوه ، له به نی هاشمیش منی هه لباردوه ، وه ژنه کانی پیغه مبه ریش ههر له خانه واده (**أهل البيت**) ی پیغه مبه رن رهزای خویان لی بی ، به پی ی ده فی قورئان خیزانه کانی پیغه مبه ر (ﷺ) دایکی ئیمانداران ، وه ک خوای گه وره و میهره بان ده فه رموی :

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا {٣٢} وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا {الأحزاب/٣٣}

واته : نهی ژنه کانی پیغه مبهه (ﷺ) ؛ ئیوه وه کو هیچ کام له ژنه کانی تری خه لک نین ، له خوا بترسن و خوتان بیارتیزن ، به ناسک و نازله سهه زهوی مهروژن و قسه مه کهن ، مه باده نهو که سهی که دلی نه خو شه ته ماه بیگری ، هه میسه قسهی چاک و شیاوو به جی بکهن ، وه له مالی خوتاندا بیتنه وه ، وه کو جاهیلیه تی پتیشوو له نیتو خه لکدا جوانی خوتان پیشان مه دهن ، نوئژ بکهن و زه کات بدن ، تا عه تی خوای گهوره و پیغه مبهه کهی بکهن (ﷺ) ، نهی نه هلی مالی پیغه مبهه (ﷺ) به راستی خوای گهوره گه ره کهیه تی هه موو جو ره پیسی و تاوانیک له ئیوه دامالی و دوری بخاته وه ، بهو جو ره ی پا که پاکتان بکاته وه

وه خوای گهوره و میه ره بان ده فه رموی :

النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ {الأحزاب/٦}

واته : پیغه مبهه ری خوای گهوره (ﷺ) به رانه به ئیمانداران له دل و ده روون و له لاشه ی خویان له پیشته که پرواتان پی بی و قوریانی له پیناو دابدهن ، وه خیزانه کانی دایکی ئیمانداران ، ده بی وه کو دایکی خویان بیانپارتیزن و مامه له یان له گه لدا بکهن وه خوای گهوره و میه ره بان ده فه رموی :

وَأذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا
{الأحزاب/ ۳۴}

واته : نهی هاروسه رانی پیغه مبهری خوی گهوره (ﷺ) بو خهلك و بوخوتان باس و یادی نهو زیکرو یادو نایهت و حکمه تانه بکهن که له ماله کانتاندا ده خویندری و باس ده کریت ، به گرنگی بزنان و فراموشی مه کهن ، کاری پیبکهن ، خوی گهوره هه میسه به سوزو به لوتف و به تاگایه

نهو ژنانه شی نه مانه (خدیجهی کچی خوه یله د ، عائیشهی کچی نه بو بکری صدیق ، حه فسهی کچی عمری کوری خه تتاب ، نوم حه بیسهی کچی اسی سفیان ، نوم سه لهی کچی نه بی ئومه یه کوری موعه یه ، سه ودهی کچی زه معه ی کوری قه یس ، زهینه بی کچی جه حش ، مه یونی کچی حاریس ، جوهره ی کچی حاریس کوری نه بی ضرار ، صه فیهی کچی حیی کوری اخب)

نه هلی سوننه و جه ماعه : بروایان وایه که نه مانه پاکن و به رین له هه موو خراپه یهك ، هه ر نه وانه له دونیا و له دوارژژدا خیزانی پیغه مبهرن (ﷺ) ره زای خوی گهوره له هه موویان بیت

له هه موانیش یان خه دیجهی کچی خوه یله د و عائیشهی کچی نه بو به کری راستگۆ به چاکتر ده زانن ، نهو عائیشهی که خوی گهوره له کتبی پیروزی خۆی پاکانه ی کرده ، بو به هه ر که سی تۆمه تبار (قذف) ی بکا به و شته ی که خوا پاکانه ی لی کرده ، کوفری کرده وهك خوی گهوره ده فهرموی :

إِنَّ الَّذِينَ جَاؤُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ {النور/ ۱۱}

واتە: ئەم پێغەمبەر (ﷺ) بێگومان ئەو کەسانەى کە بوهتانیان بە حەزرەتى عایشەى دایكى نیمانداران هەلبەست کۆمەلێک بوون لە خۆتان ، یاویان خۆ پێشان دەدا کە لە خۆتان ، ئەم بوهتان هەلبەستنه بە شەپو خراب مەزانه بۆ سەر خۆتان ، بەلکو ئەو خێرى تیاپە بۆ ئێو ، بۆ ئەوێ ئەو دوروانە دەرکەون و بناسرین ، هەریەکیک لە ئێو بە پێى ئەو گوناھو تاوانەى کە کردوویەتى لەرۆژى دواى سزاو پاداشتى خۆى هەیه ، نەخاسە ئەوێ کە سەرپەرشتى کردوون و گەرەیانە گەورترین سزاو نازارى بۆ هەیه

وہ پێغەمبەرىش (ﷺ) دەفەرموى :

(فضل عائشة على النساء ، كفضل الثريد على سائر الطعام) البخارى .

واتە: گەرەبى و چاکەى عایشە لەسەر هەموو ژنەکانى تری دنیا ، وەکو چاکەى تێکوشەپە لەسەر هەموو خواردنەکانى تر

بنچینه و بنه‌مای دهیه‌مین

هه‌وئوئستی نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه له‌به‌رامبه‌ر

خه‌ئکی ئاره‌زو و باز و بیدعه‌چی دا

(الأصل العاشر)

موقف أهل السنة و الجماعة

من أهل البدع و الهواء

مه‌وقیفی نه‌هلی سوننه‌وجه‌ماعه ده‌رباره‌ی خه‌لکی ئاره‌زوو باز و بیدعه‌کار

له بنچینه‌کانی بیروباوه‌ری سه‌له‌فی صالح ، نه‌هلی سونه و جه‌ماعه :

ئه‌وه‌یه که خه‌لکی ئاره‌زوو په‌رست و بیدعه‌چی ده‌بیتین و رقیان لیّ ده‌بنه‌وه ، له‌وانه‌ی که شتی تازه له‌ئاین دا دینن که پیشتر نه‌بوه ، بۆیه خۆشیان ناوین و براده‌رایه‌تی و هاوه‌لئیتی یان ناکهن ، گوئی له‌ گوته و قسه‌یان ناگرن ، له‌گه‌لئیان دانانیشن ، وه‌له‌باره‌ی نایینه‌وه گفتوگو و دیاله‌کتیک و میزگردیان له‌گه‌لدا ناکهن، وه‌ گوئی ی خۆیان له‌وه ده‌پارینن که گوئی له‌شته پڕو پوچه‌کان و رونکردنه‌وه و لیکدانه‌وه‌ی حال و باری شه‌وان بگرن ، وه‌ ئۆمه‌تیان لیّ ئاگادار ده‌که‌ننه‌وه و خه‌لکیان لیّ هانده‌ده‌ن و لیّ راده‌په‌رینن، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رموئی :

(ما من نبي بعثه الله في امتي قبلي إلا كان له من أمته حواريون وأصحاب يأخذون بسنته ويقتدون بأمره ، ثم انها تخلف من بعدهم خلوف يقولون ما لا يفعلون ، ويفعلون ما لا يؤمرون ، فمن جاهدكم بیده فهو مؤمن ، ومن جاهدكم بلسانه فهو مؤمن ، ومن جاهدكم بقلبه فهو مؤمن ، وليس وراء ذلك من الإيمان حبة خردل)

سنن أبي داود / الألباني

واته: هه‌ر پیغه‌مبه‌رێک سه‌لامی خوای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بیّ له‌ پیش من خوای گه‌وره ناردییتی بیتگومان له‌ نیتو ئۆمه‌ته‌که‌ی دا چه‌ند هاوه‌ل و پالپشتیکی هه‌بوینه که به‌رنامه و ریباز (سوننه‌ت) ی شه‌و بگرنه‌ به‌ر و په‌یره‌وی له‌ بیروباوه‌ر و کار و فرمانه‌کانی بکه‌ن ، له‌ پاشان له‌دوای شه‌وان چه‌ند جی نیش و پاشماوه‌یه‌ک ماینه‌وه،

ئه وه ی ده یلین کارو فرمانی پی ناکهن ، ههر که سینک به دهستی خوئی جهادیان له گه لدا بکا ئیمانداره ، ههر که سچ به زوبانی خوئی جهادیان له گه لدا بکا ئیمانداره ، ههر که سچ به دلی خوئی جهادیان له گه لدا بکا ئیمانداره ، له دواى ئه وه ده نکه خهرته لیک له باره ی ئیمان هه حیسابی نیه ، واته : نه گهر ئه وه ش نه کری ئه وه که سه ههر ئیماندار نیه . وه ک پیغه مبه ره (ﷺ) ده فهر موی :

(سیکون فی آخر امتی اناس یجدونکم ما لم تسمعوا انتم و لا اباؤکم ، ایاکم و ایاهم)

مسلم

واته : ئومته تی من خهلکانیک په ی داده بن ، قسه تان له گه ل ده کهن به شیوه یه که ئیوه و باب و باپیرانتان ههر گیز گویتان له و شتانه نه بوه ، بۆیه ئاگاتان له خوتان و له وانیش بیت کارتاتن تی نه کهن و پیتیان هه لنه خه له تین

ئه هلی سوننه و جهماعه : بیدعه به وه پیناسه ده کهن که شتیکی تازه یه و له دواى پیغه مبه ره وه (ﷺ) له پرووی هه واو نار ه زوه وه داها توه و دروستکراوه ، دواى ئه وه ی که ئایینی پیروزی ئیسلام ته واو بووه ، بریتی یه له ههر کاریک که به لگه ی شه رع ی له کتاب و سوننه دا له سه رکردنی نه ها توه . ههروه ها بریتییه له خواستن و دا هیتانی شتیکی تازه له ئاین دا له پرووی شان له شان دانی شه ریعه تی ئیسلام و هاوتایی به مه بهستی خوا په رستی و نزیک بوونه وه له خوا ی گه وره ، بۆیه بیدعه به رامبه ره سوننه یه ، که چی سوننه ریتما بی (هدی) یه وه ، بیده عه ش گومراییه (ضلاله) ه

بیدعه : به هه مو جو ره کانیه وه له له روی بیروباوه رو خوا په رستی هه له ئیسلام دا حه رام و یاساغه و ، ئینسان له خوا ی گه وره له به هه شت دور ده خاته وه و ، به ره و ئاوری دۆزه خی ده بات بۆیه پیغه مبه ری خوا ی گه وره ش (ﷺ) ده فهر موی :

(علیکم بسنتی ، وسنة الخلفاء المهديين الراشدين تمسكوا بها، وعضوا عليها بالنواجذ وایاکم ومحدثات الأمور ، فإن كل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة ، وكل ضلالة في النار) سنن ابی داود/ البانی

واته: له سه ر تانه له سه ریپازو رهوشتی من بن و پی یه وه پابه ندو په یه وه ست بن ، وه له سه ر تانه که له سه ر ریپازی خهلیفه سه ر راست و ریتمایی کراوه کانی من بن ، چونکه نه وه خهلیفانه دهستیان به ریپازی منه وه گرتوه و پییه وه په یه وه ستن ، بویه ددان و خرینه کان (نواجذ) تان له سه ر ریپازی من و نه وان دابگرن و به ری مه دن، ناگادار بن له کاری تازه و داهینراو دوربن ، چونکه هه موو شتیکی تازه وه داهینراو و داهاتوو له باره ی خواپه رستی و بیروباوه ره وه بیدعیه و، هه موو بیدعیه کیش سه ر لی شوان و گومراییه

بیدعه: لای نه هلی سوننه له گه ل ته واویه تی یه کتاپه رستی (کمال التوحید) تیک ده گریږن و ره تی ده کاته وه ، بیدعه هۆکاریکه له هۆکاره کانی هاوبه ش په یدا کردن ، وه مه بهستی خواپه رستیه که که خوای گه وره بریاری نه داوه، وه دابینکردنی هۆکاریش بو کردن بیدعه به حوکی مه بهسته کانی هه لده گری ، وه هه موو بیانوو و به هانه یه که له رووی به رپاکردن و داهینانی بیدعه یه که له نایین به کارده هینرین ، بی قسه پیویسته نه وه به هانانه به ربه ست بکرتین ، چونکه نایین له کاتی خویه وه ته واو بووه و پیویستی به هیچی تر ناکات . وه که خوای گه وره ده فهرموئ :

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا {المائدة/۳} .

واته: نا ئه‌مپۆ ئایینی ئیوهم بۆ ئیوه ته‌واوو توکمه کردوه ، وه ناز و نیعمه‌تی خوشم ته‌واو به‌سه‌ر ئیوه‌دا دا‌رشته‌وه ، وه‌به‌وه‌ش لیتان پازیم که‌ته‌نها ئیسلام ئاین و ریبازی ژیان تان بیت

وه‌پێغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره‌یش (ﷺ) ده‌فه‌رمووی :

(من أحدث فی أمرنا هذا ما لیس منه فهو رد).

واته : هه‌ر که‌سێک شتێک له‌کاروباری ئایینی ئیمه‌ دا دا‌بێتی ، که‌له‌ ئایینه‌که‌ماندا

نه‌بی ، ئه‌و شته‌ی به‌سه‌ر دا ده‌دریته‌وه‌ و لیتی وه‌رناگێری و لێ ی قبول نا‌کریت

وه‌ده‌فه‌رمووی : (من عمل عملاً لیس علیه أمرنا فهو رد) مسلم

واته : هه‌ر که‌سێ کارێک بکا له‌ ئایینی ئیمه‌ دانهبی و فرمانان له‌سه‌ری نه‌بی ، به‌سه‌ر

خۆی دا ده‌دریته‌وه‌

وه‌ ده‌فه‌رمووی: (فإن خیر الحدیث کتاب الله ، وخیر الهدی هدی محمد ، (ﷺ) وشر الأمور

محدثاتها ، وکل بدعة ضلالة) مسلم

واته: به‌راستی باشترین قسه‌ و فه‌رموده‌ کتیبی خوايه^{١٤٣} ، وه‌ باشترین دیاری و

رێنماییکه‌ر دیاری موحه‌مه‌ده (ﷺ) ، خراپترین کارو کرده‌وه‌ش ، دا‌هینراوه‌کانه‌، وه‌

هه‌موو دا‌هینراوی‌کیش گومراییه

^{١٤٣} وه‌ خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمووی : ومن أصدق من الله حديثاً {النساء/٨٧}

یان ده‌فه‌رمووی : ومن أصدق من الله قیلاً {النساء/١٢٢}

واته: نایا قسه‌ وگوته‌ی کێ له‌ هی خوای گه‌وره‌ راسترو دروسترو باشتره

وه‌ پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رمووی : (إن أحسن الحدیث کتاب الله) البخاری .

واته: بێگومان باشترین و پاکترین قسه‌ و فه‌رموده‌ ته‌نها کتیبی خوای گه‌وره‌یه . وه‌رگێز .

نه هلی سوننه و جهامعه : بیدعه تنها بیهك جوړو پله دانانین ، نه گهرچی چندان جوړی هیه ، به کردنی هندی جوړیان پیاو پتی له ناین دهرده چی و ، هندیکیان له ریزی گونا هه گوره کانن ، وه هندیکیان له گونا هه گچکه کانن ، به لام هر هه موویان له پیناسی گومرایی دا هاو به شن ، وه بیدعی ته او (کلي) له لای نه وان وه کو بیدعی به شی (جزئی) نی به ، وه بیدعی تی که ل و ناو ته کراو (مرکبة) وه کو بیدعی سانا و ساکار (بسیط) نیه ، وه بیدعی هه قیقی وه کو نهو بیدعیه نیه که ده خریده سهری ، هه موو نه وان له خودی خویندا و ، له رووی حوکمی شهرعیانه وه وه کو یهک نین ، هر وه ک بیدعه کان له رووی حوکمی شهرعیانه وه جیاوازیان هیه ، چونکه هندیک یان کوفرن ، هندیکیان فسقن ، وه حوکمی بکهر (فاعل) ه کهش هر جیاوازیان هیه ، بویه نه هلی سوننه تنها حوکم به سهر نه هلی بیدعه دا نادهن ، به لکو حوکمه که له که سیکه وه بۆ که سیکي تره وه به پتی بیدعه که جیاوازی هیه ، چونکه نه زان و نه فام وه کو زانا نیه ، وه زانای کوششکار وه کو زانای بانگ کار نیه دهرباره ی نهو بیدعه یه دیکا ، یا به دوا ی هوا و نار هزو ده کو ی ، بویه مامه له له گه ل نهو که سه دا ناکه ن که خو ی به بیدعه کانی داده پوشی ، وه که نهو که سه ی که بیدعه کانی خو ی دهرده خا ، یا نهو بانگ که ره ی که ده عوه بۆ بیدعه ده کا ، چونکه نهو بانگ به ره زیانه کانی ده ست درئی ده که نه سهر غهیری خو ی ، بویه ده بی به ناشکرا ری لی بگری و باسی بگری و ، ده بی سزای بدری و به ربه ست بگری ، تاواز له بیدعه کانی بیتنی ، چونکه نه وه ی تاوانه کان دهرده خا شایسته ی سزادان و پشت تی کردنه ، بویه نه هلی سوننه له بهرام به هر هه لویتستیک راده وه ست که پیچه وانهی نه وه ی تره ، وه ره حم به تیکرا (عامه) ی نه هلی بیدعه و لاسایی که روه کانیان ده که ن ، وه دوعای خیر و هیدایه تیان بۆ ده که ن ، وه داوای گه رانه وه سهر ریبازی پیغه مبه ر (ﷺ) و هیدایه تی بۆ ده که ن ، وه نهو ریبازه یان بۆرون ده که نه وه ، تا په شیمان بینه وه و به داوی که ون ، وه حوکمی رواله تیان به سهر دا ده دن و نه پتیه کانیان به خوای گه روه ده سپرن ، نه گهر بیدعه کانیان کوفر نه بن .

ئه هلی سوننه و جهماعه : چوار کۆمهڵ به بنه ما و بنجینه کانی بیدعه

داده نین

ره تکه ره وه کان (الروافض)

دهر چووه کان (الخواریج)

ئه ندازه گیرو پریارد ده ره کان (القدریه)

تکا کاره کان (المرجئیه)

له پاش ئه وانه له ههر کۆمه لیک چه ندان کۆمه لێ تری لی ده بنه وه تا هه فتاو دوو کۆمه ل ته واو ده بی، ههروه ک پیغه مبه ری خوای گه و ره (ﷺ) ده باره ی نه وه وه فه رمووده ی هه یه .

ئه هلی سوننه و جهماعه : له باره ی کاردان وه له دژی خه لکی ئاره زوو باز و مه ککار

هه ولێکی زۆر و به جی یان داوه هه میشه بو یان له ره به ت (که مین) دان ، وه گوته یان

له سه ر ئه هلی هه واو بیدعه زۆر زۆره که ئیمه ته نها دوو گوته یان به نمونه دینینه وه

نیمامی احمدی کورپی سنانی قهتتان په جمتهی خوای لی رازی بی ده لی :

ئه گه ره له دنیا هه ر بیدعه داهینه ریک هه بی ، ئه هلی هه دیس رقیان لیبی ده بیته وه ،

ئه گه ره هه ر پیاویک بیدعه یه کی داهینا ، تام و شیرینی ته فه رمووده ی له دل و ده رووندا

داده مالی و نامینی

نیمامی ته بو ته مامی هه نزه لی ره زای خوای لی بی ده لی :

نیشانه ی خه لکی بیدعه کار له ئه هلی نه سه ردا هه یه ، نیشانه ی بی دینیتی نه وه یه که ناوی

خراب و گومرا له ئه هلی نه سه ر ده نین ، چونکه هه لوه شان دهنه وه و پوچه ل کردنه وه ی

شوێنەواریان دەوێ ، وەنیشانەى جەھمیە ئەوہیە کەناوی (مشبہه) لەئەھلی سوننە دەنن ، نیشانەى (مرجئەکان) ئەویە کەدەلن : ئەھلی سوننە سەر پیتچ و کەمتەرخەمن ، نیشانەى رافیزەکان ئەوہیە کە دەلن : ئەھلی سوننە دانەر (ناصبە) یە ، ھەموو ئەوانە ناویک لەئەھلی سوننە دەنن ، کۆبوونەوہ بوونی ئەو ناوانەش بەحەلال دەزانن

یەکیک بە ئیمامی ئەحمەدی کورپی حەنبەلی گووت :

لەمەککە لەلای ئین قەتیلە باسی (أصحاب الحدیس) یان کرد ، ناوبراو گووتی اصحاب الحدیس گەلیکی بەدو خراپن ، بۆیە ئیمام لەم کۆرہ ھەستاو جەگانی خۆی دادەوہ‌شاندا لەبەر ئەم قسەییە : (واتە : لەوہ بەریم کە ئەو پیاوہ دەیلیت) چووە مالموہ، ھەر دەیگوت : (بیدینە ، بیدینە ، بیدینە) مەبەستی پێ ئین قەتیلە بوو خوای گەورە ئەھلی سوننە و فەرموودەى پاراستوہ لەھەموو ئەو نەنگانەى کە دەدرینە پالیان ، ئەوانە ھیچ شتیک نین ، تەنھا ئەھلی سوننە و سوننی نە ، ئەھلی ریبازیکی لیرازینە، خوای گەورە سەرکەوتووی کردوون تا بە دواى کتیبی خوای گەورە و، سوننەتى پیغەمبەرە کەى (ﷺ) بکەون ، وە خوای گەورە دل و سینەى فراوان کردون بۆ خوشویستنی پیغەمبەر و خوشویستنی پێشەواکانی ئابین و زاناکانی ئۆمەت ئەوانەى کە کار بە زانستە کەیان دەکەن، چونکە ھەر کەستیک گەلیکی خوش بوئ ئەوہ لەوانە، ھەر وہک پیغەمبەر (ﷺ) دەفەرموئ :

(المرء مع من احب) البخاری ، ج ۵، ص ۲۲۸۳، رقم ۵۸۱۶

واته : پیاو (مرؤڅ) له گه لّ نهو کهسه دایه که خوښی ده ویت^{۱۴۵}
ههر کهسې که پیغه مېهر (ﷺ) و هاوه له کانی رهزای خویان لی بیت شوین که وتوانیان،
وه شوین که وتووه کانی تابعه کانی خوښ بوئ، وه زاناکانی شهریهت و نه هلی حه دیس
و نه سه ری خوښ بوئ لهو سې سرده مه ی یه که مین ، وه هموو نه وان هشی خوښ بوئ که
تا نه مړو به دوا ی نهو بهرنامه و ریبازه که وتونه با باش بزانی نهو کهسه خاوه نی
سوننه یه .

^{۱۴۵} مه سه له ی خوښویستن و دوستایه تی و هاوریه تی کردن له نسلا مدا زور گرنه گه ، بویه پیغه مېهر
(علیه السلام) ده فرموی :

(المرء علی دین خلیله ، فلینظر أحدکم من یخالل) المستدرک ، ج ۴ ، ص ۱۸۸ ، رقم ۷۳۱۹ .
واته : پیاو له سه ر ناین و ریبازی هاوریکه یه تی ، با سه یر بکا ناخو کیتی به برادره گرتووه . وه رگېر .

هه‌ندی له راسپارده‌کانی پتیشه‌وایانی سه‌له‌ف له‌بارهی ناگاداریون له خه‌لکی بیدعه‌که‌ر

- ئەمیری ئیمانداران عومهری کوری خه‌تتاب ره‌زای خوای لی‌ بی‌ ده‌فهرمووی :
(له‌مه‌ودوا خه‌لکانیک دین به‌ شوبهاتی قورنان قسان (گتوگو) له‌گه‌ل ئیوه‌ ده‌که‌ن،
به‌لام ئیوه‌ به‌ سوننه‌ بیانگرن و قسه‌یان له‌گه‌لدا بکه‌ن ، چونکه‌ خاوه‌ن و هاو‌پتیسانی
سوننه‌ته‌کان زاناترن به‌کتابی خوای گه‌وره‌)
- له‌عه‌بدو‌للای کوری عومهره‌وه‌ ده‌گه‌رنه‌وه‌ کاتی که‌ پرسپاریان لی‌ کردوه‌ ده‌بارهی
ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ به‌ره‌ه‌ستی (إنکاری) قه‌ده‌ر ده‌که‌ن ، فه‌رمویه‌تی: ئەگه‌ر هه‌ر کاتی
گه‌یشتنه‌ ئه‌وانه‌ پتییان بلین که‌ عبدالله‌ ی کوری عومهر له‌وانه‌ به‌ریه‌، وه‌ ئه‌وانه‌ له‌من
به‌رین ، سی‌ جار ئه‌وه‌ی فه‌رموو.
- عبدالله‌ ی کوری عه‌بباس (ره‌زای خوای لی‌ بی‌) ده‌فهرمووی : (له‌گه‌ل خه‌لکی
ئاره‌زوو په‌رست دامه‌نیشن ، چونکه‌ کۆر و کۆبونه‌وه‌ی ئه‌وانه‌، ته‌نها دل و ده‌روون په‌ق و
نه‌خۆش ده‌کات)
- زانای زاھید و خواناس فه‌زیلی کوری عه‌بیاز (ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌) ده‌فهرمووی:
(قه‌ت خه‌لکی بیدعه‌کار مه‌که‌ ئه‌میندار له‌سه‌ر ئاینه‌که‌ت ، وه‌ له‌کاری خۆتدا پرس و
راویژی پی‌ مه‌که‌، وه‌ له‌گه‌لی دامه‌نیشه‌، وه‌ هه‌رکه‌سی له‌گه‌ل خه‌لکی بیدعه‌کار
دابنیشی خوای گه‌وره‌ دوو‌چاری دلکو‌تری ده‌کا)

- نه‌میری نیمانداران له فهرموده‌ی سوفیانی سه‌وریدا (ره‌زای خوای لی‌بی) ده‌فهرموئ: (ههر که‌سی گوتی خۆی بداته‌ خاوه‌ن بیدعه، وه‌ ده‌شزانئ که‌ نه‌و که‌سه‌ خاوه‌ن بیدعه‌یه، تاوانه‌ که‌ له‌و که‌سه‌ داده‌مالدرئ و ده‌چیتته‌ سهر گوتی‌گره‌که‌)
 - کاتی که‌ نیمامی شافعی (ره‌زای خوای لی‌بی) گه‌لیکی دیتوه‌ و زۆر به‌ ره‌وانی قسه‌یان له‌سهر شتیک‌ کردوه‌، نیمام له‌ وه‌لامیاندا فهرمویه‌تی: (یا ئیوه‌ به‌ خیر و خۆشی دراوسییه‌تیمان بکه‌ن ، یا له‌لای ئیمه‌ هه‌ستن و دوور بکه‌نه‌وه‌).
 - پیشه‌وای نه‌هلی سوننه‌ نیمامی نه‌حمه‌دی کورپ حه‌نبه‌ل (ره‌زای خوای لی‌بی) ده‌فهرموئ: (نابئ هه‌رگیز له‌ کاروباری موسلماناندا کۆمه‌ک‌خوازی (استعانه‌) به‌ خه‌لکی بیدعه‌کار و ئاره‌زو په‌رست بکریئ ، چونکه‌ به‌وه‌ گه‌وره‌ترین زیان به‌ ئاین ده‌گا).
 - نیمامی شافعی له‌و گوتیه‌دا حوکمی خه‌لکی بیدعه‌کار و ئاره‌زوو په‌رست پروون ده‌کاته‌وه‌ و ده‌فهرموئ :
- (حوکم و بریاری من ده‌باره‌ی نه‌وانه‌ی که‌ نه‌و قسانه‌ ده‌که‌ن ، ده‌لیم: ده‌بی له‌سهر و شتر بار بکریئ و، به‌ لاسک (جرید) یان لی‌ بدرئ و، به‌ به‌رچاوی خه‌لکه‌وه‌ به‌ناو تیره‌ و هۆزه‌کاندا بسورپین درینه‌وه‌، وه‌ پیتیان بگوتریئ نه‌وه‌ سزا و پاداشتی نه‌و که‌سانه‌یه‌ که‌ واز له‌ کتاب و سوننه‌ دین و نه‌و قسه‌ پروپۆچانه‌ ده‌که‌ن و وه‌ریان ده‌گرن).

بنچینه و بنه ماى یازدهم

به رنامه ی نه هلی سووننه و جه ماعه
له باره ی ئاکارو رهوشته گانیا ن

(الأصل الحادي عشر)

منهج أهل السنة و الجماعة
في السلوك و الأخلاق

به‌رنامه‌ی ئه‌هلی سووننه و جه‌ماعه ده‌رباره‌ی ره‌وشتو ئاكاره‌كان

له بنچینه‌کانی به‌روباوه‌ری سه‌له‌فی صالح ، ئه‌هلی سووننه و جه‌ماعه:

ئه‌وه‌یه که فه‌رمان به چاکه ده‌که‌ن و ڕێ له شه‌ر و خراپه ده‌گرن ، ئه‌وه‌ش گه‌وره‌ترین کارودروشمی نیسه‌لامه ، هۆی مانه‌وه و پاراستنی جه‌ماعه‌ی نیسه‌لامیش ئه‌وه‌یه که فه‌رمان به چاکه ده‌که‌رێ و نه‌هی له خراپه ده‌که‌رێ ، ئه‌وه‌یش هه‌میشه واجبه‌تیکی شه‌رعیه ، وه‌ک خوای گه‌وره‌ش ده‌فه‌رموێ :

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ {آل عمران/ ۱۱۰}

واته : به‌راستی ئه‌وه باشترین ئۆمه‌تن که له نیه‌و ئه‌و خه‌لکه بۆ نه‌و خه‌لکه په‌یدا بوونه ، فه‌رمان به چاکه ده‌که‌ن و ڕێ له شه‌رش و خراپه ده‌گرن و به‌روایان به خوای گه‌وره هه‌یه . وه پێغه‌مبه‌ریش (ﷺ) ده‌فه‌رموێ :

پێیان وایه فه‌رمان به چاکه کردن و ڕێ گرتن له خراپه له‌سه‌ر نهم ئۆمه‌ته به‌کردارو به‌گوفتار هه‌ر که‌سه‌و به پێی بۆلوان و توانای خۆی واجبه‌ترین واجبه ، وه‌به‌ر ژه‌وه‌ندی گشتیش له‌وه دایه . بۆیه خوای گه‌وره‌ش ده‌فه‌رموێ :

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {آل عمران/ ۱۰۴}

واته : با له نیه‌و ئه‌وه‌دا ئۆمه‌ته‌تیک هه‌بێ ، یا ئه‌وه هه‌مووتان ئۆمه‌ته‌تیک بن که خه‌لک به‌ره‌و چاکه و ئایینی خوای گه‌ره بانگ بکه‌ن ، وه فرمان به چاکه بکه‌ن و ، ڕێ له خراپه بگرن ، نه‌و که‌سانه به ته‌شکیده سه‌ره‌به‌رزو سه‌رفرازن

خوای گه‌وره‌ش ده‌فرموی :

لَيْسُوا سَوَاءً مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ {آل عمران/ ۱۱۳} {يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ} {آل عمران/ ۱۱۴}

واته : جوله‌که‌و گاوره‌ خاوه‌ن کتیبه‌کان له مه‌سه‌له‌ی باوه‌ر بوون به‌خوای گه‌وره و نایسنداریدا هه‌موویان وه‌ک یه‌ک نین ، به‌لکو له نیتواندا خه‌لکانیک هه‌ن به‌ نه‌نجامدانی دروشم و کاره‌کانی دین هه‌لده‌ستن ، له نیوه شه‌واندا نایه‌ته‌کانی خوای گه‌وره ده‌خوینن و ، سوژده ده‌بن ، پروایان به‌ خوای گه‌وره و به‌ رۆژی دوایی هه‌یه و ، فرمان به‌ چاکه ده‌که‌ن و ، ڕی له خرابه‌ده‌گرن ، وه له نه‌نجامدانی چاکه‌و به‌ده‌سه‌ته‌نانی خێرو پاداشت پیشبرکی و په‌له ده‌که‌ن ، نه‌وانه له چاکه‌کاران و هه‌یغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره ش (ﷺ) ده‌فرموی :

(من رأی منکم منکراً فلیغیره بیده ، فإن لم یستطع فبلسانه ، فإن لم یستطع فبقلبه وذلك أضعف الإیمان) مسلم

واته : هه‌ر یه‌کێک له نیوه گوناوه‌ی شه‌رعیه‌کی دیت ، نه‌گه‌ر ده‌توانی با به‌ده‌ست بیگۆڕی ، نه‌گه‌ر به‌ ده‌ست نه‌یتوانی با به‌ زوبان بیگۆڕی ، نه‌گه‌ر به‌ زوبانیش نه‌یتوانی ، با به‌دل رقی لی بیته‌وه ، نه‌وه لاوازترین هه‌لوێست و په‌لوه‌پایه‌ی نیمانه

پێیان وایه‌ واز هه‌نان له فرمان به‌ چاکه‌ کردن و ڕی‌گرتن له خرابه‌ ده‌بیته‌ مایه‌ی دابه‌زینی سزای خوای گه‌وره بو‌سه‌ر به‌نده‌کانی و به‌ر نه‌فهرت بوونیان ، وه ده‌بیته‌ هۆی

لادانی نۆمەت و بلاوبوونەوه‌ی فەسادوگەندەلی و خراپەکاری لەژێانی خەلکدا وەك خوای گەوره دەفەرموئ :

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ {الأعراف/١٦٥}

واته: کاتی که ئەوه‌ی بیریان خرابیوه‌وه و نامۆژگاریان پینکرابوو لەبیریانکرد ، ئەوانه‌مان نغزوکردن و سزادان ، وەلی ئەوانه‌ی که‌ریگریان له خراپەکاری دەکرد رزگارمان کردن ، و ئەوانه‌ی که سته‌میان له خۆ و له خەلک دەکرد سزایه‌کی سه‌خت و دژوارو گیرۆدەمان دان به هۆی ئەو گوناھو تاوان و خراپەکاریه‌ی که دەیانکرد

وەك خوای گەوره دەفەرموئ :

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا
وَكَانُوا يَعْتَدُونَ {المائدة/٧٨} كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
{المائدة/٧٩}

واته : لەسه‌رزاری حەزرتی داوودو عیسیای کوری مەریه‌م (سه‌لامی خوای گەوره‌یان لەسه‌ر بی‌ت) نەفەرت لەو بیباوه‌پانه‌ی به‌ره‌و ئەوه‌ی ئیسرائیل کرا به‌هۆی ئەوه‌ی که‌له‌خوای گەوره یاخی بوون و سه‌ر پیچیان دەکردو، دەستدریژیان دەکرد ، وە رێیان له و تاوان و خراپانه‌نەدەگرت که دەیانکرد ، بەراستی ئەوه کاریکی زۆر به‌د و خراپ بوو که دەیانکرد

ئەه‌لی سوننه و جەماعه: پروایان وایه که دەبی ئەمر به‌مه‌عروف و نه‌هی له‌ مونکه‌ریش نهرمی تیدابن، وە دەبی بانگه‌وازیش به‌ لێزانی و به‌پەندو نامۆژگاری چاک و پڕ له‌نرخ و به‌ها بێ ، وەك خوای گەوره دەفەرموئ :

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ {النحل/۱۲۵}

واته: نهی محمد ﷺ بانگموازی بو لای ریباز و بهرنامهی خوای گهوره بکه، به لیزانی و
به پند و نامۆزگاری چاک ، وه به جوانترین شیوه گفتوگویان له گه لدا بکه، بو شهوهی
سهرگردان و همره ته نهبن و دور نکه ونه وه له خوای گهوره و له نیسلام ، خوای گهوره له
تۆ ناگادارتره ناخۆ کئی له ری ی خوای گهوره لای داوه و سهر لیشتیواوه و، خوای گهوره
له تۆ ناگادارتره ناخۆ کئی ریتمایی کراوه

وه ده لئین ده بی پیوا نارام له سهر نازاردانی بگری، نه گهر کاری فهرمان به چاکه بکا و
نه هی له خراپه بکا، چونکه زۆر کۆسپ و ته گهره و تالی و ناسۆری و ناستهنگی دینه
ری ، وه ک خوای گهوره له سهر زاری لوقمانی حه کیم ده فهرموی :

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ
عَزْمِ الْأُمُورِ {لقمان/۱۷}

واته نهی ریۆله که م ، نویژ بکه و، فرمان به چاکه بکه و ری له خراپه و ناژاوه و
ناشهرعی بگره ، سهبر له سهر شهو ئیش و نازارو تالی و ناسۆریانه بگره که ده ت هینه
ری ، شهوه له وره بهرزی و خۆراگری کارکردنه

دوای شهوهی که به کاری فهرمانکردن به چاکه و نه هی گردن له خراپه هه لدهستن، له
هه مان کاتیشدا دوو شهرکی تری گرنگیان ده که ویتته سهرشان ، که برتییبه له :

- ۱- پاریزگاری کردن له جه ماعه و پیکه وه گریدانی دلان
- ۲- بهرپاکردنی برابتهی و تهبابیی و به کدهنگی و وه لانان و له نیو بردنی پارچه پارچهیی و
ناکۆکی ریزه کان

ئه‌هلی سوننه : هه‌لده‌ستن به نامۆزگاری کردنی هه‌موو ئینسانیتکی موسلمان و، یارمه‌تی دانیان له‌سه‌ر خێر و چاکه و خواپه‌رستی ، وک پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فه‌رموی :
(الدين النصيحة ، قلنا لمن يارسول الله ﷺ ، قال : لله و لكتابه ولرسوله وللأئمة المسلمين وعامتهم) مسلم

واته : دین خۆی له خۆیدا نامۆزگاری (دلسۆزی) یه ، سه‌حابه‌کان گوتیان ئه‌ی پیغه‌مبهری خوا ﷺ بۆ کۆی نامۆزگاری یه ، فه‌رموی : ئاین نامۆزگاری و دلسۆزی یه بۆ خوا و بۆ کتابی خوا و بۆ پیغه‌مبهری خوا و بۆ پێشه‌واکانی موسلمانان و بۆ خه‌لکی به‌گشتی
واته : دلسۆزی بوونه له‌گه‌ل هه‌موو ئه‌وانه‌دا

وه هاوکاری یه‌کترکردن له‌سه‌ر خێرو چاکه پارێزکاری به‌ واجب ده‌زانن
وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی :

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ {المائدة/٢}

واته : ئه‌ی خه‌لکینه ، له‌سه‌ر خێرو چاکه پارێزکاری هاوکاری یه‌کتر بکه‌ن ، له‌سه‌ر سته‌م و ناشه‌رعی و خراپه‌و دوژمنکاری هاوکاری یه‌کترمه‌که‌ن ، له‌ خوای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان بترسن ، سزای خوای گه‌وره توندو به‌نازازه

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : سورن له‌سه‌ر پاراستنی کارو دروشه‌کانی ئیسلام ، وه‌ک : به‌ریابوونی نوێژی جومعه و جه‌ماعه^{١٤٦} ، وه‌ک جه‌ج^{١٤٧} و جه‌هاد و جه‌ژنه‌کان ، جا

^{١٤٦} وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ {البقرة/٢٣٨}

واته : هه‌میشه پارێزگاری له نوێژه‌کانتان بکه‌ن و پیتیانموه پابه‌ند و سه‌رگه‌رم بن ، هه‌موو نوێژه‌کان و نوێژی ناوه‌پراست (عه‌سر) بکه‌ن ، وه‌ تۆیه بکه‌ن و هه‌میشه ده‌ست به ده‌ستنوێژ و نزا و پارانه‌وه و چاو به فرمی‌سک بن بۆ خوای گه‌وره

وه خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به گه‌وره‌یی و گرنگی نوێژ ده‌فه‌رموی :

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ {العنكبوت/ ٤٥}

واته : به‌پراستی نوێژ ئینسان له کاری به‌د و ناشه‌رعی و خراپ ده‌پارێژی .

وه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رموی : (الصلاة عماد الدين)

واته : نوێژ کۆله‌گه و بپ به‌ی ئایینی په‌ڕۆزی ئیسلامه .

وه ده‌فه‌رموی : (العهد الذي بيننا وبينهم الصلاة فمن تركها فقد كفر) إمام احمد .

واته : ئه‌و په‌ت و په‌یمان و جیاوازییه‌ی که له نێوان ئێمه و ئه‌وان (کافه‌ه‌کان) دا هه‌یه نوێژه، هه‌ر که‌سیک نوێژ نه‌کا و به‌روای پیتی نه‌به‌ی پیتی کافر ده‌به‌ی

وه ده‌فه‌رموی : (تارك الصلاة ملعون ملعون ، وجاره ملعون إن رضي به) .

واته : نوێژه‌که‌ر نه‌فه‌رت لێکراوه ، که‌سو و کارو دراوسێکه‌شی به‌هه‌مان شێوه نه‌فه‌رت لێکراوه نه‌گه‌ر پیتی رازی بی‌ت .

وه ده‌فه‌رموی : (صلوا كما رأيتموني أصلي) به‌خاری .

واته : وه‌کو من نوێژ بکه‌ن که ده‌مبینه‌ن چۆن نوێژ ده‌که‌م .

وه ده‌فه‌رموی : (صلاة الجماعة تفضل صلاة الفرد بسبع وعشرين درجة) به‌خاری .

واته : نوێژی به کۆمه‌ل به (٢٧) ده‌ره‌جه خێری له نوێژی به ته‌نیا زیاتره .

وه ده‌فه‌رموی : (إن أحدكم إذا صلى يناجي ربه) البخاری .

واته : نه‌گه‌ر په‌کێک له ئێوه نوێژی کرد با هاواری خوای گه‌وره بکات و له خوای گه‌وره پیا‌رتسه‌وه تیا‌یدا ، چونکه به‌هۆی ئه‌وه سه‌ره‌به‌رز و سه‌ره‌راز ده‌بی‌ت .

وه ده‌فه‌رموی : (من صلى صلاتنا ، واستقبل قبلتنا ، وأكل ذبيحتنا ، فذلك مسلم) به‌خاری .

چ له گهڙ فەرمانده چاکهکان بی یا له گهڙ فەرمانده خراب و تاوانبارهکان بی، تهنه
بیدعه کار نه بن ، ده بی نمو نهرکهیان له گهڙدا نه بنجام بدریت ، چونکه ههر یه کیتک
لهو نهرکانه به کۆمهڙ نه بی ناکرین .

وهك خوای گهوره ده فەرموئ :

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ {١} الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ {المؤمنون/٢}

واته : بیگومان نیمانداران سه ربه رزو سه رفران ، نهوانه ی له نه بنجامدانی
نوێژهکانیان گه رده نکه چ و مل که چن بو خوای گهوه .

وه په له ده کهن له جی به جی کردنی نوێژه نووسراوو فه رزکراوه کان
(صلوات المكتوبة)^{١٤٨} ، سورن له سه ر کردنیان به جه ماعه ت له سه ره تای بانگه وه ،

واته : ههر که سیک نوێژی نیتمه ی کرد ، وه رووی له رووگی نیتمه کرد ، وه سه رپراو و قوربانی نیتمه ی
خوارد ، نمو موسلمانه .

وه ده فەرموئ : (إن صلاة شغلاً) بخاری .

واته : به راستی نوێژ خیرو به ره که ت و ره حه مده ت و خشوع و خضوع و خه ریک بوونه ... ه له گهڙ خوای
گهوره . وه رگتیر .

^{١٤٧} . بزیه سه باره ت به گه ره یی حه ج ، بیغه مبه ر (ﷺ) ده فەرموئ : (نعم الجهاد الحج) بخاری :

واته : خوشتیرین جیهاده حه جه

وه ده فەرموئ : (الحج المبرور ليس له جزاء إلا الجنة) بخاری .

واته : حه جی ته واو و چاک و پاک و وه رگه راو پا داشته که ی لای خوای گهوره تهنه به هه شته . وه رگتیر .

^{١٤٨} . چونکه خوای گهوره ده فەرموئ :

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا {النساء/١٠٣}

چونکه کردنی نوێزه‌کان له سهره‌تاکه‌ی خێرتره له کۆتایه‌که‌ی ، وه‌ فەرمان به‌وه ده‌کهن که ده‌بێ نوێزه‌که‌ر له نوێزه‌که‌دا ملکه‌ج بێ بۆ خوای گه‌وره و دڵ و ده‌روونی ته‌نها به خوای گه‌وره‌وه به‌ند و تۆقر بێت .

ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : وه‌ سیه‌ت ده‌کهن که موسلمانان له شه‌وه‌کاندا هه‌ستنه‌وه بۆ نه‌فجاردانی خواپهرستی ، چونکه شه‌وه یه‌کێکه له دیارییه‌کانی خوای گه‌وره بۆ پیغه‌مبهر (ﷺ) ، بۆیه خوای گه‌وره فەرمانی پێ کردوه ^{١٤٩}

واته: نوێزه له‌سه‌ر نیمانداران به‌کاتیکی دیاریکه‌راوو نوسراو و به‌پیار دراوه که ده‌بێ هه‌موو جار له‌و کاته دیاریکه‌راوه‌دا بکریت .

وه‌ پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فهرموی : (الصلاوات الخمس إلا ان تطوع شيئاً) به‌جاری .

واته: نوێزه پێویسته‌کان ته‌نها پێنجن، نه‌گه‌ر یه‌کێکه بۆ خۆی زیاد به‌خێر نوێزی تری سوننه‌ت بکا ، خێری ده‌گاتی

وه‌ له پیغه‌مبهران پرسی (ﷺ) چ کرده‌وه‌یه‌ک زۆر به‌ خێره؟ له وه‌لامدا فهرموی : (الصلاه علی وقتها) به‌جاری .

واته: نوێزه کردن له کات و ساتی خۆیدا زۆر به‌ خێروگرنگه‌ . وەرگێر .

^{١٤٩} . وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فهرموی :

يَا أَيُّهَا الْمَزْمَلُ {١} قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا {٢} نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا {المزمل/٣}

واته: ئه‌ی ئه‌و که‌سه‌ی (ئه‌ی پیغه‌مبهر) که خۆت له‌ناو په‌تو و پێخه‌مودا پێچاوه‌ته‌وه و خۆت هه‌شار و مه‌لاس داوه، ده هه‌موو شه‌وان: شه‌وه‌سته بۆ خواپهرستی (بۆ شه‌ونوێزه)، ته‌نها که‌مێکه له شه‌وه‌یه‌ی، جا نیو شه‌وه خواپهرستی بکه یا که‌مێکه له نیوه‌ی که‌مه‌تر خوا پهرستی بکه، تا جه‌سته‌ت شه‌که‌ت و کپ نه‌بێ، شه‌وه‌ش بۆ شه‌وه‌ی خۆت بۆ رابه‌رایه‌تی و سه‌رکه‌ردایه‌تی کردنی به‌ره‌ی مرۆفایه‌تی نامه‌ده بکه‌یت . وەرگێر .

وه خاتوو عائیشه‌ی دایکی نیمانداران (ره‌زای خوای لیّ بیّ) ده‌گیرتته‌وه که پیغه‌مبیری خوای گه‌وره (عَلَيْهِ السَّلَامُ) شه‌وان هه‌لده‌ستایه‌وه عیباده‌تی ده‌کرد تا هه‌ردوو پییه‌کانی ده‌ئاوسان . هه‌زهره‌تی عائیشه‌ش پیّی ده‌گوت : نه‌ی پیغه‌مبیری خوا نه‌وه بۆ واده‌که‌ی له کاتی‌کدا خوای گه‌وره له گونا‌هه‌کانی پیّش و پاشی تو خۆش بو‌وه، پیغه‌مبیریش (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ده‌یفه‌رموو :

(أفلا أحب أن أكون عبداً شكوراً) بخاری .

واته : نه‌ی عائیشه‌ ئایا پیتم خۆش نیه که بیه‌ به‌نده‌یه‌کی سوپاس‌گوزار؟ بۆیه‌ ناوا خۆماندوو ده‌که‌م .

نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه : له کاتی تاقی‌کردنه‌وه‌کانی‌اندا به‌وه جی‌گیر و دامه‌زراو ده‌بن که له کاتی به‌لا و موسیبه‌تدا سه‌برو ئارام ده‌گرن ، وه له کاتی خیر و خۆشیدا سوپاسی خوای گه‌وره‌یان ده‌که‌ن ، وه له کاتی قه‌زا و قه‌ده‌ردا پازی ده‌بن و خۆیان ته‌سلیم و راده‌ستی خوای خۆیان ده‌که‌ن . وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی :
إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ {الزمر/۱۰} .

واته : بی‌گومان خوای گه‌وره به‌بێ حساب و شو‌مار خیر و پاداشی خۆرا‌گران ده‌داته‌وه

وه‌پیغه‌مبیری خوای گه‌وره‌ش (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ده‌فه‌رموی :

ان عظم الجزاء مع عظم البلاء، وان الله اذا احب قوما ابتلاهم ، فمن رضي فله الرضى ، ومن سخط فله السخط . البخاري .

واتە : گەورەیی خێرپاداشت بەپێی زۆری و گەورەیی دەردو بەلایە، وە ئەگەر خوای گەورە گەلیکی خۆش ویست بەدەردو بەلا و ناخۆشی تاقیان دەکاتەوێ ناخۆ لێی دەردوچن ، جا هەرکەسێک بە ناخۆشی و تاقیکردنەوێ کانی خوای گەورە رازی بێ، خوای گەورە لێی رازی دەبێ، وە هەرکەسێکیش لە ناخۆشی و تاقیکردنەوێ کانی خوای گەورە نارازی و دلگران بێ، خوای گەورە لێی نارازی دەبێت .

وە هەرگیز داوای بەلاو پەتەر لە خوای گەورە ناکەن و نایعوازن، چونکە ئەوان نازان ئەگەر بەلایان بەسەر بێ ناخۆ خۆراگر دەبن یان نا؟، وە لێ ئەگەر لە لای خوای گەورە بەلایان بۆ هات و تاقی کرانەوێ، سەبرو نارامی لەسەر دەگرن و سوپاسی خوا دەکەن .

وہك پینغەمبەری خوای گەورە (ﷺ) دەفەموی :

لاتتمنوا لقاء العدو، واسألوا الله العافية ، فاذا لقيتموهم فاصبروا ، واعلموا أن الجنة تحت ظلال السيوف . (صحيح سنن الترمذي) للالباني .

واتە : خۆزگەیی ڕووبەر و بوونەوێ و بەیەكگەیشتن لەگەڵ دوژمندا مەخوازن، داوای خێر و خۆشی لە خوای گەورە و میهرەبان بکەن ، ئەگەر لەگەڵ دوژمندا بەیەكگەیشتن و رووبەر و بوونەوێ خۆرا بگرن ، چۆک مەدەن و مەبەزن ، بزانی کە بەهەشت لە ژێر پێی دایکان دایە، واتە بەهۆی بەدەست هێنانی رەزامەندی دایکان خوا لێتان رازی دەبێ و دەچنە بەهەشت .

ئەهلی سوننه: له کاتی هاتنی بەلّا و پەتەر و موسیبهت و مدینه‌تیدا له ڕه‌حه‌تی
 خوای گه‌وره‌ بێ هیوا و ئومێد نابن، چونکه‌ خوای گه‌وره‌ ئه‌وه‌ی حه‌رام کردوه^{١٥٠}،
 به‌لکو له‌و ڕۆژانه‌دا (له‌ ڕۆژانی پڕ به‌لّا و تالی و ناسۆریدا) له‌سه‌ر هیواوناواتیک
 ده‌ژن که زوو ده‌روی خێرایان لی بیته‌وه، وه‌ له‌سه‌ر ئارامیه‌ک ده‌ژین که بپروای
 ته‌واویان پێیه‌تی، بۆیه‌ زۆر متحانه‌یان به‌ به‌لێنی خوای گه‌وره‌ هه‌یه، وه‌ ده‌زانن که
 هه‌مو تالی و ته‌نگاویه‌ک خۆشیه‌کی له‌گه‌لدایه، وه‌ هۆیه‌کانی ئه‌و به‌لّا و
 ناخۆشیانه‌ له‌ دلّ و ده‌رونی خۆیاندا ده‌توێژنه‌وه و لێکی ده‌ده‌نه‌وه، وه‌ بپروایان وایه
 که پەتا و پەتەر و ناخۆشی و به‌لایان توش نابن، مه‌گه‌ر به‌هۆی گوناھوتاوان و لادانی
 خۆیان و فرمانی خوای گه‌وره‌وه‌ نه‌بێ، وه‌ ده‌زانن که سه‌رکه‌وتنیش پاش و پێش و
 دوا ده‌که‌وێ، به‌هۆی ئه‌وه‌ی که باش په‌یره‌وی له‌فهرمانه‌کانی خوای گه‌وره‌ و
 پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ناکهن و به‌هۆی ئه‌وه‌ی که که‌وتونه‌ نێو گوناھ و تاوانه‌وه، وه‌ک
 خوای گه‌وره‌ ده‌فهرموێ:

وَمَا أَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فَمِمَّا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَن كَثِيرٍ {الشورى/٣٠}
 واته: ئه‌و به‌لّا و ناخۆشیانه‌ی که توشتان بوونه، به‌هۆی ئه‌وه‌یه که به‌ده‌ستی خۆتان
 به‌ده‌ستان هێناوه‌و ئه‌فجاستان داوه .

وه له کاتی ته‌نگانه و ناخۆشیداو، بۆ سه‌رخستنی ئایینی خوای گه‌وره‌، پشت به
 هۆکاره‌کانی زه‌مین و شته‌ فریوده‌رو دونه‌یایه‌کان نابه‌ستن، وه‌ له‌ یاساکانی

^{١٥٠}. وه‌ک خوای گه‌وره‌ ده‌فهرمویت: ... فَلَا تَكُن مِّنَ الْقَانِطِينَ {٥٥} قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِن رُّحْمَةِ
 رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ {الحجر/٥٦}.

واته: هه‌رگیز له‌ ڕه‌حمی خوای گه‌وره‌ بێ هیوا و هومێد مه‌بن، ته‌نها گوهر و سه‌مه‌کاران له‌ ڕه‌حمی
 خوای گه‌وره‌ بێ هیوا و ئومێد ده‌بن. وه‌رگێر .

بوونه‌وه‌ریش به‌ری و بې ناگا نابن، به‌لکو وا ده‌زانن که له خوا ترسان و په‌شیمان بوونه‌وه له گوناو و تاوانه‌کان و، پشت به‌ستن به‌ خوای گه‌وره له هم‌موو کاته‌کانداو، سوپاس‌کردنی خوای گه‌وره له‌کاتی خیر و خوښیدا هۆکاری زۆر گرنګ و کاریگرن که به‌هوی ئه‌وانه‌وه خیر و خوښی و ناسوده‌یی له دواي ته‌نگانه و ناخوښی بگه‌رپته‌وه نیتو ئوممه‌ته‌که‌مان .

ئه‌هلی سوننه‌و جماعه : بروایان وایه که له ژياندا له لایهن خوای گه‌وره میهره‌بان له‌باره‌ی کارویاری دونیار دوارژژیاندا به‌جۆره‌ها شیوه‌ تاقي کراونه‌تموه، نه‌و تاقي‌کردنه‌وه و دهردو به‌لا و په‌ته‌رانه‌ش بۆیان ده‌بیته که‌فاره‌ت بۆ ره‌شبوونه‌وه‌ی گوناو تاوان و هه‌له‌و که‌مو کوریه‌کانیان ، و مایه‌ی به‌رزبوونه‌وه‌ی خیرو پاداشت و پله‌وپایه‌یان.

وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموئ :

هٰذَاكَ ابْتَلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلُّوا زُلْزَالًا شَدِيدًا {الاحزاب/ ١١}

واته : له‌وتدا بروداران تاقي کرانه‌وه و ، دوچاری تاقي‌کردنه‌وه‌یه‌کی زۆر سه‌خت و به‌هیتز بوون، ده‌که‌کانیان زۆر به‌توندی راچله‌کاو له‌رزا

وه‌په‌نغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره‌ش (ﷺ) ده‌فه‌رموئ :

مايزال البلاء بالمؤمن والمؤمنة في نفسه وولده وماله ، حتى يلقى الله وما عليه خطيئة . (صحيح سنن الترمذي) للالباني . واته : هه‌میشه خوای گه‌وره ئینسانی نیمانداري پیاو و ئافره‌ت دوچاری دهردو به‌لا ده‌کات و ، به‌خۆی و به‌سمر و مال و منال و دایک و باوکی تاقي ده‌کاته‌وه ، تا به‌ خوای گه‌وره ده‌کات سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که له‌سه‌ریه‌تی .

وه‌پێغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره (ﷺ) ده‌فه‌مووی :

الدنيا سجن المؤمن ، وجنة الكافر . مسلم .

واته : دونیا به‌ندیخانه‌ی ئینسانی ئیمانداره له‌بهر ئه‌وه‌ی له‌بهر ترسی خوای گه‌وره ناتوانی به‌ئاره‌زوی خۆی هه‌موو شتی‌ک بکات و سنوره‌کانی خوای گه‌وره به‌هزینتی ، که‌چی به‌هه‌شتی ئینسانی بپاوه‌ره له‌بهر ئه‌وه‌ی له‌خوای گه‌وره ناترسی و به‌ئاره‌زوی خۆی هه‌موو شتی‌ک ده‌کات و له‌هیچ ناگه‌ریته‌وه و حساب بۆ قه‌برو قیامت و هه‌شرو حساب ناکات .

ئه‌ه‌لی سوننه‌و جماعه : زۆر له‌وه ده‌ترسن که گه‌ل به‌هۆی ئه‌وه‌وه سزا بدری که کفرانه‌ی نیعمه‌ته‌کانی خوای گه‌وره ده‌کا و پرۆای به‌و نیعمه‌تانه نییه ، بۆیه ئه‌وان له هه‌موو خه‌لکی مکه‌رپه‌رن له‌سه‌ر سوپاس و ستایش کردنی خوای گه‌وره وستی هاوتاو ، هه‌میشه له‌سه‌ر ئه‌وه به‌رده‌وامن له‌باره‌ی هه‌موو نیعمه‌ته‌گه‌چکه و گه‌وره‌کانه‌وه که خوای بی‌هاوتا به‌بوونه‌وه‌ر و به‌کۆمه‌لگای مرۆفایه‌تی به‌خشیون .
وه‌ک پێغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره (ﷺ) ده‌فه‌مووی :

انظروا الی من هو أسفل منکم ، ولا تنظروا الی من هو فوقکم ، فانه أجدر أن لا تزدروا نعمة الله علیکم . (صحيح سنن الترمذي) للالباني .

واته : له هه‌ندێ شتدا ته‌ماشای ئه‌وه‌که‌سه بکه‌ن که له‌خوار خۆتانه‌وه‌یه ، سه‌یری ئه‌وه‌که‌سه مه‌که‌ن که له‌سه‌رووی ئیوه‌یه ، ئه‌وه شایسته‌تره بۆ ئه‌وه‌ی که نازوو نیعمه‌تی خوای گه‌وره نه‌پوکی‌نیته‌وه‌و لای نه‌بات .

نه هلی سوننه و جماعه : کاتې که یادی خوی گه وړه ده که ن له ترس و له ریزو
خوښه ویستی خوی گه وړه دلیان راده چله کئی ، پېستیان ریک دیت .

وه که پیغه مبهری خوی گه وړه (ﷺ) ده فده موی :

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا
وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ { ۲ } الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ { ۳ } أُولَئِكَ
هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ { الانفال / ۴ }

واته : بهراستی پرواداران نه و که سانهن ، کاتې که باسی خویان له لا ده کړی ، په کسر
دلیان راده چله کئی و ویک دین ، وه کاتې که نایه ته کانی خوی گه وړه یان به سردا
ده خویندریتته وه ، په کسر تیمانیان پتی زنده ده بی و ، زیاتر پشت به خوی خویان
ده بستن ، نه وانهش نه و که سانهن که نویژ ده که ن ، وه خپرو سده ده که ده که ن له و رزق
و رژی و دارایی یه که خوا پتی دا و نه دهبه خشن ، بهراستی نه وانه پرواداری
ته و او و راسته قینه ن ، له لای خوی خویان پله و پایه ی بهرزیان بؤ هدیه ، وه رزق و
رژیه کی نه پروا وه و لیخوښبوونیان بؤ هدیه

نه هلی سوننه و جماعه : به جوانترین ټاکار و په وشت کار و کرده وه خوښان
را ده زتننه وه ، وه که پیغه مبهری (ﷺ) ده فده موی :

(أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ أَخْلَاقًا) صحيح سنن الترمذي / الألباني .

واته : ته و او ترین پروادار نه و یه که له پروی تیمانه وه تیمانی ته و او تر بی ، وه له
پروی ټاکار و کرده وه وه ، په وشتی له خه لکی تر جوانتر بیت .

وه ده فده موی : (إِنْ مِنْ أَحْبَبِكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلَسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، أَحْسَنَكُمْ
أَخْلَاقًا) صحيح سنن الترمذي والألباني .

واته: ئەو کەسەتان لەلای من له هەمووان خۆشه‌ویستره و، له کۆپ و کۆبونەوه‌ی
 رۆژی دوایدا له‌من نزیکتره که له‌هەمووتان ئاکار و په‌وستی به‌رزو جوانتره ^{١٥١}

^{١٥١} . بۆیه خوای گه‌وره‌ش زیاتر به ئاکار جوانی مه‌دح و سه‌نای پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) ده‌کا، وه‌ک
 ده‌فهرمووی :

وَأَنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ {القلم/٤}

واته: ئەو موچه‌مه‌د به‌پراستی تۆ له‌سه‌ر په‌وستیکێ زۆر جوان و به‌رز و گه‌وره‌ی .

وه‌ هه‌زه‌تی عاتیشه‌ی دایکی نیمانداران له‌ باسی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فهرمووی : كان خلقه القرآن.

واته: په‌وست و ئاکاری پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌مووی به‌یتی بوو له‌ قورئانی په‌رۆز ، به‌پیتی قورئان و
 سه‌روش هه‌ئس و کهوتی ده‌کرد .

وه‌ بۆ خۆشی (ﷺ) ده‌فهرمووی : (إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ) .

واته: من بۆ ئەوه‌ نێردراوم تا ئاکار و په‌وستی کۆمه‌لگه‌ی مه‌رئافیه‌تی تۆکه‌م و چاک بکه‌م. وه‌رگتی .

(١) چونکه خوای گه‌وره‌ ده‌فهرمووی :

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا {النساء/١٤٥} .

واته : بیگه‌رمان دو‌په‌وه‌کان له‌ نێو ئاگردا له‌ کونج و گه‌لیتری هه‌ره‌ خواره‌وه‌ن، وه‌رگتی .

(٢) وه‌ک پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فهرمووی : (المؤمن هين لين)

واته: پیاری نیماندار له‌سه‌ر خۆ و نه‌رم و نیانه، وه‌رگتی .

(١) وه‌ک خوای گه‌وره‌ ده‌فهرمووی : وَالْمُسْتَفْزِرِينَ بِالْأَسْحَارِ {آل عمران/١٧} .

واته: به‌روداران هه‌میشه‌ به‌ سه‌پنده‌ و به‌ به‌ره‌به‌یانان داوای ته‌ویه و لیته‌خۆش بوون له‌ خوای گه‌وره‌
 ده‌که‌ن. وه‌رگتی .

(٢) وه‌ک جعفری کوری عه‌د ده‌فهرمووی :

(إلتمس لأخيك سبعين عنراً) شعب الإيمان / ج ٦ ، ص ٣٢٣ ، رقم / ٨٣٤٤

- واته: هفتا په‌لپ و پۆزش بۆ براهت پینه‌وه و یه‌کسهر حوکمی به‌سهردا مه‌ده. وه‌رگتیر .
- (۱) چونکه پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فهرمووی: (طویی لمن شغل عیبه عن عیوب الناس) .
- واته: خۆشی بۆ ئهو که‌سه‌ی که به‌عه‌یبه‌کانی خۆی خه‌ریکه، له جیاتی ئه‌وه‌ی به‌س به‌عه‌یبه‌کانی خه‌لکی تروه خه‌ریک بیت . وه‌رگتیر .
- (۲) چونکه پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فهرمووی: (الحیاء شبعة من الإیمان) .
- واته: شهرم و حدیا به‌شیکه له نیمان .
- وه‌ده‌فهرمووی: (الله أحق ان يستحیا منه) بخاری .
- واته: خوای گه‌وره له هه‌موو که‌س شایسته تره که شهرمی لی بکرت . وه‌رگتیر .
- (۳) چونکه خوای گه‌وره ده‌فهرمووی:
- فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءَ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ {التوبة/۸۲}
- واته: نه‌ی خه‌لکینه زۆر بگرتن و که‌م پتیکه‌نن .
- وه پیغه‌مبهر یش (ﷺ) ده‌فهرمووی:
- (لو تعلمون ما أعلم لضحكتم قليلاً ولبكيتم كثيراً) بخاری .
- واته: ئه‌وه‌ی من ده‌یزاتم نه‌گه‌ر ئیوه‌ش بیزانن، زۆر ده‌گرتن و که‌م پینه‌که‌نن .
- وه‌ده‌فهرمویت: (كثرة الضحك تميت القلب) . واته: زۆر پتیکه‌نن دل ده‌مرتیت .
- (۱) وه‌ك خوای گه‌وره ده‌فهرمووی:
- وَيُؤْتُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ {الحشر/۹} .
- واته: بروداران له‌ژیانی دنیا سیفه‌تیا وایه، خه‌لك وه‌پتیش خۆده‌خه‌ن و له‌سهر خۆه‌لیان ده‌بۆرتن، نه‌گه‌رچی بۆ خۆشیان دوچارى هه‌ژاری ونه‌دارى ده‌بن و پتویسیان پتیه‌تی . وه‌رگتیر .
- (۲) چونکه پیغه‌مبهر (ﷺ) ده‌فهرمووی:
- (من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه) بخاری .
- واته: هه‌ر که‌سه‌ی بره‌وی به‌خوای گه‌وره و به‌دو‌اره‌ژ هه‌یه، بارێز له‌میوانه‌که‌ی خۆی بنیت .

وه ده فرموئ : (الضیافة ثلاث ايام) بخاری .

واته : میوانداری لای که می تا سن پۆژان واجبه ، دواتر سووننه ته

وه سه بارهت به خواردن و به ره که تی میوان ده فرموئ :

(طعام الاثنین کافی الثلاثة) بخاری .

واته : له کاتی هاتنی میواندا ، خواردنی دووان بهس ده کا بۆسییان . وه رگیتر .

(۳) چونکه پیغه مبهر (ﷺ) ده فرموئ :

(لا تصحاب الا مؤمنا ولا يأكل طعامك إلا تقي) ابو داود / ج ۴ ، ص ۲۵۹ ، رقم / ۴۸۳۲ .

واته : تهنها بروادار بکه به دۆستو پشتیوانو هاره لی راسته قینهی خۆت ، وه خواردن و خۆراکی خۆت

بده به پیاری خواناس . وه رگیتر .

(۱) چونکه پیغه مبهر (ﷺ) ده فرموئ :

(ليس منا من لم يرحم صغيرنا ويوقر كبيرنا) المستدرک علی الصحیحین / ج ۱ / ص ۱۳۱ ،

رقم / ۲۰۹ .

واته : نهو کهسه له سه ر ریبازی نییه نه گهر په حم به گچکه کان نه کات ، وه گچه کانیش ریتزی

گهوره کان نه زانن . وه رگیتر .

(۲) چونکه خوای گهوره ده فرموئ :

فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوَانِكُمْ وَأَتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ {المجرات / ۱۰} .

واته : چاکسازی له نیتوان دلان و براکاتاندا بکهمن ، له خوای گهوره بترسن ، به لکو خوای

گهوره ره حمتان پهن بکات .

وه خوای گهوره ده فرموئ :

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى
فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ {المحجرات/ ٩}

واته: نه گمر دوو دهسته و تاقم و کۆمهال له نیمانداران له گهل یه کتری به شهر هاتن و
یه کتریان کوشت، ناشته و تاقم و ته بایی یان له نیتواندا بکهن، نه گمر یه کیتکیان له سهر
نهویکه یاخی بوو و نه هاته ژیر باری دانوستان و ناشته وایی، له گهل نه وه دا شهر بکهن
که یاخی بووه تا ده گهریتته وه لای حوکم و فرمانی خوی گهوره و رازی ده بی، نه گمر
گه رایه وه لای حوکمی خوی گهوره و پی ی رازی بوو، به داد گهری ناشته واییان له
نیتواندا بکهن، چونکه خوی گهوره داد گهرانی خوش ده ویت. وه رگیت.

(٣) چونکه خوی گهوره له باره ی نه وه ده فمر موی :

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا
{العنكبوت/ ٨}

واته: نامۆژگاری و وه سیه تمان به نینسان کردوه که له گهل دایک و باوکی دا چاک بی و قسه ی
خراب و سوکیان پی نه لی، وه لی نه گمر هه ولیان له گهل دای شیرک بۆمن پهیدا بکه ی که
هیچ زانست و زانیاریت ده رباره ی نیه و کاری تۆ نیه، به گوئیان مه که، خوی گهوره
له وان گه ورتره. وه ده فمر موی :

فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُمَّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا {الإسراء/ ٢٣}.

واته: گچکه ترین شتی ناشیرین و دل بریندر کمر به دایک و باوکتان مه لئین، زویرو هه راسان و هه له ته بیان
مه کهن، به لکو قسه ی به ریزیان له گهلندا بکهن، وه پیغه مبه ر (ﷺ) ده فمر موی : یه کیک له تاوانه
گهوره کان نازاردانی دایک و باوک (عقوق الوالدین) ه. وه رگیت.

(۱) وه‌ک پیغه مبه‌ر (ﷺ) ده‌فهرمووی :

(مازال جبریل یوصینی بالجارحتی ضننت انه سیورته) بخاری .
 واته : خۆشه‌ویسته کم ، فریشته جبریل هینده نامۆژگاری پی کردم ده‌ریاره‌ی دراوسیتکام
 که له گه‌لیاندا باش یم ، تاوام زانی نه‌گهر مردم ، دراوسیه‌که مبرام لی‌ ده‌رگیت .
 بۆیه پیغه مبه‌ر (ﷺ) ده‌فهرمووی :

(من کان یؤمن بالله والیوم الاخر فالیکرم جاره) بخاری .
 واته : هه‌ر که سیک پر‌وای ته‌وای به‌خواگه‌روه و به‌پۆژی د‌وای هه‌یه ، بارێز له‌دراوسیتکه‌ی بگرت .
 وه‌رگیت .

(۲) چونکه پیغه مبه‌ری پیتشوا (ﷺ) ده‌فهرمووی : (لا یدخل الجنة قاطع) بخاری .
 واته : نه‌و کهسه ناچیتته نیو به‌هه‌شت که‌صیله‌ی ره‌حم ده‌بریت .

وه‌ ده‌فهرمووی : (من کان یؤمن بالله والیوم الاخر فالیصل رحمه) بخاری .
 واته : هه‌ر که سیک تیمانی ته‌وای به‌خوای گه‌وره و به‌پۆژی د‌وایی هه‌یه ، باصیله‌ی ره‌حم جیبه‌جین
 بکات . وه‌رگیت .

(۳) چونکه خوای گه‌وره سه‌باره‌ت به‌ بد گومانی ده‌فهرمووی :

إِنْ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمَ {الحجرات/۱۲}

واته : هه‌ندێن گومان بردن گونا‌هو تاوانه ، بۆیه خۆیان لی‌بپارتین ، له‌ خۆتانوه به‌ بی‌ به‌لگه‌ گومانی
 خراب به‌خه‌لك مه‌به‌ن .

وه‌ ده‌ریاره‌ی جاسوسی کردن ده‌فهرمووی : وَكَا تَجَسُّوْا {الحجرات/۱۲}

واته : هه‌رگیز سیخو‌ری له‌سه‌ر یه‌کتری مه‌که‌ن .

وه‌ پیغه مبه‌ریش (ﷺ) ده‌فهرمووی : (ولا تجسسوا ولا تحسسوا) بخاری .

واته : هه‌رگیز سیخو‌ری له‌سه‌ر یه‌کتری مه‌که‌ن و به‌د‌وای نه‌نگه‌کانی یه‌کتر مه‌که‌ون و هه‌ست له
 نه‌نگه‌کانی یه‌کتری را مه‌گرن . وه‌رگیت .

وه پینغه مېبری خوای گهوره (ﷺ) ده فموی :

ما من شيء يوضع في الميزان أثقل من حسن الخلق ، وان صاحب حسن الخلق ليبلغ به درجة صاحب الصوم والصلاة . (صحيح سنن الترمذي) للالباني .
واته : هيچ شتیک که له ترازوو داده نری له جوانی کردارو گوفتارو ره وشت گرانتر و به نرختر نیه ، بویه خاوه نی کردارو گوفتارو ره وشتی جوان به هوی نه وه ده گاته پلهو پایهی نینسانی رۆژوگرو نویژکمری بمرده وام .

ئهو شتانهی له ناکار و رهوشتی سه له فی سالح ، ئه هلی سووننه جه ماعه ن

● له زانست و کاردا زۆر پاک و دلسۆزن، له وه ده ترسن که توشی رپاو رپامایی بین. دلسۆز بوون له گهل ئاین بۆ خوی تاک و ته نیا له سهر ئهم کاره گرنگانه به رپا ده بیئت :

- ده بیئ کاره که ته نها بۆ خوی گه وه به یجت .

- ده بیئ کاره که به پی ی شهرعی خوی گه وه بیئت .

وهک خوی گه وه فرمانی به دلسۆزی کردوه له کردارو گرفتار دا ، هۆشداریدا وه له شهک و رپامایی ، وهک خوی گه وه ده فه موئ :

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ
وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا {النساء/ ۱۴۶}

واته : ته نها ئهو که سانه نه بیئ که ته وه به یان کردوه و ، چاک بوونه ، وه ده ستیان به پهت و بهرنامه ی خوی گه وه وه گرتوه و ، به دلسۆزی و نیاز پاک ی کارو دروشمه کانی ئاینی خۆیان ته فجام ده ده ن ، ئه وانه له گهل ئیمانداران ، له مه و دوا له رۆژی بهرئ خوی گه وه و کار به جئ خێرو پاداشتیکی زۆرو زه وه ندی ئیمانداران ده داته وه

وهک خوی گه وه ده فه موئ :

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ
وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ {البينة/ ۵}.

واته : بهنده کانی خوی گه وه فرمانیان ته نها به وه پێکراوه که به لسۆزی و نیازپاک ی خوی گه وه به مرستن ، ئهو خوا به ی که خا وه نی ئاینیکی پاک و به رۆزو بی نهنگه وه

فرمانیان پیکراوه که به لسۆزی و نیازپاکی نوژی بۆ خوی گهوره بکه‌ن و زه‌کات له سه‌روه‌ت و سامانیان بدن ، چونکه ئەم ئایینه ئاینیکی ریک و پیک و به پیتزو به هیزه

● خویان به سه‌برو خۆراگری جوان راده‌زیننه‌وه له پیناو خوی گهوره‌دا له‌سه‌ر ئەو نازو نیعمه‌تانه‌ی که خوی گهوره به‌ناشکراو به نهینی به‌سه‌ری دا رشتوون ، وه سه‌بر له سه‌ر به‌لا و موسیبه‌ته‌کان ده‌گرن که له ژياندا توشیان ده‌بی‌ت ، ده‌زانن که سه‌برو خۆراگری له سیفه‌تی پیغه‌مبه‌رانه سه‌لات و سه‌لامی خوی گهوره یان له‌سه‌ر بی‌ت بۆ یه وه‌ک خوی گهوره ده‌فه‌مو‌ی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ {آل عمران/ ۲۰۰}

واته : ئەو که‌سانی که ئیمان‌تان به خوی گهوره و میه‌ره‌بان هیناوه خۆراگرو خۆگرو ئارامگر بن ، خۆراگری و ئارامگری به‌سه‌ر خۆتاندا بینن ، له‌سه‌نگه‌ری به‌رگریکردن له پیناو خوی گهوره‌دا به‌رده‌وامو خۆراگرین ، له خوی گهوره به‌ترسن ، به‌لکو سه‌ربه‌رزو سه‌رکه‌وتووی دونیاو دوا رۆژ بن

وه‌ک خوی گهوره ده‌فه‌مو‌ی :

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ {الأحقاف/ ۳۵}

واته : ئەو پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) خۆراگر به وه‌کو ئەو پیغه‌مبه‌رانه‌ی که‌خاوه‌ن وره بوون ، سه‌برو ئارام یان گرت له سه‌ر کیشه و گيرو گرفته‌کانی ژيانیان ، په‌له‌یان لی مه‌که وه‌ک خوی گهوره ده‌فه‌مو‌ی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ {البقرة/ ۱۵۳}

واته : ئەمی ئەو کەسانی کە نیمانتان بە خوای گه‌وره و میهره‌بان هیناوه ، بە هۆی سه‌برو خۆراگری و نوێژکره‌وه ، خۆتان رابگرن و داوای کۆمه‌کی و هاوکاری له خوای گه‌وره و میهره‌بان بکەن ، بیگومان خوای گه‌وره و میهره‌بان له گه‌ل خۆراگراڤان دایه

● قه‌ده‌غه کراوه‌کانی خوای گه‌وره به‌گه‌وره ده‌زانن ، نه‌گه‌ر شه‌تکی قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی خوا بکری له‌سه‌ری به‌جواب و بویرن ، زۆر له‌شته پیروۆز و ریز لینگیراوه‌کانی موسلمانان به‌پایه‌دار ده‌زانن ، وه‌زۆر خێرو چاکه‌یان پی خۆشه

وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ {الحج/۳۲}

واته هه‌رکەسێک هێماو دروشم و خواپه‌رسته‌یه‌کانی خوای گه‌وره به‌گه‌وره و به‌ به‌رز رابگری ، له‌ له‌ خوا ترسان و له‌ چاکه‌ی خۆیه‌تی وه‌په‌نغه‌مبه‌ری خوای گه‌وره ش (ﷺ) ده‌فه‌موی :

لايؤمن أحدكم حتى أكون أحب اليه من ولده ، و والده ، والناس أجمعين البخاري

واته : هه‌ریه‌کێک له‌ ئیوه‌ نیمان و بیروباوه‌ری ته‌واو نابێ تا منی له‌ خۆ و له‌ رۆله‌که‌ی و له‌ دایک و باوک و له‌ هه‌موو خه‌لکی به‌ تیکرا خۆشته‌ نه‌ویت

● هه‌میشه هه‌ول ده‌ده‌ن واز له‌ دوو روویی بینن به‌ دزی و به‌ناشکرا (۱) ، هه‌میشه کاروکرده‌کانی دواوۆژ و هه‌پیش کاروکرده‌وه‌کانی دنیا ده‌خه‌ن

- دل و دهر و وینان نهرمه (۲) ، زور ده گریپن له سهر نهو که مته رخه میانه ی که له هقی خوی گه وره یاندا کراوه ، یازیده رۆیان له شتیکدا کردوه تا خوی گه وره لی یان خوش بیته ، زور گرینگی و بایه خ به بیر کردنه وه له مردن و به گریان ده دن ، کاتی که مردویک ده بینن ، زور بیر له داو رۆژ و ناخوشیه کانی ئاویلکه و سه ره مهرگ و گۆر ده که نه وه ، تا دل یان ده هه ژئ و راده چله کی
- زور خویان له بهرانه بر خوی گه وره به کهم ده زانن ، ئی وایان هه یه که زور بهرز ده بیته وه بۆ لای خوی گه وره به هۆی نه وه وه
- به شه وویه رۆژ زور داوای لیخوشبوون له خوی گه وره ده کهن و په شیمان ده بنه وه له کرداره و گوفتاره به ده کانیان ، له گونا هه کانیان دل نیانین ناخو خوی گه وره لی یان خوش ده بی یان نا ، له بهر مل که چیان و له ترسی خوا داوای لیبوردن له خوی گه وره ده کهن له سهر نهو کهم و کورپانه ی که هه یانه ، نه گهر کاری چاکیش بکهن هه رگیز باس و سه نای خویان ناکه ن ، نه گهر سه ناشیان بکری ، خویان ده بیزنن و سه رکۆنه ی دل و دهر و ونی خویان ده کهن ، واده زانن کهم و کورپی و در یغی یان هه یه له تا عه تکر دندا ، بۆ نه وه ی تووشی ریا وه هله و تاوان نه بن
- زور ورده کاری له خوا په رستی و له ته قوادا ده کهن ، که سیان بانگه شه ی نه وه ناکا که نهو له خه لکی ترله خوا ترس تره ، زور له خوی گه وره ده ترسن و دل یان ده له رزی
- گرنگی به دروستکردنی کۆشک و بینا و ساختمانی جوان و بهرزو رازاوه ناده ن ، به پئی پیویست نه بیته ، زیده ویی ناکه ن له خه رجکردن و جوانکاری دا وه پیغه مبه ری خوی گه وره ش (𐰽𐰺) ده فه موئ :

والله ! ما الدنيا في الآخرة الا مثل ما يجعل أحدكم اصبعه هذه في اليم ، فلينظر بم ترجع.

مسلم

واته سویند به خوی گه وره و میهره بان ژیانى دنیا له چاو دواروژ ته نها وه کو ئهم

ئهنگوستیه که بیخه یته نیو ده ریا یه که ، ته ماشای بکه چهند ئاوی پیوه دهنوسیت ،

ژیانى دنیا ش ههر ئه وه نده که م و بی نرخه

● زور له خوا دهرسن مهباده سه ره نجام و دوا روژی ژیانان خراب بی ، له زیکر و یادی

خوی گه وره بی ناگا نابن ، دنیا لای ئه وان زور سوک و ساده یه و زور به توندى ره تی

ده که نه وه ، زور گرنگی به دروستکردن و سازکردن مالو خانوو نادهن، مه گهر به پی ی

پیوستی ژیان نه بی ، گرنگی به نه خش و نیگارو خورازاندنه وه نادهن له بهر دواروژیان

● به وه هله و تانه و ته شه رانه رازی نین که له ناین و له خه لکی دینداروناین

پهروه و موسلمان دهری ، په ددیان ده ده نه وه ، په لپ و پوزش بو ئه وه که سه دینه وه

که پیوست ده کا و فه رموده ی له باره ی هاتوه (۲) ، هه میسه لای یه کتری ده گرنو،

عه یبو عاری برایانی موسلمان داده پو شن ، به توندى سه رکۆنه و گفتوگو ی له گهل ده که ن

له و کاته ی که ته زکیه ی خویان ده که ن ، هه زنا که ن عه یبو عاروشه رمگه ی براکانیان

ده رکه وی ، له جیاتى ئه وه ی به عه یبو عاری خه لکی یه وه خه ریک بن ، به عه یبو عاری

خویانه وه خه ریک دهن ، (۱) ، هه ول ده ده ن عه یبو عاری جگه له خوشیان داپو شن ،

رازونیا زونه ی نییه کانیان ده پاریزن ، وازله نه یاری تی و مملانی تی خه لکی دینن له سه ر

بابه تیك ، به لکوله گهل یاندا گوزه رو ههل ده که ن ، له سه ر ناهه ق له گهل ه یچ که سی کدا به

خراپه و ناشه رعى روبه رونا بنه وه و دوژمنایه تیان نا که ن

له کۆرۆکۆبونه‌وه‌کانی خۆیاندا ده‌روی باسکردنی پاشه‌مله (غهبه‌ت) داده‌خه‌ن و زمانی خۆیان له وه‌ ده‌پاریزن، تا کۆرۆکۆبونه‌وه‌کانیان نه‌بیته کۆری گونا‌هو تاوان کردن وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌موی :

وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ {المحجرات/۱۲}

واته : نه‌ی ئیماندارینه هه‌ندیکتان له پاشه‌مله به‌ خراپی باسی هه‌ندیکتان مه‌که‌ن ، نایه‌ که‌س له ئیوه‌ پیی خۆشه‌ که‌ به‌ مردوویی گۆشتی برا‌که‌ی خۆی بخوات ، بی‌گومان هه‌ر یه‌ که‌ له ئیوه‌ نه‌وه‌ی پی نا خۆشه ، به‌لکو رقی لی ده‌بیته‌وه ، ده‌که‌واته له خوای گه‌وره‌ بترسن ، له پاشه‌مله هه‌رگیز به‌ خراپه‌ باسی یه‌کتری مه‌که‌ن ، نه‌گه‌ر واشتانکرد خوای گه‌وره‌ زۆر لی‌خۆشبه‌رو به‌به‌زه‌بیه

● زۆر به‌شهرم و نه‌ده‌ب و گران و سه‌نگین و سو‌ز و سه‌کینه‌ن، که‌م پی ده‌که‌نن، که‌م قسه‌ ده‌که‌ن و ده‌لین، زۆر بی‌ده‌نگ و هیدک و له‌سه‌ر خۆن، کاتی قسه‌ ده‌که‌ن به‌ هیتواشی و لیتزانی و به‌ نه‌سپایی یه‌وه‌ ده‌دوتین ، تا به‌رانبه‌ره‌که‌یان باش تی‌بگا و هه‌رس بکا، دل‌یان به‌ شتی دونیا ناسوده و خۆش نی‌یه، نه‌وه‌ش له‌به‌ر ژیری و زۆر زانی تیان، چونکه‌ ده‌زانن نه‌م ژیانه‌ کۆتایی دی و ده‌روا، دوا‌رۆژ گرنگ و چاره‌نووسی مرۆقه

وه پینغه مبهری خوای گهوره ش (ﷺ) دهفه موئ :

من کان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل خيرا ، أو ليصمت

واته : هه رکه سیک برپای تهواوی به خوای گهوره و به روژی دواي هه یه با چاکه بلی دهنا
با بیده نگ بی

وه فهرموویه تی من صمت نجا صحیح سنن ابی داوود / للالبانی

واته : نهوهی بیده نگ بوو رزگاری بوو

● زور بهزهیی و لیبور دنن بهرانبهر بهو کهسانه ی که نازاریان دهه دن ، یا مال و دارایی
یان لی دهسه نن و تا نهوته شهریان لی دهه دن، یا شتیکی تری وا یان له گه لدا ده کهن .

وه ک خوای گهوره ش (ﷺ) دهفه موئ :

وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ {آل عمران/ ۱۳۴}

واته نهوانه ی له کاتی تورپه بووندا رق و کینه ی خویمان ده خوئنه وهو، بهسه ر نهفس و
ههواو شهیتانی نهگریسی خویماندا زال دهبن ، نینسانی نیماندارو چاک و له خوا ترسن ،
خوای گهوه چاکه کارانی خوئش دهوئت واته خوای گهوره و میهره بان نینسانی
چاکه کارو باشی خوئش دهوئت

● بی ناگا و غافلگیر نین له دوژمنایه تی کردنی شهیتانی بهدو نهگریس، بهلکو هه ردهم
ههول دهه دن بو دوژینه وهو زانینی فروئیل و جی و ری و تهله و داوکه کان (مکائد و مصائد)
ی شهیتانی گلاو و نهگریس، وه هیچ دهست نوئژ و تارهت و خوت خوته (وسوسه) بهکی
خراب یش یان نی یه له نوئژ و دهست نوئژ و تارهت و له هیچ جوژه عیباده تیکی تردها،
چونکه هه موو نهوانه له شهیتانه وهن . (بو نهوهی کار له بابا بکهن و کوئترؤل بکهنه سه ر
سایکولوژی هه تی نهو خوا په رسته و له ری راست لا ری ی بکهن) وه رگتیر.

● به‌شه و و به رۆژ، به نهینی و به ناشکرا، به پی‌ی توانا و پیویست زۆر خێرو چاکه ده‌که‌ن، زۆر له کاروبار و په‌وشتی هاوه‌له به‌رپێزه‌کان ده‌پرسن بۆ ئه‌وه‌ی له باره‌ی خواردن و خه‌وتن و جل و به‌رگ و مال و منال و حه‌لال و حه‌رام و ئه‌و شتانه‌ی که هه‌یانه په‌یره‌ویان لی‌ بکه‌ن

زۆر به‌خشهر و ده‌ست رۆ و سه‌خین و مالی خۆیان به هه‌ژارو نه‌داران ده‌به‌خشن، رقیان له ر‌ه‌زیلی و ر‌ژدی یه، بۆ ده‌رچوون و مانه‌وه و گه‌شت کردن هاوه‌لایه‌تی براکانیان ده‌که‌ن ، بۆ سه‌رخستنی ئایینه‌که‌یان پالده‌ده‌نه لای یه‌کترو لای یه‌کترو ده‌گرن ، ئه‌وه‌یان لا مه‌به‌ستییکی گه‌وره‌یه ، زۆر هه‌ولتی به‌ده‌یتنانی برابیه‌تی و ته‌بابی له‌نیوان یه‌کترو و برابیان ده‌ده‌ن ، هه‌ولتی په‌یداکردنی خۆشه‌ویستیان له‌نیوان ده‌ده‌ن ، له‌وه‌دا برابیان وه‌پیش خۆیان ده‌خه‌ن

ریژ له‌میوان ده‌نین ، بۆ خۆیان خزمه‌تی ده‌که‌ن ئه‌گه‌ر عوزریکی شه‌ری یان نه‌بی ، هیشتا وا نازانن که‌ئه‌و‌خوارنه‌ی ده‌ر خۆردیان داوه ئه‌و خزمه‌ته‌ی که کردوویانه به‌سه و شایه‌نی میوانه ، ماتو له‌لای نه‌وانه ، ناوا بیر ده‌که‌نه‌وه و گومانی چاک‌ی پی‌ی ده‌به‌ن ، به پیل داوه‌تی برابیه‌کانیانه‌وه ده‌چهن ، ئه‌گه‌ر خواردنه‌که‌یان ناشیاو (حه‌رام) نه‌بی ، یا ئه‌گه‌ر ئه‌و داوه‌ته‌یان تابه‌ت کردبێ ته‌نها به‌ده‌ولمه‌نده‌کان (جگه له‌هه‌ژاران) یا ئه‌گه‌ر له‌جیی داوه‌ته‌که‌ گونا‌ه و ناشه‌ری یه‌ک هه‌بی

جوان ر‌ه‌فتارن له‌گه‌ڵ گچکه چونکه چاکه‌ی له‌سه‌ر گه‌وره هه‌یه ، خۆش ر‌ه‌فتارن له‌گه‌ڵ پی‌اوی دور چونکه چاکه‌ی له‌سه‌ر پی‌اوی نزیک هه‌یه ، وه ر‌ه‌فتاری جوان له‌گه‌ڵ پی‌اوی نه‌زانن ده‌که‌ن چونکه چاکه‌ی له‌سه‌ر زانا هه‌یه

* چاکسازی نیوان خویان ده‌کهن ۲، چونکه باشترین ده‌رگای خیر و ترۆبکی چاکه‌یه و، به‌چاککردنی نیوانه‌کان نه‌خشه و پلانه‌کانی شه‌یتانی نه‌گریس و گلاو هه‌لده‌وه‌شیننه‌وه ، که‌مه‌به‌ستی پیّ به‌ریاکردنی ئاژاوه و رقه به‌رایه‌تی یه له نیوان خه‌لکانداو ، مه‌به‌ستی پیّ تیکدانی نیوان موسلمانانه

* نه‌هی و نه‌فره‌ت له‌ئیره‌یی (حسد) بردن به‌یه‌کتری ده‌کهن ، چونکه ئیره‌یی رقه‌به‌رایه‌تی و دوژمنایه‌تی له‌نیوان موسولمانان به‌ریاده‌کا و جیتی دیتلیّ ، وه‌ئیمانیاں پیّ کز و لاواز ده‌کا و، دونیانیاں له‌به‌رده‌م خۆشه‌ویست ده‌کا به‌بیّ نه‌وه‌ی که هیچ مه‌به‌ستیکێ شه‌رعی تیدا بیت

* فه‌رمان به‌وه ده‌کهن که (مرۆڤ) له‌گه‌ل دایک و باوکی دا چاک بیّ و ، ریزیان بگرن و چاکه‌یان له‌گه‌لدا بکه‌ن ، ره‌زامه‌ندیان به‌ده‌ست بینن ، له‌گه‌لیاندا به‌خشه‌ر بن ، نیش و نازاریان نه‌ده‌ن

وه‌ک خوای گه‌وره (ﷺ) ده‌فه‌مویّ :

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا {الإسراء/ ۲۳}

واته : نه‌ی پتیه‌مه‌بری خوای گه‌وره (ﷺ) (نه‌ی به‌نده‌ی نیماندار) ناگادار به ، په‌روه‌ر دگاره‌که‌ت بریاری داوه که جگه له خوای گه‌وره که‌سی تر و هیچ شتیکێ تر نه‌په‌رستی و به‌ندایه‌تی بۆ نه‌که‌یت ، وه بریاری داوه و فرمانی کردووه که له‌گه‌ل دایک و باوکتدا چاک بیت ، جا کاتێ که‌یه‌کێک له‌م دووانه ، له دایک و باوکت یا هه‌ردوکیان ده‌گه‌نه ته‌مه‌ن و هه‌ره‌تی پیری و په‌که‌وته‌یی ، سوکترین قسه‌یان پیّ مه‌لیّ و هه‌رگیز

دلیان مه‌ره‌نجینه ، نیگه‌ران و هه‌راسانیان مه‌که ، ره‌تیان مه‌که‌وه ، به‌لکو قسه‌ی به‌رتیو جییان له‌گه‌لدا بکه

وه‌ک خوای گه‌وره (ﷺ) ده‌فه‌مووی :

ووصینا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَمَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي
وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ {لقمان/١٤}

واته : نامۆژگاری ئینسان مان کردوو هه‌که له‌گه‌ل دایک و باوکیدا باش و به‌رتیز بیته ، به‌تاییه‌ت له‌گه‌ل نه‌وه دایکه‌ی که سک له‌ دوا‌ی سک ، به‌ ئیش و نازارو بیتاقه‌تیه‌کی زۆره‌وه بو ماوه‌ی نو مانگ له‌ نیو زگی دا هه‌لیگرتوو ، وه‌تا دوو سالیش له‌ مه‌مک جیا ده‌بیته‌وه شیریه‌ی مه‌مکی لاشه‌ی خۆی پیده‌دات ، نه‌مانه هه‌مووی بو دایکه‌که ئیش و نازارو بیتاقه‌تین ، له‌بهر نه‌وه فرمانان پینکردوو هه‌که سوپاسگوزاری دایک و باوکت و ئیمه‌ی خوای کردگاریش بکه‌یت ، چونکه‌ ئاینده و گه‌رانه‌وه‌وه سه‌ره‌نجامت بو لای منه و ، له‌روژی دوا‌ییدا من لیتان ده‌پرسه‌وه

فه‌رمان به‌وه ده‌که‌ن که‌پیاو له‌گه‌ل ده‌رو دراوسی‌ی خۆیدا چاک بی ، وه‌ له‌گه‌ل بنده‌کانی دا نه‌رمو نیان و به‌بزه‌ بی ، وه‌په‌یوه‌ندی سوژ و خویش و هه‌موشو (صله‌ الرحم) جی به‌جی بکا ، وه‌سه‌لام له‌خه‌لکان بکا ، وه‌رحم به‌هه‌ژار و نه‌دارو هه‌تیوو ریبواران بکا

نه‌هی له‌خۆ هه‌لکیشان و شانازی به‌خۆ وه‌کردن و ته‌که‌ببورو لوتبه‌رزیه‌ی و به‌خۆ سه‌رسام بوون و یاخی بوون ده‌که‌ن ، وه‌نه‌هی له‌خۆ هه‌لکیشان به‌سه‌ر دروستکراوه‌کانی تر ده‌که‌ن به‌ناهه‌ق ، وه‌فه‌رمان ده‌که‌ن به‌ به‌کاره‌ینانی چاکه و دادگه‌ری له‌ هه‌موو شتی‌کدا .

* گالته‌و سوکایه‌تی به‌ هیچ شتیک ناکهن، له‌وشته‌ چاکانه‌ی که‌ شه‌رعی خ‌وای گه‌وره‌ بره‌وی پێ دا‌ون و په‌وای کردو‌ون بۆته‌وه‌ی که‌ ئیمه‌ نه‌نجامیان بده‌ین وه‌پیتغه‌مبه‌ری خ‌وای گه‌وره‌ ش (ﷺ) ده‌فه‌مو‌ی :

لا‌ت‌حقرن من‌ الم‌عروف شینا ، ولو‌ أن‌ تلقی‌ أخاک بوجه‌ طلق . مسلم
واته‌ : له‌ خ‌یرو چاکه‌ کردندا گالته‌ به‌ هیچ شتیک‌ی که‌م مه‌که‌ ، نه‌گه‌ر به‌ زه‌رده‌خه‌نه‌و روویه‌کی گه‌شیشه‌وه‌ بێ که‌ به‌ براهه‌که‌ت ده‌گه‌یت هه‌ر که‌م نه‌یه‌وه‌ زۆره‌

* نه‌هی له‌ گو‌مان بر‌دنی به‌دو له‌ سیخوری له‌سه‌ر یه‌که‌ترکردن ده‌که‌ن ۳ ، نه‌هی له‌وه‌ ده‌که‌ن که‌ ئینسان نه‌نگ‌و شه‌رم‌گا‌و عه‌وراتی برا موسلمانه‌کانی خ‌وی ده‌رب‌ج‌ات ، یا تانه‌و ته‌شه‌ری لی‌ بدات چونکه‌ هه‌ر یه‌ک‌یک له‌وانه‌ په‌یه‌وندی کۆمه‌لایه‌تی نی‌وان مرۆقه‌کان تیک ده‌دا و ، ریزه‌کانی نی‌وان براهیان پارچه‌ پارچه‌ ده‌کا‌و، تۆوی خ‌راپاکاری و دو‌به‌ره‌کی ده‌پو‌ینێ و بلا‌و ده‌کاته‌وه‌، وه‌ له‌ نی‌توخۆدا رقیان له‌یه‌که‌تری نابیتته‌وه‌ ، چونکه‌ ئه‌وان یاسا‌و فیه‌قی رقی لی‌ بونه‌وه‌و تیک دان و خ‌راپه‌کاری باش ده‌زانن
* له‌ خ‌ویان و له‌ خه‌لك توره‌و زو‌یر نابن ، چونکه‌ له‌ خ‌راپه‌ و مه‌ترسی توره‌بو‌ون تیده‌گه‌ن

وه‌ک خ‌وای گه‌وره‌ ده‌فه‌مو‌ی :

وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ {آل عمران/ ۱۳۴}

واته‌ ئه‌وانه‌ی له‌ کاتی توره‌ بو‌وندا رقی و کینه‌ی خ‌ویان ده‌ خۆنه‌وه‌و، به‌سه‌ر نه‌فس و هه‌وا‌و شه‌یتانی نه‌گریسی خ‌ویاندا زال ده‌بن ، ئینسانی ئیماندارو چاک و له‌ خوا ترسن ، خ‌وای گه‌وه‌ چاکه‌کارانی خ‌ۆش ده‌و‌یت

واته‌ خ‌وای گه‌وره‌ و میه‌ره‌بان ئینسانی چاکه‌کارو باشی خ‌ۆش ده‌و‌یت

دوا و ته میسکه

ثموه : بیرو باوه رپه ی وه چه و رپه ی یه که مه لهو نؤمه ته ، که بیروباوه رپکی ساغ و ساف و پاک و بیتگه رده ، ریبازیکی راست و رپه وان و دروسته له سر بهرنامه و په رپه وی کتاب و سوننه و فرموده ی پېښینه و پېشه وا چاکه کانی نهو نؤمه ته یه ، نهو ریبازه یه که دلّی پیاوه سهره تایه کانی نهو نؤمه ته ی زیندوو کرده

نهو بیروباوه ره : بیروباوه ری (پېښینه چاکه کان و کؤمه لی سهر فراز و سوننه و جه ماعه) یه و ، بیروباوه ری ههر چوار پېشه وا خاوهن مه زبه شوین که وتوه کانه ، بیروباوه ری تیگرای جمهور ی فرموده ناس و شهر عزانه کانه ، بیروباوه ری هه موو نهو زاناو موسلمانانیه که تا نهم نه مپرومان و تا روژی دوا یی له سر نهو رهوت و ریبازه دپروڼ و کاری پې ده که ن و لی ی لاناده ن ، چونکه تا روژی دوا یی نهو ریبازه ههر ده میتنی

بویه : نیمه له سرمانه که خو بهو بیروباوه رپه بگرین و پپی یه وه پابه ند بین وه رگیز لی ی لانده یین ، به هو ی نه وه وه بگه رپینه وه سر نهو سهرچاوه ساف و بیتگه رده ی که چاکترین پیاو چاکی سه لف و نهو نؤمه ته ی لی هه لقولاون

وه دهبی نیمه له وه دا بیتدنگ بین که نهوان له سهری بیتدنگ بوونه ، وه بهو شیویه خواپه رستی بکه یین که نهوان نه نجامیان داوه ، دهبی هه همیشه به کتاب و سوننه په یوه ست بین ، وه په یوه ست بین به کورای پېښینه ی نهو نؤمه ته و پېشه وا کانی ،

په یوه ست بین بهو پېوانه راست و دروسته ی که له کاروباره تازه ونوښه کانددا دینه پېښی و ده بې له ژیر تیشکی چه مک و تیگه یشتنی نهوانه کار بکهین

نهمیری ئیمانداران (عومهری کورې خه تتاب) (ره زاوړه همتی خوی لی بې) ده رباره ی نهوه ده فرموی :

(به راستی زانیم که ی خه لکی چاک یا خراب ده بن، نه گهر فیه له لای گچکه کان بوو، به لām گه وړه کان لیان یاخی بوون و له بهر لوتبه رزی کاریان پې نه کرد، نه وکاته خه لک خراب ده بې ، وه نه گهر فیه له لای گه وړه کان بوو، به لām گچکه کان به دوایان که و تن و په پره ویان لی کردن ، خه لک باش ده بې)

نیمامی عه لی کورې نه بی تالیب نه میری ئیمانداران ره زای خوی گه وړه ی لی بې ده فرموی :

(پروان ناخو نهو زانسته له کی وهرده گرن ، چونکه نهو زانسته ناینه) واته : نایا نهو زانسته له پیای چاک یا خراب وهرده گرن ، چونکه وهرگرتنی زانسته شه رعیه کان وهرگرتنی دینه ، بویه ده بې بزنان که دین له کی وهرده گرن ، به غهیری سه رچاوه ی راسته قینه ی خو ی دوو چاری هه له و لاری و لادانتان ده کات وهرگېر

هاوه لی شکو دار عه بدولای کورې مه سعود ده فرموی :

(هینستا نهو خه لکه خیری پیوه ماوه نه گهر زانست و زانیاری له خو تر گه وړه کان یان وهر بگرن ، به لām له خو گچکه تر یا له هی خو خراب تر یان وهرگرت ، ده فو تین

ئهی برای موسلمان بزانه:

خوای گه‌وره به تهنیا ئیمه‌ی بۆ هه‌ق راسته‌پری کردوه، هه‌ر که‌سی داوای رینمایه‌ی له غه‌یری خوای گه‌وره (کتاب و سوننه) و تینگه‌یشتنی سه‌له‌فی ساح بکا، یا شتیکی تر بینه‌ی دوا‌ی ئه‌وه‌ی که خوای گه‌وره یاسای داناوه، ئه‌و که‌سه له گومپرایسه‌کی ته‌واوو ئاشکرا دایه، دووره له پری راست و به‌دوا‌ی غه‌یری پری ئیمانداران که‌وتوه.

ئیمه دلنیا‌ین که ده‌مرین به‌ر له‌وه‌ی که یاساکانی گه‌ردوون کۆتایان پری بی، ئهی بۆچی بیدعه له ناین زیاد بکه‌ین؟

ئیمامی مالک ره‌زاو ره‌همته‌ی خوای گه‌وره‌ی لی بی زۆر جار ئه‌و سروده‌ی ده‌گوت

وخیر أمور الدین ماکان سنه وشر الأمور المحدثات البدائع

واته: باشترین کاروباری ناین ئه‌و شتانه‌ن که سوننه‌تن و له‌سه‌ر ریبازی پیغه‌مبه‌رن (ﷺ)

، خراپترین کاروباریش ئه‌و شتانه‌ن که له باره‌ی دیندا داهاتوون و زیاد کراون

باشترین به‌نده و خواپه‌رست (به‌پیتی کۆرا و یه‌کده‌نگی موسلمانان پیغه‌مبه‌ری خواپه

ﷺ)، بۆیه هه‌ر عیباده‌تیک له‌گه‌ل عیباده‌تی ئه‌ودا پیچه‌وانه بی، بیدعه‌یه و

خاوه‌نه‌که‌ی له خوا نزیک ناکاته‌وه و هیچی بۆ زیاد ناکا له‌لایه‌ن خوای گه‌وره، به‌لکو

ته‌نها دووری ده‌خاته‌وه وه‌ک خوای زانا ده‌فه‌رموئ :

کورتیه که له بیروباوهره پی پیتشیننه چاکه کان وه رگیزانی : شوان رابهر

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ
إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا {النساء/۱۲۵}

واته: نایین و بیروپروای کئی له هی نهو کهسه باشت و پهسند تره که به تهواری پرووی
خوئی به دهست خوای گهوره وه داوه و پیاویتیکی چاک و پاکه، پهیره ویش له نایینی پاکی
هه زه تی نیبراهیم ده کا ، سهلامی خوای گهوره ی له سهه بیت

گومانی تیدا نیه که تاکه رینگه ی یه کبوونی موسلمانان تهنها یه کبوونی بیروباوهره، نهو
بیروباوهره بیگه رده ی که جیلی یه که می نهو نۆمه ته هه لیان گرتوه و کاریان پی کردووه
به پاکی و به دادگه ری

پوخته‌ی قسان

ئه‌وه‌یه که ئیتمه هەرگیز چاک نین و سه‌رناکه‌وین له کارو بارو بانگه‌وازه‌که‌ماندا ،
ئه‌گه‌ر شتی گرن‌گتر پیش شتی گرن‌گ ده‌ست پی نه‌که‌ین ، بۆیه ده‌بی ئیتمه
بانگه‌وازه‌که‌مان له بیروبیاوه‌ری پاک و بی گه‌ردی یه‌کتا‌په‌رستی (توحید) ه‌وه ده‌ست پی
بکه‌ین ، دواتر هه‌موو کاره‌کانی وه‌ک (سیاسه‌ت ، نه‌حکام ، ئاکار ، ئاداب ، ره‌وشت
، مامه‌له هه‌موو) شته‌کانی ترمان له‌سه‌ر ئه‌وه‌وه بینا بکه‌ین

وه بۆ هه‌موو ئه‌و کاروبارا‌نه‌مان ده‌بی شته‌کانمان له دیاری کتاب و سوننه و تیگه‌یشتنی
ئه‌و ئۆمه‌ته‌ ده‌رچن و سه‌رچاوه‌ی بگرن ، ئه‌وه‌ش بریتییه له ریگا راسته‌که‌ی خ‌وای
گه‌وره‌وه ، ئه‌و به‌رنامه راست و به‌پێژه‌ی که خ‌وای گه‌وره فرمانی پی کردوین که له‌سه‌ری
بژین و بمین ، وه‌ک خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رموی :

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ
بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ {الأنعام/ ۱۵۳}

واته : ئا ئه‌وه ریگا راسته‌که‌ی منه ، ده به‌د‌وای بکه‌ون و لینی لا مه‌ده‌ن ، به د‌وای ئه‌و
ریچکه و ریبازانه مه‌که‌ون که به‌ه‌ویانه‌وه پارچه پارچه ده‌بن و له‌و ریگا راسته‌ی خ‌وای
گه‌وره لاده‌ده‌ن ، ئانه‌وه ئه‌وه‌یه که خ‌وای گه‌وره وه‌سیه‌ت و نامۆژگاری پیکردون ، به‌لکو
له خ‌وای گه‌وره بترسن و کار به فرمانی خ‌وای گه‌وره بکه‌ن

بیروباوه‌ری سه‌له‌فی سالح تاکه ریگا و ریبازه که کاروباری رهوشتی نهو نۆمه‌تی پی چاک
و له‌بار ده‌بیئت

بۆیه : داواکارین له‌خوای گه‌وره هه‌روهک شاره‌زای به‌رنامه‌ی سه‌له‌فی سالحی کردین ،
بمان گتپری له‌وان ، له‌گه‌ڵ نه‌وان له ژیر به‌یداخ و سه‌رداریتی گه‌وره‌ی دروستکراوه‌کان
موحه‌مه‌دی پیغه‌مبه‌رمان (ﷺ) کۆمان بکاته‌وه له‌روژی دوا‌یی داو ، دل و ده‌رووفغان
له‌سه‌ر ری راست لانه‌دا دوا‌ی نه‌وه‌ی که به‌ره‌همی خۆی هیدایه‌تی داوین ، وه‌ بمانکاته
یه‌کینک له‌و بنده‌ خواناس و یه‌کتا په‌رسته چاکانه که له‌سه‌ر ریبازی نه‌وانن و تهنه‌ها کار
به‌و ریبازه پیروزی پیزه ده‌کهن ، وه‌خواش له‌سه‌ر نه‌وه و له‌سه‌ر هه‌موو شتیکی تر
تواناداره ، گوینگر و هۆشیارو هه‌ستیاره ، وه‌هه‌ر بو‌خۆی وه‌لامده‌ره‌وه‌ی داواکان و
گیراکه‌ری رازو نیاز و نزاکانه

چهند دانراویک له باره‌ی بیروباوه‌ری سه‌له‌فی سالح

(نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه)

تاک تاکه له زانا پایه‌داره‌کانی نه‌هلی سوننه و جه‌ماعه دانراوی زۆریان له‌باره‌ی بیروباوه‌ری پیشینه چاکه‌کان ری‌ک خستونه و، گرنگیان به یاساو ری‌ساکردنی بنچینه‌کانی نه‌و بیروباوه‌ره داوه و، به‌کتاب و سوننه به‌لگه‌یان له‌سه‌ر هیتاوه‌ته‌وه ، وه‌کار دانه‌وه‌ی خه‌لکی بیدعه‌کاریان کردوه و نه‌ینی و نه‌نگه‌کانیان ده‌رخستون ، وه به‌زانست و زانیاری راسته‌قینه به‌رگری نه‌فامیتی و به‌سوننه به‌رگری بیدعه‌یان کردوه ، وه‌خه‌لکی بیدعه‌کاریان له چه‌که‌کانی خۆیان دامالیون ، وه همیشه هه‌قیان سه‌رخسته‌وه و ناشکاریان کردوه ، وه شتی پرپوچیان پوکاندۆته‌وه ، وه هه‌موو نه‌و شتانشه‌یان ته‌نها بۆ سه‌رخستن و پاراستنی ئابین کردوه

وه پتویسته که‌من لی‌ره‌دا ته‌نها باسی هه‌ندێ له‌ودانراو و سه‌رچاوانه بکه‌م که بۆ ئاماده‌کردنی نه‌و کورته په‌رتووکه‌یه کردوومنه سه‌رچاوی خۆم و که‌لکی زۆرم لی‌یان وه‌رگرتوه ، تا‌برای مسولمان له‌سه‌ر رۆشنایی و زانیاری بێ ده‌باره‌ی بیروباوه‌ری پیشینه چاکه‌کان و ، بزانی که نه‌و بیروباوه‌ره بیروباوه‌ری پیشینه چاکه‌کانه وه‌بزانی که ته‌نها نه‌وه بنچینه بنه‌مای بیروباوه‌ری ئیسلامی یه ، نه‌و لادان و گۆرانکاریانه‌ش که له‌سه‌ده‌کانی دوا‌یی به‌سه‌ری دادی ، نه‌وه شتیکی زیادو زیان به‌خشه که دیته ناوه‌و بیروباوه‌ری که‌سه‌له‌فی سالح و هاوه‌له به‌ریزه‌کان و پیغه‌مبه‌ری نه‌و ئابینه گه‌وره‌یه وه‌ریان گرتوه

بیروباوه‌ری سه‌له‌فی سالح کۆمه‌لیکی زۆرو گه‌وره له زانیانی ئه‌و ئۆمه‌ته بریاریان له‌سه‌ر داوه‌و په‌سه‌ندیان کردوه له‌و دانراوانه‌یاندا ، بۆ وێنه که هه‌ندی له‌و دانراوانه‌ش نه‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن :

تێپینی : ئه‌و دانراوانه‌ش وه‌ک خۆی تۆماریان ده‌که‌ین و ، وه‌ریان ناگێرینه سه‌ر زوبانی کوردی تا خوێنه‌ر باشته‌ر بیاناسیت . وه‌رگێر.

سوپاسیکی بێ پایان بۆ په‌روه‌ردگاری بوونه‌وه‌رو جیهان
که‌به‌یارمه‌تی ئه‌و ئه‌م کتێبه‌ ته‌واو بوو له‌ وه‌رگێران

مافی له‌ چاپدانی پارتیزاوه‌ بۆ وه‌رگێر

شوان رابەر

کوردستان / هه‌ولێر

سالی / ۲۰۰۱ وهرمگێراوه

سه‌رچاوه‌كانی نهم په‌رتووكه نهمانه‌ن

- ١- (كتاب السنة) للإمام أحمد بن حنبل رحمه الله ، ٢٤١هـ.
- ٢- (كتاب السنة)، ابو بكر احمد بن يزيد الخلال ، ٢١١ هـ.
- ٣- (كتاب السنة)، حافظ أبو بكر بن ابي عاصم ، ٢٨٧هـ.
- ٤- كتاب السنة، محمد بن نصر المروزي ، ٢٩٤هـ
- ٥- شرح السنة ، الإمام حسن بن على البربهاري ، ٣٣٩ هـ.
- ٦- شرح السنة، الإمام حسن بن مسعود البغوي ، ٤٣٦ هـ.
- ٧- الشريعة، الإمام ابو بكر محمد بن الحسين الأجرى ، ٣٦٠ هـ.
- ٨- كتاب اصل السنة وإعتقاد الدين، الإمام حاتم الرازي ، ٣١٨ هـ.
- ٩- صريح السنة، الإمام ابو جعفر محمد بن جرير الطبري، ٣١٠ هـ.
- ١٠- شرح مذاهب أهل السنة ومعرفة شرائع الدين والتمسك بالسنن، ابو حفص عمير بن احمد بن عثمان بن شاهين، ٢٧٩ هـ.
- ١١- أصول السنة، الإمام ابن ابي زمنين الأندلسي ، ٣٩٩ هـ.
- ١٢- أصول النزول- كتاب الصفات- كتاب الرؤيا، الإمام الحافظ على بن عمير الدار قطني، ٣٨٥ هـ.
- ١٣- كتاب التوحيد وإثبات الصفات الرب عز وجل، الإمام ابو بكر محمد بن اسحاق بن خزيمة، ٣١١ هـ.
- ١٤- مقدمة ابن ابي زيد القيرواني، عبدالله بن أبي زيد القيرواني، ٣٨٦ هـ.

- ۱۵- الإبانة عن شریعة الفرقة الناجية ومجانبة الفرق المذمومة، الإمام ابو عبدالله بن بطه العکبري الحنبلي، ۳۸۷ هـ.
- ۱۶- إعتقاد أئمة الحديث، الإمام الحافظ ابو بكر الإسماعيلي، ۳۷۱ هـ.
- ۱۷- الإبانة عن اصول الديانة، ورسالة إلى اهل الثغر، مقالات الإسلاميين، جميعها للإمام ابي الحسن الأشعري، ۳۲۰ هـ.
- ۱۸- عقيدة السلف اصحاب الحديث، الإمام ابو عثمان اسماعيل بن عبدالرحمن الصابوني، ۴۴۹ هـ.
- ۱۹- المختار في اصول السنة، الإمام ابو على الحسن بن احمد بن البنا الحنبلي البغدادي، ۴۷۱ هـ.
- ۲۰- شرح اصول إعتقاد اهل السنة والجماعة، الإمام ابو القاسم هبة الله بن الحسن بن منصور الطبري اللالكائي، ۴۱۸ هـ.
- ۲۱- كتاب الأربعين في دلائل التوحيد، ابو اسماعيل الهروي، ۴۸۱ هـ.
- ۲۲- كتاب العظمة، ابو الشيخ الأصفهاني، ۳۶۹ هـ.
- ۲۳- الإعتقاد والهداية، ابو بكر احمد بن الحسين البيهقي، ۴۵۸ هـ.
- ۲۴- الحجة في بيان الحجة وشرح عقيدة أهل السنة، ابو القاسم اسماعيل بن محمد التميمي الأصفهاني، ۵۳۵ هـ.
- ۲۵- العقيدة الطحاوية، الإمام احمد بن محمد بن سلامة أبو جعفر الطحاوي الأزدي الحنفي، ۳۲۱ هـ.
- ۲۶- لمعة الإعتقاد الهادي في سبيل الرشاد، الإمام موفق الدين ابو محمد عبدالله بن قدامة المقدسي، ۶۳۰ هـ.

- ۲۷- النصیحة فی صفات الرب جل وعلا، الإمام ابو محمد عبدالله بن یوسف الجوینی، ۴۳۸ هـ.
- ۲۸- کتاب التوحید، الإمام محمد بن اسماعیل البخاری، ۲۵۶ هـ.
- ۲۹- کتاب التوحید ومعرفة أسماء الله وصفاته، الإمام محمد بن اسحاق بن منده، ۳۹۵ هـ.
- ۳۰- کتاب الإیمان، الإمام ابو عبید القاسم بن سلام، ۲۲۴ هـ.
- ۳۱- کتاب الإیمان، الحافظ ابو محمد بن یحیی بن عمر العدنی، ۲۴۳ هـ.
- ۳۲- کتاب الإیمان، الحافظ أبو بکر بن محمد ابی شیبة، ۲۳۵ هـ.
- ۳۳- کتاب الإیمان، الحافظ محمد بن اسحاق بن منده، ۳۹۵ هـ.
- ۳۴- شعب الإیمان، الحافظ ابو عبدالله الحلیمی البخاری، ۴۰۳ هـ.
- ۳۵- مسائل الإیمان، القاضي ابو یعلی، ۴۵۸ هـ.
- ۳۷- الرد علی الجهمیة، الامام عثمان بن سعید الدرامی، ۲۸۰ هـ.
- ۳۸- الرد علی الجهمیة والزنادقة، الإمام احمد بن حنبل، ۲۴۱ هـ.
- ۳۹- الرد علی من انکر الحرف والصوت، الإمام الحافظ ابو نصر عبدالله بن سعد السجزی، ۴۴۴ هـ.
- ۴۰- الإختلاف فی اللفظ والرد علی الجهمیة والمشبهة، الإمام ابو محمد عبدالله بن مسلم بن قتیبة الدینوری، ۲۷۶ هـ.
- ۴۱- خلق أفعال العباد والرد علی الجهمیة واصحاب التعطیل، الإمام البخاری ۲۵۶ هـ.

- ٤٢ - مسألة العلو والنزول في الحديث، الحفاظ ابو الفضل محمد بن ظاهر المقدسي المعروف بـ(ابن القيسراني)، ٥٠٧ هـ.
- ٤٣ - العلو للعلي العظيم وايضاح صحيح الإخبار من سقيمها، والأربعين في صافت رب العالمين، للإمام الذهبي، ٧٤٨ هـ.
- ٤٤ - كتاب العرش وما روي فيه، الحافظ بن ابي شيبه المقدسي، ٢٩٧ هـ.
- ٤٥ - إثبات صفة العلو، الإمام موفق الدين ابن قدامة المقدسي، ٦٢٠ هـ.
- ٤٦ - أقاويل الثقات في تأويل الأسماء والصفات، الإمام زين الدين مرعي بن يوسف الكرمي المقدسي الحنبلي، ١٠٢٣ هـ.
- ٤٧ - كتاب الأسماء والصفات.
- (البعث والنشور و إثبات عذاب القبر، الإمام البيهقي، ٤٥٨ هـ.
- ٤٨ - لوامع الأنوار البهية وسواطع الأسرار الأثرية.
- (لوائح الأنوار السنية ولواقح الأفكار السنية وشرح قصيدة ابن ابي داود الحائية، العلامة محمد السفاريني، ١١٨٨ هـ.
- ٤٩ - وفارس التأليف في علم الاعتقاد-الذي لا يختلف فيه غثنان من أهل السنة-الشيخ الاسلام ابن تيمية، ٧٢٧ هـ، فإنه رتب هذا العلم وقعد أصوله ومناهجه ومؤلفاته كثيرة في هذا الباب منها: منهاج السنة النبوية.
- درء تعارض العقل والنقل و بغية المرتاد في الرد على المتفلسفة واهل الإلحاد و اقتضاء السراط المستقيم لمخالفة اصحاب الجحيم والصارم المسلول على شاتم الرسول
- كتاب الإيمان ورسالة الترمذية
- قاعدة جلية في التوسل والوسيلة، الفرد على المنطقين، القعيدة الوسطية.

العقيدة الحموية، الرسالة التسعينية، شرح العقيدة الأصفهانية، شرح حديث النزول إضافة الى هذا (مجموع الفتاوي) التي جمع فيها أكثر مؤلفاته في سبع وثلاثين مجلداً ضخماً وأكثرها في ابو العقيدة.

٥٠- والفارس الثاني في التاليف تلميذ الفارس الأول "شيخ الإسلام الثاني، والعالم الرباني ابن القيم الجوزية ٧٥٢هـ، الذي له جهود طيبة في الرد على الفرق الضالة، منها (الصواعق المرسله على الجهمية والمعطلة)، (اجتماع الجيوش الإسلامية على غزو المعطية والجهمية) (القصيدة النونية) (الشفاء العليل في مسائل القضاء والقدر والحكمة والتعليل) (طريق المهجرتين و باب السعادتین) وغيرها من كتبه القيمة

هه موو نهو په رتووك و دانراوانه ی كه باسمان كردن، سوپاس بو خواى گهوره چاپكراون، زور په رتووكيش هه ن كه باسمان نه كردوون و چاپ نه كراون ، نى واش هه ن هیشتا هه ر له قوناغ و جیهانی ده ستنوسدا ماونه ته وه

فەرھەنگۆك

پېشىنە چاكە كان: سەلە فى سالىخ	ساختومان: كۆشك ، قصر.
بى پايان: بى كۆتا، بى شۆمار.	كپۆك: ناوەرپۆك.
گەواھى: شاھىدى.	گىتى: جىهان ، دونيا.
پېشەنگ: پېشپەرەۋ، سەر قافلە.	رەھا: موتلەق.
تۆكمە: تەۋاۋ.	نەزر: لەخۆگرتن.
رەوت: رىگا ، رىياز.	بى خەوش: بى نەنگ، بى عەيب.
پىتەر: پىتوانە، قىياس	خەملاندن: قەبلاندن، تەخمىن.
ئاۋر: ئاگر.	بارستە: حەجم، قەبارە.
ياساغ: قەدەغە، ممنوع.	دىسپلېن: توندىبەند كىردن، رىكار،
ئايدۆلۆژيا: بېرۈباۋەر.	انظباط.
مكۆر: سور.	رىسا: قاعىدە.
دەستەۋاژە: عىبارەت.	رەۋانپىژى: بەلاغە.
ئاۋەلواتا: ھاۋمانا، مرادف.	ئەرد: عەرد، ئەرز، زەمىن.
ھەرەس: ئىنھىيار.	ئاشوب: ئاژاۋە، فىتنە.
خىرنۆش: خاپور، وىران.	برەۋ: رەۋاج پىدان.
دردۆنگ: دودل، قلىق.	شەكەت: ماندو
لۆزىك: ژىرىپىژ، مەنتىق.	كەلەبەر: كونۋەكەلېن

خودان: خاوه ن. گلکۆ: گۆر. بئ په روا: به راشکاوی ، به سه راحت. گه لاله: ناماده، به رهه ژ. گزی: فپو فیل.	پیتۆل: فهلسه فه. نه نگ: خه وش، عه یب. ویژنه: وه هم. ئه ندیشه: خه یال. رۆژی به ری: رۆژی دوایی، قیامت
--	---

پێرست و ناوهرۆك

لاپەرە	بابەتەکان
۵	دەستپێك
۸	پێناسە پێویستەکان
۱۰	بیروباوەری ئیسلامی
۱۱	پێناسەی پیشینە
۲۳	پێناسەی خەلکی سوننە و جەماعە
۳۲	تایبەتمەندی و رەوشتەکانی ئەهلی سوننە و جەماعە
۳۲	بۆچی بیروباوەری پیشینەچاکەکان باشتەرە بۆ پەیرەوی لی کردن
۳۳	بیرو باوەر بەپێی بەرنامە و پەیرەوی پیشینە چاکەکان
۳۵	بنچینەکانی بیروباوەری ئەهلی سوننە و جەماعە
۳۸	بنچینەی یەكەم / بنەماکانی بیروباوەری (أركان الإيمان)
۴۰	پایە یەكەم / پروا بوون بە خوا
۴۱	یەكتا پەرستی لە پەرورددگاریتی دا
۴۵	یەكتا پەرستی لە خواپەتی دا
۵۲	یەكتا پەرستی لەناوو سیفەتەکاندا
۶۶	گووتە ی پیشەوا پیشینەکان دەربارە ی سیفەتەکانی خوا
۷۱	پایە دووهم / پروا بوون بەفریشتەکان

۷۸	جۆره کانی فریشته
۸۲	پایه ی سټیهم / پروا بوون به پهرتووکه کان
۹۰	پایه ی چواره م / پروا بوون به پیغه مبه ران
۹۴	محمد (ﷺ) پټه مبه رو ره سولی خواجه
۹۷	موعجیزه ی پیغه مبه ران (علیهم السلام)
۱۰۰	هه ندی له موعجیزه کانی پیغه مبه ران (علیهم السلام)
۱۰۵	پایه ی پټنجه م / پروا بوون به رۆژی دوا یی
۱۰۸	نیشانه گچکه کانی رۆژی دوا یی
۱۱۶	نیشانه گه وره کانی رۆژی دوا یی
۱۳۱	پایه ی شه شه م / پروا بوون به قه زاو قه ده ری خوا ی گه وره
۱۵۱	بنچینه ی دووهم / ناوبراوه کانی بیروباوهر
۱۶۳	جیا کر نه وه (استثناء) له ئیماندا
۱۶۹	بنچینه ی سټیهم / هه لوتیستی شه هلی سوننه ده رباره ی مه سه له ی بی باوه رکردن
۱۷۷	جۆره کانی کوفر
۱۸۹	بنچینه ی چواره م / پروا بوون به ده قه کانی به لټین پیدان و هه ره شه لټکردن
۲۰۷	بنچینه ی پټنجه م / دۆستایه تیکردن و دوژمنایه تی کردن
۲۳۳	بنچینه ی شه شه م / به راست دانانی که رامه ی شه ولیا
۲۴۹	بنچینه ی هه وتهم / مه نه ده جی شه هلی سوننه و جه ماعه

بنچینهی هه‌شتم / واجیباتی گوێرایه‌لی کردنی وه‌لی ئەمره‌کان	٢٦٥
بنچینهی نۆیهم / عه‌قیده‌ی سوننه‌ ده‌رباره‌ی سه‌حابه‌ و ئالویه‌یتی پیغه‌مبهر (ﷺ) و خه‌لافه‌ت	٢٧٥
بنچینه‌ی ده‌یهم / مه‌وقیفی ئەه‌لی سوننه‌ ده‌رباره‌ی خه‌لکی بی‌ده‌کار و ئاره‌زووباز	٢٨٧
نیشانه‌کانی خه‌لکی ئاره‌زووبازو بی‌ده‌چی	٢٩٣
هه‌ندێ له‌ راسپارده‌کانی پیشه‌واکانی سه‌له‌ف سه‌باره‌ت به‌ بی‌ده‌که‌ر	٢٩٧
بنچینه‌ی یازده‌م / مه‌نه‌جی ئەه‌لی سوننه‌ له‌باره‌ی ئاکارو ره‌وش	٢٩٩
دوا و ته‌ میسکه	٣٣١
پوخته‌ی قسان	٣٣٥
چهند دانراویك له‌باره‌ی عه‌قیده‌ی سه‌له‌فی سالح	٣٣٧
سه‌رچاوه‌کانی ئەم په‌رتووکه‌ ئەمانه‌ن	٣٣٩
فه‌ره‌نگیله	٣٤٤
پێرست و ناوه‌رۆک	٣٤٦
به‌ره‌مه‌کانی شوان رابەر	٣٤٩

ھەندئى لەنووسراۋەكانى شۋان رابەر

يەكەم / نووسراۋە چاپكراۋەكانى :

- ۱- بىنەماكانى رابۇرت / سالى ۱۹۹۲
- ۲- رابەرپىنى ۱۹۹۱ى كوردستان / ۱۹۹۲. چاپى دوو ھەم ۲۰۰۴
- ۳- كۆرۈم شەپمەكانى كۆرپى و دانوستان/ ۱۹۹۳. چاپى دوو ھەم ۲۰۰۴
- ۴- لىكۆلېنەۋەى واقىعەك / سالى ۱۹۹۶
- ۵- لىكۆلېنەۋەى مەھكى رەخنەپى / سالى ۱۹۹۷.
- ۶- پاراستنى پېگەو زانىارىيەكان / سالى ۱۹۹۸
- ۷- بىنەماكانى كۆنوس و كۆبۈنەۋە / چاپى يەكەم سالى ۱۹۹۹. چاپى دوو ھەم ۲۰۰۰
- ۸- شەھىدى فەرماندە كاك مەلا عومەر / چاپى يەكەم ۱۹۹۹. چاپى دوو ھەم ۲۰۰۴
- ۹- شەھىدى كادىر سەمىر ۋەرتى / چاپى يەكەم ۱۹۹۹، دوو جار چاپكراۋە.
- ۱۰- لىكۆلېنەۋەى ياساپى / سالى ۲۰۰۰
- ۱۱- رەگەزپەرستى كۆنەپەرستى يە / سالى ۲۰۰۱
- ۱۲- تىرۆرۇ تۆھاندىن / سالى ۲۰۰۲
- ۱۳- سەركردايەتى كارگىرى مەنھەجى / سالى ۲۰۰۲
- ۱۴- بىدىارى مۇسلمانان لە رۋانگەى ئىسلامەۋە / سالى ۲۰۰۲
- ۱۵- غەلمانىيەت : بېناسەۋ سەرھەلدىن / سالى ۲۰۰۲. دوو جار چاپكراۋە.
- ۱۶- شەھىدانى بىزافى ئىسلامى كوردستان. ۲۰۰۲
- ۱۷- لىدانى عىراق لەلايەن ئەمىرىكا ۲۰۰۳
- ۱۸- رۆژمىرى مانگى رەمەزانى پىرۆز . چاپى يەكەم ۲۰۰۵ . چاپى دوو ھەم ۲۰۱۱.
- ۱۹- رېبەرى كارى رىكخراۋەپى ھاۋچەرخ . ۲۰۰۵.

- ٢٠- هەلبژاردنەکانی ٢٠٠٥ ی عێراق / ٢٠٠٥
- ٢١- ئەهلی سوننە و جە ماعت ٢٠٠٨.
- ٢٢- راپەرینی کوردستان / ٢٠٠٨
- ٢٣- کۆژاومکانی نیوان لایەنەکانی کوردستان . ٢٠٠٩.
- ٢٤- کاری سیاسی و رێکخراومی . ٢٠٠٩
- ٢٥- هەشتاو پینج گوتارو بابەت . ٢٠٠٩
- ٢٦- بانگەوازی ئیسلامی / ٢٠١٠
- ٢٧- رەمەزانی پەرۆز لە ئیسلامدا . ٢٠١٠
- ٢٨- پینجەمبەران (سەلامی خوایان لێبیت) . ٢٠١٢
- ٢٩- شەش سەدو سی و سێ حەدیسی پینجەمبەر (ﷺ) ٢٠١٢
- ٣٠- پینجەمبەری پێشەوا محمد (ﷺ)
- ٣١- پەر و مردەکردنی قوتابیان .
- ٣٢- پەر و مردەکردنی گەنجان .
- ٣٣- پەر و مردەکردنی مندالان .
- ٣٤- پەر و مردەکردنی ئافرمت .
- ٣٥- پەرۆزە هەمە جۆرمکان .
- ٣٦- پەرۆزمکانی کۆنگرەو کۆنفرانسهکان .
- ٣٧- ژیاننامەى زانایان .
- ٣٨- یەکیبونی ئیسلامی کوردستان .
- ٣٩- دزی و دەرۆزەکردن لە روانگەى ئیسلامهوه .
- ٤٠- زیدەرۆیی کردن لە دیندا
- ٤١- وتەکانی ژیانم .
- ٤٢- یاداشتەکانی ژیانم .

دووهم / وەرگێڕاوه چاپکراوهکانی :

- ٤٢- جهنگی دەرروونی / مقدم اکرم اسماعیل / سالی ١٩٩٨.
- ٤٤- په‌نجا خرابه‌کاری دیموکراتیه‌ت و هه‌لبژاردن و حزبایه‌تی / عبدالجید ریمی / چاپی یه‌که‌م ١٩٩٩. چاپی دووهم ٢٠٠٤
- ٤٥- چارمه‌ری دەرروونی له قورئانی پیرۆزدا / شیخ ابراهیم نیعمه / چاپی یه‌که‌م ٢٠٠٠ چاپی سێ یه‌م ٢٠١٠
- ٤٦- نیعجازی پزشکی له‌زانستی کۆرپه‌له‌دا / د. محمد عبدالله / سالی ٢٠٠٠ . دوو جار چاپکراوه
- ٤٧- یه‌کبوونی نیسلامی (بنجینه‌و هۆکاره‌کانی به‌دییه‌تانی) احمد غامدی / سالی ٢٠٠١.
- ٤٨- مه‌تنی وهره‌قات له‌ نسولی فقه / نیمامی جوهرینی / سالی ٢٠٠١
- ٤٩- سیفته‌تە‌کانی سه‌رگرده‌ی بانگه‌وازکاری / عقیل محمهد مه‌قته‌ری / سالی ٢٠٠١ دوو جار چاپکراوه .
- ٥٠- بیرو باوه‌ری سه‌له‌فی صالح / عبد الله نه‌سه‌ری سالی ٢٠٠١ . دوو جار چاپکراوه .
- ٥١- به‌هه‌شت / نووسینی عه‌لی حه‌سه‌ن حه‌له‌بی / ٢٠٠٧ . چوار جار چاپکراوه .
- ٥٢- دۆزه‌خ / نووسینی عه‌لی حه‌سه‌ن حه‌له‌بی / ٢٠٠٧ . چوار جار چاپکراوه .
- ٥٣- شوره‌ی موسلمانان به‌ قورئان و سوننه . ٢٠٠٨ سێ جار چاپکراوه .
- ٥٤- کۆبونه‌وه‌کانی نه‌نجومه‌نی حوکه‌می به‌غدا . ٢٠٠٨
- ٥٥- خۆ که‌مگری له‌ نیسلامدا / ناماده‌کردنی صفا رشاد . ٢٠١٠

سێ یەم / نوسراوە چاپ نەکراوەکانی :

- 56- چەمکی حاکمیت/ د. عبدالله عزام / سالی 1996.
- 57- میژووی لایەنە سیاسیهکانی کوردستان/ سالی 1997
- 58- بزافی نیسلامی لە کوردستانی عێراقدا/ سالی 1997
- 59- زەنگیکی خەتەر لە دەرگای (ناسیونالیزمی) لێدەدریت/ سالی 1998
- 60- جیهانگه‌راییی (عوله). 1999
- 61- فەرھەنگی: عەرەبی - کوردی .
- 62- نووسینی سەدان بابەتی ھەمە جۆر لە بلاوکراومو روژنامەو گوڤار ه کان .
- 63- نووسین و بلاو نە بونەھوی چەندان بابەتی دەستنووسی کوردی و عەرەبی.
- 64- وەرگێڕانی چەندان گوێتار لە عەرەبیھوہ بو کوردی .

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

شوان رابهر

الوجيز
في عقيدة السلف الصالح

(أهل السنة والجماعة)